2023/2862

28.12.2023

Συμφωνία εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της, αφενός, και των μελών του Οργανισμού Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφετέρου

ΜΕΡΟΣ I - ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ II - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ I - ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ II - ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ III - ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΙΤΛΟΣ V - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΤΙΤΛΟΣ VI - ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΜΕΡΟΣ III - ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΡΟΣ IV - ΜΕΣΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΜΕΡΟΣ V - ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΜΕΡΟΣ VI - ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΦΡΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ I - ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ II - ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ I - ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΙΤΛΟΣ II - ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΙΤΛΟΣ III - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ I - ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΤΙΤΛΟΣ VI - ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΚΑΡΑΪΒΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ I - ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ II - ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ I - ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΙΤΛΟΣ II - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

ΤΙΤΛΟΣ III - ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ

ΜΕΡΟΣ I - ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ II - ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ I - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΤΙΤΛΟΣ II - ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΙΤΛΟΣ III - ΩΚΕΑΝΟΙ, ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ IV - ΑΣΦΑΛΕΙΑ, ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

ΤΙΤΛΟΣ V - ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΙΣΔΟΧΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ,

Η ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΣΘΟΝΙΑΣ,

Η ΙΡΛΑΝΔΙΑ,

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ,

Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΡΟΑΤΙΑΣ,

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΕΤΟΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑΣ,

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΔΟΥΚΑΤΟ ΤΟΥ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΥ,

Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΛΤΑΣ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΚΑΤΩ ΧΩΡΩΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ,

Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΡΟΥΜΑΝΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΛΟΒΕΝΙΑΣ,

Η ΣΛΟΒΑΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ,

Συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εξής αναφερόμενα ως «κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης»,

και

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

στο εξής αναφερόμενη ως το «μέρος ΕΕ»,

αφενός, και

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΓΚΟΛΑΣ,

ΟΙ ΑΝΤΙΓΚΟΥΑ ΚΑΙ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΤΑ,

Η ΚΟΙΝΟΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΠΑΧΑΜΩΝ,

ΤΑ ΜΠΑΡΜΠΕΪΝΤΟΣ,

Η ΜΠΕΛΙΖ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΝΙΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΠΟΤΣΟΥΑΝΑΣ,

Η ΜΠΟΥΡΚΙΝΑ ΦΑΣΟ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΜΠΟΥΡΟΥΝΤΙ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΑΜΕΡΟΥΝ,

Η ΚΕΝΤΡΟΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΣΑΝΤ,

Η ΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΟΡΩΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΝΓΚΟ,

ΟΙ ΝΗΣΟΙ ΚΟΥΚ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΚΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΒΑΣ,

Η ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΟΝΓΚΟ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΖΙΜΠΟΥΤΙ,

Η ΚΟΙΝΟΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΝΤΟΜΙΝΙΚΑΣ,

Η ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΓΟΥΙΝΕΑΣ,

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΙΑΣ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΕΣΟΥΑΤΙΝΙ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΦΙΤΖΙ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΚΑΜΠΟΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΚΑΜΠΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΚΑΝΑΣ,

Η ΓΡΕΝΑΔΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΟΥΙΝΕΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΟΥΙΝΕΑΣ ΜΠΙΣΑΟΥ,

Η ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΟΥΙΑΝΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΪΤΗΣ,

Η ΤΖΑΜΑΪΚΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΥΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΚΙΡΙΜΠΑΤΙ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΛΕΣΟΤΟ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΙΒΕΡΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΜΑΛΑΟΥΙ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΜΑΛΔΙΒΩΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΜΑΛΙ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ ΜΑΡΣΑΛ,

Η ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ,

ΟΙ ΟΜΟΣΠΟΝΔΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΜΟΖΑΜΒΙΚΗΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΝΑΜΙΜΠΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥΡΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΝΙΓΗΡΑ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΝΙΓΗΡΙΑΣ,

ΤΟ ΝΙΟΥΕ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΟΥ,

ΤΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΑΠΟΥΑΣ-ΝΕΑΣ ΓΟΥΙΝΕΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΑΝΤΑΣ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΓΙΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΝΕΒΙΣ,

Η ΑΓΙΑ ΛΟΥΚΙΑ,

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΙΚΕΝΤΙΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΡΕΝΑΔΙΝΕΣ,

ΤΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΑΣ,

Η ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΣΑΟ ΤΟΜΕ ΚΑΙ ΠΡΙΝΣΙΠΕ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΕΝΕΓΑΛΗΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΣΕΫΧΕΛΛΩΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΙΕΡΑ ΛΕΟΝΕ,

ΟΙ ΝΗΣΟΙ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ,

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΣΟΜΑΛΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΣΟΥΔΑΝ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΣΟΥΡΙΝΑΜ,

Η ΕΝΩΜΕΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΑΝΖΑΝΙΑΣ,

Η ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΙΜΟΡ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΤΟΓΚΟ,

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΤΟΝΓΚΑ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΡΙΝΙΝΤΑΝΤ ΚΑΙ ΤΟΜΠΕΪΓΚΟ,

Η ΤΟΥΒΑΛΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΟΥΓΚΑΝΤΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΒΑΝΟΥΑΤΟΥ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΖΑΜΠΙΑΣ,

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ,

Μέλη του Οργανισμού Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΟΚΑΚΕ), στο εξής αναφερόμενα ως «μέλη του ΟΚΑΚΕ», αφετέρου,

στο εξής αναφερόμενα από κοινού ως τα «μέρη»,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την αναθεωρημένη συμφωνία της Τζορτζτάουν περί δημιουργίας του Οργανισμού Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφετέρου·

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ την ισχυρή τους σχέση, καθώς και τους στενούς πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς που τους ενώνουν·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΕΚ ΝΕΟΥ την προσήλωσή τους στη βασισμένη σε κανόνες παγκόσμια τάξη, με βασική αρχή της την πολυμερή προσέγγιση και επίκεντρο τα Ηνωμένα Έθνη·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους για βιώσιμη ανάπτυξη σύμφωνα με την Ατζέντα του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη·

ΤΟΝΙΖΟΝΤΑΣ τη σημασία του τακτικού διαλόγου σχετικά με ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, σε όλα τα σχετικά επίπεδα·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΕΚ ΝΕΟΥ τη δέσμευσή τους για την εδραίωση της εταιρικής σχέσης τους μέσω του συντονισμού δράσεων σε διεθνή φόρουμ βάσει κοινών συμφερόντων, κοινών αξιών και αμοιβαίου σεβασμού, και έχοντας επίγνωση της ικανότητάς τους να διαμορφώνουν αποτελέσματα σε παγκόσμιο επίπεδο όταν ενεργούν από κοινού·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ την προσήλωσή τους στις δημοκρατικές αρχές και τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως αυτά ορίζονται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και σε άλλες σχετικές διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και στις αρχές του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ την ισχυρή βούλησή τους να προωθήσουν την ειρήνη και την ασφάλεια, και τις διεθνείς υποχρεώσεις τους όσον αφορά τη μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής, καθώς και την αποφασιστικότητά τους όσον αφορά την πρόληψη και τη δίωξη των πλέον σοβαρών εγκλημάτων που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα·

ΕΠΑΝΑΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους να προωθήσουν την πολυσυμμετοχική συνεργασία για τη στήριξη της επίτευξης βιώσιμης ανάπτυξης, λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών ρόλων που διαδραματίζουν τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, διασφαλίζοντας συγχρόνως ότι όλα ενεργούν στο πλαίσιο του κράτους δικαίου·

ΤΟΝΙΖΟΝΤΑΣ τον επείγοντα χαρακτήρα της αντιμετώπισης των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προκλήσεων, τη σημασία της συμφωνίας των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή και την επείγουσα ανάγκη διαμόρφωσης σταθερών και βιώσιμων οικονομιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και κοινωνιών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, καθώς και της λήψης μέτρων για την επίτευξη κοινών στόχων στους τομείς του περιβάλλοντος, της κλιματικής αλλαγής και της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τη σημασία του διαρθρωτικού οικονομικού μετασχηματισμού για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ την προσήλωσή τους στις αρχές και τους κανόνες που διέπουν το διεθνές εμπόριο, ιδίως τις αρχές και τους κανόνες που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τη δέσμευσή τους να σέβονται τα εργασιακά δικαιώματα, λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές που καθορίζονται στις συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τον σημαντικό ρόλο της επιστήμης, της τεχνολογίας, της έρευνας και της καινοτομίας στην επιτάχυνση της μετάβασης σε κοινωνίες της γνώσης, η οποία διευκολύνεται μέσω της χρήσης ψηφιακών εργαλείων με στόχο την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ την προσήλωσή τους στην προώθηση της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης, την εξάλειψη της φτώχειας και την καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων, ώστε να μη μένει καμία και κανείς στο περιθώριο·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ότι η μεταβαλλόμενη δημογραφική δυναμική, σε συνδυασμό με τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές αλλαγές, προσφέρει ευκαιρίες και θέτει προκλήσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΕΚ ΝΕΟΥ ότι η ισότητα των φύλων και η χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών έχουν καθοριστική σημασία για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τη σημασία των νέων για τη διαμόρφωση του μέλλοντος και τη συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΕΚ ΝΕΟΥ την προσήλωσή τους στην προώθηση ανθρωποκεντρικής εταιρικής σχέσης και στη βελτίωση των επαφών μεταξύ των λαών, μεταξύ άλλων μέσω συνεργασίας και ανταλλαγών στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΕΚ ΝΕΟΥ τη δέσμευσή τους για τη βελτίωση της συνεργασίας και του διαλόγου σχετικά με τη μετανάστευση και την κινητικότητα·

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τους αυξανόμενους κινδύνους που οφείλονται σε φυσικές καταστροφές, οικονομικούς και άλλους εξωγενείς κλυδωνισμούς, συμπεριλαμβανομένων των πανδημιών·

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ την προθυμία τους να συνεργαστούν για τη στήριξη της περιφερειακής και ηπειρωτικής ολοκλήρωσης, κυρίως με σκοπό την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην Ατζέντα 2063 της Αφρικανικής Ένωσης και στα πλαίσια ολοκλήρωσης και συνεργασίας της Καραϊβικής και του Ειρηνικού·

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τις αρχές της συνοχής της αναπτυξιακής πολιτικής και της αποτελεσματικότητας της βοήθειας, καθώς και τις αρχές του προγράμματος δράσης της Αντίς Αμπέμπα (ΠΔΑΑ)·

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τη συμφωνία εταιρικής σχέσης μεταξύ των μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφετέρου ([1]), όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά («συμφωνία του Κοτονού»),

ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

ΜΕΡΟΣ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Στόχοι

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, στο εξής αναφερόμενα ως το «μέρος ΕΕ», αφενός, και τα μέλη του Οργανισμού Κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΟΚΑΚΕ), στο εξής αναφερόμενα από κοινού τα «μέρη», συμφωνούν να συνάψουν την παρούσα συμφωνία με την οποία θεσπίζεται ενισχυμένη πολιτική εταιρική σχέση για την επίτευξη αμοιβαίως επωφελών αποτελεσμάτων όσον αφορά κοινά και διασταυρούμενα συμφέροντα και σύμφωνα με τις κοινές αρχές των μερών.

2. Η παρούσα συμφωνία συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), εντός των γενικών πλαισίων της Ατζέντας του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που εγκρίθηκε στη Σύνοδο κορυφής των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη της 25ης Σεπτεμβρίου 2015 («Ατζέντα του 2030») και της συμφωνίας των Παρισίων που εγκρίθηκε στο πλαίσιο της σύμβασης-πλαισίου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι στις 12 Δεκεμβρίου 2015 («συμφωνία των Παρισίων»), ως γενικά πλαίσια που διέπουν την εταιρική σχέση δυνάμει της παρούσας συμφωνίας.

3. Οι στόχοι της παρούσας συμφωνίας είναι οι εξής:

α) προαγωγή, προστασία και τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών, του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης, με ιδιαίτερη έμφαση στην ισότητα των φύλων·

β) διαμόρφωση ειρηνικών και ανθεκτικών κρατών και κοινωνιών, μέσω της αντιμετώπισης των τρεχουσών και αναδυόμενων απειλών για την ειρήνη και την ασφάλεια·

γ) προώθηση της ανθρώπινης και της κοινωνικής ανάπτυξης, ειδικότερα για την εξάλειψη της φτώχειας και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων, ώστε να διασφαλίζεται ότι κάθε πρόσωπο διάγει τη ζωή του με αξιοπρέπεια και ότι καμία και κανείς δεν μένει στο περιθώριο, με ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και στα κορίτσια·

δ) κινητοποίηση επενδύσεων, στήριξη του εμπορίου και προώθηση της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα, με στόχο την επίτευξη βιώσιμης μεγέθυνσης χωρίς αποκλεισμούς και τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες και όλους·

ε) καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, προστασία του περιβάλλοντος και διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων· και

στ) εφαρμογή συνολικής και ισορροπημένης προσέγγισης για τη μετανάστευση, ώστε να αξιοποιηθούν τα οφέλη της ασφαλούς, ομαλής και νόμιμης μετανάστευσης και κινητικότητας, να ανασχεθεί η αντικανονική μετανάστευση και, συγχρόνως, να αντιμετωπιστούν τα βαθύτερα αίτιά της, με πλήρη σεβασμό του διεθνούς δικαίου και σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες των μερών·

4. Ο διάλογος στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 και η προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες των μερών δράση είναι τα κύρια εργαλεία για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας.

5. Η παρούσα συμφωνία διευκολύνει την έκδοση κοινών θέσεων από τα μέρη στην παγκόσμια σκηνή, ενισχύοντας τις εταιρικές σχέσεις για την προαγωγή της πολυμερούς προσέγγισης και της βασισμένης σε κανόνες διεθνούς τάξης, με σκοπό την προώθηση παγκόσμιας δράσης.

([1]) ΕΕ ΕΕ L 317 της 15.12.2000, σ. 3.

Άρθρο 2

Αρχές

1. Τα μέρη επιδιώκουν την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας με πνεύμα συνευθύνης, αλληλεγγύης, αμοιβαιότητας, αμοιβαίου σεβασμού και λογοδοσίας.

2. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους όσον αφορά την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών, βασισμένων στην τήρηση της αρχής της κυριαρχικής ισότητας όλων των κρατών, και την αποχή από την απειλή ή τη χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους, ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο ο οποίος δεν συνάδει με τον Χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών («Χάρτης του ΟΗΕ»).

3. Τα μέρη συμφωνούν να εφαρμόζουν κάθε περιφερειακό πρωτόκολλο, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1, σύμφωνα με τις ευρείες αρχές που συμφωνούνται στο γενικό μέρος, λαμβανομένων συγχρόνως υπόψη των ιδιαιτεροτήτων των περιοχών. Συμφωνούν επίσης να προσαρμόζουν τις δράσεις στις διαφορετικές ανάγκες των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (ΛΑΧ), των μεσόγειων χωρών, των αναπτυσσόμενων μικρών νησιωτικών κρατών (ΑΜΝΚ) και των παράκτιων κρατών που βρίσκονται σε χαμηλό υψόμετρο, λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν.

4. Τα μέρη λαμβάνουν αποφάσεις και αναλαμβάνουν δράσεις στο καταλληλότερο εσωτερικό, περιφερειακό ή πολυκρατικό επίπεδο.

5. Τα μέρη προάγουν συστηματικά τη διάσταση του φύλου και διασφαλίζουν ότι η ισότητα των φύλων ενσωματώνεται σε όλες τις πολιτικές.

6. Τα μέρη εφαρμόζουν ολοκληρωμένη προσέγγιση κατά τη συνεργασία τους η οποία ενσωματώνει πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και πολιτιστικά στοιχεία.

7. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες για την προώθηση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας με σκοπό τη βέλτιστη διαχείριση των προβλημάτων που αφορούν την ασφάλεια, την αποκόμιση των οικονομικών οφελών της παγκοσμιοποίησης και την αντιμετώπιση των διεθνικών προκλήσεων και ευκαιριών κατά περίπτωση.

8. Τα μέρη προάγουν την πολυσυμμετοχική προσέγγιση, καθιστώντας δυνατή την ενεργό συμμετοχή ευρέος φάσματος παραγόντων στις διαδικασίες διαλόγου όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης και συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των κοινοβουλίων, των τοπικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα.

9. Μπορεί να επιδιωχθεί συνεργασία στο πλαίσιο επίσημων και ad hoc περιφερειακών σχημάτων για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη επίτευξη των στόχων της εταιρικής σχέσης στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας. Τα μέρη μπορούν επίσης να συμφωνήσουν σχετικά με διατάξεις και ευέλικτες διαδικασίες που παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να εμβαθύνουν τον διάλογο και τη συνεργασία σε συγκεκριμένα θεματικά και διαπεριφερειακά ζητήματα.

Άρθρο 3

Διάλογος στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης

1. Τα μέρη μετέχουν σε τακτικό, ισορροπημένο, σφαιρικό και ουσιαστικό διάλογο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης σε όλους τους τομείς που καλύπτει η παρούσα συμφωνία, ο οποίος οδηγεί στην ανάληψη δεσμεύσεων και, κατά περίπτωση, δράσεων από αμφότερες τις πλευρές για την αποτελεσματική εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι στόχος του διαλόγου στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης είναι η ανταλλαγή πληροφοριών, η ενθάρρυνση της αμοιβαίας κατανόησης και η διευκόλυνση του καθορισμού κοινών προτεραιοτήτων και προγραμμάτων δράσης σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Συνεργάζονται και συντονίζονται σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος και όσον αφορά νέες προκλήσεις σε διεθνή πλαίσια.

3. Τα μέρη συμφωνούν ότι ο διάλογος στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης διεξάγεται κατά τρόπο ευέλικτο και εξατομικευμένο, σε τακτά χρονικά διαστήματα, με την κατάλληλη μορφή και στο καταλληλότερο εσωτερικό, περιφερειακό ή διακρατικό επίπεδο, και αξιοποιεί πλήρως όλους τους ενδεχόμενους διαύλους, μεταξύ άλλων σε περιφερειακά και διεθνή πλαίσια. Συμφωνούν να παρακολουθούν και να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του διαλόγου στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης και να προσαρμόζουν το πεδίο εφαρμογής του, ανάλογα με την περίπτωση.

4. Τα μέρη συμφωνούν ότι τα κοινοβούλια και, κατά περίπτωση, οι εκπρόσωποι οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα ενημερώνονται δεόντως, μετέχουν σε διαβουλεύσεις και έχουν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν στον διάλογο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης. Στον διάλογο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης καλούνται να μετάσχουν περιφερειακές και ηπειρωτικές οργανώσεις, ανάλογα με την περίπτωση.

Άρθρο 4

Συνοχή των πολιτικών

1. Τα μέρη επιδιώκουν τη χάραξη συνεκτικών πολιτικών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο με σκοπό την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας, μέσω στοχευμένης, στρατηγικής προσέγγισης προσανατολισμένης στην εταιρική σχέση.

2. Τα μέρη προωθούν, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, συνέργειες ανάμεσα στις πολιτικές με σκοπό την αποφυγή ή την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχουν οι πολιτικές τους στα άλλα μέρη. Δεσμεύονται να ενημερώνουν τα άλλα μέρη και, κατά περίπτωση, να διαβουλεύονται με τα άλλα μέρη σχετικά με πρωτοβουλίες και μέτρα που ενδέχεται να τα επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό.

3. Τα μέρη επαναβεβαιώνουν την προσήλωσή τους στη συνοχή των αναπτυξιακών πολιτικών ως καίριο στοιχείο για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

Άρθρο 5

Παράγοντες

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στον καθορισμό και την εφαρμογή προτεραιοτήτων και στρατηγικών για τις χώρες τους. Αναγνωρίζουν τον καίριο ρόλο των κοινοβουλίων στη διαμόρφωση και τη θέσπιση νομοθεσίας, την έγκριση προϋπολογισμών και τη λογοδοσία των κυβερνήσεων. Αναγνωρίζουν τον ρόλο και τη συμβολή των τοπικών αρχών στην ενίσχυση της δημοκρατικής λογοδοσίας και τη συμπλήρωση της κυβερνητικής δράσης.

2. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο των υποπεριφερειακών, περιφερειακών, ηπειρωτικών και διηπειρωτικών οργανισμών στην επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας, και ειδικότερα των στόχων των περιφερειακών πρωτοκόλλων.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο και τη συμβολή των ενδιαφερόμενων μερών, σε όλες τους τις μορφές και τα εθνικά χαρακτηριστικά, και συγκεκριμένα της κοινωνίας των πολιτών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, συμπεριλαμβανομένων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, και του ιδιωτικού τομέα, και συμφωνούν να προάγουν και να ενισχύουν την ουσιαστική τους συμμετοχή με σκοπό την προώθηση πολυσυμμετοχικών διαδικασιών πολιτικής με λιγότερους αποκλεισμούς. Για τους εν λόγω σκοπούς, τα μέρη διασφαλίζουν ότι όλα τα εν λόγω ενδιαφερόμενα μέρη ενημερώνονται και μετέχουν σε διαβουλεύσεις, κατά περίπτωση, σχετικά με στρατηγικές και τομεακές πολιτικές, συνεισφέρουν στην ευρεία διαδικασία διαλόγου, λαμβάνουν στήριξη με σκοπό την ανάπτυξη ικανοτήτων σε κρίσιμους τομείς και συμμετέχουν στην υλοποίηση προγραμμάτων συνεργασίας στους τομείς που τα αφορούν. Η εν λόγω συμμετοχή σε προγράμματα συνεργασίας βασίζεται στον βαθμό στον οποίο αυτά ανταποκρίνονται στις ανάγκες του πληθυσμού και τις συγκεκριμένες αρμοδιότητές τους και έχουν δομές διαχείρισης που χαρακτηρίζονται από λογοδοσία και διαφάνεια.

Άρθρο 6

Διάρθρωση

1. Η παρούσα συμφωνία περιλαμβάνει το γενικό μέρος (μέρη Ιέως VI), τρία περιφερειακά πρωτόκολλα («περιφερειακά πρωτόκολλα») και παραρτήματα.

2. Το γενικό μέρος και τα παραρτήματα είναι νομικά δεσμευτικά για τα μέρη.

3. Τα περιφερειακά πρωτόκολλα είναι νομικά δεσμευτικά για το μέρος ΕΕ και για τα μέλη του ΟΚΑΚΕ της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αντιστοίχως. Καμία διάταξη των περιφερειακών πρωτοκόλλων και καμία ερμηνεία ή εφαρμογή αυτών δεν μπορεί να επηρεάσει ή να παρεκκλίνει από τις διατάξεις του γενικού μέρους και τις αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ.

Άρθρο 7

Οριζόντια ζητήματα

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι τα ακόλουθα οριζόντια ζητήματα λαμβάνονται συστηματικά υπόψη για την ανάληψη τεκμηριωμένων δράσεων σε όλους τους τομείς συνεργασίας: ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία, ισότητα των φύλων, ειρήνη και ασφάλεια, προστασία του περιβάλλοντος, καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, πολιτισμός και νεολαία.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για τη στήριξη της ανάπτυξης ικανοτήτων με σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων και την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην παρούσα συμφωνία. Στόχος τους είναι η προώθηση της ενίσχυσης των θεσμών, η προαγωγή της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και η διευκόλυνση της μεταφοράς και της ανταλλαγής γνώσεων.

3. Τα μέρη ενισχύουν την ανθεκτικότητα χωρών, κοινοτήτων και ατόμων, και ιδίως ευάλωτων πληθυσμών, έναντι των προκλήσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, των οικονομικών κλυδωνισμών, των συγκρούσεων και των πολιτικών κρίσεων, καθώς και των επιδημιών και πανδημιών.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΙΤΛΟΣ Ι

Ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και διακυβέρνηση σε ανθρωποκεντρικές και βασισμένες στα δικαιώματα κοινωνίες

Άρθρο 8

Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την αποφασιστικότητά τους να προάγουν, να προστατεύουν και να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τις δημοκρατικές αρχές, καθώς και να ενισχύουν το κράτος δικαίου και τη χρηστή διακυβέρνηση, σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ, την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το διεθνές δίκαιο, και ειδικότερα το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, κατά περίπτωση, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

Τα μέρη προωθούν ανθρωποκεντρικές πολιτικές βασισμένες στα δικαιώματα, οι οποίες καλύπτουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και διασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση σε ευκαιρίες για όλα τα μέλη της κοινωνίας, είναι δε προσανατολισμένες στη βιώσιμη ανάπτυξη με επίκεντρο τον άνθρωπο. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι ο σεβασμός της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών, του κράτους δικαίου και της χρηστής διακυβέρνησης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης.

Άρθρο 9

Ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και κράτος δικαίου

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τον οικουμενικό, αδιαίρετο, αλληλεξαρτώμενο και αλληλένδετο χαρακτήρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προωθούν, προστατεύουν και τηρούν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά. Προστατεύουν και διασφαλίζουν την πλήρη και ισότιμη απόλαυση όλων των θεμελιωδών ελευθεριών, όπως η ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, η ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι και η ελευθερία σκέψης, θρησκείας και πεποιθήσεων.

2. Τα μέρη δεσμεύονται να προωθούν τον οικουμενικό σεβασμό και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους τους ανθρώπους, χωρίς διακρίσεις για οποιονδήποτε λόγο, μεταξύ άλλων λόγω φύλου, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, αναπηρίας, ηλικίας ή άλλης κατάστασης. Δεσμεύονται να καταπολεμούν κάθε μορφή ρατσισμού, φυλετικής διάκρισης, ξενοφοβίας και σχετικής μισαλλοδοξίας και κάθε μορφή βίας και διάκρισης, συμπεριλαμβανομένων όλων των περιπτώσεων προώθησης μίσους. Δεσμεύονται να αναγνωρίζουν και να προάγουν τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών όπως καθορίζονται στη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP).

3. Τα μέρη διεξάγουν διάλογο σε διμερές επίπεδο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης σχετικά με τη θανατική ποινή. Όταν η θανατική ποινή προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία και εξακολουθεί να εφαρμόζεται, τα μέρη τηρούν τη νομιμότητα και τα διεθνώς συμφωνημένα ελάχιστα πρότυπα.

4. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου ότι οι παγκοσμίως αναγνωρισμένες δημοκρατικές αρχές, στις οποίες βασίζεται η οργάνωση του κράτους, διασφαλίζουν τη νομιμότητα της εξουσίας του και των δράσεών του η οποία αντανακλάται στο συνταγματικό, νομοθετικό και κανονιστικό του σύστημα, και την ύπαρξη συμμετοχικών μηχανισμών. Διαφυλάσσουν και ενισχύουν την εφαρμογή των αρχών αυτών, διασφαλίζοντας τη διεξαγωγή διαφανών και αξιόπιστων εκλογών χωρίς αποκλεισμούς, με τον δέοντα σεβασμό της κυριαρχίας, καθώς και καθιστώντας δυνατές και στηρίζοντας συμμετοχικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τα μέρη προωθούν την τήρηση βέλτιστων εκλογικών πρακτικών και τη συνεργασία μεταξύ τους, μεταξύ άλλων όσον αφορά την παρακολούθηση των εκλογών του μέρους ΕΕ και στα μέλη του ΟΚΑΚΕ, κατά περίπτωση.

5. Τα μέρη υποστηρίζουν ενεργά την εδραίωση του κράτους δικαίου σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, αναγνωρίζοντας την καθοριστική σημασία του για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αποτελεσματική λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών. Προς τούτο, διασφαλίζουν μεταξύ άλλων την ύπαρξη ανεξάρτητου, αμερόληπτου και εύρυθμου δικαστικού συστήματος, την ισονομία, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και νομότυπη διαδικασία, καθώς και την πρόσβαση σε αποτελεσματικούς μηχανισμούς προσφυγής.

6. Τα μέρη αναγνωρίζουν το δικαίωμα στην ανάπτυξη βάσει του αδιαίρετου, αλληλεξαρτώμενου, οικουμενικού και αναπαλλοτρίωτου χαρακτήρα όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σύμφωνα με το οποίο κάθε άνθρωπος και κάθε λαός δικαιούται να μετέχει και να συμβάλλει στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη, και να απολαμβάνει την ανάπτυξη αυτή, στο πλαίσιο της οποίας όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες θα είναι πλήρως σεβαστά. Υποστηρίζουν μέτρα για την ενίσχυση του δικαιώματος στην ανάπτυξη και διασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, ότι όλες και όλοι έχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε βασικούς πόρους και βασικές υπηρεσίες, όπως εκπαίδευση, υπηρεσίες υγείας, τροφή, στέγαση, απασχόληση και δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, καθώς και απόλαυσης αυτών.

7. Τα μέρη συμφωνούν ότι ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου αποτελεί τη βάση των εσωτερικών και διεθνών πολιτικών των μερών και ουσιώδες στοιχείο της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 10

Ισότητα των φύλων

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την ισχυρή δέσμευσή τους να επιτύχουν ισότητα των φύλων, την πλήρη απόλαυση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλους, καθώς και τη χειραφέτηση όλων ως κινητήρια δύναμη της βιώσιμης ανάπτυξης. Ενσωματώνουν την αρχή της ισότητας των φύλων στο εθνικό τους σύνταγμα ή σε άλλη κατάλληλη νομοθεσία.

2. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η ανισότητα των φύλων στερεί από τις γυναίκες τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους, καθώς και ευκαιρίες. Θεσπίζουν και ενισχύουν νομοθεσία δυνάμενη να επιβληθεί, νομικά πλαίσια και ορθές πολιτικές, προγράμματα και μηχανισμούς προκειμένου να διασφαλίζονται η ισότιμη πρόσβαση, η ισότητα ευκαιριών, ο ισότιμος έλεγχος και η πλήρης και ισότιμη συμμετοχή γυναικών και κοριτσιών σε όλους τους τομείς της ζωής, σε ισότιμη βάση με τους άνδρες και τα αγόρια.

3. Τα μέρη επικεντρώνονται, ειδικότερα, στη βελτίωση της πρόσβασης των γυναικών και, κατά περίπτωση, των κοριτσιών σε όλους τους πόρους που χρειάζονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους για την αξιοποίηση του συνόλου των δυνατοτήτων τους και την πλήρη άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών τους, όπως σε σχέση με την ποιοτική εκπαίδευση, την υγεία, τις ευκαιρίες απασχόλησης, την πρόσβαση σε οικονομικούς πόρους και τον έλεγχό τους, τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, τις δομές διακυβέρνησης και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις. Προωθούν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των γυναικών σε ηγετικές θέσεις, καθώς και ίσες ευκαιρίες ανάληψης ηγετικών θέσεων, σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στην πολιτική, οικονομική και δημόσια ζωή.

4. Τα μέρη δεσμεύονται να αποτρέπουν, να καταπολεμούν και να διώκουν κάθε μορφή σεξουαλικής και έμφυλης βίας και διάκρισης στον δημόσιο και στον ιδιωτικό βίο, συμπεριλαμβανομένων της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης. Λαμβάνουν κάθε αναγκαίο μέτρο για την αντιμετώπιση βαθιά ριζωμένων προκαταλήψεων λόγω φύλου και για την εξάλειψη κάθε επιβλαβούς πρακτικής, όπως οι γάμοι παιδιών, οι πρώιμοι και καταναγκαστικοί γάμοι, ο ακρωτηριασμός και η αποκοπή των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Άρθρο 11

Πλουραλιστικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς

1. Τα μέρη δεσμεύονται να διασφαλίζουν ισότητα ευκαιριών για όλα τα μέλη της κοινωνίας σε όλους τους τομείς του βίου τους. Αποτρέπουν, απαγορεύουν και εξαλείφουν πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις και λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για τη διασφάλιση πλήρους και ισότιμης απόλαυσης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

2. Τα μέρη προστατεύουν και προάγουν την ελευθερία έκφρασης, την ελευθερία γνώμης, την ελευθερία του συνέρχεσθαι, καθώς και την ανεξαρτησία και την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης ως πυλώνων της δημοκρατίας, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν είναι μόνον ανθρώπινα δικαιώματα αλλά επίσης και προαπαιτούμενα για τη δημοκρατία, την ανάπτυξη και τον διάλογο.

3. Τα μέρη προωθούν πλουραλιστικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς, συμπεριλαμβανομένης της πολυκομματικής δημοκρατίας. Προωθούν τον βασικό ρόλο αποτελεσματικών, διαφανών και υπόλογων εθνικών και τοπικών συνελεύσεων και πολιτικών κομμάτων. Προωθούν επίσης την ενεργό και πραγματική συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων και των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των νέων, σε συμμετοχικές, αντιπροσωπευτικές, χωρίς αποκλεισμούς και με ικανότητα ανταπόκρισης πολιτικές διαδικασίες και διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.

4. Τα μέρη διατηρούν και διευρύνουν έναν ευνοϊκό χώρο για μια ενεργή, οργανωμένη και διαφανή κοινωνία των πολιτών, αναγνωρίζοντας τον ρόλο της στην προώθηση και την παρακολούθηση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών, της κοινωνικής δικαιοσύνης και ενσωμάτωσης, καθώς και στην υπεράσπιση των κατόχων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την εγχώρια διαφάνεια και λογοδοσία.

5. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας ότι το διαδίκτυο αποτελεί πλατφόρμα για την ανταλλαγή γνώσεων και ιδεών, καταβάλλουν προσπάθειες για την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ψηφιακών λύσεων με στόχο την προώθηση της ισότιμης πρόσβασης του κοινού σε πληροφορίες σε όλα τα επίπεδα και της συμμετοχικής λήψης αποφάσεων, καθώς και για τη βελτίωση των ψηφιακών ικανοτήτων, ενώ αντιμετωπίζουν συγχρόνως τους κινδύνους κατάχρησης και προάγουν την αντιμετώπιση της πολυμορφίας με ανοικτό πνεύμα και σεβασμό.

Άρθρο 12

Χρηστή διακυβέρνηση

1. Τα μέρη επαναβεβαιώνουν ότι η χρηστή διακυβέρνηση στηρίζεται σε διαφανείς, υπεύθυνες, υπόλογες και συμμετοχικές κυβερνήσεις και σε κατάλληλους μηχανισμούς εποπτείας. Τα μέρη συμφωνούν ότι η χρηστή διακυβέρνηση έχει καθοριστική σημασία για τον σεβασμό όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δημοκρατικών αρχών και του κράτους δικαίου. Δεσμεύονται να παρέχουν καθολική πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες χωρίς διακρίσεις. Δεσμεύονται επίσης να τηρούν τις αρχές της διαφάνειας και της λογοδοσίας ως αναπόσπαστων στοιχείων της χρηστής διακυβέρνησης και της δημιουργίας θεσμών.

2. Τα μέρη δεσμεύονται να διαχειρίζονται με διαφάνεια και λογοδοσία τους ανθρώπινους, φυσικούς, οικονομικούς και χρηματοοικονομικούς πόρους με σκοπό τον ισότιμο καταμερισμό των οφελών και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

3. Τα μέρη δεσμεύονται να δημιουργήσουν ευνοϊκό περιβάλλον ώστε να επικρατεί πλήρης διαφάνεια και λογοδοσία στη δημόσια διοίκηση, μεταξύ άλλων ενισχύοντας την ακεραιότητα και την ανεξαρτησία των θεσμών διακυβέρνησης. Τα μέρη αναπτύσσουν και εφαρμόζουν υγιή συστήματα διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, συμβατά με τις θεμελιώδεις αρχές της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας, με σκοπό την προστασία των δημόσιων οικονομικών και τη βελτίωση της παροχής δημόσιων υπηρεσιών μέσω της εξάλειψης των διοικητικών εμπλοκών και της αντιμετώπισης των κανονιστικών ελλείψεων.

4. Τα μέρη διασφαλίζουν διαφάνεια και λογοδοσία στη δημόσια χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής βοήθειας, και στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών. Βελτιώνουν την είσπραξη εσόδων και αντιμετωπίζουν τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή καθώς και τις παράνομες χρηματοοικονομικές ροές. Συμφωνούν να συνεργάζονται για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και να πραγματοποιούν, την κατάλληλη χρονική στιγμή, διάλογο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, σε διμερές και διεθνές επίπεδο, σχετικά με θέματα που αφορούν την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

5. Τα μέρη καταπολεμούν τη διαφθορά σε κάθε επίπεδο και σε κάθε μορφή, μέσω της κατάρτισης και της εφαρμογής ή της διατήρησης αποτελεσματικών και συντονισμένων πολιτικών για την καταπολέμηση της διαφθοράς οι οποίες αντικατοπτρίζουν τις αρχές του κράτους δικαίου, της ορθής διαχείρισης των δημόσιων υποθέσεων και της δημόσιας περιουσίας, της ακεραιότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Θεσπίζουν νομοθετικά και άλλα μέτρα για την πρόληψη και τη δίωξη της δωροδοκίας και της υπεξαίρεσης, της κατάχρησης ή άλλης εκτροπής πόρων εκ μέρους δημόσιων λειτουργών, για άμεσο ή έμμεσο όφελος αυτών, καθώς και για την ανάκτηση και την επιστροφή περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν μέσω δωροδοκίας.

6. Τα μέρη αναγνωρίζουν και δεσμεύονται να εφαρμόζουν τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των διεθνών προτύπων διαφάνειας και ανταλλαγής πληροφοριών, της δίκαιης φορολόγησης, καθώς και τα ελάχιστα πρότυπα κατά της διάβρωσης της φορολογικής βάσης και της μετατόπισης των κερδών (BEPS). Προωθούν τη χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα, βελτιώνουν τη διεθνή συνεργασία σε φορολογικά θέματα και διευκολύνουν την είσπραξη φορολογικών εσόδων. Συνεργάζονται με σκοπό την ενίσχυση της ικανότητας τήρησης των εν λόγω αρχών και προτύπων και την αποκόμιση των οφελών της ανάπτυξης ενός βασισμένου σε κανόνες χρηματοπιστωτικού τομέα. Συμφωνούν να πραγματοποιούν, την κατάλληλη χρονική στιγμή, διάλογο στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης, σε διμερές και διεθνές επίπεδο, σχετικά με φορολογικά θέματα.

7. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι εγχώριες και διεθνείς πολιτικές τους στηρίζονται στη χρηστή διακυβέρνηση, η οποία συνιστά θεμελιώδη αρχή της παρούσας συμφωνίας. Συμφωνούν επίσης ότι οι σοβαρές περιπτώσεις διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένης και της δωροδοκίας που την προκαλεί, αποτελούν παραβίαση της αρχής αυτής.

Άρθρο 13

Δημόσια διοίκηση

Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ύπαρξης αποδοτικών και αποτελεσματικών συστημάτων και διαδικασιών δημόσιας διοίκησης με επαρκείς πόρους και ισχυρή βάση ανθρώπινων πόρων, δεσμεύονται να προωθήσουν τη συνεργασία στον τομέα αυτόν. Συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται με σκοπό τον εκσυγχρονισμό των δημόσιων διοικήσεών τους και την ανάπτυξη υπόλογης, αποδοτικής, διαφανούς και επαγγελματικής δημόσιας διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσπάθειες αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση της οργανωτικής αποδοτικότητας, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των θεσμών κατά την παροχή υπηρεσιών, στην επιτάχυνση της ανάπτυξης υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ψηφιακών υπηρεσιών και στην ψηφιοποίηση των δημόσιων μητρώων, καθώς και στην ενίσχυση των διαδικασιών αποκέντρωσης, σύμφωνα με τις αντίστοιχες στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των μερών.

Άρθρο 14

Στατιστικά στοιχεία

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας ότι τα στατιστικά στοιχεία είναι κρίσιμα για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, αναπτύσσουν και ενισχύουν τα στατιστικά συστήματά τους, συμπεριλαμβανομένων της συλλογής, της επεξεργασίας, του ποιοτικού ελέγχου και της διάδοσης στατιστικών στοιχείων, προκειμένου να συμβάλουν στον μακροπρόθεσμο στόχο εξασφάλισης ποιοτικών, διεθνώς συγκρίσιμων, προσιτών, έγκαιρων και αξιόπιστων αναλυτικών στοιχείων, δεδομένου ότι αυτά έχουν καίρια σημασία για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων προς στήριξη των αντίστοιχων προτεραιοτήτων τους κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και για τη στήριξη και την παρακολούθηση της προόδου.

2. Τα μέρη δεσμεύονται να αυξήσουν τις γνώσεις σε θέματα στατιστικής και να προωθήσουν τη χρήση δεδομένων για τη λήψη αποφάσεων, συνεργαζόμενα με χρήστες εντός και εκτός της κυβέρνησης, και μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και πηγών δεδομένων. Συνεργάζονται στη χρήση της τεχνολογίας για τη συλλογή και την προστασία των δεδομένων και προωθούν τη διάδοση συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

3. Τα μέρη διασφαλίζουν την επαγγελματική ανεξαρτησία των στατιστικών υπηρεσιών τους.

Άρθρο 15

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι έχουν κοινό συμφέρον να προστατεύουν το δικαίωμα κάθε προσώπου στην ιδιωτική ζωή έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και τη σημασία της διατήρησης ισχυρών καθεστώτων προστασίας των δεδομένων και διασφάλισης της πραγματικής επιβολής τους. Διασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε θεμιτή και διαφανή επεξεργασία, συλλέγονται για σαφείς, προσδιορισμένους και νόμιμους σκοπούς και δεν υποβάλλονται σε επεξεργασία που δεν είναι συμβατή με τους σκοπούς αυτούς.

Για τον σκοπό του παρόντος άρθρου, ως «επεξεργασία» νοείται κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται, με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κάθε προσώπου σύμφωνα με τα υφιστάμενα πολυμερή πρότυπα και τις διεθνείς νομικές πράξεις και πρακτικές. Για τον σκοπό αυτόν, θεσπίζουν κατάλληλα νομικά και κανονιστικά καθεστώτα και πολιτικές, καθώς και κατάλληλη διοικητική ικανότητα για την εφαρμογής του, συμπεριλαμβανομένων ανεξάρτητων εποπτικών αρχών.

ΤΙΤΛΟΣ II

Ειρήνη και ασφάλεια

Άρθρο 16

Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η ειρήνη, η σταθερότητα και η ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων της ανθρώπινης ασφάλειας και ανθεκτικότητας, έχουν καθοριστική σημασία για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ευημερία. Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ειρήνη και ασφάλεια και η βιώσιμη ειρήνη και ασφάλεια προϋποθέτει ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Τα μέρη εφαρμόζουν συνολική και ολοκληρωμένη προσέγγιση σε σχέση με συγκρούσεις και κρίσεις, συμπεριλαμβανομένων καταστάσεων αστάθειας, λαμβάνουν μέτρα κατά της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής και αντιμετωπίζουν όλα τα σοβαρά εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τις νέες ή αυξανόμενες απειλές για την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένων της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησής της, του βίαιου εξτρεμισμού, του οργανωμένου εγκλήματος, της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής, της πειρατείας και της εμπορίας ανθρώπων, της διακίνησης ναρκωτικών, όπλων και άλλων παράνομων αγαθών, καθώς και του κυβερνοεγκλήματος και των απειλών για την κυβερνοασφάλεια.

Άρθρο 17

Συγκρούσεις και κρίσεις

1. Τα μέρη εφαρμόζουν ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τις συγκρούσεις και τις κρίσεις, η οποία περιλαμβάνει προσπάθειες πρόληψης, διαμεσολάβησης, επίλυσης και συμφιλίωσης καθώς και διαχείριση κρίσεων, διατήρηση της ειρήνης και στήριξη της ειρήνης. Υποστηρίζουν τη μεταβατική δικαιοσύνη με μέτρα ειδικά προσαρμοσμένα σε κάθε κατάσταση για την προώθηση της αλήθειας, της δικαιοσύνης, της επανόρθωσης και των εγγυήσεων για την αποφυγή επανάληψης. Συμβάλλουν στην οικοδόμηση θεσμών και κράτους και στην ανθρώπινη ασφάλεια, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή σε καταστάσεις αστάθειας.

2. Τα κράτη συνεργάζονται για την ολιστική πρόληψη και αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων των συγκρούσεων και της αστάθειας. Αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στην αποτελεσματική διαχείριση των φυσικών πόρων, κυρίως σε σχέση με τις πρώτες ύλες, με σκοπό το βιώσιμο όφελος για την κοινωνία στο σύνολό της, και διασφαλίζουν ότι η παράνομη εκμετάλλευση και εμπορία δεν συμβάλλουν στην πρόκληση και στη διατήρηση συγκρούσεων.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία του διαλόγου και της διαβούλευσης με πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού ως μέσου επίλυσης συγκρούσεων, με τη συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων, καθώς και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, ενεργούν σε στενή συνεργασία με ηπειρωτικούς και περιφερειακούς οργανισμούς.

4. Τα μέρη λαμβάνουν κάθε κατάλληλο μέτρο, με συντονισμένο τρόπο, για την πρόληψη της κλιμάκωσης της βίας, τον περιορισμό της εδαφικής εξάπλωσής της και τη διευκόλυνση της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών. Αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στη διασφάλιση της χρήσης των χρηματοδοτικών πόρων σύμφωνα με τις αρχές και τους στόχους της παρούσας συμφωνίας και στην παρεμπόδιση της εκτροπής της χρήσης των πόρων για πολεμικούς σκοπούς. Τα μέρη λαμβάνουν επίσης μέτρα για την πρόληψη των μισθοφορικών δραστηριοτήτων και την αντιμετώπιση του προβλήματος των παιδιών-στρατιωτών, και καταβάλλουν προσπάθειες για τον καθορισμό υπεύθυνων ορίων στις στρατιωτικές δαπάνες.

5. Στις περιόδους που έπονται των συγκρούσεων, τα μέρη προβαίνουν σε κάθε κατάλληλη ενέργεια για να σταθεροποιήσουν την κατάσταση κατά τη διάρκεια της μετάβασης προκειμένου να διευκολύνουν την επάνοδο σε μια σταθερή, μη βίαιη, δημοκρατική κατάσταση. Μεταξύ αυτών η στήριξη του αφοπλισμού και της αποστράτευσης, καθώς και η επάνοδος και βιώσιμη επανένταξη των πρώην μαχητών στην κοινωνία. Τα μέρη διασφαλίζουν τη δημιουργία των αναγκαίων δεσμών μεταξύ μέτρων έκτακτης ανάγκης, αποκατάστασης και μακροπρόθεσμων στόχων ανάπτυξης.

6. Τα μέρη προωθούν την αποτελεσματική συμμετοχή όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των νέων, στην οικοδόμηση της ειρήνης, την πρόληψη των συγκρούσεων, τη διαμεσολάβηση στις συγκρούσεις, την επίλυση των συγκρούσεων και την ανθρωπιστική δράση, καθώς και στη διαχείριση κρίσεων, τη διατήρηση της ειρήνης και τη στήριξη της ειρήνης. Τα μέρη θεωρούν σημαντικό να εξετάζουν την κατάσταση των γυναικών και των κοριτσιών θυμάτων έμφυλης βίας σε συγκρούσεις, καθώς και να αντιμετωπίζουν το διακριτό πρόβλημα των εγκλημάτων και της βίας κατά ευάλωτων ατόμων και ατόμων με αναπηρία.

Άρθρο 18

Μη διάδοση όπλων μαζικής καταστροφής

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ) και των μέσων διανομής τους, τόσο προς κρατικούς όσο και προς μη κρατικούς φορείς, αποτελεί μία από τις σοβαρότερες απειλές κατά της διεθνούς σταθερότητας και ασφάλειας. Συνεπώς, τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται και να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της διάδοσης των ΟΜΚ και των μέσων διανομής τους, μεριμνώντας για την πλήρη τήρηση, και για την εφαρμογή σε εγχώριο επίπεδο, των υφιστάμενων υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο διεθνών συνθηκών και συμφωνιών αφοπλισμού και μη διάδοσης, καθώς και άλλων σχετικών διεθνών υποχρεώσεών τους. Τα μέρη συμφωνούν ότι η παρούσα διάταξη αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της παρούσας συμφωνίας.

2. Τα μέρη συμφωνούν επιπλέον να συνεργάζονται για την καταπολέμηση της διάδοσης των ΟΜΚ και των μέσων διανομής τους με τους εξής τρόπους: πρώτον, με τη λήψη μέτρων για την υπογραφή και την κύρωση όλων των σχετικών διεθνών πράξεων, ή για την προσχώρηση σε αυτές, ανάλογα με την περίπτωση, καθώς και για την πλήρη εφαρμογή τους και συμμόρφωση με αυτές· δεύτερον, με τη θέσπιση και τη διατήρηση αποτελεσματικού συστήματος ελέγχων εξαγωγών, το οποίο θα καλύπτει τόσο την εξαγωγή όσο και τη διαμετακόμιση προϊόντων που συνδέονται με τα ΟΜΚ, μεταξύ άλλων μέσω ελέγχων της τελικής χρήσης των τεχνολογιών διπλής χρήσης, και θα προβλέπει αυστηρές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των ελέγχων των εξαγωγών· τρίτον, με τη συνεργασία σε πολυμερή φόρουμ και καθεστώτα ελέγχου των εξαγωγών.

3. Τα μέρη συμφωνούν να καθιερώσουν στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης τακτικό διάλογο ο οποίος θα συμπληρώσει και θα εδραιώσει τη συνεργασία τους για την αντιμετώπιση της διάδοσης των ΟΜΚ και των μέσων διανομής τους.

4. Τα μέρη, εκτιμώντας ότι οι χημικοί, βιολογικοί, ραδιολογικοί και πυρηνικοί κίνδυνοι μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές διαταραχές στις κοινωνίες και αναγνωρίζοντας ότι αυτοί μπορεί να είναι απόρροια εγκληματικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων της παράνομης διάδοσης, διακίνησης, τρομοκρατίας, ατυχημάτων ή φυσικών κινδύνων, όπως πανδημίες, συνεργάζονται για την ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων μετριασμού των κινδύνων αυτών.

Άρθρο 19

Σοβαρά εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα

1. Τα μέρη συμφωνούν να ενεργούν από κοινού για την πρόληψη της γενοκτονίας, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και των εγκλημάτων πολέμου κάνοντας χρήση κατάλληλων διμερών και πολυμερών πλαισίων, σύμφωνα με την αρχή της ευθύνης προστασίας.

2. Τα μέρη, επαναβεβαιώνοντας ότι τα πλέον σοβαρά εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της δεν πρέπει να μένουν ατιμώρητα, διασφαλίζουν τη δίκαιη και αποτελεσματική διερεύνηση και δίωξη αυτών, λαμβάνοντας μέτρα σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, κατά περίπτωση.

3. Τα μέρη θεωρούν ότι η ίδρυση και η αποτελεσματική λειτουργία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) αποτελούν σημαντική εξέλιξη για τη διεθνή ειρήνη και δικαιοσύνη. Επαναλαμβάνουν τη δέσμευσή τους να συνεργάζονται πλήρως με τους εθνικούς, περιφερειακούς και διεθνείς μηχανισμούς ποινικής δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένου του ΔΠΔ, σύμφωνα με την αρχή της συμπληρωματικότητας. Παροτρύνονται να κυρώσουν και να εφαρμόζουν το Καταστατικό της Ρώμης του ΔΠΔ και τις σχετικές πράξεις και να βελτιώσουν περαιτέρω την αποτελεσματικότητα του ΔΠΔ. Καταβάλλονται προσπάθειες για την ενίσχυση των μηχανισμών ποινικής δικαιοσύνης σε όλα τα επίπεδα.

Άρθρο 20

Τρομοκρατία και βίαιος εξτρεμισμός

1. Τα μέρη, επαναλαμβάνοντας την εκ μέρους τους σθεναρή καταδίκη κάθε πράξης τρομοκρατίας και βίαιου εξτρεμισμού και ριζοσπαστικοποίησης, δεσμεύονται να καταπολεμούν τις πράξεις αυτές μέσω διεθνούς συνεργασίας, σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και το διεθνές δίκαιο, καθώς και τις σχετικές συμβάσεις και πράξεις. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας ότι η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, σε όλες τις μορφές και εκδηλώσεις της, αποτελεί κοινή προτεραιότητα, συνεργάζονται σε όλα τα επίπεδα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του βίαιου εξτρεμισμού και της ριζοσπαστικοποίησης. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία της αντιμετώπισης όλων των παραγόντων που συμβάλλουν στον βίαιο εξτρεμισμό σε όλες τις μορφές του, συμπεριλαμβανομένων της θρησκευτικής μισαλλοδοξίας, της ρητορικής μίσους, της ξενοφοβίας, του ρατσισμού, καθώς και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας, δεσμεύονται να αντιτάσσονται στον βίαιο εξτρεμισμό και να προωθούν την ανεξιθρησκία και τον διαθρησκευτικό διάλογο.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι είναι σημαντικό να διεξάγεται η καταπολέμηση της τρομοκρατίας με πλήρη σεβασμό του κράτους δικαίου και σε πλήρη συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του διεθνούς προσφυγικού δικαίου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, των αρχών του Χάρτη του ΟΗΕ, των σχετικών αποφάσεων και δηλώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και των σχετικών διεθνών πράξεων που αφορούν την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας, την αντιμετώπιση τρομοκρατικού χαρακτήρα προκλήσεων που επηρεάζουν τα σύνορα, καθώς και την ενίσχυση της ασφάλειας της πολιτικής αεροπορίας.

Άρθρο 21

Οργανωμένο έγκλημα

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τις αρνητικές πολιτικές, οικονομικές, πολιτιστικές και κοινωνικές συνέπειες των δραστηριοτήτων του οργανωμένου εγκλήματος, ενισχύουν τη συνεργασία για την αποτελεσματικότερη πρόληψη και καταπολέμηση των δραστηριοτήτων αυτών. Συνεργάζονται βάσει ολοκληρωμένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων και την παροχή εναλλακτικών λύσεων στην εγκληματικότητα. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζουν τους δεσμούς μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και εμπορίας ανθρώπων και παράνομης διακίνησης μεταναστών, παράνομης εμπορίας και διακίνησης όπλων, επικίνδυνων υλικών, ναρκωτικών και των πρόδρομων ουσιών τους, άγριας χλωροπανίδας, ξυλείας και πολιτιστικών αγαθών, καθώς και άλλων παράνομων οικονομικών και χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων.

2. Τα μέρη δεσμεύονται να εντείνουν τις προσπάθειες για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και να στηρίξουν την κατάρτιση και την εφαρμογή κατάλληλων νομοθετικών και θεσμικών πλαισίων και στρατηγικών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, παιδιών και ασυνόδευτων ανηλίκων, και στις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Τα μέρη εξακολουθούν να τηρούν τα πρότυπα της σύμβασης των του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 15 Νοεμβρίου 2000, και του πρωτοκόλλου του για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών.

3. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες για την ανάκτηση και την επιστροφή κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων και την καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ενισχύουν τα νομικά και διοικητικά πλαίσια για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, συμπεριλαμβανομένων της φορολογικής απάτης και της σχετικής με τις δημόσιες συμβάσεις απάτης, καθώς και της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, οι οποίες μπορούν να αποδυναμώσουν την κινητοποίηση εγχώριων πόρων.

4. Τα μέρη προωθούν την ασφάλεια των πολιτών, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση των θεσμών και του κράτους δικαίου και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και προωθούν μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης και της ασφάλειας. Προωθούν πολυεπιστημονικά προγράμματα που εστιάζουν στις ευάλωτες ομάδες και στηρίζουν τα θύματα βίας, συμπεριλαμβανομένης της ένοπλης βίας, καθώς και τη διαμεσολάβηση και άλλες λύσεις πρόληψης και συμφιλίωσης βασισμένες στην κοινότητα.

Άρθρο 22

Ασφάλεια στη θάλασσα

1. Τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν την ασφάλεια στη θάλασσα, ειδικότερα μέσω της αντιμετώπισης των διαφόρων μορφών εγκλημάτων που διαπράττονται στη θάλασσα και της παράνομης διακίνησης, να καταπολεμούν την πειρατεία και τις ένοπλες ληστείες στη θάλασσα, να προστατεύουν τις θαλάσσιες υποδομές ζωτικής σημασίας και να προωθούν την ελεύθερη ναυσιπλοΐα και το κράτος δικαίου στη θάλασσα, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, που συνήφθη στο Montego Bay στις 10 Δεκεμβρίου 1982 (UNCLOS).

2. Τα μέρη συμφωνούν να εντείνουν τις προσπάθειες στον τομέα της επιβολής του ναυτικού δικαίου για την αντιμετώπιση των απειλών στη θάλασσα στις χώρες που πλήττονται περισσότερο από εγκλήματα που διαπράττονται στη θάλασσα. Συμφωνούν να ενισχύσουν τις διαδικασίες διερεύνησης και δίωξης ως μέσο για την καταπολέμηση των εγκλημάτων που διαπράττονται στη θάλασσα. Συμφωνούν επίσης να προωθήσουν την εφαρμογή προτύπων δίωξης της πειρατείας στην εθνική δικαιοδοσία, ως περιφερειακό τρόπο απόκρισης της ποινικής δικαιοσύνης και μηχανισμό αποτροπής των εγκλημάτων που διαπράττονται στη θάλασσα, όπως πειρατεία, ένοπλη ληστεία, θαλάσσια ρύπανση και ρύπανση υδάτων, παράνομη διακίνηση μεταναστών, παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών και όπλων και μεταφορά πυρηνικών αποβλήτων. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν περιφερειακές πρωτοβουλίες στους τομείς της ασφάλειας στη θάλασσα, της καταπολέμησης της πειρατείας και της προστασίας από τη θαλάσσια ρύπανση.

Άρθρο 23

Φορητά όπλα και ελαφρύς οπλισμός και λοιπά συμβατικά όπλα

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η διάδοση παράνομων φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού συνιστά σοβαρή απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

2. Τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου, της υπερβολικής σώρευσης και της ανεξέλεγκτης διάδοσης φορητών όπλων, ελαφρού οπλισμού και άλλων συμβατικών όπλων και των πυρομαχικών τους, μεταξύ άλλων ως συνέπεια ακατάλληλης από άποψης ασφάλειας αποθεματοποίησης και πλημμελούς διαχείρισης των αποθεμάτων, σύμφωνα με το πρόγραμμα δράσης του ΟΗΕ για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη του λαθρεμπορίου φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού σε όλες του τις μορφές. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν την παρακολούθηση των δικτύων διακίνησης βάσει εμπιστευτικών πληροφοριών για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του κινδύνου που εξακολουθεί να συνεπάγεται για την περιφερειακή σταθερότητα η ευρείας κλίμακας εκροή κρατικών αποθεμάτων. Καταβάλλουν προσπάθειες για την ενίσχυση των εθνικών ικανοτήτων των αρμόδιων μονάδων επιβολής του νόμου και των σημείων επαφής όσον αφορά τη συλλογή, την κατάσχεση, τον εντοπισμό και την ανάλυση παράνομων πυροβόλων όπλων και σχετικών στοιχείων ποινικής δικαιοσύνης, για τη βελτίωση της κατανόησης και την παρακολούθηση των ροών παράνομης διακίνησης και τη στήριξη της ανταλλαγής πληροφοριών και της διεθνούς συνεργασίας.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της θέσπισης ελέγχων στο διεθνές εμπόριο συμβατικών όπλων, συμπεριλαμβανομένων των εισαγωγών και εξαγωγών τους, σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων της Συνθήκης Εμπορίας Όπλων, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 2 Απριλίου 2013, και των σχετικών ψηφισμάτων του ΟΗΕ. Καταβάλλουν προσπάθειες για τη διεξαγωγή των ελέγχων αυτών κατά τρόπο υπεύθυνο ως συμβολή στη διεθνή και περιφερειακή ειρήνη, ασφάλεια και σταθερότητα και στη μείωση του ανθρώπινου πόνου, καθώς και στην πρόληψη της εκτροπής συμβατικών όπλων σε μη εξουσιοδοτημένους παράγοντες. Τα μέρη αναγνωρίζουν επίσης τη σημασία της εγχώριας ρύθμισης και του ελέγχου της νόμιμης απόκτησης και κατοχής πυροβόλων όπλων για τη μείωση της ένοπλης βίας.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την απομάκρυνση ναρκών και εκρηκτικών καταλοίπων πολέμου, συμπεριλαμβανομένων αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών.

Άρθρο 24

Παράνομα ναρκωτικά

1. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για τη διασφάλιση σφαιρικής, ισορροπημένης, ολοκληρωμένης και τεκμηριωμένης προσέγγισης όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και νέων ψυχοδραστικών ουσιών, καθώς και την προώθηση της μείωσης της ζήτησης ναρκωτικών. Για τον σκοπό αυτόν, εξετάζουν παράγοντες κινδύνου που επηρεάζουν τα άτομα, τις κοινότητες και την κοινωνία, στους οποίους μπορεί να περιλαμβάνονται η έλλειψη υπηρεσιών, οι ανάγκες υποδομών, η σχετική με τα ναρκωτικά βία, ο αποκλεισμός, η περιθωριοποίηση και η κοινωνική αποσύνθεση, προκειμένου να συμβάλουν στην προώθηση ειρηνικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι πολιτικές και οι δράσεις κατά των ναρκωτικών, μεταξύ άλλων μέσω της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, της επιστημονικής κοινότητας και των πανεπιστημίων, αποσκοπούν στην ενίσχυση των δομών για την πρόληψη και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των παράνομων ναρκωτικών και την αισθητή μείωση της προσφοράς, της διακίνησης και της ζήτησης παράνομων ναρκωτικών.

3. Τα μέρη στοχεύουν στη μείωση των δυσμενών συνεπειών της χρήσης ναρκωτικών για τα άτομα και την κοινωνία στο σύνολό της, καθώς και στην αποτελεσματική μείωση της εκτροπής και της παράνομης διακίνησης διαβαθμισμένων και μη διαβαθμισμένων πρόδρομων ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των πρόδρομων ουσιών νέας γενιάς.

4. Τα μέρη συνεργάζονται στενά μεταξύ τους και με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς για την πραγματοποίηση συντονισμένων προσπαθειών και δράσεων κατά του εμπορίου παράνομων ναρκωτικών.

Άρθρο 25

Κυβερνοασφάλεια και κυβερνοέγκλημα

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία ενός ανοικτού, ασφαλούς και σταθερού, προσιτού και ειρηνικού περιβάλλοντος τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) βασισμένου σε πρότυπα, κανόνες και αρχές για υπεύθυνη κρατική συμπεριφορά και την εφαρμογή του ισχύοντος διεθνούς δικαίου. Για τον εν λόγω σκοπό, τα μέρη δεσμεύονται να ενισχύσουν τη συνεργασία για την προώθηση της κυβερνοασφάλειας, την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας υψηλής τεχνολογίας, του κυβερνοεγκλήματος και του ηλεκτρονικού εγκλήματος και της κατάχρησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και τη βελτίωση της ασφάλειας των δικτύων μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών που αυξάνουν την ανθεκτικότητα στον κυβερνοχώρο, μεταξύ άλλων όσον αφορά την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας.

2. Τα μέρη αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα πρόληψης και αντιμετώπισης του κυβερνοεγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών στο διαδίκτυο, μέσω της συνεργασίας και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών για την καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος, αξιοποιώντας τους ισχύοντες διεθνείς κανόνες και τα πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της σύμβασης της Βουδαπέστης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο, που συνήφθη στη Βουδαπέστη στις 23 Νοεμβρίου 2001, και της σύμβασης της Αφρικανικής Ένωσης για την κυβερνοασφάλεια και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που συνήφθη στο Malabo στις 27 Ιουνίου 2014.

Άρθρο 26

Συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου

1. Τα μέρη διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ περιφερειακών και διεθνών αρχών, οργανισμών και υπηρεσιών επιβολής του νόμου με σκοπό την εξάρθρωση και εξουδετέρωση των διεθνικών εγκλημάτων και των κοινών τρομοκρατικών απειλών. Η συνεργασία αυτή συμβάλλει στην πρόληψη του εγκλήματος και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ανταλλαγές απόψεων σχετικά με τα νομοθετικά πλαίσια, καθώς και τεχνική και διοικητική συνδρομή που αποβλέπει στην ενίσχυση των θεσμικών και επιχειρησιακών ικανοτήτων των αρχών επιβολής του νόμου και στην ανταλλαγή πληροφοριών και μέτρων σχετικών με τις έρευνες.

2. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ασφάλειας των συνόρων, καταβάλλουν προσπάθειες για τη διαχείριση των υφιστάμενων και μελλοντικών προκλήσεων που επηρεάζουν τα σύνορα, εφαρμόζοντας προσέγγιση ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Προωθούν σύννομες διατομεακές αντιδράσεις με στόχο την πρόληψη, τον εντοπισμό και, κατά περίπτωση, την καταστολή του διασυνοριακού εγκλήματος και άλλων κινδύνων.

ΤΙΤΛΟΣ III

Ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη

Άρθρο 27

Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την αποφασιστικότητά τους να συνεργαστούν για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εξάλειψη της φτώχειας σε όλες τις μορφές της, την αντιμετώπιση των ανισοτήτων και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται για να διασφαλίσουν ότι όλες και όλοι έχουν τα αναγκαία μέσα για να απολαμβάνουν αξιοπρεπή ζωή με ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης, μεταξύ άλλων μέσω κατάλληλων συστημάτων κοινωνικής προστασίας και κοινωνικών υπηρεσιών. Αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και τα κορίτσια, τους νέους, τα παιδιά και τα πλέον ευάλωτα και μειονεκτούντα άτομα, σύμφωνα με την αρχή ότι καμία και κανείς δεν μένει στο περιθώριο και με πρωταρχικό μέλημα όσες και όσους υστερούν περισσότερο. Συμφωνούν επίσης να συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που συνεπάγεται η ταχεία αύξηση του πληθυσμού.

Κεφάλαιο 1

Πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες

Άρθρο 28

Εκπαίδευση

1. Τα μέρη στηρίζουν τη διά βίου μάθηση χωρίς αποκλεισμούς και την ισότιμη ποιοτική εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα. Καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να διασφαλίσουν ότι όλα τα κορίτσια και τα αγόρια ολοκληρώνουν δωρεάν, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και έχουν πρόσβαση σε ποιοτική βρεφονηπιακή αγωγή, φροντίδα και προσχολική εκπαίδευση, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των ανισοτήτων λόγου φύλου. Καταβάλλουν προσπάθειες για τη διασφάλιση ίσης πρόσβασης όλων των γυναικών και των ανδρών σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Ειδική προσοχή αποδίδεται στις επενδύσεις στις επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά (STEM) και στην προώθηση της ψηφιακής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης στον τομέα των τεχνών για όλες και όλους.

2. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες ώστε να διασφαλίσουν ότι όλες και όλοι έχουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις δυνατότητες να απολαμβάνουν βελτιωμένη ποιότητα ζωής, να μετέχουν πλήρως στην κοινωνία, να συμβάλλουν στην κοινωνική και οικονομική ευημερία των κοινοτήτων τους και να συμμετέχουν ενεργά και σε ισότιμη βάση στη δημοκρατική και την πολιτιστική ζωή.

3. Τα μέρη προωθούν ασφαλή σχολεία και εύρυθμα εκπαιδευτικά συστήματα, με επαρκείς πόρους, για τον προγραμματισμό, τη διαχείριση και τη διασφάλιση αποτελεσματικής παροχής εκπαίδευσης και κατάρτισης, μεταξύ άλλων μέσω επιγραμμικών και άλλων μη συμβατικών μέσων. Συνεργάζονται για τη θέσπιση και την ενίσχυση των συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και για την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Διευκολύνουν την κινητικότητα των σπουδαστριών και των σπουδαστών, του προσωπικού και των πανεπιστημιακών μεταξύ και εντός των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 29

Υγεία

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η υγεία κατέχει κεντρική θέση στη ζωή των ανθρώπων και αποτελεί βασικό δείκτη βιώσιμης ανάπτυξης. Επαναβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους όσον αφορά την προστασία και την προώθηση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου σωματικής και ψυχικής υγείας για όλες και όλους.

2. Τα μέρη ενισχύουν τα εθνικά συστήματα υγείας με βιώσιμους μηχανισμούς και πόρους χρηματοδότησης της υγείας, λειτουργικές υποδομές, ειδικευμένο υγειονομικό προσωπικό, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πρόσληψη και τη διατήρηση προσωπικού, και κατάλληλες τεχνολογίες, όπως ψηφιακά εργαλεία, για τη στήριξη της ανάπτυξης της κινητής υγείας.

3. Τα μέρη προωθούν την καθολική κάλυψη υγείας, την ισότιμη και καθολική πρόσβαση σε πλήρεις και ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και την πρόσβαση σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και οικονομικά προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των μεταδοτικών ασθενειών και άλλων σημαντικών διασυνοριακών απειλών για την υγεία, όπως η αντοχή στα αντιμικροβιακά, και για τη μείωση της επιβάρυνσης των μη μεταδοτικών νόσων μέσω καλύτερης πρόληψης και ελέγχου. Συνεργάζονται για την αντιμετώπιση παγκόσμιων υγειονομικών κρίσεων και την πρόληψη της κλιμάκωσής τους, μεταξύ άλλων, μέσω της στήριξης συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών, ετοιμότητα και έγκαιρη δράση σε ζωτικής σημασίας κρίσιμη ανθρωπιστική βοήθεια, και μέσω της ανάπτυξης συνεκτικών και πολυτομεακών σχεδίων για τη βελτίωση της δυναμικότητας των συστημάτων υγείας. Στηρίζουν την έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και την ανάπτυξη εμβολίων, διαγνωστικών μέσων και φαρμάκων.

5. Τα μέρη στηρίζουν την καθολική πρόσβαση σε προϊόντα και υγειονομικές υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, μεταξύ άλλων για οικογενειακό προγραμματισμό, ενημέρωση και εκπαίδευση, και την ένταξη της αναπαραγωγικής υγείας στις εθνικές στρατηγικές και στα εθνικά προγράμματα.

Άρθρο 30

Επισιτιστική ασφάλεια και βελτίωση της διατροφής

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας και βελτίωσης της διατροφής συνιστούν σημαντική παγκόσμια πρόκληση όσον αφορά την καταπολέμηση της φτώχειας και των αυξανόμενων ανισοτήτων και, ως εκ τούτου, συμφωνούν να αντιμετωπίσουν τα διαρθρωτικά αίτιά τους, στα οποία συγκαταλέγονται συγκρούσεις, κρίσεις, υποβάθμιση των φυσικών πόρων και η κλιματική αλλαγή.

2. Τα μέρη προωθούν την ανθεκτικότητα των πόρων διαβίωσης, την ασφαλή πρόσβαση σε γη, νερό και άλλους πόρους, και προάγουν τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς αύξηση της γεωργικής παραγωγής και της παραγωγικότητας, καθώς και αποδοτικές αλυσίδες αξίας.

3. Τα μέρη προωθούν δράσεις για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη μεταβλητότητα του κλίματος στο σύνολο των αλυσίδων αξίας παραγωγής τροφίμων.

4. Τα μέρη στοχεύουν στην παροχή καθολικής πρόσβασης σε οικονομικά προσιτά, ασφαλή, επαρκή και θρεπτικά τρόφιμα, στην αύξηση της ικανότητας διαφοροποιημένης παραγωγής τροφίμων και στην ανάπτυξη πολιτικών επισιτιστικής ασφάλειας και διατροφής και μηχανισμών κοινωνικής προστασίας για την επισιτιστική ασφάλεια και τη βελτίωση της διατροφής οι οποίοι ενισχύουν την ανθεκτικότητα των πλέον ευάλωτων, ιδίως σε χώρες που αντιμετωπίζουν επαναλαμβανόμενες κρίσεις.

5. Τα μέρη ενισχύουν τις συντονισμένες, εντατικές και διατομεακές προσπάθειες για την εξάλειψη της πείνας, την αντιμετώπιση όλων των μορφών υποσιτισμού και τη διασφάλιση της αποφυγής του λιμού σε κάθε περίσταση.

Άρθρο 31

Υδροδότηση, υπηρεσίες αποχέτευσης και στέγαση

1. Τα μέρη προωθούν την καθολική πρόσβαση σε επαρκές και ασφαλές πόσιμο νερό, μεταξύ άλλων μέσω της βιώσιμης και ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων και των υδατικών συστημάτων, καθώς και μέσω της αποδοτικότερης χρήσης του νερού και της ανακύκλωσης του νερού.

2. Τα μέρη στοχεύουν στη διασφάλιση επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες αποχέτευσης, συμπεριλαμβανομένων της διαχείρισης των αποβλήτων και της προώθησης της υγιεινής για όλα τα άτομα, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών, καθώς και των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η κατάλληλη, ασφαλής και οικονομικά προσιτή στέγαση έχει μετασχηματιστικό αντίκτυπο στις ευάλωτες και περιθωριοποιημένες κοινότητες, καθώς και σημαντικές επιδράσεις στην υγεία των ανθρώπων και στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των κοινοτήτων τους. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για τη διασφάλιση πρόσβασης σε κατάλληλη, ασφαλή και οικονομικά προσιτή στέγαση για όλες και όλους μέσω της ανάπτυξης πολιτικών, στρατηγικών, κωδίκων χωροταξίας και οικοδομικών κανονισμών, καθώς και για την αναβάθμιση των παραγκουπόλεων.

4. Τα μέρη προωθούν την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλες και όλους και σε παγιωμένα συστήματα ενέργειας τα οποία στηρίζουν, μεταξύ άλλων, τους τομείς της ύδρευσης, των υπηρεσιών αποχέτευσης και της στέγασης.

Κεφάλαιο 2

Ανισότητα και κοινωνική συνοχή

Άρθρο 32

Κοινωνική συνοχή και προστασία

1. Τα μέρη στοχεύουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής επιτυγχάνοντας σταδιακά μεγαλύτερη ισότητα και κοινωνική ένταξη και διασφαλίζοντας ότι η ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη συμβαδίζει με την οικονομική ανάπτυξη, ώστε καμία και κανείς να μη μένει στο περιθώριο. Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στα μειονεκτούντα, ευάλωτα και περιθωριοποιημένα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των ηλικιωμένων και των ορφανών, σύμφωνα με τις αρχές της αλληλεγγύης και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Ειδικότερα, τα μέρη προωθούν:

α) οικονομικές πολιτικές προσανατολισμένες σε μια κοινωνία με λιγότερους αποκλεισμούς οι οποίες καθιστούν δυνατή την καλύτερη κατανομή του εισοδήματος και της αξίας που δημιουργείται·

β) δίκαιες και υγιείς φορολογικές και μισθολογικές πολιτικές που καθιστούν δυνατή την καλύτερη ανακατανομή του πλούτου, διασφαλίζουν κατάλληλα επίπεδα κοινωνικών δαπανών και μειώνουν την άτυπη οικονομία·

γ) αποτελεσματικές κοινωνικές πολιτικές και ισότιμη πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση, καθώς και δικαιοσύνη· και

δ) πολιτικές απασχόλησης σχεδιασμένες για την επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλες και όλους, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των ατόμων με αναπηρία, και για την επίτευξη ίσης αμοιβής για ίση εργασία.

2. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών και συστημάτων κοινωνικής προστασίας και ασφάλισης με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον μετασχηματιστικό ρόλο των πολιτικών και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις κοινωνίες, καθώς προάγουν την ισότητα, προωθούν την κοινωνική ένταξη και τον διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους και ενισχύουν τη δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση. Δεσμεύονται να οικοδομήσουν σταδιακά καθολικά, εθνικά συστήματα κοινωνικής προστασίας, καθώς και να θεσπίσουν ελάχιστα κατώτατα όρια κοινωνικής προστασίας.

3. Τα μέρη προωθούν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία για τη διασφάλιση της πλήρους ένταξής τους στην κοινωνία και της ίσης συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων αναγκών τους. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την υπογραφή, την κύρωση και την πλήρη εφαρμογή της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 13 Δεκεμβρίου 2006.

Άρθρο 33

Αξιοπρεπής εργασία

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους για την επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλες τις γυναίκες και όλους τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων και των ατόμων με αναπηρία. Για τον εν λόγω σκοπό, προωθούν την ατζέντα για την αξιοπρεπή εργασία, όπως προβλέπεται στη διακήρυξη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) του 2008 σχετικά με την κοινωνική δικαιοσύνη για μια δίκαιη παγκοσμιοποίηση.

2. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τις υποχρεώσεις που υπέχουν ως μέλη της ΔΟΕ και τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει στο πλαίσιο της διακήρυξης της ΔΟΕ σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία και της συνέχειάς της. Επαναβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους όσον αφορά τον κοινωνικό διάλογο και την προώθηση και αποτελεσματική εφαρμογή των διεθνώς αναγνωρισμένων βασικών προτύπων εργασίας, όπως αυτά καθορίζονται στις σχετικές συμβάσεις και τα πρωτόκολλα της ΔΟΕ σχετικά με την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης, την κατάργηση της καταναγκαστικής εργασίας και την εξάλειψη της σύγχρονης δουλείας και της εμπορίας ανθρώπων, την εξάλειψη της παιδικής εργασίας με προτεραιότητα στις χειρότερες μορφές της, το κατώτατο όριο ηλικίας στην εργασία, την ίση αμοιβή και την απαγόρευση των διακρίσεων σε σχέση με την απασχόληση. Τα μέρη καταβάλλουν διαρκείς και συνεχείς προσπάθειες για την κύρωση των εν λόγω συμβάσεων και πρωτοκόλλων ή την προσχώρηση σε αυτά, αν δεν το έχουν πράξει ακόμη.

3. Τα μέρη προωθούν ασφαλή και προστατευμένα περιβάλλοντα εργασίας για όλα τα εργαζόμενα άτομα. Θεσπίζουν και εφαρμόζουν μέτρα και πολιτικές σχετικά με την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία, τόσο στην επίσημη όσο και στην άτυπη οικονομία, και καταβάλλουν προσπάθειες για τη θέσπιση και τη διατήρηση αποτελεσματικού συστήματος επιθεώρησης της εργασίας, σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες εργασίας όπως καθορίζονται από τη ΔΟΕ.

Κεφάλαιο 3

Πληθυσμός και ανάπτυξη

Άρθρο 34

Δημογραφία

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η δημογραφική ανάπτυξη και οι δημογραφικές αλλαγές μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα αναπτυξιακά οφέλη και στην οικονομική πρόοδο και συνεργάζονται για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση η οποία ελαχιστοποιεί τις προκλήσεις και μεγιστοποιεί τα οφέλη του δημογραφικού μερίσματος. Προς τούτο, στοχεύουν στη θέσπιση, στήριξη, διατήρηση και συνέχιση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και μετασχηματισμών στα οικονομικά και κοινωνικά συστήματα για τη δημιουργία ευκαιριών αξιοπρεπούς εκπαίδευσης, απασχόλησης και διαβίωσης για τον αναδυόμενο νεανικό πληθυσμό.

2. Τα μέρη στηρίζουν διαδικασίες πολιτικού διαλόγου χωρίς αποκλεισμούς και ενσωματώνουν τις δημογραφικές τάσεις και προβλέψεις σε όλες τις πολιτικές προκειμένου να ισχυροποιήσουν τη θέση των παιδιών και των νέων και να προωθήσουν την πλήρη και ενεργό συμμετοχή τους στην κοινωνία, καθώς και να ισχυροποιήσουν τη θέση των ηλικιωμένων, να μεριμνήσουν για τις ανάγκες τους και να καταστήσουν δυνατή την ενεργό συμμετοχή τους.

3. Τα μέρη προάγουν τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς αστικοποίηση, μέσω αποτελεσματικής αστικής διακυβέρνησης και πολεοδομικού σχεδιασμού, με σκοπό την ελαχιστοποίηση τυχόν δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και την αντιμετώπιση κάθε άλλης αρνητικής κοινωνικής και οικονομικής συνέπειας οφειλόμενης στην ταχεία αύξηση του πληθυσμού στις αστικές περιοχές. Καταβάλλουν προσπάθειες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που συνεπάγεται η ταχεία αστικοποίηση, μεταξύ άλλων μέσω εθνικών αστικών πολιτικών, συμμετοχικού ολοκληρωμένου πολεοδομικού σχεδιασμού, παροχής δημοτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης αποβλήτων, και χρηματοδότησης της αστικής ανάπτυξης και των αστικών υποδομών, με σκοπό τη δημιουργία ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων και κωμοπόλεων.

Άρθρο 35

Νεολαία

1. Τα μέρη συμφωνούν να προωθούν την ενεργό συμμετοχή των νέων στην κοινωνία, μεταξύ άλλων στην κατάρτιση, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των πολιτικών που τους αφορούν. Αυτό περιλαμβάνει:

α) τη στήριξη για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων για την πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία, συμπεριλαμβανομένων δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, μέσω εκπαίδευσης, επαγγελματικής και τεχνικής κατάρτισης και πρόσβασης στις ψηφιακές τεχνολογίες·

β) τη δημιουργία ευκαιριών αξιοπρεπούς απασχόλησης, μεταξύ άλλων μέσω της στήριξης της επιχειρηματικότητας των νέων· και

γ) και την προώθηση της χειραφέτησης των νέων και της υπεύθυνης συμμετοχής τους στα κοινά, με το άνοιγμα χώρων για την ενεργό συμμετοχή των νέων στον πολιτικό και πολιτιστικό βίο, καθώς και στην οικοδόμηση και διατήρηση της ειρήνης, μεταξύ άλλων με σκοπό την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι η παροχή ασφαλούς και γόνιμου περιβάλλοντος για τα παιδιά είναι στοιχείο ζωτικής σημασίας για την προώθηση της δημιουργίας υγιούς νεανικού πληθυσμού, ικανού να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητές του, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχολογικής, κοινωνικής και οικονομικής διάστασης. Καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να διασφαλίσουν την αναγνώριση και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων και των αναγκών των κοριτσιών και των αγοριών από τη γέννηση και τα πρώτα παιδικά χρόνια έως την εφηβεία και τη μετάβασή τους στον ενήλικο βίο. Καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση της προστασίας των παιδιών και της συμμετοχής τους στις αποφάσεις που τα αφορούν.

Άρθρο 36

Ισότητα των φύλων και χειραφέτηση γυναικών και κοριτσιών

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η ισότητα των φύλων και η οικονομική χειραφέτηση των γυναικών είναι σημαντικές για την επίτευξη ισότιμης βιώσιμης ανάπτυξης και μεγέθυνσης χωρίς αποκλεισμούς. Προβαίνουν σε μεταρρυθμίσεις, μεταξύ άλλων μέσω της κατάρτισης και της ενοποίησης των νομικών πλαισίων, ώστε να αναγνωριστούν στις γυναίκες ίσα δικαιώματα στους οικονομικούς και χρηματοοικονομικούς πόρους, καθώς και πρόσβαση, κυριότητα και έλεγχος σε γη και φυσικούς πόρους, κληρονομία και άλλες μορφές ιδιοκτησίας. Λαμβάνουν μέτρα για την αύξηση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική ζωή.

Τα μέρη, επιπροσθέτως της ίσης πρόσβασης σε απασχόληση και συνθήκες αξιοπρεπούς εργασίας, προωθούν την αναγνώριση της μη αμειβόμενης παροχής φροντίδας και της οικιακής εργασίας μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών, της εφαρμογής πολιτικών κοινωνικής προστασίας και της προώθησης του επιμερισμού των ευθυνών στο νοικοκυριό και γενικά στην οικογένεια.

2. Τα μέρη δεσμεύονται για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της Διακήρυξης και της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου και του προγράμματος δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, καθώς και των αποτελεσμάτων των σχετικών διασκέψεων επανεξέτασης, και παραμένουν, στο εν λόγω πλαίσιο, προσηλωμένα στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η διαχείριση της εμμηνορροϊκής υγείας είναι σημαντική για την υγεία των γυναικών και των κοριτσιών, καθώς και για την αξιοπρέπεια, την κινητικότητα και την ευημερία τους, και, ως εκ τούτου, συμφωνούν να προωθήσουν επαρκή και κατάλληλα υποστηρικτικά μέτρα.

Κεφάλαιο 4

Πολιτισμός

Άρθρο 37

Πολιτισμός και βιώσιμη ανάπτυξη

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου ότι ο πολιτισμός αποτελεί βασικό στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης και αναπόσπαστη συνιστώσα της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής διάστασής της. Δεσμεύονται να ενσωματώσουν μια πολιτιστική προοπτική στην ανάπτυξη των πολιτικών και στρατηγικών τους, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, καθώς και τα τοπικά και αυτόχθονα συστήματα γνώσης.

2. Τα μέρη ενισχύουν τη συμβολή των πολιτιστικών φορέων στη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της συμμετοχής τους σε ενισχυμένο διάλογο, επαγγελματικά δίκτυα και πολυσυμμετοχικές εταιρικές σχέσεις.

Άρθρο 38

Πολιτιστική πολυμορφία και αμοιβαία κατανόηση

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και δεσμεύονται να προστατεύουν και να διαφυλάσσουν τα πολιτιστικά δικαιώματα και την ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης.

2. Τα μέρη συμφωνούν να προωθούν ένα όραμα ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης το οποίο ενσωματώνει τον διάλογο μεταξύ πολιτισμών και την αναγνώριση της πολιτιστικής πολυμορφίας ως κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότητας. Δεσμεύονται να ενισχύσουν την αμοιβαία κατανόηση και γνώση των αντίστοιχων πολιτισμών τους, με σεβασμό για την ποικιλομορφία, τις οικουμενικές αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, προωθώντας την πολιτισμική διάσταση στην εκπαίδευση, καθώς και τις πολιτιστικές ανταλλαγές και τις κοινές πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον ρόλο του πολιτισμού στη διατήρηση της ειρήνης και της εθνικής συνοχής. Δηλώνουν ότι ο σεβασμός της πολυμορφίας των πολιτισμών, η ανεκτικότητα, ο διάλογος και η συνεργασία, σε κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κατανόησης, αποτελούν καθοριστικά στοιχεία για την εγκαθίδρυση και τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας και στις διαδικασίες συμφιλίωσης, καθώς και για την ανασύσταση της συλλογικής μνήμης και των κοινωνικών δεσμών μεταξύ κοινοτήτων. Ενισχύουν τον ρόλο του πολιτισμού στην ανάπτυξη ανθεκτικότητας, καθώς και στην επίτευξη βιώσιμης ανάκαμψης και ανασυγκρότησης μετά από μια κρίση, ιδίως στην αστική ανάπτυξη.

Άρθρο 39

Πολιτιστική κληρονομιά και τομείς της δημιουργίας

1. Τα μέρη προωθούν την αναγνώριση της κληρονομιάς ως ενοποιητικού παράγοντα, ο οποίος μπορεί να αντικατοπτρίζει διαφορετικές ταυτότητες και κληροδοτήματα, ενθαρρύνοντας συγχρόνως τη δημιουργία κοινών αξιών. Καταβάλλουν προσπάθειες για την προστασία, τη διατήρηση, τη συντήρηση και την ανάπτυξη τόσο της υλικής όσο και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και τις διεθνείς συμβάσεις, ως μέσου κοινωνικής συνοχής, δημιουργικότητας και καινοτομίας.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, συμπεριλαμβανομένων των σύγχρονων τεχνών, κατέχουν κεντρική θέση στη χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση, τη διαφοροποίηση και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης. Για τον σκοπό αυτόν, υποστηρίζουν την πολιτιστική επιχειρηματικότητα και τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας.

3. Τα μέρη λαμβάνουν, σύμφωνα με το ισχύον διεθνές δίκαιο, μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών. Προωθούν τη διατήρηση, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, κοινοτήτων προέλευσης της εν λόγω κληρονομιάς και πολιτιστικών ιδρυμάτων και επιδιώκουν τη διεθνή συνεργασία και τον συνεχή διάλογο για την προώθηση της πρόσβασης στην πολιτιστική κληρονομιά.

ΤΙΤΛΟΣ IV

Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη

Άρθρο 40

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της ενίσχυσης των οικονομικών σχέσεών τους, προς αμοιβαίο συμφέρον και όφελος, με σκοπό την επίτευξη διαρθρωτικού οικονομικού μετασχηματισμού μέσω βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης σύμφωνα με τους ΣΒΑ, λαμβανομένου υπόψη του αντίστοιχου επιπέδου ανάπτυξής τους. Επιδιώκουν ολοκληρωμένες στρατηγικές οι οποίες ενσωματώνουν την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης. Λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων απασχόλησης για όλες και όλους και στηρίζουν τη μετάβαση σε οικονομίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα και αποδοτικής χρήσης των πόρων. Στηρίζουν την κοινωνικοοικονομική χειραφέτηση των περιθωριοποιημένων ομάδων, των γυναικών και των νέων.

2. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και προσελκύουν και διατηρούν εγχώριες και ξένες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων από τα μέλη της διασποράς τους. Στηρίζουν το εμπόριο και συνεργάζονται στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας, της καινοτομίας και της έρευνας με σκοπό τη δημιουργία ισχυρών, ανταγωνιστικών και διαφοροποιημένων οικονομιών, την εμβάθυνση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και την προώθηση της ενσωμάτωσης των οικονομιών των μελών του ΟΚΑΚΕ στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση της μακροοικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας με σκοπό την αύξηση των επενδύσεων και την ενίσχυση της βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης. Συμφωνούν να βελτιώσουν τις παραγωγικές και ρυθμιστικές ικανότητες, να ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα και να προωθήσουν τη μεταποίηση και την εκβιομηχάνιση, με έμφαση στην καινοτομία και την προσθήκη αξίας στον παραγωγικό τομέα και τον τομέα των υπηρεσιών. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση των ικανοτήτων με σκοπό τη διευκόλυνση του διαρθρωτικού οικονομικού μετασχηματισμού και την ενίσχυση του βιώσιμου εμπορίου.

3. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο δημόσιου και ιδιωτικού τομέα με έμφαση σε ζητήματα τα οποία έχουν θετικό αντίκτυπο στις προσπάθειές τους όσον αφορά τον οικονομικό μετασχηματισμό και τη βιώσιμη οικονομική μεγέθυνση, συνεργάζονται με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη και διασφαλίζουν τον σεβασμό και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών προτύπων εργασίας.

Κεφάλαιο 1

Επενδύσεις

Άρθρο 41

Κινητοποίηση βιώσιμων και υπεύθυνων επενδύσεων

1. Τα μέρη δεσμεύονται να κινητοποιήσουν βιώσιμες και υπεύθυνες επενδύσεις με σκοπό την ενίσχυση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης. Για τον σκοπό αυτόν, δημιουργούν ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα, το οποίο προσελκύει εγχώριες και ξένες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων από τη διασπορά τους, και διατηρεί το δικαίωμα ρύθμισης, μέσω διαφανών, προβλέψιμων και αποτελεσματικών κανονιστικών, διοικητικών και πολιτικών πλαισίων.

2. Τα μέρη συμφωνούν να στηρίξουν τις αναγκαίες οικονομικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις και πολιτικές οι οποίες βασίζονται στη συνολική αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας, είναι συνεκτικές και αναπτύσσουν συνέργειες σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, με στόχο τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για βιώσιμες επενδύσεις και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ενός δυναμικού, βιώσιμου και ανταγωνιστικού ιδιωτικού τομέα.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη θέσπιση υγιών χρηματοπιστωτικών συστημάτων για την κινητοποίηση επενδύσεων σε βιώσιμα έργα. Λαμβάνουν μέτρα για τη στήριξη των επενδύσεων αυξάνοντας την πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω τεχνικής βοήθειας, επιχορηγήσεων, εγγυήσεων και καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων για τον μετριασμό των κινδύνων, την τόνωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και τη μόχλευση ιδιωτικών και δημόσιων πηγών χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνουν επίσης υπόψη την αναγκαιότητα αντιμετώπισης ανεπαρκειών της αγοράς ή καταστάσεων υποαξιοποίησης των επενδύσεων, διασφαλίζοντας συγχρόνως την προσθετικότητα των επενδύσεων οι οποίες δεν θα είχαν πραγματοποιηθεί χωρίς τα εν λόγω μέτρα στήριξης. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στους τομείς προτεραιότητας που καθορίζονται στο άρθρο 44 παράγραφος 6.

4. Τα μέρη συμφωνούν να βελτιώσουν το κανονιστικό περιβάλλον, καθώς και την ποιότητα, τη διαθεσιμότητα και την προσιτότητα των χρηματοπιστωτικών και μη χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, προκειμένου να στηρίξουν την ανάπτυξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΠΜΜΜΕ) στο πλαίσιο της κινητοποίησης εγχώριων επενδύσεων.

5. Τα μέρη κατανοούν και αναγνωρίζουν τη σημασία των υπεύθυνων επενδύσεων από τους σχετικούς φορείς ως μέσου επίτευξης μακροπρόθεσμης, βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής αξίας. Για τη στήριξη του εν λόγω στόχου, προωθούν πρακτικές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) και υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά (ΥΕΣ), συμπεριλαμβανομένων διεθνώς αναγνωρισμένων κατευθυντήριων γραμμών εφαρμογής, προτύπων και εφαρμοστέων πράξεων, που παρέχουν καθοδήγηση σε επενδυτές, κυβερνήσεις και άλλους παράγοντες όσον αφορά την εφαρμογή της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και της υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς, συμπληρωματικά προς την εθνική και άλλη εφαρμοστέα νομοθεσία.

Άρθρο 42

Διευκόλυνση και προστασία των επενδύσεων

1. Τα μέρη συμφωνούν να διευκολύνουν τις επενδύσεις μέσω νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων και πολιτικών με στόχο τη μείωση των κανονιστικών και διοικητικών φραγμών, τη βελτίωση της διαφάνειας και την αποφυγή επιζήμιου ανταγωνισμού για τις επενδύσεις. Συμφωνούν ότι τα μέτρα αυτά αναπτύσσονται με διαφάνεια και δημοσιοποιούνται για την ενθάρρυνση του διαλόγου μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και την παροχή σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της ευκαιρίας συμμετοχής.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση της αποτελεσματικής χρήσης ψηφιακών εργαλείων για τη διευκόλυνση των επενδύσεων.

3. Τα μέρη, σύμφωνα με τις αντίστοιχες στρατηγικές τους, συμφωνούν όσον αφορά τη σημασία της παροχής ασφάλειας δικαίου και επαρκούς προστασίας σε υφιστάμενες επενδύσεις, των οποίων η μεταχείριση δεν εισάγει διακρίσεις και περιλαμβάνει αποτελεσματικούς μηχανισμούς πρόληψης και επίλυσης διαφορών. Στο πλαίσιο αυτό, επιβεβαιώνουν εκ νέου τη σημασία της σύναψης διεθνών επενδυτικών συμφωνιών, οι οποίες διαφυλάσσουν πλήρως το κυριαρχικό δικαίωμά τους να ρυθμίζουν τις επενδύσεις για θεμιτούς σκοπούς δημόσιας πολιτικής.

4. Τα μέρη ενισχύουν την ικανότητα των σχετικών δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών να προωθούν και να διευκολύνουν αποτελεσματικά τις επενδύσεις, καθώς και να προλαμβάνουν και να χειρίζονται τις σχετικές με επενδύσεις διαφορές.

Κεφάλαιο 2

Οικονομική ανάπτυξη, διαφοροποίηση και εκβιομηχάνιση

Άρθρο 43

Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη

1. Τα μέρη συμφωνούν όσον αφορά τη σημασία του οικονομικού μετασχηματισμού, της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα και της εκβιομηχάνισης για βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Προωθούν την πλήρη και παραγωγική απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία για όλες και όλους μέσω ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, διαφοροποίησης, ψηφιοποίησης, καινοτομίας, πρόσβασης σε χρηματοδότηση, προσθήκης αξίας στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, καθώς και διασυνδέσεων μεταξύ τομέων και βιομηχανιών. Αποδίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις τοπικές ΠΜΜΜΕ και στην επισημοποίηση των άτυπων οικονομικών δραστηριοτήτων.

2. Τα μέρη προωθούν τη μετάβαση σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και αποδοτικής χρήσης των πόρων. Στηρίζουν προσεγγίσεις βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, την περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση αποβλήτων και χημικών ουσιών, καθώς και μέτρα μείωσης κάθε μορφής ρύπανσης. Τα μέρη συμφωνούν ότι η ορθή διαχείριση της αστικοποίησης αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την προαγωγή της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, συνεργάζονται για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που συνεπάγεται η ταχεία αστικοποίηση και στηρίζουν την αστική ανάπτυξη και τις υποδομές, καθώς και τις αποτελεσματικές συνδέσεις μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών.

3. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται στον τομέα της απασχόλησης και των κοινωνικών υποθέσεων, ειδικότερα για τη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης και ενδυνάμωσης των γυναικών, των νέων, καθώς και των φτωχότερων και πιο ευάλωτων ατόμων. Συμφωνούν περαιτέρω να διασφαλίζουν τον σεβασμό των εργασιακών και κοινωνικών προτύπων τα οποία κατοχυρώνονται στις συμβάσεις και τα πρωτόκολλα της ΔΟΕ, καθώς και να διασφαλίζουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σύμφωνα με τη δέουσα διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων και αποτελεσματικών ένδικων μέσων.

Άρθρο 44

Οικονομικός μετασχηματισμός και εκβιομηχάνιση

1. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία στον τομέα του οικονομικού μετασχηματισμού, συμπεριλαμβανομένης της εκβιομηχάνισης. Προωθούν τη μετάβαση από την εξάρτηση από βασικά προϊόντα σε διαφοροποιημένες οικονομίες, και τον εμπλουτισμό των φυσικών πόρων, την προσθήκη αξίας και την ενσωμάτωση στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Συμφωνούν όσον αφορά τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει ο τομέας των υπηρεσιών στον οικονομικό μετασχηματισμό και την εκβιομηχάνιση.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για να στηρίξουν την ανάπτυξη παραγωγικών ικανοτήτων, τη βελτίωση της παραγωγικότητας, τη διαφοροποίηση και την ανταγωνιστικότητα. Καταβάλλουν προσπάθειες για την υπέρβαση των περιορισμών από την πλευρά της προσφοράς, μεταξύ άλλων, μέσω της προώθησης της τεχνολογικής καινοτομίας και βελτίωσης και της διάδοσής της, της δημιουργίας ευνοϊκότερου επιχειρηματικού και επενδυτικού κλίματος, της ενίσχυσης των ρυθμιστικών ικανοτήτων, της μακροοικονομικής σταθερότητας, καθώς και της ανάπτυξης αποδοτικών κεφαλαιαγορών και υγιών χρηματοπιστωτικών συστημάτων για τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, κυρίως για τον ιδιωτικό τομέα. Για τον σκοπό αυτόν, επιβεβαιώνουν τη σημασία της ψηφιοποίησης της οικονομίας για την επιτάχυνση της ανάπτυξης της παραγωγικής ικανότητας. Έμφαση δίνεται σε τομείς και βιομηχανίες με υψηλή προστιθέμενη αξία και υψηλό δυναμικό δημιουργίας αξιοπρεπών θέσεων εργασίας.

3. Τα μέρη δεσμεύονται να βελτιώσουν τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα μέσω της επιδίωξης υγιών και διαφανών δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών και να προωθήσουν οικονομικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την αύξηση των επενδύσεων και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα. Τα μέρη αναγνωρίζουν περαιτέρω τη σημασία της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών κατά τον καθορισμό των στόχων πολιτικής τους και την άσκηση των νομισματικών πολιτικών. Συμφωνούν επίσης να διατηρούν τον διάλογο και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών τους, κατά περίπτωση, με σκοπό τη βελτίωση της κατανόησης των βασικών οικονομικών μεγεθών των αντίστοιχων οικονομιών των μερών.

4. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες στον τομέα της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, και συνδέουν τα σχετικά μέτρα πιο αποτελεσματικά με τις ευκαιρίες και τις ανάγκες δεξιοτήτων της αγοράς εργασίας. Συνεργάζονται για να αντλήσουν αμοιβαία διδάγματα από την πείρα τους, μεταξύ άλλων όσον αφορά την ανάπτυξη παραγωγικών ικανοτήτων μέσω της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της προώθησης της μεταφοράς τεχνολογίας, ενθαρρύνοντας τους δεσμούς μεταξύ των επιχειρήσεων των μελών του ΟΚΑΚΕ και του μέρους ΕΕ, με έμφαση στις ΠΜΜΕ.

5. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τον σημαντικό ρόλο των υποδομών στην αντιμετώπιση των περιορισμών από την πλευρά της προσφοράς και στην ανάπτυξη ανταγωνιστικών αλυσίδων αξίας σε περιφερειακό και υποπεριφερειακό επίπεδο μέσω της διευκόλυνσης της αποδοτικής κυκλοφορίας εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Συνεργάζονται για την ανάπτυξη αποδοτικών και βιώσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων εναέριων, χερσαίων και θαλάσσιων μεταφορών, ενέργειας, ύδρευσης, καθώς και ψηφιακής συνδεσιμότητας, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των διαφορετικών αναγκών των λιγότερο αναπτυγμένων, μεσόγειων και νησιωτικών οικονομιών. Ως εκ τούτου, συνεργάζονται για την κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, μεταξύ άλλων μέσω επενδύσεων για την ανάπτυξη υποδομών.

6. Τα μέρη δεσμεύονται να επιδιώξουν κοινή οικονομική μεγέθυνση και συμφωνούν να συνεργάζονται, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς, οι οποίοι θεωρούνται τομείς προτεραιότητας: γεωργία και γεωργική βιομηχανία, κτηνοτροφία και δέρμα, γαλάζια οικονομία, αλιεία, εξόρυξη και εξορυκτικές βιομηχανίες, κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργίας, βιώσιμος τουρισμός, βιώσιμη ενέργεια, ΤΠΕ και μεταφορές. Τα μέρη υπογραμμίζουν τον σημαντικό ρόλο τον εν λόγω τομέων στην προσθήκη αξίας, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, τη βελτίωση των παραγωγικών ικανοτήτων και στις συνολικές προσπάθειες όσον αφορά τον οικονομικό μετασχηματισμό. Συνεργάζονται, επομένως, για τον προσδιορισμό των κινητήριων δυνάμεων ανάπτυξης σε κάθε τομέα, για την κινητοποίηση επενδύσεων και την αντιμετώπιση των περιορισμών που υπονομεύουν τη δημιουργία διασυνδέσεων με προηγούμενα και επόμενα στάδια παραγωγής.

7. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο, ενθαρρύνουν τη μεταφορά δεξιοτήτων και τεχνολογίας, καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση των αλυσίδων αξίας, και ενισχύουν τη συνεργασία για γόνιμη ανταλλαγή εμπειριών και διάδοση βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της γεωργίας. Συνεργάζονται επίσης για τη στήριξη μηχανισμών και πλαισίων με σκοπό την αύξηση της βιώσιμης και ποιοτικής γεωργικής παραγωγής.

Άρθρο 45

Ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα για τον οικονομικό μετασχηματισμό και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, στοχεύουν στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις ΠΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των νεοφυών επιχειρήσεων, ιδίως μέσω της προώθησης ευνοϊκού νομικού, διοικητικού και θεσμικού πλαισίου, με σκοπό την επιτυχημένη ενσωμάτωσή τους σε βιώσιμες αλυσίδες εφοδιασμού και αξίας. Προσοχή αποδίδεται επίσης στον τομέα της άτυπης οικονομίας και στην αναβάθμιση των άτυπων οικονομικών δραστηριοτήτων σε επίσημες δραστηριότητες, καθώς και στην ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης στόχων βιωσιμότητας στα επιχειρηματικά μοντέλα. Τα μέρη συμφωνούν περαιτέρω να στηρίζουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των γυναικών και των νέων στο πλαίσιο της οικονομικής χειραφέτησής τους και της προώθησης της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς. Επιβεβαιώνουν τη σημασία της ανάπτυξης περιφερειακών και εθνικών ικανοτήτων με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον μεταποιητικό τομέα μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας.

2. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο και τη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μεταξύ άλλων μέσω επιχειρηματικών φόρουμ δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Ενισχύουν τη συνεργασία για τη γόνιμη ανταλλαγή εμπειριών και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών που δίνουν ώθηση στην επιχειρηματικότητα, προωθούν τον διάλογο και τις επαφές μεταξύ επιχειρήσεων και ενθαρρύνουν τις μεταφορές δεξιοτήτων και τεχνολογίας.

3. Τα μέρη συμφωνούν ως προς την αναγκαιότητα κατάρτισης στρατηγικών και ανάπτυξης πολιτικών καλύτερης χρηματοπιστωτικής ένταξης και κατάλληλης νομοθεσίας, καθώς και βελτίωσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και σε χρηματοπιστωτικές και μη χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων μέσω καινοτόμων χρηματοδοτικών μηχανισμών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην παροχή οικονομικά προσιτών πιστώσεων σε οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, μικροκαλλιεργητές, ΠΜΜΕ, και σε γυναίκες και νέους επιχειρηματίες.

4. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη στήριξη της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα, ειδικότερα μέσω εργαλείων και μηχανισμών όπως οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) και η μεικτή χρηματοδότηση, καθώς και στην ενθάρρυνση των επενδύσεων σε όλους τους σχετικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης υποδομών. Ως εκ τούτου, συνεργάζονται για την ανάπτυξη διαφανών και προβλέψιμων πλαισίων και στρατηγικών για τη χρήση ΣΔΙΤ, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης των θεσμικών ικανοτήτων για τη διαπραγμάτευση, την υλοποίηση και την παρακολούθηση έργων στο πλαίσιο συμφωνίας ΣΔΙΤ.

Κεφάλαιο 3

Επιστήμη, τεχνολογία, καινοτομία και έρευνα

Άρθρο 46

Επιστήμη, τεχνολογία και καινοτομία

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον ρόλο της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας (ΕΤΚ) στην επέκταση των ορίων της γνώσης, στην επιτάχυνση της μετάβασης και στην πραγματοποίηση αλμάτων προς τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω οικονομικού μετασχηματισμού, προσθήκης στην αλυσίδα αξίας και διασυνδέσεων μεταξύ επιχειρήσεων, στην προώθηση της ανάπτυξης γνώσεων και της χειραφέτησης των ανθρώπων, ιδίως των γυναικών και των νέων, και στη στήριξη των υπευθύνων λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

2. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την ανάπτυξη κοινωνιών γνώσης. Συμφωνούν να επενδύουν στο ανθρώπινο δυναμικό, να προωθούν τη θέσπιση συνεκτικών και συνολικών πλαισίων πολιτικής και κανονιστικών πλαισίων και να αναπτύσσουν τη συνδεσιμότητα των υποδομών και ψηφιακά εργαλεία.

3. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία, σε βάση αμοιβαίου οφέλους, αξιοποιώντας τους υφιστάμενους μηχανισμούς, διερευνώντας συγχρόνως νέους διαύλους για τη χρηματοδότηση της ΕΤΚ, με την επιφύλαξη της κατάλληλης και αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Προωθούν τις αυτόχθονες, παραδοσιακές και τοπικές γνώσεις ως εργαλείο για τη γεφύρωση των κενών γνώσης και τεχνολογίας στους σχετικούς τομείς.

4. Τα μέρη ενθαρρύνουν τις επενδύσεις στη δημιουργία, τη διάδοση και τη μεταφορά νέων τεχνολογιών με ιδιαίτερη έμφαση στις καθαρές και καινοτόμες τεχνολογίες που προστατεύουν το περιβάλλον. Προωθούν την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και συνεργάζονται για την ανάπτυξη παραγωγικών και ρυθμιστικών ικανοτήτων.

5. Τα μέρη εξετάζουν τον δυνητικό αντίκτυπο των τεχνολογιών στην κοινωνία, αντιμετωπίζουν ζητήματα σχετικά με την κυβερνοασφάλεια και διασφαλίζουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, και εξετάζουν τις συνέπειες της ανατρεπτικής τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένων της τεχνητής νοημοσύνης και της ρομποτικής.

6. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον ρόλο του διαστήματος ως πεδίου που καθιστά δυνατή την αποκόμιση κοινωνικών και οικονομικών οφελών, μεταξύ άλλων στους τομείς του περιβάλλοντος, της κλιματικής αλλαγής, της διακυβέρνησης των ωκεανών, των μεταφορών, της ενέργειας, της γεωργίας, της εξόρυξης και της δασοκομίας. Συνεργάζονται σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα των μη στρατιωτικών διαστημικών δραστηριοτήτων, όπως η διαστημική έρευνα, οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες του Παγκόσμιου Δορυφορικού Συστήματος Πλοήγησης, η ανάπτυξη δορυφορικών συστημάτων φασματικής επαύξησης, η χρήση εφαρμογών και υπηρεσιών γεωσκόπησης και η γεωεπιστήμη.

Άρθρο 47

Έρευνα και ανάπτυξη

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η έρευνα και η ανάπτυξη έχουν κρίσιμη σημασία για τη δημιουργία οικονομικής ευημερίας και ευκαιριών αξιοπρεπούς εργασίας και ότι μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στην επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας.

2. Τα μέρη ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση νέων γνώσεων, λαμβανομένων υπόψη των δυνητικών συνεπειών τους, συμπεριλαμβανομένων των επιβλαβών επιπτώσεων στο περιβάλλον και στην κοινωνία. Στηρίζουν τη βελτίωση των δεξιοτήτων ώστε να συμβαδίζουν με την τεχνολογική πρόοδο και την καινοτομία, καθώς και την κινητικότητα και την κατάρτιση των ερευνητών. Προωθούν τις συμπράξεις μεταξύ βιομηχανίας, πανεπιστημίων και δημόσιου τομέα, καθώς και δραστηριότητες του ιδιωτικού τομέα με στόχο τη συγκέντρωση γνώσεων και τη δοκιμή ιδεών με σκοπό τη δημιουργία νέων προϊόντων με πραγματικό εμπορικό δυναμικό, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και στους νέους ως φορείς καινοτομίας.

3. Τα μέρη προωθούν τις επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη, ιδίως σε τμήματα υψηλής προστιθέμενης αξίας των αλυσίδων αξίας, και καταβάλλουν προσπάθειες για την αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων, κυρίως στους τομείς του περιβάλλοντος, της κλιματικής αλλαγής, της ενέργειας, της ασφάλειας των τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας, καθώς και της υγείας.

Άρθρο 48

ΤΠΕ και ψηφιακή οικονομία

1. Τα μέρη συνεργάζονται για τη μείωση του ψηφιακού χάσματος προωθώντας τη συνεργασία σε σχέση με την ανάπτυξη της ψηφιακής κοινωνίας προς όφελος πολιτών και επιχειρήσεων μέσω της παροχής δυνατότητας πρόσβασης σε ψηφιακές τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ ανάλογα με τις τοπικές περιστάσεις. Τα μέρη στηρίζουν μέτρα τα οποία διευκολύνουν την πρόσβαση στις ΤΠΕ, μεταξύ άλλων, μέσω της χρήσης οικονομικά προσιτής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της ανάπτυξης και της αναδιάταξης ασύρματων δικτύων χαμηλού κόστους. Καταβάλλουν επίσης προσπάθειες για την επίτευξη μεγαλύτερης συμπληρωματικότητας και εναρμόνισης των συστημάτων επικοινωνίας, καθώς και την προσαρμογή τους στις νέες τεχνολογίες.

2. Τα μέρη συμφωνούν ως προς τον κεντρικό ρόλο της ψηφιακής οικονομίας, ως παράγοντα ενίσχυσης και επιτάχυνσης της αλλαγής ο οποίος μπορεί να επιφέρει σημαντική οικονομική διαφοροποίηση, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να καταστήσει εφικτό ένα αναπτυξιακό άλμα. Συμφωνούν να προαγάγουν την ψηφιοποίηση με σκοπό τη μείωση του κόστος των συναλλαγών και της ασύμμετρης πληροφόρησης, με γενικό στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της βιωσιμότητας.

3. Τα μέρη προωθούν και στηρίζουν την ψηφιακή επιχειρηματικότητα, ιδίως των γυναικών και των νέων, και τον ψηφιακό μετασχηματισμό των ΠΜΜΕ. Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου με στόχο την ανανέωση των αλυσίδων εφοδιασμού και την επέκταση των αγορών, και ενθαρρύνουν την επέκταση της δικτυοτραπεζικής, μεταξύ άλλων για τη μείωση του κόστους των εμβασμάτων, και την εφαρμογή λύσεων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη και τη διαχείριση πολιτικών προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων, προωθούν μέτρα για τη διευκόλυνση των ροών δεδομένων και στηρίζουν το κανονιστικό πλαίσιο για την προώθηση της παραγωγής, της πώλησης και της παράδοσης ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών.

Κεφάλαιο 4

Εμπορική συνεργασία

Άρθρο 49

Εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι η κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν αλληλοεξαρτώμενες και αλληλοενισχυόμενες έννοιες. Επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των αντίστοιχων επιπέδων ανάπτυξής τους, να ενισχύσουν την ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία συνίσταται στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος, σε κάθε πτυχή των εμπορικών σχέσεών τους προκειμένου να προωθήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Για τον σκοπό αυτόν, τα μέρη ενθαρρύνουν στις εμπορικές σχέσεις τους υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και κοινωνικής και εργασιακής προστασίας, και ειδικότερα τις δεσμεύσεις που προσδιορίζονται στο άρθρο 54, στον τίτλο V κεφάλαια 1 έως 3 και στον τίτλο III κεφάλαιο 2 του παρόντος μέρους, για την επίτευξη των συμφωνηθέντων ΣΒΑ στο πλαίσιο της Ατζέντας του 2030. Τα μέρη συμφωνούν περαιτέρω ότι τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά μέτρα δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για σκοπούς προστατευτισμού.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι είναι αθέμιτο να ενθαρρύνονται το εμπόριο και οι επενδύσεις με τη μείωση, ή την προσφορά για μείωση, του επιπέδου της εγχώριας προστασίας που παρέχει η περιβαλλοντική ή εργασιακή νομοθεσία ή της επιβολής της νομοθεσίας αυτής.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν το δικαίωμα καθενός εξ αυτών να καθορίζει τους στόχους και τις προτεραιότητες της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη και να θεσπίζει το δικό του επίπεδο εγχώριας προστασίας στον κοινωνικό, εργασιακό και περιβαλλοντικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, κατά την κρίση του, υπό τον όρο ότι οι νόμοι και οι πολιτικές που θεσπίζει συνάδουν με τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει ως προς την τήρηση των διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων προστασίας και των σχετικών συμφωνιών.

4. Τα μέρη προωθούν το εμπόριο προϊόντων που προέρχονται από βιώσιμη διαχείριση, διατήρηση και αποδοτική χρήση φυσικών πόρων. Τα μέρη συνεργάζονται επίσης για την προώθηση του εμπορίου και των επενδύσεων σε αγαθά και υπηρεσίες που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων προϊόντων κατασκευασμένων και ανακατασκευασμένων με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων και υπηρεσιών σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις τους.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση συνεκτικών και αμοιβαίως υποστηρικτικών εμπορικών, εργασιακών και περιβαλλοντικών πολιτικών και ενισχύουν τον διάλογο, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, σχετικά με εμπορικές πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης, μεταξύ άλλων με τη συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών. Στο πλαίσιο αυτό, συμφωνούν περαιτέρω να συνεργάζονται για την προώθηση πρακτικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένων διεθνώς αναγνωρισμένων κατευθυντήριων γραμμών, προτύπων και εφαρμοστέων πράξεων, με την ενσωμάτωση των εν λόγω πρακτικών στις εμπορικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες. Επιπλέον, στόχος της συνεργασίας είναι η αντιμετώπιση των προκλήσεων και η αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν από τις εμπορικές πτυχές των ιδιωτικών και δημόσιων εθελοντικών καθεστώτων διασφάλισης της βιωσιμότητας που συνδέονται, μεταξύ άλλων, με την εργασία, το περιβάλλον, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, τη βιώσιμη χρήση και διαχείριση των δασικών πόρων και τις βιώσιμες αλιευτικές πρακτικές και το εμπόριο αλιευτικών προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο βιώσιμης διαχείρισης.

6. Τα μέρη συμφωνούν να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν, κατά περίπτωση, συστήματα στήριξης και παρακολούθησης της αποτελεσματικής εφαρμογής των διεθνώς αναγνωρισμένων κοινωνικών, εργασιακών και περιβαλλοντικών προτύπων και των σχετικών συμφωνιών, στο πλαίσιο των εμπορικών σχέσεών τους, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης των θεσμικών ικανοτήτων θέσπισης και επιβολής της σχετικής νομοθεσίας.

Άρθρο 50

Εμπορικές συμφωνίες

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της αξιοποίησης των επιτευγμάτων της συμφωνίας της Κοτονού στο πλαίσιο των εμπορικών τους σχέσεων. Υπογραμμίζουν τη σημασία του εμπορίου στις συνολικές σχέσεις τους και δεσμεύονται να προωθήσουν την εντατικοποίηση και τη διαφοροποίηση των εμπορικών ροών, προς αμοιβαίο όφελος, ειδικότερα με σκοπό την ενσωμάτωση των οικονομιών των μελών του ΟΚΑΚΕ στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι η εμπορική συνεργασία διεξάγεται σύμφωνα με το βασισμένο σε κανόνες πολυμερές σύστημα εμπορικών συναλλαγών με σκοπό την ενίσχυση του ελεύθερου, δίκαιου και ανοικτού εμπορίου για την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, ιδίως στα μέλη του ΟΚΑΚΕ. Για τον σκοπό αυτόν, η συνεργασία διεξάγεται σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα μέρη στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για την ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της σύναψης εμπορικών συμφωνιών με σκοπό τη δημιουργία περισσότερων εμπορικών ευκαιριών και την προώθηση της αποτελεσματικής ενσωμάτωσής τους στην παγκόσμια οικονομία. Τα μέρη αναγνωρίζουν το δικαίωμα καθενός εξ αυτών να συνάπτει περιφερειακές ή πολυμερείς συμφωνίες για τη μείωση ή την εξάλειψη μη δασμολογικών μέτρων τα οποία επηρεάζουν το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών. Τα μέρη καταβάλλουν περαιτέρω προσπάθειες για τον περιορισμό των ενδεχόμενων αρνητικών συνεπειών των εμπορικών συμφωνιών που έχει συνάψει οποιοδήποτε εξ αυτών με τρίτους στην ανταγωνιστική θέση κάθε μέρους στις εγχώριες αγορές των άλλων μερών.

4. Τα μέρη, έχοντας υπόψη την αναγκαιότητα αξιοποίησης των υφιστάμενων προτιμησιακών καθεστώτων και των συμφωνιών οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ) ως μέσων της εμπορικής συνεργασίας τους, αναγνωρίζουν ότι η συνεργασία ενισχύεται πρωτίστως για τη στήριξη της απτής εφαρμογής των υφιστάμενων αυτών πράξεων.

5. Τα μέρη συμφωνούν περαιτέρω ότι το πλαίσιο ΣΟΕΣ δεν συνεπάγεται αποκλεισμούς και λαμβάνει υπόψη την ανομοιομορφία των καταστάσεων στα μέλη και στις περιφέρειες του ΟΚΑΚΕ, στα διάφορα στάδια της διαδικασίας ΣΟΕΣ, καθώς και το επίπεδο ανάπτυξης των μελών του ΟΚΑΚΕ. Τα συμβαλλόμενα μέρη των ΣΟΕΣ επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους να λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο προκειμένου να διασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή τους, η οποία θα πρέπει να συντείνει στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξή τους, συμβάλλοντας συγχρόνως στην εμβάθυνση της διαδικασίας περιφερειακής ολοκλήρωσης εντός της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ). Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των ΣΟΕΣ και της ενθάρρυνσης της προσχώρησης νέων κρατών μελών. Τα μέρη συμφωνούν να διατηρήσουν, ή να θεσπίσουν, στα κατάλληλα επίπεδα, ρυθμίσεις ΑΚΕ-ΕΕ για την παρακολούθηση της εφαρμογής των ΣΟΕΣ και την αξιολόγηση του αντικτύπου τους στην ανάπτυξη των οικονομιών των μελών του ΟΚΑΚΕ στις περιφέρειες ΑΚΕ και στις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσής τους.

6. Τα συμβαλλόμενα μέρη στις αντίστοιχες ΣΟΕΣ συμφωνούν ότι οι παραπομπές που περιέχονται σε αυτές στις διατάξεις της συμφωνίας της Κοτονού περί κατάλληλων μέτρων θεωρούνται παραπομπές στις αντίστοιχες διατάξεις της παρούσας συμφωνίας.

7. Τα μέρη συμφωνούν περαιτέρω ότι η συνεργασία τους συμβάλλει στην εντατικοποίηση των προσπαθειών και των διαδικασιών περιφερειακής ολοκλήρωσης εντός της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού και στην περαιτέρω ενθάρρυνση του περιφερειακού εμπορίου μεταξύ των χωρών ΑΚΕ.

8. Τα μέρη υπογραμμίζουν τη σημασία που έχει η ενεργός συμμετοχή τους στον ΠΟΕ, καθώς και σε άλλους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, με την ένταξή τους στους οργανισμούς αυτούς και τη στενή παρακολούθηση του προγράμματος δράσης και των δραστηριοτήτων τους. Συμφωνούν να συνεργαστούν στενά για τον προσδιορισμό και την προώθηση των κοινών συμφερόντων τους στο πλαίσιο της διεθνούς οικονομικής και εμπορικής συνεργασίας, ειδικότερα στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην καλύτερη πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε άλλες αγορές εμπορευμάτων και υπηρεσιών που προέρχονται από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ.

9. Τα μέρη συμφωνούν ότι είναι σημαντικό να υπάρχει ευελιξία στους κανόνες του ΠΟΕ, ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης των χωρών και των περιφερειών ΑΚΕ, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους. Ως εκ τούτου, συμφωνούν περαιτέρω να συνεργαστούν για την ανάπτυξη των αναγκαίων και κατάλληλων ικανοτήτων για την αποτελεσματική εφαρμογή των δεσμεύσεών τους στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Τα μέρη αναγνωρίζουν επίσης την καινοτόμο προσέγγιση της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης που είναι εγγενής στη συμφωνία του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου (ΣΔΕ), η οποία παρέχει τη δυνατότητα ΛΑΧ και στις αναπτυσσόμενες χώρες να εκπληρώσουν πλήρως τις δεσμεύσεις τους υπό τον όρο της παροχής της απαιτούμενης εμπορικής στήριξης σύμφωνα με τις κοινοποιήσεις εφαρμογής τους στο πλαίσιο της ΣΔΕ.

10. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της ενίσχυσης του διαλόγου για την εξέταση θεμάτων εμπορίου και σχετικών με το εμπόριο θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος. Συμφωνούν να προωθήσουν τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα στον εν λόγω διάλογο.

Άρθρο 51

Συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών είναι ισχυρή κινητήριος δύναμη για τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη των οικονομιών τους και επιβεβαιώνουν εκ νέου περαιτέρω τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις καθενός εξ αυτών στο πλαίσιο της Γενικής Συμφωνίας του ΠΟΕ για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS).

2. Τα μέρη δεσμεύονται να συνεργαστούν και να ενισχύσουν τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών, ειδικότερα όσον αφορά τρόπους παροχής που παρουσιάζουν εξαγωγικό ενδιαφέρον για αυτά, συμπεριλαμβανομένης της κυκλοφορίας φυσικών προσώπων για επιχειρηματικούς σκοπούς, και σε τομείς τους οποίους θεωρούν τομείς προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένου του τομέα των ΤΠΕ, του τουρισμού, των μεταφορών, των περιβαλλοντικών υπηρεσιών, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών αθλητισμού και άλλων τομέων προτεραιότητας κατά περίπτωση.

3. Τα μέρη συνεργάζονται, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 39 παράγραφος 2, για την ενίσχυση της ικανότητας παροχής υπηρεσιών που σχετίζονται με τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των φραγμών στις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές και την ενίσχυση του εμπορίου. Συμφωνούν περαιτέρω να ενισχύσουν τη συνεργασία τους για τη στήριξη της ανάπτυξης εγχώριων κανονιστικών πλαισίων και ικανοτήτων, τη βελτίωση της ικανότητας των παρόχων υπηρεσιών να συμμορφώνονται με τους κανονισμούς και τα πρότυπα του μέρους ΕΕ και των μελών του ΟΚΑΚΕ σε ηπειρωτικό, περιφερειακό, εθνικό και υποεθνικό επίπεδο, καθώς και να ενθαρρύνουν τη σύναψη συμφωνιών αμοιβαίας αναγνώρισης, κατά περίπτωση, στους τομείς παροχής υπηρεσιών αμοιβαίου ενδιαφέροντος που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

5. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία που έχουν οι οικονομικά αποδοτικές και αποτελεσματικές υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών ως κύριος τρόπος μεταφορών που διευκολύνει το εμπόριο. Τα μέρη βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα των υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών μέσω της ενίσχυσης της συνδεσιμότητας για τη βελτίωση της ασφαλούς κυκλοφορίας εμπορευμάτων και προσώπων στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών. Για τον εν λόγω σκοπό, συνεργάζονται στα κατάλληλα φόρουμ για την ελευθέρωση των θαλάσσιων μεταφορών ως κύριου τρόπου μεταφοράς για τη διευκόλυνση του εμπορίου. Καθιστούν δυνατή την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές θαλάσσιων μεταφορών και σε λιμένες και λιμενικές υπηρεσίες χωρίς διακρίσεις και σε εμπορική βάση. Τα μέρη συνεργάζονται στις προσπάθειες για την ανάπτυξη και την προώθηση οικονομικά αποτελεσματικών και αποδοτικών υπηρεσιών θαλάσσιων μεταφορών στα μέλη του ΟΚΑΚΕ, με στόχο τη μεγαλύτερη συμμετοχή επιχειρήσεων των μελών του ΟΚΑΚΕ στις διεθνείς ναυτιλιακές υπηρεσίες.

Άρθρο 52

Τομείς που συνδέονται με το εμπόριο

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν την αυξανόμενη σημασία των μη δασμολογικών μέτρων για το εμπόριο, καθώς αίρονται τα δασμολογικά εμπόδια. Ως εκ τούτου, αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα συνεργασίας με σκοπό την παρακολούθηση και την άρση των περιττών εμποδίων στο εμπόριο, αυξάνοντας και διευκολύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το εμπόριο μεταξύ του μέρους ΕΕ και των μελών του ΟΚΑΚΕ, καθώς και μεταξύ των μελών του ΟΚΑΚΕ. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη συμφωνούν να διατηρήσουν, ή να συνάψουν, κατά περίπτωση, συμφωνίες για την αντιμετώπιση των μη δασμολογικών μέτρων που ενδέχεται να επηρεάζουν αρνητικά τις εξαγωγές στις αγορές του άλλου μέρους.

2. Τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν τη συνεργασία τους στον τομέα της τυποποίησης και της πιστοποίησης εμπορευμάτων για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την εξάλειψη των περιττών τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο εντός του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας του ΠΟΕ για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο («συμφωνία ΤΒΤ»), και καταβάλλουν προσπάθειες για την αξιοποίησή της μέσω της αύξησης και της ενίσχυσης της διαφάνειας. Τα μέρη συμφωνούν περαιτέρω να συνεργάζονται για τη δημιουργία και την ενίσχυση των τεχνικών ικανοτήτων και των θεσμικών υποδομών σε θέματα που αφορούν τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο.

3. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τα δικαιώματα κάθε μέρους να θεσπίζει ή να επιβάλλει μέτρα υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας (ΥΦΠ) για την προστασία της ζωής ή της υγείας των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών στο έδαφός του, διασφαλίζοντας συγχρόνως ότι τα εν λόγω μέτρα ΥΦΠ που λαμβάνει κάθε μέρος δεν δημιουργούν περιττά εμπόδια στο εμπόριο, βάσει της συμφωνίας του ΠΟΕ για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας («συμφωνία ΥΦΠ»). Για τον εν λόγω σκοπό, τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν τη συνεργασία τους για την αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών και των κανόνων της συμφωνίας ΥΦΠ, λαμβανομένου συγχρόνως υπόψη του αντίστοιχου επιπέδου ανάπτυξής τους. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη συνεργάζονται για την αντιμετώπιση ζητημάτων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της αντοχής στα αντιμικροβιακά, και ζητημάτων καλής μεταχείρισης των ζώων, προκειμένου να ενισχυθούν οι ικανότητες των μερών και να βελτιωθεί η πρόσβαση στις αγορές του άλλου μέρους, διασφαλίζοντας συγχρόνως το κατάλληλο επίπεδο προστασίας ανθρώπων, ζώων και φυτών.

4. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι το σύστημα διανοητικής ιδιοκτησίας αποσκοπεί στην προαγωγή της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής προόδου με την προώθηση της δημιουργικής εργασίας και της τεχνολογικής καινοτομίας, ιδίως μεταξύ του μέρους ΕΕ και των περιοχών ΑΚΕ, συμβάλλοντας παράλληλα σε μια περισσότερο βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τη σημασία της προστασίας και της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 7 της συμφωνίας του ΠΟΕ για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου («συμφωνία TRIPS»), που θα πρέπει να συμβάλουν στην προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας και στη μεταφορά και διάδοση τεχνολογίας, προς αμοιβαίο όφελος παραγωγών και χρηστών τεχνολογικών γνώσεων και με τρόπο που προάγει την κοινωνική και οικονομική ευημερία, καθώς και στην εξισορρόπηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Τα μέρη αναγνωρίζουν την ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων δημιουργού και των συγγενών δικαιωμάτων, των εμπορικών σημάτων, των γεωγραφικών ενδείξεων, των βιομηχανικών σχεδίων, των τοπογραφιών ολοκληρωμένων κυκλωμάτων, των δικαιωμάτων επί φυτικών ποικιλιών και των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας Η εν λόγω προστασία περιλαμβάνει επίσης την προστασία από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και την προστασία μη αποκαλυφθεισών πληροφοριών. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη υπογραμμίζουν τη σημασία της προσχώρησης στη συμφωνία TRIPS, στη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, που συνήφθη στο Ρίο ντε Τζανέιρο στις 5 Ιουνίου 1992, καθώς και στις συμβάσεις που αναφέρονται στο μέρος Ι της συμφωνίας TRIPS, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξής τους. Τα μέρη υπογραμμίζουν περαιτέρω τη σημασία της συνεργασίας και της τεχνικής βοήθειας στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας όσον αφορά τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα ένδικα μέσα που απαιτούνται για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας με σκοπό την επίτευξη αποτελεσματικού επιπέδου προστασίας, ιδίως στα μέλη του ΟΚΑΚΕ.

5. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου ότι η θέσπιση και η εφαρμογή αποτελεσματικών και υγιών πολιτικών και κανόνων ανταγωνισμού είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση και τη διασφάλιση φιλικού προς τις επενδύσεις κλίματος, βιώσιμης διαδικασίας εκβιομηχάνισης και διαφάνειας όσον αφορά την πρόσβαση στις αγορές. Ως εκ τούτου, δεσμεύονται να εφαρμόζουν εθνικούς ή περιφερειακούς κανόνες και πολιτικές για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των αντιανταγωνιστικών επιχειρηματικών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων που σχετίζονται με οικονομικές δραστηριότητες που χορηγούν τα μέρη, οι οποίες μπορούν να στρεβλώσουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών και να επηρεάσουν αρνητικά τα εμπορικά συμφέροντα των άλλων μερών. Τα μέρη δεσμεύονται να διασφαλίζουν ίσους όρους ανταγωνισμού μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών συμμετεχόντων στην αγορά. Συμφωνούν επίσης να ενισχύσουν τη συνεργασία στον τομέα αυτόν με στόχο τη χάραξη και τη στήριξη, από κοινού με τις αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές, αποτελεσματικών πολιτικών ανταγωνισμού οι οποίες εξασφαλίζουν σταδιακά την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την ανάπτυξη επαρκών ικανοτήτων με σκοπό τη θέσπιση του κατάλληλου νομικού πλαισίου για την προστασία του ανταγωνισμού και την επιβολή του πλαισίου αυτού μέσω κατάλληλων υπηρεσιών ανταγωνισμού, κυρίως στο έδαφος των μελών του ΟΚΑΚΕ.

6. Τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν τη συνεργασία ώστε να διασφαλιστούν η καλύτερη λειτουργία των διεθνών αγορών βασικών προϊόντων και η διαφάνειά τους.

7. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της διαφάνειας των δημόσιων συμβάσεων για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της εκβιομηχάνισης. Τα μέρη συμφωνούν σχετικά με τη σημασία της συνεργασίας για την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης των αντίστοιχων συστημάτων δημόσιων συμβάσεων. Τα μέρη δεσμεύονται να τηρούν τις αρχές της διαφάνειας, της ανταγωνιστικότητας και της προβλεψιμότητας των συστημάτων δημόσιων συμβάσεων και να συνεργάζονται επ' αυτών.

Άρθρο 53

Διευκόλυνση του εμπορίου

Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της μείωσης του εμπορικού κόστους για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς στις οικονομίες τους. Ως εκ τούτου, συνεργάζονται για την απλούστευση των καθεστώτων εισαγωγής, εξαγωγής, διαμετακόμισης και άλλων τελωνειακών καθεστώτων, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης των τελωνειακών και εκτελωνιστικών διαδικασιών, καθώς και για την αύξηση της διαφάνειας των τελωνειακών και εμπορικών κανονισμών και τη διευκόλυνση του νόμιμου εμπορίου, βάσει των αντίστοιχων δεσμεύσεών τους στο πλαίσιο της ΣΔΕ. Σύμφωνα με την ΣΔΕ, τα μέλη του ΟΚΑΚΕ χρειάζονται κατάλληλη και προβλέψιμη τεχνική βοήθεια για την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους με σκοπό την πλήρη εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας. Τα μέρη δεσμεύονται περαιτέρω να παρέχουν τη εν λόγω συνδρομή βάσει των αναγκών εφαρμογής των μελών του ΟΚΑΚΕ, όπως κοινοποιούνται στο πλαίσιο της ΣΔΕ.

ΤΙΤΛΟΣ V

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα και κλιματική αλλαγή

Άρθρο 54

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η μη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και η κλιματική αλλαγή συνιστούν σοβαρή απειλή για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή, την ποιότητα ζωής και τα μέσα διαβίωσης των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Στο εν λόγω πλαίσιο, τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την ανάγκη για υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και αποτελεσματική διατήρηση και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής ποικιλότητας. Επιβεβαιώνουν επίσης εκ νέου την ανάγκη επίτευξης συμφωνίας σχετικά με φιλόδοξα μέτρα για τη διαχείριση και τη μείωση των αρνητικών συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και για τη θέση των οικονομιών τους σε βιώσιμη και ανθεκτική αναπτυξιακή πορεία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, συμβάλλοντας συγχρόνως στη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες και όλους.

2. Τα μέρη ενσωματώνουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την επιδίωξη περιβαλλοντικά βιώσιμης ανάπτυξης σε όλες τις πολιτικές, τα προγράμματα και τις επενδύσεις. Καταβάλλουν προσπάθειες για την εγκαθίδρυση αποτελεσματικών συμμαχιών σε διεθνή πλαίσια επί σχετικών θεμάτων με σκοπό την προώθηση της παγκόσμιας δράσης και τη διασφάλιση της εποικοδομητικής συμμετοχής των τοπικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα. Τα μέρη εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη.

3. Τα μέρη επιδιώκουν τη δημιουργία και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας, κυρίως των ευάλωτων πληθυσμών, έναντι των προκλήσεων που σχετίζονται με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή και έναντι των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών.

4. Κατά την προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των φυσικών καταστροφών, τα μέρη λαμβάνουν υπόψη: i) την ευπάθεια των ΑΜΝΚ, των ΛΑΧ, των μεσόγειων αναπτυσσόμενων χωρών (ΜΑΧ) και των παράκτιων πληθυσμών, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών προσαρμογής που καταβάλλουν, ιδίως ως προς την απειλή που θέτουν η κλιματική αλλαγή και η εξάντληση των φυσικών πόρων· ii) την έκθεση και την ευπάθεια των χωρών σε οξυνόμενα προβλήματα ξηρασίας, πλημμυρών, διάβρωσης των ακτών, λειψυδρίας, υποβάθμισης του εδάφους και των δασών, απώλειας βιοποικιλότητας, αποψίλωσης των δασών και απερήμωσης· iii) την αναγκαιότητα ελαχιστοποίησης, αποτροπής και αντιμετώπισης των απωλειών και των ζημιών που σχετίζονται με τις δυσμενείς συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των φαινομένων που εξελίσσονται με αργό ρυθμό, όπως η άνοδος της στάθμης της θάλασσας· iv) τους δεσμούς μεταξύ στρατηγικών για την κλιματική αλλαγή και μείωσης του κινδύνου καταστροφών, ανθεκτικότητας και επισιτιστικής ασφάλειας· v) τον κρίσιμο ρόλο των φυσικών οικοσυστημάτων για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και της διατροφής, καθώς και για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής· vi) τη σχέση μεταξύ υποβάθμισης του περιβάλλοντος και κλιματικής αλλαγής, αφενός, και εκτόπισης και μετανάστευσης, αφετέρου· και vii) τον αρνητικό αντίκτυπο της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος στην ειρήνη και την ασφάλεια.

Κεφάλαιο 1

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα

Άρθρο 55

Περιβάλλον και φυσικοί πόροι

1. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για τη διατήρηση, την προστασία, τη βελτίωση και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Για τον σκοπό αυτόν, προωθούν μέτρα σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, μεταξύ άλλων στους τομείς υψηλής αξίας βιοποικιλότητας και της προστασίας των φυσικών οικοσυστημάτων, της ποιότητας του αέρα, της ποιότητας των υδάτων, της λειψυδρίας και της ξηρασίας, της διαχείρισης αποβλήτων, της βιομηχανικής ρύπανσης και των βιομηχανικών κινδύνων, καθώς και της διαχείρισης των χημικών ουσιών.

2. Τα μέρη στηρίζουν τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένων της γης, των υδάτων, των δασών, της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων. Προωθούν μέτρα για την πάταξη της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας και αντιμετωπίζουν τόσο τη ζήτηση όσο και την προσφορά παράνομων προϊόντων άγριας χλωροπανίδας. Προωθούν τη βιώσιμη διακυβέρνηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος γης, των αλιευμάτων και των δασών.

3. Τα μέρη προωθούν νομικές πράξεις, ολοκληρωμένες στρατηγικές για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, καθώς και τη χρηστή διακυβέρνηση για την ενσωμάτωση των ζητημάτων βιοποικιλότητας σε όλους τους σχετικούς τομείς προκειμένου να αναχαιτιστεί η απώλεια της βιοποικιλότητας και να διατηρηθεί η παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών. Τα μέρη προωθούν οικοσυστημικές προσεγγίσεις και λύσεις που βασίζονται στη φύση για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων. Αναγνωρίζουν τη σημασία των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και για τη διατήρηση και την αποκατάσταση όλων των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των υδάτινων και χερσαίων οικοσυστημάτων. Επιπλέον, θεσπίζουν, διαχειρίζονται και βελτιώνουν τη διακυβέρνηση των προστατευόμενων περιοχών.

4. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι τα φυσικά οικοσυστήματα, και ειδικότερα τα δάση, παρέχουν ενδιαιτήματα για ζώα και φυτά και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην πρόληψη και την καταπολέμηση της απερήμωσης και της υποβάθμισης της γης. Τα μέρη αναγνωρίζουν επίσης ότι τα δάση, οι υγροβιότοποι και οι σαβάνες παρέχουν προστασία των υδάτων και του εδάφους και προστασία κατά των φυσικών κινδύνων, καθώς και άλλες περιβαλλοντικές υπηρεσίες. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, τα μέρη προωθούν τη διατήρηση και αποκατάσταση όλων των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των δασών.

5. Τα μέρη συνεχίζουν να καταπολεμούν την απερήμωση, την υποβάθμιση της γης και την ξηρασία και καταβάλλουν προσπάθειες για την αποκατάσταση και την ανάπλαση των υποβαθμισμένων γαιών και εδαφών, ώστε να επιτύχουν βιώσιμη διαχείριση των γαιών και περιβάλλον ουδέτερο ως προς την υποβάθμιση της γης. Μειώνουν την απώλεια βιοποικιλότητας, δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης και συμβάλλουν στη βελτίωση της παροχής οικοσυστημικών υπηρεσιών και λειτουργιών, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της ετοιμότητας και της ανθεκτικότητας απέναντι στον κίνδυνο ξηρασίας, καθώς και της περαιτέρω μείωσης των κινδύνων και των επιπτώσεων των αμμοθυελλών και των κονιορτοθυελλών.

6. Τα μέρη προωθούν τη δίκαιη και ισότιμη πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών που προκύπτουν από τη χρήση τους, καθώς και κατάλληλη πρόσβαση στους εν λόγω πόρους, κατά τα διεθνώς συμφωνηθέντα.

7. Τα μέρη στηρίζουν την προώθηση προσεγγίσεων κυκλικής οικονομίας και πρακτικών βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής και καταβάλλουν προσπάθειες αξιοποίησης των επενδυτικών ευκαιριών που παρέχουν οι καλύτερες διαθέσιμες καθαρές τεχνολογίες.

Κεφάλαιο 2

Ωκεανοί, θάλασσες και θαλάσσιοι πόροι

Άρθρο 56

Διακυβέρνηση των ωκεανών

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τις αυξανόμενες ανθρώπινες πιέσεις και τις σωρευτικές επιπτώσεις τους στις θάλασσες και τους ωκεανούς και αναγνωρίζουν τον χαρακτήρα των θαλασσών και των ωκεανών ως διασυνδεδεμένου κοινού αγαθού, του οποίου η διατήρηση, η προστασία και η διακυβέρνηση αποτελεί κοινή ευθύνη που απαιτεί συλλογική και συντονισμένη δράση εκ μέρους των ενδιαφερόμενων μερών. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τον οικουμενικό και ενιαίο χαρακτήρα της UNCLOS ως βάσης για τη λήψη μέτρων και τη συνεργασία σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας.

2. Τα μέρη ενισχύουν τη διακυβέρνηση των ωκεανών και αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις αυξανόμενες πιέσεις σε θάλασσες και ωκεανούς, οι οποίες απειλούν την ανθεκτικότητα των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και τη συμβολή τους στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτήν.

3. Τα μέρη προωθούν και βελτιώνουν την προστασία και την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων πόρων, μεταξύ άλλων σε περιοχές εκτός της αντίστοιχης δικαιοδοσίας τους με σκοπό την επίτευξη υγιών και παραγωγικών ωκεανών. Προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση της αλιείας σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, μέσω της συνεργασίας με σχετικές περιφερειακές οργανώσεις διαχείρισης αλιείας και της καταπολέμησης της παράνομης, αδήλωτης και ανεξέλεγκτης αλιείας. Τα μέρη προωθούν τη διατήρηση των υδρόβιων ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση, καθώς και δράσεις για τον έλεγχο της ρύπανσης και των θαλάσσιων απορριμμάτων, και αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της οξίνισης των ωκεανών.

4. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας με στόχο την εξασφάλιση της συμβολής των ωκεανών στην επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή, τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και τη διασφάλιση κοινωνικής δικαιοσύνης και πολιτιστικής ευημερίας για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενεές.

5. Τα μέρη στηρίζουν την εφαρμογή πολιτικών και στρατηγικών γαλάζιας ανάπτυξης για την προώθηση ολοκληρωμένης διαχείρισης των ωκεανών η οποία αποκαθιστά, προστατεύει και διατηρεί την ποικιλότητα, την παραγωγικότητα, την ανθεκτικότητα, τις βασικές λειτουργίες και την εγγενή αξία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

6. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο και τη συνεργασία σε όλες τις πτυχές της διακυβέρνησης των ωκεανών, μεταξύ άλλων σε θέματα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τις πιθανές επιπτώσεις και συνέπειές της, την εξόρυξη από τον βυθό της θάλασσας, την αλιεία, τη θαλάσσια ρύπανση και την έρευνα και ανάπτυξη.

Κεφάλαιο 3

Κλιματική αλλαγή

Άρθρο 57

Δεσμεύσεις για το κλίμα

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι οι δυσμενείς συνέπειες της κλιματικής αλλαγής και της μεταβλητότητας του κλίματος συνιστούν απειλή για τη ζωή και τα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων. Επιβεβαιώνουν τη δέσμευσή τους να λάβουν επειγόντως μέτρα για την πρόληψη της κλιματικής αλλαγής, να αντιμετωπίσουν τις συνέπειές της και να συνεργαστούν με επείγοντα και συντονισμένο τρόπο σε διεθνές, διαπεριφερειακό και εθνικό επίπεδο, με σκοπό την ενίσχυση της παγκόσμιας απόκρισης στην κλιματική αλλαγή.

2. Τα μέρη εφαρμόζουν αποτελεσματικά τη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 9 Μαΐου 1992, και τη συμφωνία των Παρισίων.

3. Τα μέρη δεσμεύονται να επιτύχουν τον συνολικό στόχο για τη συγκράτηση της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη αρκετά κάτω από τους 2 °C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα και να συνεχίσουν τις προσπάθειες περιορισμού της αύξησης της θερμοκρασίας σε 1,5 °C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα, βελτιώνοντας την ικανότητα προσαρμογής, μειώνοντας τα τρωτά σημεία και ενισχύοντας την ανθεκτικότητα, και διασφαλίζοντας ότι όλες οι επενδύσεις και οι χρηματοοικονομικές ροές συνάδουν με τη συμφωνία του Παρισιού.

Άρθρο 58

Δράση για το κλίμα

1. Τα μέρη συμφωνούν να αναλάβουν δράση για το κλίμα με σκοπό να εξετάσουν την προσαρμογή, τον μετριασμό, καθώς και τα μέσα εφαρμογής, και να επικεντρωθούν στις πιο ευάλωτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΝΚ, των παράκτιων κρατών που βρίσκονται σε χαμηλό υψόμετρο, των ΛΑΧ και των ΜΑΧ.

2. Τα μέρη συμφωνούν να υλοποιήσουν και να παρακολουθούν την πρόοδο προς την επίτευξη των εθνικά καθορισμένων συνεισφορών τους (ΕΚΣ), καθώς και να καταβάλουν προσπάθειες για την κατάρτιση και την κοινοποίηση αναπτυξιακών στρατηγικών χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου τόσο για τα μέσα του αιώνα όσο και μακροπρόθεσμα για την επίτευξη του στόχου θερμοκρασίας που τέθηκε στη συμφωνία του Παρισιού, λαμβανομένων συγχρόνως υπόψη των κοινών αλλά διαφοροποιημένων ευθυνών και των αντίστοιχων ικανοτήτων τους, υπό το πρίσμα των διαφορετικών εθνικών περιστάσεων. Δεσμεύονται να βελτιώσουν τις διασυνδέσεις μεταξύ των ΕΚΣ, της Ατζέντας του 2030 και των εθνικών στρατηγικών τους.

3. Τα μέρη συμφωνούν να συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της προσαρμογής και να παρακολουθούν την πρόοδο της υλοποίησης των εθνικών σχεδίων προσαρμογής (ΕΣΠ) και άλλων στρατηγικών. Δεσμεύονται να θεσπίσουν και να ενισχύσουν αποτελεσματικές δομές διακυβέρνησης για τον εν λόγω σκοπό. Αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα περαιτέρω ενίσχυσης της ενσωμάτωσης των εθνικών σχεδίων προσαρμογής και άλλων στρατηγικών προσαρμογής στις εθνικές στρατηγικές και διαδικασίες με σκοπό την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή.

Άρθρο 59

Κλιματική αλλαγή και ασφάλεια

Τα μέρη αντιμετωπίζουν την απειλή που συνιστούν για την ασφάλεια η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, ιδίως σε καταστάσεις αστάθειας και στις πιο ευάλωτες χώρες. Τα μέρη καταρτίζουν στρατηγικές ανθεκτικότητας λαμβανομένης υπόψη της απειλής για την ασφάλεια.

Κεφάλαιο 4

Φυσικές καταστροφές

Άρθρο 60

Μείωση και διαχείριση του κινδύνου καταστροφών

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον αρνητικό αντίκτυπο που έχουν στη βιώσιμη ανάπτυξη οι φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των τσουνάμι, των σεισμών και των εκρήξεων ηφαιστείων, καθώς και την αυξανόμενη συχνότητα και ένταση φαινομένων που σχετίζονται με το κλίμα, όπως κυκλώνες και τυφώνες, πλημμύρες και ξηρασία.

2. Τα μέρη προωθούν συνεκτικές πολιτικές και στρατηγικές σε όλα τα επίπεδα για τον εντοπισμό των τρωτών σημείων και άλλων παραγόντων κινδύνου. Συνεργάζονται για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε καταστροφές, όσον αφορά τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες των καταστροφών, και δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στον συντονισμό, τη συμπληρωματικότητα και τις συνέργειες μεταξύ μείωσης του κινδύνου καταστροφών και στρατηγικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα έγκαιρης προειδοποίησης και προληπτικά μέτρα και βελτιώνουν τη μείωση των κινδύνων και την ετοιμότητα μέσω της ενίσχυσης της επικοινωνίας και της διακυβέρνησης κινδύνου σε επίπεδο βάσης και μέσω της αποτελεσματικής ενσωμάτωσης της μείωσης του κινδύνου καταστροφών στις αναπτυξιακές στρατηγικές.

3. Τα μέρη ενσωματώνουν συστηματικά στις δράσεις τους τη συνολική εκτίμηση των κινδύνων, τη διαχείριση των κινδύνων και την ανθεκτικότητα, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι τα άτομα, οι κοινότητες, οι οργανισμοί και οι χώρες μπορούν να προετοιμάζονται καλύτερα, να αντιμετωπίζουν, να προσαρμόζονται και να ανακάμπτουν γρήγορα από κλυδωνισμούς και τις επακόλουθες συνέπειές τους, μεταξύ άλλων όταν οι συνέπειες υπερβαίνουν τις βέλτιστες προσπάθειες προσαρμογής χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι μακροπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης.

4. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τους κινδύνους καταστροφών μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένης προσέγγισης πολλαπλών κινδύνων, η οποία καλύπτει την κατανόηση του κινδύνου καταστροφών, την ενίσχυση της διακυβέρνησης του κινδύνου και την ανάπτυξη θεσμικών ικανοτήτων για την αποτελεσματική υλοποίηση επενδύσεων με βάση τον κίνδυνο. Διασφαλίζουν δίκαια αποτελέσματα χωρίς αποκλεισμούς για την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας των πλέον ευάλωτων.

5. Τα μέρη καταρτίζουν στρατηγικές για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των αστικών και αγροτικών περιοχών με σκοπό τη βελτίωση της διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών, με ιδιαίτερη έμφαση στους αυθαίρετους οικισμούς.

Άρθρο 61

Αντιμετώπιση καταστροφών και ανάκαμψη

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η έγκαιρη και συντονισμένη απόκριση στις φυσικές καταστροφές έχει καθοριστική σημασία για την αποκατάσταση και την ανάκαμψη έπειτα από καταστροφές. Τα μέρη συμφωνούν όσον αφορά τη σημασία του συντονισμού των εκτιμήσεων αναγκών και της ενίσχυσης της ετοιμότητας απέναντι στις καταστροφές και της ικανότητας τοπικών, έγκαιρων και αποτελεσματικών αποκρίσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πληγέντων από την κρίση, μεταξύ άλλων μέσω αποτελεσματικών επικοινωνιακών στρατηγικών.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι, στο πλαίσιο των προσπαθειών αντιμετώπισης καταστροφών και ανάκαμψης, δίνεται προτεραιότητα, βραχυπρόθεσμα, σε βοήθεια και αποκατάσταση έκτακτης ανάγκης, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για ταχεία ανάκαμψη. Συμφωνούν ότι η παροχή βοήθειας μετά το στάδιο έκτακτης ανάγκης στοχεύει στη σύνδεση της βραχυπρόθεσμης αρωγής με την πιο μακροπρόθεσμη ανάπτυξη μέσω μιας βιώσιμης διαδικασίας ανάκαμψης, καλύτερης ανοικοδόμησης, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών ανασυγκρότησης και της αποκατάστασης του κοινωνικοοικονομικού και πολιτιστικού ιστού. Αυτό συνεπάγεται ενισχυμένο συντονισμό μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών σε θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας και ανάπτυξης ήδη από την εμφάνιση της κρίσης με σκοπό την κατάλληλη ανάπτυξη της ανθεκτικότητας των πληγέντων πληθυσμών.

ΤΙΤΛΟΣ VI

Μετανάστευση και κινητικότητα

Άρθρο 62

Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους να ενισχύσουν τη συνεργασία στον τομέα της μετανάστευσης και της κινητικότητας, με γνώμονα τις αρχές της αλληλεγγύης, της εταιρικής σχέσης και της επιμερισμένης ευθύνης. Υιοθετούν μια ολοκληρωμένη, συνεκτική, ρεαλιστική και ισορροπημένη προσέγγιση, με πλήρη σεβασμό του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, κατά περίπτωση, του διεθνούς δικαίου για τους πρόσφυγες και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, καθώς και της αρχής της κυριαρχίας, λαμβανομένων υπόψη των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Αναγνωρίζουν ότι η μετανάστευση και η κινητικότητα μπορούν να έχουν θετική επίδραση στη βιώσιμη ανάπτυξη, όταν αποτελούν αντικείμενο ορθής διαχείρισης, και αναγνωρίζουν την ανάγκη αντιμετώπισης των αρνητικών επιπτώσεων που μπορεί να έχει η αντικανονική μετανάστευση στις χώρες καταγωγής, διέλευσης και προορισμού. Τα μέρη συμφωνούν να εργαστούν για την ενίσχυση των ικανοτήτων με στόχο την αποδοτική και αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης σε όλες τις πτυχές της. Επαναλαμβάνουν τη δέσμευσή τους να διασφαλίσουν τον σεβασμό της αξιοπρέπειας όλων των προσφύγων και μεταναστών και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους. Τα μέρη εξετάζουν όλες τις σχετικές πτυχές της μετανάστευσης και της κινητικότητας που αναφέρονται στον παρόντα τίτλο στο πλαίσιο του τακτικού διαλόγου εταιρικής σχέσης που διεξάγουν.

Κεφάλαιο 1

Νόμιμη μετανάστευση και κινητικότητα

Άρθρο 63

Νόμιμη μετανάστευση και κινητικότητα

1. Τα μέρη επιδιώκουν να αξιοποιήσουν τα οφέλη της ασφαλούς, ομαλής και τακτικής μετανάστευσης και κινητικότητας, με πλήρη σεβασμό του διεθνούς δικαίου και σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Στο πλαίσιο αυτό, εργάζονται για την ανάπτυξη και τη χρήση νόμιμων οδών μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού και άλλων προγραμμάτων κινητικότητας, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές προτεραιότητες και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

2. Τα μέρη εργάζονται για την εφαρμογή διαφανών και αποτελεσματικών απαιτήσεων εισδοχής και διαμονής με σκοπό την εργασία, την έρευνα, τις σπουδές, την κατάρτιση και την εθελοντική παροχή υπηρεσιών προκειμένου να διευκολυνθούν η κυκλική μετανάστευση και κινητικότητα. Τα μέρη ενισχύουν τη διαφάνεια των πληροφοριών όσον αφορά τους ισχύοντες κανόνες για τη μετανάστευση.

3. Τα μέρη θεωρούν την κυκλική μετανάστευση ως μέσο για την προώθηση της μεγέθυνσης και της ανάπτυξης στις χώρες καταγωγής και προορισμού. Για τον σκοπό αυτόν, εξετάζουν προγράμματα κυκλικής μετανάστευσης, εφαρμόζουν και βελτιώνουν, κατά περίπτωση, τα νομικά πλαίσια για τη διευκόλυνση των διαδικασιών επανεισόδου των υπηκόων κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα, και εξετάζουν πτυχές της επανένταξής τους στις χώρες καταγωγής, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η πείρα ή τα προσόντα που απέκτησαν μπορούν να ωφελήσουν την τοπική αγορά εργασίας και την τοπική κοινότητα.

4. Τα μέρη διεξάγουν διάλογο σχετικά με τις διαδικασίες που διέπουν τη νόμιμη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένων της οικογενειακής επανένωσης και, κατά περίπτωση, της δυνατότητας μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων. Τα μέρη επιδιώκουν περαιτέρω ανοικτή ανταλλαγή απόψεων για θέματα θεωρήσεων και για τη διευκόλυνση της κινητικότητας και των διαπροσωπικών επαφών, μεταξύ άλλων σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός, ο αθλητισμός, η εκπαίδευση, η έρευνα και οι επιχειρήσεις, με σκοπό την ενθάρρυνση της αμοιβαίας κατανόησης και την προώθηση κοινών αξιών.

5. Τα μέρη προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων οργανισμών και φορέων, των τοπικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών εταίρων, με σκοπό την ενθάρρυνση κοινών ερευνητικών σχεδίων, τον εντοπισμό ελλείψεων δεξιοτήτων, καθώς και επενδύσεων και ευκαιριών απασχόλησης, και την αξιολόγηση των πολιτικών και των στρατηγικών για τη μετανάστευση του εργατικού δυναμικού.

6. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας όλων των επαγγελματικών προσόντων, με σκοπό να διευκολύνουν την αναγνώρισή τους όσον αφορά την πρόσβαση σε περαιτέρω μάθηση, καθώς και την αποδοχή τους στην αγορά εργασίας.

7. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ληξιαρχικών μητρώων, με σκοπό την ενίσχυση της ασφάλειας και της έκδοσης δελτίων ταυτότητας και διαβατηρίων.

Άρθρο 64

Ένταξη και απαγόρευση των διακρίσεων

1. Τα μέρη συνεχίζουν τις προσπάθειες για τη θέσπιση αποτελεσματικών πολιτικών ένταξης για όσες και όσους διαμένουν νόμιμα στο έδαφός τους, με στόχο τη χορήγηση δικαιωμάτων και την επιβολή υποχρεώσεων ανάλογων με εκείνα των πολιτών τους και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή στρατηγικών για την ένταξη των υπηκόων κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα, στις αγορές εργασίας και στις κοινωνίες υποδοχής, υποστηρίζοντας και ενισχύοντας τη συνεργασία και τον συντονισμό των διαφόρων φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ένταξης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κοινωνίας των πολιτών.

2. Τα μέρη συμφωνούν να διασφαλίζουν τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα,, την ενίσχυση της απαγόρευσης των διακρίσεων στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, καθώς και την ανάπτυξη μέτρων κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

3. Τα μέρη συμφωνούν ότι η μεταχείριση την οποία παρέχει κάθε κράτος μέλος στους υπηκόους κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα, δεν συνεπάγεται διακρίσεις λόγω ιθαγένειας, όσον αφορά τους όρους εργασίας, την αμοιβή και την απόλυση, σε σχέση με τους υπηκόους κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του μέλους του ΟΚΑΚΕ αντίστοιχα. Για τον σκοπό αυτόν, τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν ότι οι κανόνες για τη μετανάστευση και οι μηχανισμοί πρόσληψης διέπονται από δίκαιες και δεοντολογικές αρχές που διασφαλίζουν τη δίκαιη και αξιοπρεπή μεταχείριση όλων των υπηκόων κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα, στις χώρες υποδοχής και την προστασία τους από την εκμετάλλευση.

Κεφάλαιο 2

Μετανάστευση και ανάπτυξη

Άρθρο 65

Μετανάστευση και ανάπτυξη

Τα μέρη συμφωνούν ότι η ορθή διαχείριση της μετανάστευσης μπορεί να αποτελέσει πηγή ευημερίας, καινοτομίας και βιώσιμης ανάπτυξης και συμφωνούν περαιτέρω να συνεργαστούν και να στηρίξουν τις χώρες καταγωγής, με την ενίσχυση, μεταξύ άλλων, της ανάπτυξης και των ευκαιριών απασχόλησης και την προώθηση των επενδύσεων, της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα, του εμπορίου και της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, της υγείας, της κοινωνικής προστασίας και της ασφάλειας, ιδίως για τους νέους ανθρώπους και τις γυναίκες. Τα μέρη συνεργάζονται για τη δημιουργία συνθηκών που θα περιορίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις της απώλειας δεξιοτήτων στην ανάπτυξη των χωρών καταγωγής.

Άρθρο 66

Διασπορά και ανάπτυξη

Τα μέρη αναγνωρίζουν τον ουσιαστικό ρόλο της διασποράς και τις διάφορες μορφές συμβολής των μελών της διασποράς στην ανάπτυξη των χωρών καταγωγής τους, μεταξύ άλλων μέσω της χρηματοδότησης, των επενδύσεων, της μεταφοράς γνώσεων, της εμπειρογνωσίας και της τεχνολογίας, των πολιτιστικών δεσμών, των δικτύων και μηχανισμών, καθώς και στις διαδικασίες εθνικής συμφιλίωσης.

Άρθρο 67

Εμβάσματα

1. Τα μέρη επιδιώκουν την προώθηση οικονομικότερων, ασφαλέστερων, ταχύτερων και σύννομων αποστολών εμβασμάτων ώστε να διευκολύνονται οι παραγωγικές εγχώριες επενδύσεις, μεταξύ άλλων με τη χρήση νέων τεχνολογιών και καινοτόμων μέσων.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για να μειώσουν σε λιγότερο από 3 % το κόστος διεκπεραίωσης των εμβασμάτων και να εξαλείψουν τους διαδρόμους εμβασμάτων με κόστος άνω του 5 %, σύμφωνα με τους διεθνώς συμφωνημένους στόχους, και να βελτιώσουν τα κανονιστικά πλαίσια για την αύξηση της συμμετοχής μη παραδοσιακών παραγόντων.

Άρθρο 68

Μετανάστευση Νότου-Νότου

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της μετανάστευσης Νότου-Νότου όσον αφορά τόσο τις προκλήσεις όσο και τις ευκαιρίες, συμπεριλαμβανομένων των οφελών που έχει δυνητικά η ορθή διαχείριση της μετανάστευσης Νότου-Νότου για τη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών καταγωγής, διέλευσης και προορισμού. Για τον εν λόγω σκοπό, τα μέρη στηρίζουν πολιτικές και δράσεις για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στις χώρες καταγωγής, διέλευσης και προορισμού.

2. Τα μέρη ανταλλάσσουν πείρα και βέλτιστες πρακτικές για τον μετριασμό των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων των μεταναστευτικών ροών Νότου-Νότου στις χώρες καταγωγής, διέλευσης και προορισμού και ενισχύουν τη συνεργασία σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Άρθρο 69

Φυσικές καταστροφές, κλιματική αλλαγή και υποβάθμιση του περιβάλλοντος

1. Τα μέρη λαμβάνουν υπόψη τη σχέση μεταξύ της μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένης της εκτόπισης, και των φυσικών καταστροφών, της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος.

2. Τα μέρη αναλαμβάνουν δράση για την κάλυψη των αναγκών των εκτοπισμένων προσώπων με την υιοθέτηση στρατηγικών για τον μετριασμό, την προσαρμογή και την ανθεκτικότητα στις φυσικές καταστροφές, τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, σε όλα τα σχετικά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων των διαπεριφερειακών επιπέδων.

Κεφάλαιο 3

Αντικανονική μετανάστευση

Άρθρο 70

Βαθύτερα αίτια της αντικανονικής μετανάστευσης

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν την αμοιβαία πολιτική δέσμευση για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της αντικανονικής μετανάστευσης και της αναγκαστικής εκτόπισης και για την ανάπτυξη κατάλληλων λύσεων.

2. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την αποφασιστικότητά τους να ανακόψουν τις ροές αντικανονικής μετανάστευσης, με πλήρη σεβασμό του διεθνούς δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο εν λόγω πλαίσιο, αναγνωρίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις της αντικανονικής μετανάστευσης στις χώρες καταγωγής, διέλευσης και προορισμού, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών ανθρωπιστικών προκλήσεων και των προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον αυξημένο κίνδυνο που διατρέχουν οι μετανάστες να βιώσουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων και κακοποίησης και συμφωνούν να εφαρμόσουν μέτρα για την προστασία των μεταναστών από κάθε μορφή εκμετάλλευσης και κακοποίησης.

Άρθρο 71

Παράνομη διακίνηση μεταναστών

1. Τα μέρη αυξάνουν τις κοινές προσπάθειες για την πρόληψη του διασυνοριακού εγκλήματος της παράνομης διακίνησης μεταναστών και εντείνουν από κοινού τις προσπάθειες για τον τερματισμό της ατιμωρησίας των εγκληματικών οργανώσεων μέσω αποτελεσματικών ερευνών και διώξεων.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν τη θέσπιση κατάλληλων νομοθετικών και θεσμικών πλαισίων, σύμφωνα με τη σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως με το πρωτόκολλό της κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα. Δεσμεύονται επίσης να βελτιώσουν την ανταλλαγή πληροφοριών και να προωθήσουν την επιχειρησιακή αστυνομική και δικαστική συνεργασία.

Άρθρο 72

Εμπορία ανθρώπων

Τα μέρη καταπολεμούν την εμπορία ανθρώπων, σύμφωνα με τη σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και το πρωτόκολλό της για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών. Τα μέρη ενισχύουν επίσης την πρόληψη, μεταξύ άλλων με την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας όλων των δραστών, και εξασφαλίζουν ότι όλα τα θύματα έχουν πρόσβαση στα δικαιώματα που δικαιούνται, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερα ευάλωτης θέσης των γυναικών και των παιδιών.

Άρθρο 73

Ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων

Τα μέρη προωθούν και υποστηρίζουν την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου των συνόρων, τη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων, και την παρεμπόδιση της παραγωγής και χρήσης ψευδών εγγράφων καθώς και την επιχειρησιακή αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε έρευνες και ποινικές διώξεις.

Κεφάλαιο 4

Επιστροφή, επανεισδοχή και επανένταξη

Άρθρο 74

Επιστροφή και επανεισδοχή

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου το δικαίωμά τους να επιστρέφουν παρανόμως διαμένοντες μετανάστες, και επαναβεβαιώνουν τη νομική υποχρέωση κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ να δέχεται εκ νέου τους δικούς του υπηκόους που βρίσκονται παράνομα στα εδάφη μελών του ΟΚΑΚΕ ή κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχα, χωρίς προϋποθέσεις και χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις πέραν της επαλήθευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3. Για τον εν λόγω σκοπό, τα μέρη συνεργάζονται για την επιστροφή και την επανεισδοχή και διασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα και η αξιοπρέπεια των ατόμων προστατεύονται πλήρως και γίνονται πλήρως σεβαστά, μεταξύ άλλων σε κάθε διαδικασία για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους.

2. Κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδέχεται την επιστροφή και την επανεισδοχή υπηκόων του οι οποίοι βρίσκονται παράνομα στο έδαφος μέλους του ΟΚΑΚΕ, κατόπιν αίτησης του εν λόγω κράτους, χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις πέραν της επαλήθευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 για πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου.

Κάθε μέλος του ΟΚΑΚΕ αποδέχεται την επιστροφή και την επανεισδοχή υπηκόων του οι οποίοι βρίσκονται παράνομα στο έδαφος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν αίτησης του εν λόγω κράτους μέλους, χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις πέραν της επαλήθευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 για πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου.

Για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωση, οι υποχρεώσεις που ορίζονται στην παρούσα παράγραφο ισχύουν μόνον όσον αφορά τα πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τα μέλη του ΟΚΑΚΕ, οι υποχρεώσεις που ορίζονται στην παρούσα παράγραφο ισχύουν μόνον όσον αφορά τα πρόσωπα που θεωρούνται υπήκοοί τους, σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία.

3. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα μέλη του ΟΚΑΚΕ ανταποκρίνονται εγκαίρως στις αιτήσεις επανεισδοχής που υποβάλλονται από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ και τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα. Προβαίνουν σε διαδικασίες επαλήθευσης με τη χρήση των πλέον κατάλληλων και αποτελεσματικών διαδικασιών ταυτοποίησης, με σκοπό την εξακρίβωση της ιθαγένειας του ενδιαφερόμενου προσώπου και την έκδοση κατάλληλων ταξιδιωτικών εγγράφων για τους σκοπούς της επιστροφής, όπως ορίζεται στο παράρτημα Ι. Κανένα στοιχείο του εν λόγω παραρτήματος δεν εμποδίζει την επιστροφή προσώπου δυνάμει επίσημων ή άτυπων ρυθμίσεων μεταξύ του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση και του αιτούντος κράτους.

4. Με την επιφύλαξη των διαδικασιών που προβλέπονται στο άρθρο 101 παράγραφος 5, εάν ένα μέρος κρίνει ότι άλλο μέρος δεν έχει τηρήσει την προθεσμία που αναφέρεται στο παράρτημα Ι σύμφωνα με το πρότυπο 5.26 του κεφαλαίου 5 του παραρτήματος 9 της Σύμβασης για τη Διεθνή Πολιτική Αεροπορία, το γνωστοποιεί στο άλλο μέρος. Εάν το εν λόγω άλλο μέρος εξακολουθεί να μη συμμορφώνεται με τις εν λόγω υποχρεώσεις, το μέρος που προέβη στη γνωστοποίηση μπορεί να λάβει αναλογικά μέτρα, αρχής γενομένης από την 30ή ημέρα μετά τη γνωστοποίηση.

5. Τα μέρη συμφωνούν να παρακολουθούν την εφαρμογή αυτών των δεσμεύσεων στο πλαίσιο του τακτικού διαλόγου εταιρικής σχέσης μεταξύ των μερών.

Άρθρο 75

Επανένταξη

Τα μέρη διερευνούν τρόπους συνεργασίας για την προώθηση της οικειοθελούς επιστροφής και τη διευκόλυνση της βιώσιμης επανένταξης των ατόμων που επιστρέφουν, μέσω, μεταξύ άλλων, προγραμμάτων βιώσιμης επανένταξης, κατά περίπτωση. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στις ανάγκες των ατόμων που επιστρέφουν και τα οποία βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρία και τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Κεφάλαιο 5

Προστασία και άσυλο

Άρθρο 76

Πρόσφυγες και άλλοι εκτοπισθέντες

1. Τα μέρη δεσμεύονται να ενισχύσουν την προστασία και την αξιοπρέπεια των προσφύγων και άλλων εκτοπισθέντων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων της αρχής της μη επαναπροώθησης, και, κατά περίπτωση, με το διεθνές δίκαιο για τους πρόσφυγες και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

2. Τα μέρη στηρίζουν, κατά περίπτωση, την ένταξη των προσφύγων και άλλων εκτοπισθέντων στις χώρες υποδοχής και ενισχύουν τις ικανότητες των πρώτων χωρών ασύλου, διέλευσης και προορισμού. Τα μέρη συνεργάζονται για να παρέχουν στους πρόσφυγες και στους εκτοπισθέντες στις χώρες διέλευσης και υποδοχής ασφάλεια στους καταυλισμούς προσφύγων και πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σε νομική συνδρομή, προστασία μαρτύρων, ιατρική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

3. Τα μέρη δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και στις ιδιαίτερες ανάγκες τους, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των παιδιών και των ασυνόδευτων ανηλίκων, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού.

ΜΕΡΟΣ III

ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 77

Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τη σημασία της συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο με σκοπό την προώθηση και την προάσπιση των κοινών τους συμφερόντων και τη διατήρηση και ενίσχυση της πολυμερούς προσέγγισης. Δεσμεύονται να ενώσουν τις δυνάμεις τους για έναν πιο ειρηνικό, συνεργατικό και δίκαιο κόσμο που θα βασίζεται σταθερά στις κοινές αξίες της ειρήνης, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου, της ισότητας των φύλων, της βιώσιμης ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής. Συμφωνούν ως προς τη σημασία της οικοδόμησης και της ενίσχυσης των παγκόσμιων συμμαχιών για την επίτευξη ενός αποτελεσματικού πολυμερούς συστήματος που θα αντιμετωπίζει τις παγκόσμιες προκλήσεις αποτελεσματικά με στόχο έναν ασφαλέστερο και καλύτερο κόσμο για όλους.

Άρθρο 78

Πολυμερής προσέγγιση και παγκόσμια διακυβέρνηση

1. Τα μέρη δεσμεύονται να προωθούν τη διεθνή τάξη που βασίζεται σε κανόνες, με βασική αρχή την πολυμερή προσέγγιση και επίκεντρο τον ΟΗΕ. Προάγουν τον διεθνή διάλογο και αναζητούν πολυμερείς λύσεις για την προώθηση της παγκόσμιας δράσης.

2. Τα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την κύρωση, την εφαρμογή και την μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των σχετικών διεθνών συνθηκών και συμβάσεων ή, κατά περίπτωση, την προσχώρηση σε αυτές.

3. Τα μέρη προσπαθούν να ενισχύσουν την παγκόσμια διακυβέρνηση και να στηρίξουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και τον εκσυγχρονισμό των πολυμερών οργανισμών ώστε να καταστούν πιο αντιπροσωπευτικοί, ευέλικτοι, αποτελεσματικοί, αποδοτικοί, διαφανείς, δημοκρατικοί και υπεύθυνοι και να μην εισάγουν διακρίσεις.

4. Τα μέρη εμβαθύνουν την πολυσυμμετοχική προσέγγισή τους ως προς την πολυμέρεια μέσω της αποτελεσματικότερης συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, του ιδιωτικού τομέα και των κοινωνικών εταίρων στην ανάπτυξη απαντήσεων στις παγκόσμιες προκλήσεις.

Άρθρο 79

Συνεργασία στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και φόρουμ

1. Τα μέρη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την έγκριση κοινών ψηφισμάτων, διακηρύξεων και δηλώσεων, για τον συντονισμό των θέσεων και, κατά περίπτωση, των ψηφοφοριών, και για την ανάληψη κοινών δράσεων, με βάση τα κοινά συμφέροντα, τον αμοιβαίο σεβασμό και την ισότητα, ώστε να διασφαλίσουν ενισχυμένη παρουσία και ισχυρότερη φωνή σε διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς και φόρουμ.

2. Τα μέρη καθορίζουν τις κατάλληλες επιχειρησιακές λεπτομέρειες για την αποτελεσματική συνεργασία και τον συντονισμό σε διεθνές επίπεδο, μεταξύ άλλων μέσω της σύγκλησης υπουργικών συνόδων σε επίπεδο μελών του ΟΚΑΚΕ-του μέρους ΕΕ. Προσπαθούν να προσδιορίζουν σε τακτική βάση, τόσο σε πολιτικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, κοινό έδαφος σε σειρά στρατηγικών θεμάτων και να ενώνουν τις δυνάμεις τους σε θέματα αμοιβαίου και παγκόσμιου ενδιαφέροντος με σκοπό την προώθηση της παγκόσμιας δράσης.

3. Τα μέρη δύνανται να επιδιώκουν ενεργά τη στενή συνεργασία και τη δημιουργία στρατηγικών εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες και ομάδες με τις οποίες έχουν κοινές αξίες και συμφέροντα, με σκοπό τη μεγιστοποίηση των συνεργατικών λύσεων σε κοινές προκλήσεις, όπου αυτό είναι εφικτό.

Άρθρο 80

Τομείς διεθνούς δράσης

1. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται και να αναλαμβάνουν κοινές δράσεις σε θέματα που σχετίζονται με τις στρατηγικές προτεραιότητες που προσδιορίζονται στο μέρος ΙΙ, καθώς και σε άλλους τομείς προβληματισμού, όταν το κρίνουν αναγκαίο.

2. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία και τον διάλογο για τη διασφάλιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Υιοθετούν συμπεριληπτική και ολοκληρωμένη προσέγγιση για την πρόληψη και την αντιμετώπιση συγκρούσεων και κρίσεων, με βάση ευρείες, βαθιές και βιώσιμες περιφερειακές και διεθνείς εταιρικές σχέσεις. Εργάζονται σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολυμερούς δέσμευσης για βιώσιμη ειρήνη και ασφάλεια μέσω ενισχυμένων εταιρικών σχέσεων με τον ΟΗΕ και περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς φορείς. Αντιμετωπίζουν τα σοβαρά εγκλήματα που απασχολούν τη διεθνή κοινότητα και τις απειλές κατά της διεθνούς ασφάλειας, όπως το οργανωμένο έγκλημα, η τρομοκρατία και ο βίαιος εξτρεμισμός, και συνεργάζονται για την προώθηση και την ενίσχυση της διεθνούς αρχιτεκτονικής για τον έλεγχο των εξοπλισμών, τη μη διάδοση και τον αφοπλισμό, καθώς και για την ενίσχυση της κυβερνοασφάλειας και την καταπολέμηση των κυβερνοεγκλημάτων.

3. Τα μέρη συμμετέχουν σε διεθνή φόρουμ για την τήρηση των διεθνών κανόνων και συμφωνιών για την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για όλες και όλους, την επίτευξη της ισότητας των φύλων και την ενίσχυση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Συνεργάζονται με τα όργανα και τους μηχανισμούς του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και υποστηρίζουν πλήρως το έργο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ. Συνάπτουν διαπεριφερειακές συμμαχίες για την εξυπηρέτηση κοινών αξιών και συμφερόντων, κατά περίπτωση.

4. Τα μέρη συνεργάζονται με σκοπό να προαγάγουν την επίτευξη των ΣΒΑ και άλλων διεθνώς συμφωνημένων χαρτών πορείας για την προώθηση της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης. Συνεργάζονται στενά σε διεθνές επίπεδο για:

α) την εξάλειψη της ακραίας φτώχειας και της πείνας,

β) την εξέταση και αντιμετώπιση του ζητήματος της επισιτιστικής ανασφάλειας,

γ) την προώθηση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές και οικονομικά προσιτές κοινωνικές υπηρεσίες, όπως η εκπαίδευση, η υγεία, η ύδρευση, η αποχέτευση και η στέγαση,

δ) τη χειραφέτηση των γυναικών και των νέων, και

ε) την προστασία των πλέον ευάλωτων ατόμων στην κοινωνία και τη διευκόλυνση της ένταξης και συμβολής τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή, χωρίς να μένει κανείς στο περιθώριο.

Συνεργάζονται για να ενισχύσουν τη συνοχή και τη συνέπεια του διεθνούς χρηματοπιστωτικού και νομισματικού συστήματος προκειμένου να εξασφαλιστεί ενισχυμένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση της ανάπτυξης για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης.

5. Τα μέρη συνεργάζονται σε διεθνές επίπεδο για την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, μέσω μέτρων που αποσκοπούν στον διαρθρωτικό οικονομικό μετασχηματισμό, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες και όλους και την ενσωμάτωση των μελών του ΟΚΑΚΕ στην παγκόσμια οικονομία, μεταξύ άλλων μέσω της περιφερειακής και ηπειρωτικής ολοκλήρωσης. Τα μέρη διατηρούν και ενισχύουν το βασιζόμενο σε κανόνες πολυμερές εμπορικό σύστημα, στο επίκεντρο του οποίου βρίσκεται ο ΠΟΕ, σε όλες τις λειτουργίες του, ώστε να διασφαλίζεται ότι μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις παγκόσμιες εμπορικές προκλήσεις και να αξιοποιήσει το αναπτυξιακό δυναμικό του εμπορίου.

6. Τα μέρη εντείνουν τη συνεργασία τους για την προώθηση ισχυρής και αποφασιστικής συλλογικής δράσης στον τομέα της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της κλιματικής αλλαγής, αυξάνοντας την παγκόσμια φιλοδοξία και ανοίγοντας τον δρόμο για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων της συμφωνίας των Παρισίων. Προασπίζουν διεθνείς κανόνες και συμφωνίες που παρέχουν παγκόσμια δημόσια αγαθά και προστατεύουν τις μελλοντικές γενιές, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών για την ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών.

7. Τα μέρη συνεργάζονται με εταίρους σε όλο τον κόσμο για την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης και ολιστικής προσέγγισης σε όλες τις πτυχές που σχετίζονται με τη μετανάστευση και την κινητικότητα, με βάση τις αρχές της αλληλεγγύης, της κοινής ευθύνης και της εταιρικής σχέσης.

ΜΕΡΟΣ IV

ΜΕΣΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Άρθρο 81

Αποτελεσματικά και διαφοροποιημένα μέσα συνεργασίας

1. Τα μέρη συμφωνούν να κινητοποιήσουν τόσο χρηματοδοτικούς όσο και μη χρηματοδοτικούς πόρους για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην παρούσα συμφωνία με βάση τα αμοιβαία συμφέροντα, με πνεύμα πραγματικής εταιρικής σχέσης και σύμφωνα με την αρχή «κανείς δεν μένει στο περιθώριο». Υπογραμμίζουν την καθοριστική σημασία της χρηματοδότησης της ανάπτυξης για την υλοποίηση της Ατζέντας του 2030 και της συμφωνίας των Παρισίων.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι τα μέσα συνεργασίας είναι διαφοροποιημένα και περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα πολιτικών και μέσων, από όλες τις διαθέσιμες πηγές και φορείς. Συμφωνούν επίσης ότι τα μέσα συνεργασίας πρέπει να είναι προσαρμοσμένα ώστε να αντικατοπτρίζουν και να εφαρμόζονται με βάση τους στόχους, τις στρατηγικές και τις προτεραιότητες των διαφορετικών χωρών και περιφερειών που καθορίζονται σε εθνικό, περιφερειακό, ηπειρωτικό και διαπεριφερειακό επίπεδο.

3. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους όσον αφορά τις αρχές για την αποτελεσματικότητα της ανάπτυξης, και συγκεκριμένα ανάληψη ιδίας ευθύνης από τις χώρες εταίρους για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, εταιρικές σχέσεις χωρίς αποκλεισμούς, έμφαση στα αποτελέσματα, διαφάνεια και αμοιβαία λογοδοσία.

Άρθρο 82

Διεθνής αναπτυξιακή συνεργασία

1. Το μέρος ΕΕ επιβεβαιώνει εκ νέου την πολιτική της δέσμευση να ενισχύσει τους πόρους αναπτυξιακής συνεργασίας με σκοπό την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, ειδικότερα μέσω της εξάλειψης της φτώχειας και μέσω της καταπολέμησης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Το μέρος ΕΕ δεσμεύεται να διαθέσει το κατάλληλο επίπεδο χρηματοδοτικών πόρων σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανονισμούς και τις διαδικασίες της.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι, κατά την κατανομή των πόρων, δίνεται προτεραιότητα στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, όπου οι εν λόγω πόροι μπορούν να έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο, ειδικότερα στις ΛΑΧ, στις χώρες χαμηλού εισοδήματος, στις χώρες που αντιμετωπίζουν κρίσεις και/ή συγκρούσεις, στις χώρες που βρίσκονται σε ευάλωτη και επισφαλή κατάσταση έπειτα από κρίση και/ή έπειτα από σύγκρουση, συμπεριλαμβανομένων των ΑΜΝΚ, και στις ΜΑΧ. Δίνεται επίσης η δέουσα προσοχή στις ειδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι χώρες μεσαίου εισοδήματος, κυρίως όσον αφορά την ανισότητα, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την πρόσβασή τους σε πόρους.

3. Το μέρος ΕΕ κινητοποιεί πόρους για τη στήριξη προγραμμάτων στα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού και συμβάλλει στην περιφερειακή, διαπεριφερειακή και διηπειρωτική συνεργασία και πρωτοβουλίες, με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μερών σε θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος και κοινού προβληματισμού.

4. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως προγράμματα στήριξης τομεακών πολιτικών, μέτρα διοικητικής και τεχνικής συνεργασίας, ανάπτυξη ικανοτήτων, τριγωνικές διευθετήσεις, και μπορεί να παρέχεται μέσω διαφορετικών ειδών χρηματοδότησης και διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων της δημοσιονομικής στήριξης, των δημοσιονομικών εγγυήσεων και των συνδυαστικών πράξεων.

5. Το μέρος ΕΕ και τα πιο προηγμένα μέλη του ΟΚΑΚΕ αναλαμβάνουν να αναπτύξουν νέες μορφές συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένων των καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων και της συγχρηματοδότησης.

6. Τα μέρη συνεργάζονται και προωθούν τη χρήση χρηματοδοτικών πόρων για την προώθηση της κινητοποίησης εγχώριων πόρων, την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και βοήθειας έκτακτης ανάγκης, την αντιμετώπιση απρόβλεπτων καταστάσεων, νέων αναγκών ή αναδυόμενων προκλήσεων, τη διευκόλυνση του εμπορίου και την προώθηση διεθνών πρωτοβουλιών ή προτεραιοτήτων.

7. Τα μέρη συμφωνούν ότι κάθε απόφαση για την παροχή δημοσιονομικής στήριξης:

α) βασίζεται σε σαφές σύνολο κριτηρίων επιλεξιμότητας και σε προσεκτική αξιολόγηση των κινδύνων και των οφελών·

β) βασίζεται στην ανάληψη ιδίας ευθύνης από τη χώρα, σε αμοιβαία λογοδοσία και κοινή προσήλωση στις οικουμενικές αξίες και αρχές·

γ) περιλαμβάνει ενισχυμένο διάλογο πολιτικής, βελτιωμένη διακυβέρνηση και συμπληρώνει τις προσπάθειες για «περισσότερες εισπράξεις και καλύτερες δαπάνες»· και

δ) διαφοροποιείται κατά τρόπον ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο της δικαιούχου χώρας.

8. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν την προβλεψιμότητα και την ασφάλεια των ροών πόρων και να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την περαιτέρω βελτίωση του τρόπου με τον οποίο διαχειρίζονται και εφαρμόζουν την αναπτυξιακή συνεργασία, κυρίως μέσω μεγαλύτερου συντονισμού και συνοχής και συνεκτιμώντας τα αντίστοιχα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, συμπεριλαμβανομένης της πείρας σε διαδικασίες μετάβασης.

9. Τα μέρη συμφωνούν ότι ο προγραμματισμός βασίζεται σε έγκαιρο, συνεχή και χωρίς αποκλεισμούς διάλογο μεταξύ του μέρους ΕΕ και των μελών του ΟΚΑΚΕ, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και τοπικών αρχών, των περιφερειακών, ηπειρωτικών και διεθνών οργανισμών και με τη συμμετοχή των κοινοβουλίων, της κοινωνίας των πολιτών, του ιδιωτικού τομέα και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, προκειμένου να ενισχυθεί η δημοκρατική ανάληψη ευθύνης για τη διαδικασία και να ενθαρρυνθεί η στήριξη των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών. Συμφωνούν ότι ο προγραμματισμός συγχρονίζεται, κατά περίπτωση, με τους κύκλους στρατηγικής των δικαιούχων και δεσμεύονται να χρησιμοποιούν τους φορείς, τα συστήματα και τις διαδικασίες τους. Συμφωνούν επίσης ότι ο προγραμματισμός παρέχει ειδικό, προσαρμοσμένο πολυετές πλαίσιο συνεργασίας, το οποίο περιλαμβάνει διαφοροποιημένα μέσα συνεργασίας.

10. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία με τρίτες χώρες και άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας Νότου-Νότου και της τριγωνικής συνεργασίας, ενθαρρύνεται σε περίπτωση σαφούς προστιθέμενης αξίας και αποδεδειγμένου συγκριτικού πλεονεκτήματος.

11. Τα μέρη μπορούν να αποφασίσουν να επανεξετάσουν τη διαχείριση και τον αντίκτυπο των χρηματοδοτικών πόρων, σε αμοιβαία συμφωνηθέντα χρόνο, με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του προγραμματισμού και των χορηγήσεων βοήθειας.

12. Τα μέρη ενισχύουν τον διάλογο και τη συνεργασία για την ορθή χρήση των χρηματοδοτικών πόρων, μεταξύ άλλων μέσω της συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, κατά περίπτωση.

Άρθρο 83

Εγχώριοι δημόσιοι πόροι

1. Τα μέλη του ΟΚΑΚΕ που είναι μέρη της παρούσας συμφωνίας επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους για ενίσχυση της κινητοποίησης εγχώριων πόρων. Προωθούν περιβάλλοντα που αυξάνουν τις εγχώριες ιδιωτικές ροές και δίνουν ώθηση στο εμπόριο ως κινητήρια δύναμη ανάπτυξης.

2. Τα μέλη του ΟΚΑΚΕ που είναι μέρη της παρούσας συμφωνίας επιδιώκουν να ενισχύσουν την είσπραξη των εσόδων μέσω του εκσυγχρονισμού των φορολογικών συστημάτων, της βελτίωσης της φορολογικής πολιτικής, της αποτελεσματικότερης είσπραξης των φόρων και της ενίσχυσης και μεταρρύθμισης της φορολογικής διοίκησης. Εργάζονται για την αύξηση της δικαιοσύνης, της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των φορολογικών τους συστημάτων, μεταξύ άλλων με τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και τη συνέχιση των προσπαθειών για την ενσωμάτωση του άτυπου τομέα στην επίσημη οικονομία σύμφωνα με τις συνθήκες της χώρας. Ενισχύουν τη δημοσιονομική νομιμότητα με την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών τους.

3. Τα μέρη συμφωνούν να εντείνουν τις προσπάθειες για την καταπολέμηση των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, με σκοπό την εξάλειψή τους, να συνεργαστούν στο πλαίσιο της ανάκτησης απολεσθέντων περιουσιακών στοιχείων και κεφαλαίων και να ενισχύσουν τις ορθές πρακτικές για την απόδοση των περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Προωθούν μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, της απάτης και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και λαμβάνουν μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροαποφυγής, της φοροδιαφυγής και άλλων επιζήμιων φορολογικών πρακτικών, μέσω αυξημένης διεθνούς συνεργασίας, βελτίωσης των εσωτερικών ρυθμίσεων, καθώς και μέσω της ενίσχυσης των ικανοτήτων και της ανταλλαγής πληροφοριών.

4. Τα μέρη προωθούν και συνεργάζονται για την ενίσχυση της χρηστής δημοσιονομικής και φορολογικής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Δεσμεύονται να ενισχύσουν τη διεθνή φορολογική συνεργασία με συμμετοχικό, δίκαιο και διαφανή τρόπο και, στο εν λόγω πλαίσιο, συμφωνούν να συνεργάζονται σε διεθνή φόρουμ για διεθνή φορολογικά θέματα.

Άρθρο 84

Εγχώριοι και διεθνείς ιδιωτικοί πόροι

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι οι ροές ιδιωτικών κεφαλαίων συμπληρώνουν ουσιωδώς τις εθνικές αναπτυξιακές προσπάθειες. Αναπτύσσουν πολιτικές και, κατά περίπτωση, ενισχύουν τα κανονιστικά πλαίσια και μέσα για την καλύτερη εναρμόνιση των κινήτρων του ιδιωτικού τομέα με τους δημόσιους στόχους. Συνεργάζονται για να κινητοποιήσουν βιώσιμες και υπεύθυνες επενδύσεις, να ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό τομέα να συμμετάσχει ως εταίρος στην αναπτυξιακή διαδικασία και να επενδύσουν σε τομείς ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

2. Τα μέρη επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν τον συνδυασμό επιχορηγήσεων και δανείων, καθώς και εγγυήσεις, ως μοχλούς για την προσέλκυση ιδιωτικής χρηματοδότησης και την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς, περιορίζοντας παράλληλα τις στρεβλώσεις της αγοράς.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι τα εμβάσματα αποτελούν βασική ιδιωτική πηγή χρηματοδότησης για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Θεσπίζουν σχετική νομοθεσία και κανονιστικά πλαίσια προκειμένου να δημιουργήσουν μια ανταγωνιστική και διαφανή αγορά για οικονομικότερες, ταχύτερες και ασφαλέστερες μεταφορές χρημάτων μέσω νόμιμων και επίσημων διαύλων τόσο στις χώρες καταγωγής όσο και στις αποδέκτριες χώρες, και να βρουν καινοτόμες και οικονομικά προσιτές λύσεις μεταφοράς. Ενθαρρύνουν τη δημιουργία καινοτόμων χρηματοοικονομικών προϊόντων και δημιουργούν κίνητρα για την ενίσχυση της συμβολής των μελών της διασποράς τους στην ανάπτυξη. Προωθούν τον διάλογο μεταξύ όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα για τη διευκόλυνση των ροών εμβασμάτων με σκοπό την ενίσχυση του αντικτύπου τους στην ανάπτυξη.

Άρθρο 85

Χρέος και βιωσιμότητα του χρέους

1. Τα μέρη δεσμεύονται να καταστήσουν το χρέος μακροπρόθεσμα βιώσιμο μέσω συντονισμένων πολιτικών προσανατολισμένων στη χρηματοδότηση, τον μετριασμό, την αναδιάρθρωση ή τη διαχείριση του χρέους, ανάλογα με την περίπτωση. Συμφωνούν να βοηθήσουν τις χώρες να αναπτύξουν ικανότητες διαχείρισης του χρέους και να χαράξουν μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες στρατηγικές για το χρέος.

2. Τα μέρη υπογραμμίζουν τη σημασία της συνεργασίας οφειλετών και πιστωτών για την πρόληψη και την επίλυση των κρίσεων χρέους. Συμφωνούν ως προς την ανάγκη ενίσχυσης του διαλόγου, της ανταλλαγής πληροφοριών και της διαφάνειας, ώστε οι αξιολογήσεις και οι αναλύσεις βιωσιμότητας του χρέους να βασίζονται σε ολοκληρωμένα, αντικειμενικά και αξιόπιστα δεδομένα.

3. Τα μέρη, λαμβάνοντας υπόψη τη σχέση μεταξύ χρέους και οικονομικής ανάπτυξης, δεσμεύονται να ξεκινήσουν διάλογο και συνεργασία στο πλαίσιο διεθνών συζητήσεων σχετικά με το γενικό πρόβλημα του χρέους, με την επιφύλαξη των ειδικών συζητήσεων που πραγματοποιούνται σε σχετικά φόρουμ.

4. Τα μέρη συμφωνούν να συμβάλλουν, κατά περίπτωση, σε διεθνώς εγκεκριμένες πρωτοβουλίες ελάφρυνσης του χρέους, προκειμένου να ελαφρυνθούν οι δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους των μελών του ΟΚΑΚΕ.

ΜΕΡΟΣ V

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Άρθρο 86

Μεικτά όργανα

1. Τα μέρη συγκροτούν τα ακόλουθα μεικτά όργανα σε επίπεδο μελών του ΟΚΑΚΕ και του μέρους ΕΕ: το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ, την Επιτροπή Ανωτέρων Υπαλλήλων σε Επίπεδο Πρέσβεων ΟΚΑΚΕ-ΕΕ (ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ) και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Τα μέρη επίσης συγκροτούν με την παρούσα ως μεικτά όργανα για καθένα από τα περιφερειακά πρωτόκολλα Συμβούλιο Υπουργών, Μεικτή Επιτροπή και Κοινοβουλευτική Συνέλευση.

2. Τα μέρη προσπαθούν να διασφαλίσουν τον συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ των μεικτών οργάνων της παρούσας συμφωνίας και των μεικτών οργάνων άλλων πλαισίων ή συμφωνιών στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των ΣΟΕΣ, με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων των εν λόγω πλαισίων ή συμφωνιών.

Άρθρο 87

Σύνοδος κορυφής των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων

Τα μέρη μπορούν να συνεδριάζουν σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, κατόπιν κοινής συμφωνίας, σε κατάλληλη σύνθεση, βάσει αμοιβαία συμφωνημένου χρονοδιαγράμματος και ημερήσιας διάταξης.

Άρθρο 88

Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ

1. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ σε υπουργικό επίπεδο και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της σε υπουργικό επίπεδο. Την προεδρία ασκούν από κοινού πρόεδρος που ορίζεται από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ, αφενός, και πρόεδρος που ορίζεται από το μέρος ΕΕ, αφετέρου.

2. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ συνέρχεται καταρχήν ανά τριετία και όποτε κρίνεται αναγκαίο με πρωτοβουλία των συμπροέδρων, σε μορφή και σύνθεση ανάλογη με τα υπό εξέταση ζητήματα. Στις συνεδριάσεις μπορούν να συμμετέχουν παρατηρητές, ανάλογα με την περίπτωση.

3. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ μπορεί να συγκροτεί επιτροπές και ομάδες εργασίας για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη εξέταση συγκεκριμένων θεμάτων, όπως τα θέματα εμπορίου και τα θέματα χρηματοδότησης της ανάπτυξης. Μπορεί επίσης να αναθέτει αρμοδιότητες στην ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ.

4. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) παρέχει στρατηγική πολιτική καθοδήγηση·

β) επιβλέπει την αποτελεσματική και συνεπή εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας·

γ) καθορίζει κατευθύνσεις πολιτικής και λαμβάνει αποφάσεις για την εφαρμογή συγκεκριμένων πτυχών που κρίνονται αναγκαίες για την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας συμφωνίας· και

δ) εγκρίνει κοινές θέσεις, συμφωνεί σε κοινές δράσεις διεθνούς συνεργασίας και διευκολύνει τον συντονισμό στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και φόρουμ.

5. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ εκδίδει αποφάσεις, οι οποίες είναι δεσμευτικές για όλα τα μέρη, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά, ή διατυπώνει συστάσεις σχετικά με οποιαδήποτε από τις αρμοδιότητές του που απαριθμούνται στην παράγραφο 4 με κοινή συμφωνία των μερών. Οι διαδικασίες του είναι έγκυρες μόνον εφόσον είναι παρόντες οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τουλάχιστον τα μισά από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τουλάχιστον τα δύο τρίτα των μελών που εκπροσωπούν τις κυβερνήσεις των μελών του ΟΚΑΚΕ. Κάθε μέλος του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ που αδυνατεί να παρίσταται μπορεί να αντικαθίσταται από άλλον εκπρόσωπο. Ο εκπρόσωπος ασκεί όλα τα δικαιώματα του εν λόγω μέλους. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ υποβάλλει έκθεση στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας. Εξετάζει και λαμβάνει υπόψη ψηφίσματα και συστάσεις που εκδίδει η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης.

6. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις ή να διατυπώνει συστάσεις με γραπτή διαδικασία. Η χρήση γραπτής διαδικασίας μπορεί να προταθεί από οποιοδήποτε από τα μέρη και μπορεί να πραγματοποιηθεί κατόπιν συμφωνίας των συμπροέδρων. Οι κανόνες της παραγράφου 5 εφαρμόζονται κατ' αναλογία στη γραπτή διαδικασία.

7. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό του κατά την πρώτη του συνεδρίαση, αλλά το αργότερο εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 89

Επιτροπή Ανωτέρων Υπαλλήλων σε Επίπεδο Πρέσβεων ΟΚΑΚΕ-ΕΕ

1. Η Επιτροπή Ανωτέρων Υπαλλήλων σε Επίπεδο Πρέσβεων (ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ) αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ σε επίπεδο πρέσβεων ή ανωτέρων υπαλλήλων και από τον/την γενικό/-ή γραμματέα του ΟΚΑΚΕ αυτοδικαίως και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της σε επίπεδο πρέσβεων ή ανωτέρων υπαλλήλων. Η ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ συνέρχεται ετησίως και σε ειδικές συνόδους κατόπιν αιτήματος των συμπροέδρων και ειδικότερα για την προετοιμασία των συνόδων του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Η προεδρία ασκείται από κοινού από τα ίδια μέρη που ασκούν καθήκοντα συμπροέδρων του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Η επιτροπή λαμβάνει τις αποφάσεις της και διατυπώνει συστάσεις με κοινή συμφωνία των μερών. Στις συνεδριάσεις μπορούν να συμμετέχουν παρατηρητές, ανάλογα με την περίπτωση.

2. Η ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ προετοιμάζει τις συνόδους και επικουρεί το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ στην εκτέλεση των καθηκόντων του, εκτελεί δε κάθε εντολή που της αναθέτει το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ.

3. Η ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό της κατά την πρώτη της συνεδρίαση, αλλά το αργότερο εντός έξι μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 90

Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ

1. Κάθε μέλος των τριών περιφερειακών κοινοβουλευτικών συνελεύσεων είναι μέλος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ συνέρχεται μία φορά τον χρόνο, όπως ορίζεται περαιτέρω στον εσωτερικό κανονισμό της, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3. Η προεδρία της ασκείται από κοινού από ένα μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και ένα μέλος του κοινοβουλίου των μελών του ΟΚΑΚΕ, που ορίζονται σύμφωνα με τις αντίστοιχες διαδικασίες τους.

2. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ, ως συμβουλευτικό όργανο, έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) εκδίδει ψηφίσματα και διατυπώνει συστάσεις για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας· και

β) προωθεί τις δημοκρατικές διαδικασίες, ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ των κοινοβουλίων και διευκολύνει την καλύτερη κατανόηση μεταξύ των λαών των μελών του ΟΚΑΚΕ και των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ εγκρίνει τον εσωτερικό της κανονισμό κατά την πρώτη συνεδρίασή της αλλά όχι αργότερα από έξι μήνες μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 91

Περιφερειακή σύνοδος κορυφής

Τα μέρη κάθε περιφερειακού πρωτοκόλλου μπορούν να αποφασίσουν να συνεδριάζουν σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων κατά διαστήματα που συμφωνούνται από τα αντίστοιχα μέρη βάσει αμοιβαία συμφωνημένου χρονοδιαγράμματος και ημερήσιας διάταξης.

Άρθρο 92

Περιφερειακά Συμβούλια Υπουργών

1. Τα μέρη συγκροτούν Συμβούλιο Υπουργών για καθένα από τα τρία περιφερειακά πρωτόκολλα.

α) το Συμβούλιο Υπουργών Αφρικής-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε συμβαλλόμενου κράτους της Αφρικής σε υπουργικό επίπεδο και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της σε υπουργικό επίπεδο·

β) το Συμβούλιο Υπουργών Καραϊβικής-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε συμβαλλόμενου κράτους της Καραϊβικής σε υπουργικό επίπεδο και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της σε υπουργικό επίπεδο· και

γ) το Συμβούλιο Υπουργών Ειρηνικού-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε συμβαλλόμενου κράτους του Ειρηνικού σε υπουργικό επίπεδο και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της σε υπουργικό επίπεδο.

Κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών συμπροεδρεύεται από πρόεδρο που ορίζεται από τα αντίστοιχα συμβαλλόμενα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής ή του Ειρηνικού, αφενός, και από πρόεδρο που ορίζεται από το μέρος ΕΕ, αφετέρου, σύμφωνα με τις οικείες διαδικασίες τους.

Κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών συνέρχεται κατά διαστήματα που συμφωνούνται από τα αντίστοιχα μέρη, σε σύνθεση ανάλογη με τα υπό εξέταση ζητήματα και με πρωτοβουλία των συμπροέδρων, και λαμβάνει αποφάσεις με κοινή συμφωνία.

2. Κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) θέτει προτεραιότητες και, κατά περίπτωση, καταρτίζει σχέδια δράσης σε σχέση με τους στόχους του αντίστοιχου περιφερειακού πρωτοκόλλου του·

β) εκδίδει αποφάσεις και διατυπώνει συστάσεις για την εφαρμογή συγκεκριμένων πτυχών του αντίστοιχου περιφερειακού πρωτοκόλλου του, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων σχετικά με την αναθεώρηση ή την τροποποίησή του, σύμφωνα με το άρθρο 99 παράγραφος 5· οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για όλα τα μέρη του αντίστοιχου περιφερειακού πρωτοκόλλου, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά· και

γ) διεξάγει διάλογο και ανταλλάσσει απόψεις για οποιοδήποτε θέμα κοινού ενδιαφέροντος.

3. Κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών εκδίδει αποφάσεις ή διατυπώνει συστάσεις με κοινή συμφωνία. Οι διαδικασίες του είναι έγκυρες μόνον εφόσον είναι παρόντες οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τουλάχιστον τα μισά από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τουλάχιστον τα δύο τρίτα των μελών που εκπροσωπούν την αντίστοιχη περιοχή της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού. Κάθε μέλος του Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών που αδυνατεί να παρίσταται μπορεί να αντικαθίσταται από άλλον εκπρόσωπο. Ο εκπρόσωπος ασκεί όλα τα δικαιώματα του εν λόγω μέλους.

4. Κάθε Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών:

α) μπορεί να εκδίδει αποφάσεις ή να διατυπώνει συστάσεις με γραπτή διαδικασία· οι κανόνες της παραγράφου 88 εφαρμόζονται κατ' αναλογία στη γραπτή διαδικασία του Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών,

β) μπορεί να συγκροτεί υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη εξέταση συγκεκριμένων θεμάτων και να αναθέτει αρμοδιότητες στην αντίστοιχη Περιφερειακή Μεικτή Επιτροπή,

γ) υποβάλλει έκθεση στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ σχετικά με την εφαρμογή του αντίστοιχου πρωτοκόλλου του, και

δ) εγκρίνει τον εσωτερικό του κανονισμό κατά την πρώτη συνεδρίασή της, αλλά όχι αργότερα από έξι μήνες μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 93

Περιφερειακές Μεικτές Επιτροπές

1. Κάθε Περιφερειακή Μεικτή Επιτροπή αποτελείται, αφενός, από έναν εκπρόσωπο κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ της Αφρικής για το πρωτόκολλο Αφρικής-ΕΕ, κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ της Καραϊβικής για το πρωτόκολλο Καραϊβικής-ΕΕ και κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού για το πρωτόκολλο Ειρηνικού-ΕΕ, σε επίπεδο πρέσβεων ή ανωτέρων υπαλλήλων, και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της σε επίπεδο πρέσβεων ή ανωτέρων υπαλλήλων.

2. Η προεδρία κάθε Περιφερειακής Μεικτής Επιτροπής ασκείται από κοινού από τα ίδια μέρη που ασκούν καθήκοντα συμπροέδρων του αντίστοιχου Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών. Κατά περίπτωση, μπορεί να αποφασίσει να προσκαλέσει παρατηρητές κατόπιν πρότασης οποιουδήποτε μέρους, με τη συμφωνία των συμπροέδρων.

3. Κάθε Περιφερειακή Μεικτή Επιτροπή προετοιμάζει τις συνόδους και επικουρεί το αντίστοιχο Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών στην εκτέλεση των καθηκόντων του και εκτελεί κάθε εντολή που της αναθέτει το αντίστοιχο Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών.

4. Κάθε Περιφερειακή Μεικτή Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό της κανονισμό κατά την πρώτη συνεδρίασή της, αλλά όχι αργότερα από έξι μήνες μετά από την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 94

Περιφερειακές Κοινοβουλευτικές Συνελεύσεις

1. Τα μέρη συγκροτούν Περιφερειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση για καθένα από τα τρία περιφερειακά πρωτόκολλα, στην οποία προεδρεύουν από κοινού ένας/μία βουλευτής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αφενός, και ένας/μία βουλευτής από τα αντίστοιχα μέρη της Αφρικής, της Καραϊβικής ή του Ειρηνικού, ο οποίος/η οποία ορίζεται πρόεδρος, αφετέρου, σύμφωνα με τις οικείες διαδικασίες τους:

α) η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Αφρικής-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, αφετέρου, από βουλευτές κάθε συμβαλλόμενου κράτους της Αφρικής, σε ίσο αριθμό.

β) η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Καραϊβικής-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, αφετέρου, από βουλευτές κάθε συμβαλλόμενου κράτους της Καραϊβικής, σε ίσο αριθμό.

γ) η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ειρηνικού-ΕΕ αποτελείται, αφενός, από βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και, αφετέρου, από βουλευτές κάθε συμβαλλόμενου κράτους του Ειρηνικού, σε ίσο αριθμό.

2. Ως συμβουλευτικό όργανο, κάθε Περιφερειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση συνέρχεται κυρίως πριν από τις συνεδριάσεις του οικείου Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε Περιφερειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση ενημερώνεται εγκαίρως για την ημερήσια διάταξη του οικείου Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών, βάσει της οποίας μπορεί να διατυπώνει συστάσεις προς το οικείο Συμβούλιο Υπουργών, και ενημερώνεται για τις αποφάσεις και τις συστάσεις του οικείου Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών.

3. Κάθε Περιφερειακή Κοινοβουλευτική Συνέλευση:

α) μπορεί να εγκρίνει ψηφίσματα και να συζητά κάθε θέμα που αφορά το αντίστοιχο οικείο περιφερειακό πρωτόκολλο,

β) μπορεί να προωθεί τις δημοκρατικές διαδικασίες μέσω διαλόγου και διαβουλεύσεων και να διευκολύνει την καλύτερη κατανόηση μεταξύ των λαών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των λαών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού,

γ) συνεργάζεται με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ίσης Εκπροσώπησης ΟΚΑΚΕ-ΕΕ για θέματα που αφορούν την παρούσα συμφωνία, προκειμένου να διασφαλίζονται ο συντονισμός και η συνοχή, και

δ) εγκρίνει τον εσωτερικό της κανονισμό κατά την πρώτη συνεδρίασή της, αλλά όχι αργότερα από έξι μήνες μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 95

Συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη

1. Τα μέρη συμφωνούν ότι η συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη, κυρίως με τις τοπικές αρχές, την κοινωνία των πολιτών και τους εκπροσώπους του ιδιωτικού τομέα, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων και της προώθησης των στόχων της παρούσας εταιρικής σχέσης.

2. Τα ενδιαφερόμενα μέρη ενημερώνονται εγκαίρως και είναι σε θέση να συνεισφέρουν στην ευρεία διαδικασία διαλόγου, ιδίως ενόψει των συνεδριάσεων του αντίστοιχου Συμβουλίου Υπουργών.

3. Προκειμένου να προωθηθεί η εν λόγω συνεργασία, δημιουργούνται, κατά περίπτωση, ανοικτοί και διαφανείς μηχανισμοί διαρθρωμένης διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

4. Τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη κοινοποιούνται στο αρμόδιο Συμβούλιο Υπουργών, στη Μεικτή Επιτροπή ή στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση, κατά περίπτωση.

ΜΕΡΟΣ VI

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 96

Εδαφική εφαρμογή

Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται, αφενός, στα εδάφη στα οποία εφαρμόζονται η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπό τους όρους που προβλέπονται στις Συνθήκες αυτές και, αφετέρου, στο έδαφος των μελών του ΟΚΑΚΕ.

Άρθρο 97

Άλλες συμφωνίες ή ρυθμίσεις

Καμιά συνθήκη, σύμβαση, συμφωνία ή ρύθμιση οποιουδήποτε είδους που συνάπτεται μεταξύ ενός ή περισσότερων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενός ή περισσότερων μελών του ΟΚΑΚΕ δεν παρεμποδίζει την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 98

Συναίνεση για δέσμευση, έναρξη ισχύος και προσωρινή εφαρμογή

1. Τα μέρη εκφράζουν τη συναίνεσή τους να δεσμεύονται από την παρούσα συμφωνία σύμφωνα με τους αντίστοιχους εσωτερικούς τους κανόνες και τις αντίστοιχες εσωτερικές τους διαδικασίες.

2. Η παρούσα συμφωνία αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της ημερομηνίας κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της και τουλάχιστον τα δύο τρίτα των μελών του ΟΚΑΚΕ ολοκλήρωσαν τις αντίστοιχες εσωτερικές διαδικασίες τους για τον σκοπό αυτόν και κατέθεσαν τα οικεία έγγραφα που εκφράζουν τη συναίνεσή τους για δέσμευση στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης («θεματοφύλακας»), η οποία διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο στη γραμματεία του ΟΚΑΚΕ.

3. Μέλος του ΟΚΑΚΕ το οποίο δεν έχει ολοκληρώσει τις διαδικασίες της παραγράφου 2 μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία η παρούσα συμφωνία αρχίζει να ισχύει σύμφωνα με την παράγραφο 2 μπορεί να τις ολοκληρώσει εντός του 12μήνου από την εν λόγω ημερομηνία. Για τα εν λόγω μέλη του ΟΚΑΚΕ, η παρούσα συμφωνία τίθεται σε εφαρμογή την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της κατάθεσης των οικείων εγγράφων που εκφράζουν τη συναίνεσή τους για δέσμευση στον θεματοφύλακα, ο οποίος διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο στη γραμματεία του ΟΚΑΚΕ. Τα εν λόγω μέλη του ΟΚΑΚΕ αναγνωρίζουν την εγκυρότητα κάθε μέτρου που λαμβάνεται για την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της σύμφωνα με την παράγραφο 2.

4. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 3, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα μέλη του ΟΚΑΚΕ μπορούν να εφαρμόζουν προσωρινά, εν όλω ή εν μέρει, την παρούσα συμφωνία, εν αναμονή της έναρξης ισχύος της και σύμφωνα με τις αντίστοιχες εσωτερικές διαδικασίες τους. Η προσωρινή εφαρμογή αρχίζει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της ημερομηνίας υπογραφής της συμφωνίας. Πριν την έναρξη της προσωρινής εφαρμογής, η Ευρωπαϊκή Ένωση κοινοποιεί στα μέλη του ΟΚΑΚΕ τα μέρη της παρούσας συμφωνίας που θα εφαρμόζονται προσωρινά.

Άρθρο 99

Διάρκεια και αναθεώρηση

1. Η παρούσα συμφωνία συνάπτεται για αρχική περίοδο 20 ετών. Τρία έτη πριν από την εκπνοή αυτής της αρχικής περιόδου, τα μέρη αρχίζουν διάλογο με σκοπό την επανεξέταση των διατάξεων που θα διέπουν στη συνέχεια τις σχέσεις τους. Η παρούσα συμφωνία παρατείνεται σιωπηρά άπαξ για περίοδο πέντε ετών, εκτός εάν τα μέρη λάβουν ομόφωνα απόφαση για την καταγγελία ή την παράτασή της πριν από την εκπνοή της αρχικής περιόδου των 20 ετών.

2. Τα μέρη μπορούν να υποβάλουν προτάσεις τροποποίησης της παρούσας συμφωνίας στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ το αργότερο έξι μήνες πριν από τη σχετική συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Τυχόν τροποποιήσεις εγκρίνονται από το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ και υπόκεινται στις διαδικασίες που καθορίζονται στο άρθρο 98 για την έναρξη ισχύος και την προσωρινή εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας.

3. Εντός έξι μηνών από τη λήξη της Ατζέντας του 2030, τα μέρη αρχίζουν διαπραγματεύσεις με σκοπό την επανεξέταση και την αναθεώρηση των στρατηγικών προτεραιοτήτων της παρούσας συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένων του περιφερειακού πρωτοκόλλου Αφρικής, του περιφερειακού πρωτοκόλλου Καραϊβικής και του περιφερειακού πρωτοκόλλου Ειρηνικού, καθώς και για την εισαγωγή τυχόν άλλων αναγκαίων τροποποιήσεων. Η τροποποιημένη συμφωνία αρχίζει να ισχύει σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται για την έναρξη ισχύος και την προσωρινή εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας.

4. Τα μέρη μπορούν να υποβάλουν προτάσεις τροποποίησης των παραρτημάτων της παρούσας συμφωνίας στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ το αργότερο έξι μήνες πριν από τη σχετική συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Τυχόν τροποποιήσεις εγκρίνονται από το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ.

5. Τα μέρη του αντίστοιχου περιφερειακού πρωτοκόλλου μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις τροποποιήσεων του οικείου πρωτοκόλλου στο αντίστοιχο Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών και στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ το αργότερο εντός 120 ημερών πριν από τη σχετική συνεδρίαση του αντίστοιχου Περιφερειακού Συμβουλίου Υπουργών. Τυχόν τροποποιήσεις εγκρίνονται από το αντίστοιχο Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών και κοινοποιούνται αμέσως στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ, το οποίο μπορεί να δώσει τη συγκατάθεσή του εντός 120 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης, μεταξύ άλλων μέσω γραπτής διαδικασίας ή ανάθεσης εξουσιών στην ALSOC ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ μπορεί να αρνηθεί να δώσει τη συγκατάθεσή του σε τροποποίηση η οποία θεωρείται ότι δεν συνάδει με την παρούσα συμφωνία, κοινοποιεί δε τους λόγους της άρνησης στο οικείο Περιφερειακό Συμβούλιο Υπουργών. Η απουσία άρνησης συγκατάθεσης εντός 120 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης θεωρείται ότι συνιστά συγκατάθεση. Το τροποποιημένο περιφερειακό πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του δεύτερου μήνα που έπεται της ημερομηνίας συγκατάθεσης.

6. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ μπορεί να θεσπίσει τυχόν μεταβατικά μέτρα που είναι αναγκαία σε περίπτωση που προβλέπεται νέα συμφωνία μεταξύ των μερών και έως ότου η εν λόγω συμφωνία τεθεί σε ισχύ ή εφαρμοστεί προσωρινά.

Άρθρο 100

Καταγγελία

Η παρούσα συμφωνία μπορεί να καταγγελθεί από το μέρος ΕΕ έναντι κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ και από κάθε μέλος του ΟΚΑΚΕ έναντι του μέρους ΕΕ. Η καταγγελία αυτή παράγει αποτελέσματα έξι μήνες από την παραλαβή της γραπτής κοινοποίησης από τον θεματοφύλακα, ο οποίος διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο στη γραμματεία του ΟΚΑΚΕ.

Άρθρο 101

Επίλυση διαφορών και εκπλήρωση υποχρεώσεων

1. Τα μέρη λαμβάνουν όλα τα γενικά ή ειδικά μέτρα που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους βάσει της παρούσας συμφωνίας. Αντιμετωπίζουν τις διαφορές και διαφωνίες σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας μεταξύ τους και εξετάζουν ζητήματα ερμηνείας που σχετίζονται με την παρούσα συμφωνία σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

2. Με την επιφύλαξη των διαδικασιών που αναφέρονται στις παραγράφους 3 έως 9 του παρόντος άρθρου και στο άρθρο 74 παράγραφος 4, κάθε ζήτημα σχετικό με την ερμηνεία της παρούσας συμφωνίας μπορεί να επιλυθεί μέσω διαβουλεύσεων στο πλαίσιο του Συμβουλίου Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ ή, κατόπιν συμφωνίας των μερών, ειδικής υποεπιτροπής ή οποιουδήποτε άλλου κατάλληλου μηχανισμού που αναφέρεται στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Τα μέρη υποβάλλουν τις σχετικές πληροφορίες που απαιτούνται για την ενδελεχή εξέταση του ζητήματος, ώστε να επιλυθεί εγκαίρως και με φιλικό τρόπο.

3. Για τους σκοπούς των παραγράφων 4 έως 9, ο όρος «μέρος» αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της, αφενός, και σε κάθε μέλος του ΟΚΑΚΕ, αφετέρου.

4. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τις μεταξύ τους αποκλίσεις στο πλαίσιο του διαλόγου εταιρικής σχέσης, με σκοπό την πρόληψη καταστάσεων στις οποίες ένα μέρος μπορεί να κρίνει αναγκαία την προσφυγή στις διαβουλεύσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 5 και 6.

5. Εάν οποιοδήποτε από τα μέρη θεωρήσει ότι το άλλο μέρος δεν εκπλήρωσε οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις που υπέχει βάσει της παρούσας συμφωνίας, το γνωστοποιεί στο άλλο μέρος, παρέχοντας όλες τις σχετικές πληροφορίες που απαιτούνται για την ενδελεχή εξέταση της κατάστασης με σκοπό την επίτευξη αμοιβαία αποδεκτής λύσης εντός 90 ημερών από την ημερομηνία γνωστοποίησης. Σε περίπτωση που αυτό κριθεί ανεπαρκές, τα μέρη διεξάγουν διαρθρωμένες και συστηματικές διαβουλεύσεις. Εάν τα μέρη δεν δύνανται να καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση εντός 120 ημερών από την έναρξη των διαβουλεύσεων, το γνωστοποιούν μέρος μπορεί να λάβει μέτρα αναλογικά προς τη μη εκπλήρωση της συγκεκριμένης υποχρέωσης.

6. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 5, εάν ένα μέρος θεωρεί ότι το άλλο μέρος παραβιάζει οποιοδήποτε από τα ουσιώδη στοιχεία που ορίζονται στα άρθρα 9 και 18, εκτός από περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή σοβαρές περιπτώσεις διαφθοράς, όπως ορίζεται στο άρθρο 12, το γνωστοποιεί στο άλλο μέρος, παρέχοντας όλες τις σχετικές πληροφορίες που απαιτούνται για την ενδελεχή εξέταση της κατάστασης με σκοπό την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης εντός 60 ημερών από την ημερομηνία γνωστοποίησης. Σε περίπτωση που αυτό κριθεί ανεπαρκές, τα μέρη διεξάγουν διαρθρωμένες και συστηματικές διαβουλεύσεις. Χωρίς να θίγεται ο διμερής χαρακτήρας των διαβουλεύσεων, ειδική μεικτή επιτροπή συμμετέχει, κατόπιν συμφωνίας των ενδιαφερόμενων μερών, στο στάδιο των διαρθρωμένων και συστηματικών διαβουλεύσεων. Η Ειδική Μεικτή Επιτροπή, η οποία αποτελείται από ίσο αριθμό εκπροσώπων του μέρους ΕΕ και των μελών του ΟΚΑΚΕ, τηρώντας τις αρχές της πραγματικής εταιρικής σχέσης και της αμοιβαίας λογοδοσίας, παρέχει συμβουλές σχετικά με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων και συνδράμει, κατά περίπτωση, ώστε το μέρος να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του δυνάμει της παρούσας συμφωνίας. Το ενδιαφερόμενο μέρος παραμένει αποκλειστικά υπεύθυνο για τη συμμόρφωσή του με τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της παρούσας συμφωνίας. Σε περίπτωση που τα μέρη δεν δύνανται να καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση εντός 90 ημερών από την έναρξη των διαβουλεύσεων, το γνωστοποιούν μέρος μπορεί να λάβει κατάλληλα μέτρα.

7. Εάν ένα από τα μέρη θεωρεί ότι η παραβίαση οποιουδήποτε από τα ουσιώδη στοιχεία συνιστά περίπτωση ειδικής έκτακτης ανάγκης, μπορεί να λάβει τα κατάλληλα μέτρα με άμεση ισχύ, χωρίς προηγούμενη διαβούλευση. Ο όρος «περιπτώσεις ειδικής έκτακτης ανάγκης» αναφέρεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις ιδιαίτερα σοβαρής και κατάφωρης παραβίασης ενός από τα ουσιώδη στοιχεία που αναφέρονται στα άρθρα 9 και 18.

8. Τα «κατάλληλα μέτρα», που αναφέρονται ανωτέρω στις παραγράφους 6 και 7, λαμβάνονται με πλήρη σεβασμό στο διεθνές δίκαιο και είναι αναλογικά προς τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων δυνάμει της παρούσας συμφωνίας. Δίνεται προτεραιότητα σε μέτρα τα οποία διαταράσσουν στο ελάχιστο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας. Τα κατάλληλα μέτρα μπορεί να περιλαμβάνουν την αναστολή, εν όλω ή εν μέρει, της παρούσας συμφωνίας. Μετά τη λήψη των κατάλληλων μέτρων, κατόπιν αιτήματος ενός από τα μέρη, είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν διαβουλεύσεις για την ενδελεχή εξέταση της κατάστασης και την εξεύρεση λύσεων που θα επιτρέψουν την άρση των κατάλληλων μέτρων.

9. Τα μέρη συμφωνούν ότι οι διαβουλεύσεις διεξάγονται στο επίπεδο και με τη μορφή που κρίνονται καταλληλότερα για την εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτής λύσης. Συμφωνούν ότι, χωρίς να θίγεται ο διμερής χαρακτήρας των διαβουλεύσεων, μπορούν να συμμετέχουν στη διαδικασία διαβούλευσης σχετικοί περιφερειακοί και διεθνείς φορείς κατόπιν συμφωνίας των ενδιαφερόμενων μερών.

Άρθρο 102

Προσχώρηση

1. Κάθε νέο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθίσταται συμβαλλόμενο μέρος της παρούσας συμφωνίας από την ημερομηνία προσχώρησής του στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω σχετικής ρήτρας στην πράξη προσχώρησης. Εάν η πράξη προσχώρησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν προβλέπει τέτοια αυτόματη προσχώρηση του νέου κράτους μέλους στην παρούσα συμφωνία, το οικείο κράτος μέλος προσχωρεί στην παρούσα συμφωνία καταθέτοντας πράξη προσχώρησης στον θεματοφύλακα, ο οποίος αποστέλλει επικυρωμένο αντίγραφο στη Γραμματεία του ΟΚΑΚΕ.

2. Κάθε αίτηση προσχώρησης στην παρούσα συμφωνία που υποβάλλεται από ανεξάρτητο κράτος μέλος του ΟΚΑΚΕ ή από οποιοδήποτε άλλο ανεξάρτητο κράτος του οποίου τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και η οικονομική και κοινωνική κατάσταση είναι συγκρίσιμα με εκείνα των μελών του ΟΚΑΚΕ υποβάλλεται στο Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ. Σε περίπτωση που η αίτηση εγκριθεί από το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ, το ενδιαφερόμενο κράτος προσχωρεί στην παρούσα συμφωνία καταθέτοντας πράξη προσχώρησης στον θεματοφύλακα, ο οποίος διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο στη γραμματεία του ΟΚΑΚΕ.

3. Τα μέρη εξετάζουν τις επιπτώσεις στην παρούσα συμφωνία της προσχώρησης σε αυτή νέων κρατών.

4. Το Συμβούλιο Υπουργών ΟΚΑΚΕ-ΕΕ μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις για τυχόν μεταβατικά μέτρα ή μέτρα τροποποίησης στην παρούσα συμφωνία τα οποία θα κριθούν αναγκαία.

Άρθρο 103

Καθεστώς παρατηρητή

Για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας, με απόφαση του σχετικού μεικτού οργάνου μπορεί να χορηγηθεί σε τρίτους φορείς, συμπεριλαμβανομένων περιφερειακών και ηπειρωτικών οργανώσεων, καθεστώς παρατηρητή στα όργανα που συστήνονται βάσει του μέρους V του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 104

Αυθεντικά κείμενα

Η παρούσα συμφωνία συντάσσεται σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική γλώσσα και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΦΡΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κεφάλαιο 1

Φύση και πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1

Πραγματική εταιρική σχέση

1. Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου, ως «μέρη» νοούνται τα σχετικά μέρη που δεσμεύονται από το παρόν πρωτόκολλο σύμφωνα με το άρθρο 6 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

2. Οι σχέσεις μεταξύ των μερών διέπονται από τις διατάξεις του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας και τις στρατηγικές προτεραιότητες δυνάμει του παρόντος πρωτοκόλλου, οι οποίες είναι συμπληρωματικές και αλληλοενισχυόμενες, σύμφωνα με άρθρο 6 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

3. Τα μέρη εφαρμόζουν το παρόν πρωτόκολλο με πνεύμα συνευθύνης, αμοιβαιότητας, αμοιβαίας λογοδοσίας και διαφάνειας, με συμπληρωματικές αρμοδιότητες σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Άρθρο 2

Στρατηγικές προτεραιότητες

1. Τα μέρη λαμβάνουν ειδικά μέτρα στους ακόλουθους βασικούς τομείς δέσμευσης που καθορίζονται στο μέρος ΙΙ του παρόντος πρωτοκόλλου:

α) βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη,

β) ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη,

γ) περιβάλλον, διαχείριση των φυσικών πόρων και κλιματική αλλαγή,

δ) ειρήνη και ασφάλεια,

ε) ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και διακυβέρνηση,

στ) μετανάστευση και κινητικότητα.

2. Τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν σε άλλους τομείς δέσμευσης και συνεργασίας με αμοιβαία συναίνεση.

Άρθρο 3

Περιφερειακή και ηπειρωτική ολοκλήρωση και συνεργασία

1. Τα μέρη προωθούν τις αλληλοσυνδέσεις και τις στρατηγικές διασυνδέσεις μεταξύ της Αφρικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. Τα μέρη στηρίζουν την περιφερειακή και ηπειρωτική ολοκλήρωση στην Αφρική ως αποτελεσματικό μέσο για την επίτευξη ειρήνης και ευημερίας, καθώς και για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων του παρόντος πρωτοκόλλου, λαμβανομένων υπόψη των στόχων της Ατζέντας 2063 της Αφρικανικής Ένωσης (ΑΕ) («Ατζέντα 2063») και άλλων σχετικών περιφερειακών πλαισίων.

3. Τα μέρη στηρίζουν την περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση στην Αφρική μέσω, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας μεγαλύτερων αγορών, της ενίσχυσης της διασυνδεσιμότητας και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων, της εργασίας και της τεχνολογίας στο πλαίσιο της εφαρμογής της Συνθήκης για την ίδρυση της Αφρικανικής Οικονομικής Κοινότητας, που συνήφθη στην Αμπούτζα στις 3 Ιουνίου 1991 καθώς και της συμφωνίας για την ίδρυση της αφρικανικής ηπειρωτικής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών, που συνήφθη στο Κιγκάλι στις 21 Μαρτίου 2018.

4. Τα μέρη στηρίζουν την Αφρικανική Ένωση και τους περιφερειακούς οργανισμούς για την προώθηση της ειρήνης, της ασφάλειας, της δημοκρατίας και της διακυβέρνησης στο πλαίσιο των περιφερειακών και ηπειρωτικών μηχανισμών, όπως η αφρικανική αρχιτεκτονική ειρήνης και ασφάλειας (ΑΑΕΣ) και η αφρικανική αρχιτεκτονική διακυβέρνησης (ΑΑΔ).

5. Τα μέρη συμφωνούν να διασφαλίζουν τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα μεταξύ του παρόντος πρωτοκόλλου και της διηπειρωτικής εταιρικής σχέσης, όπως ορίζεται στις διαδοχικές συνόδους κορυφής ΑΕ-ΕΕ και στα σχετικά έγγραφα αποτελεσμάτων. Στο πλαίσιο της φιλοδοξίας τους να εκπληρώσουν τις ηπειρωτικές προτεραιότητες όπως διατυπώνονται στην Ατζέντα 2063, τα μέρη αναγνωρίζουν τον ρόλο της ΑΕ και των περιφερειακών οικονομικών κοινοτήτων (ΠΟΚ) σε ηπειρωτικά και διαπεριφερειακά θέματα. Στο εν λόγω πλαίσιο, μπορούν να αρχίσουν διάλογο και συνεργασία σε διαπεριφερειακά και ηπειρωτικά θέματα με τις αφρικανικές χώρες που δεν είναι μέρη της παρούσας συμφωνίας.

6. Τα μέρη συμφωνούν να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τη συνεργασία με τις ΠΟΚ, αναγνωρίζοντας τον ρόλο τους ως δομικών στοιχείων του θεματολογίου της αφρικανικής ολοκλήρωσης. Συμφωνούν επίσης να συνεργαστούν με άλλους σχετικούς περιφερειακούς και ηπειρωτικούς παράγοντες που είναι πρόθυμοι και ικανοί να προωθήσουν κοινούς στόχους.

7. Τα μέρη ενθαρρύνουν την περιφερειακή συνεργασία με τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ) που συνδέονται με την ΕΕ και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές της ΕΕ σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος.

Κεφάλαιο 2

Παράγοντες και διαδικασίες

Άρθρο 4

Θεσμικές διατάξεις

1. Τα κοινά όργανα που θεσπίζονται με το παρόν πρωτόκολλο, η σύνθεση και η λειτουργία των οποίων καθορίζονται στο γενικό μέρος της παρούσας συμφωνίας, είναι τα εξής:

α) Το Συμβούλιο Υπουργών Αφρικής-ΕΕ·

β) Η Μεικτή Επιτροπή Αφρικής-ΕΕ·

γ) Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Αφρικής-ΕΕ.

2. Τα μέρη λαμβάνουν υπόψη τη στρατηγική και πολιτική καθοδήγηση των συνόδων κορυφής ΑΕ-ΕΕ στο πλαίσιο της συνεργασίας και της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου.

Άρθρο 5

Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Τα μέρη θεσπίζουν μηχανισμούς για ανοικτή και διαφανή διαβούλευση με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό τη συνεχή ενημέρωσή τους και τη συγκέντρωση απόψεων για τις πολιτικές διαδικασίες και την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου, σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

Άρθρο 6

Εφαρμογή και παρακολούθηση

1. Τα μέρη προωθούν, για κάθε τομέα δέσμευσης, αποτελεσματικές ρυθμίσεις συνεργασίας και εκτελούν τις σχετικές δραστηριότητες στο καταλληλότερο εσωτερικό, περιφερειακό, πολυκρατικό και ηπειρωτικό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτόν, αναγνωρίζουν τον ρόλο των περιφερειακών και ηπειρωτικών οργανισμών στην εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου και επιδιώκουν να ενισχύσουν τη συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών.

2. Τα μέρη παρακολουθούν την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου, μεταξύ άλλων μέσω πολυσυμμετοχικής προσέγγισης. Μπορούν να το επανεξετάζουν σε τακτική βάση και, βάσει αμοιβαίας συμφωνίας, να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής του σε νέους τομείς δέσμευσης, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 99 παράγραφος 5 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ Ι

Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη

Άρθρο 7

Τα μέρη προάγουν τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη προς αμοιβαίο συμφέρον και όφελος, με την ενθάρρυνση του διαρθρωτικού οικονομικού μετασχηματισμού και της διαφοροποίησης, τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας με αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και την προώθηση της περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης. Επενδύουν σε ανθρώπινο κεφάλαιο και δεξιότητες, προωθούν ένα υγιές μακροοικονομικό πλαίσιο και δημιουργούν ένα επιχειρηματικό περιβάλλον που ευνοεί την αύξηση των ροών επενδύσεων και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Λαμβάνουν μέτρα και συνεργάζονται για την ενίσχυση των ικανοτήτων με σκοπό τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την ελαχιστοποίηση άλλων περιβαλλοντικών κινδύνων, υποστηρίζοντας την αλλαγή αντίληψης όσον αφορά την παραγωγή και την κατανάλωση και προωθώντας υποδομές ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τις καθαρές τεχνολογίες, την ορθή διαχείριση των αποβλήτων και των χημικών ουσιών και την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτων, με στόχο την αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της σταδιακής μετάβασης σε κυκλικές οικονομίες. Αξιοποιούν βασικούς τομείς με υψηλή ανάπτυξη και υψηλό δυναμικό για τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, ώστε να επιτευχθεί ενσωμάτωση στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες υψηλής αξίας. Προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι όλες και όλοι επωφελούνται από τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που ανοίγονται, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και τους νέους, και ότι προωθούνται και εφαρμόζονται τα βασικά εργασιακά πρότυπα, μεταξύ άλλων μέσω αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου.

Κεφάλαιο 1

Οικονομικός μετασχηματισμός

Άρθρο 8

Οικονομική διακυβέρνηση

1. Τα μέρη βελτιώνουν τη μακροοικονομική σταθερότητα και προωθούν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και κατάλληλες οικονομικές, δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές που δημιουργούν τον τόσο αναγκαίο χώρο για την επέκταση των επενδύσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και ενισχύουν την ανθεκτικότητα στους οικονομικούς κλυδωνισμούς. Διευκολύνουν τη διαδικασία οικονομικής μεταρρύθμισης με τη βελτίωση της κοινής αντίληψης και της ανταλλαγής απόψεων σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές των οικονομιών τους, καθώς και της χάραξης και εφαρμογής οικονομικών πολιτικών.

2. Τα μέρη συμφωνούν να στηρίξουν τις αρχές της χρηστής οικονομικής διακυβέρνησης, να λάβουν μέτρα για τη βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, να εργαστούν για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, να ενισχύσουν τα εθνικά και περιφερειακά στατιστικά συστήματα, καθώς και τους περιφερειακούς πολυμερείς μηχανισμούς εποπτείας, και να προωθήσουν τη διαφανή εκτέλεση του προϋπολογισμού με δημόσια πρόσβαση στα έγγραφα, αποτελεσματικά συστήματα ελέγχου και ανταγωνιστικό, διαφανές και υπεύθυνο σύστημα δημόσιων συμβάσεων.

Άρθρο 9

Ανθρώπινο κεφάλαιο και δεξιότητες

1. Τα μέρη ενισχύουν το ανθρώπινο κεφάλαιο επενδύοντας στους τομείς της εκπαίδευσης, της αναβάθμισης των δεξιοτήτων και της ανάπτυξης ικανοτήτων με σκοπό την κάλυψη των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση της παραγωγικότητας της εργασίας, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις αρχές της ισότητας των φύλων και της απαγόρευσης των διακρίσεων. Διασφαλίζουν ότι τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα και τα προγράμματα σπουδών είναι προσανατολισμένα στις μελλοντικές απαιτήσεις απασχόλησης και ανταποκρίνονται στις εθνικές ανάγκες ικανοτήτων.

2. Τα μέρη προωθούν συστήματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προσανατολισμένα στη ζήτηση, μεταξύ άλλων μέσω συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα, τα οποία είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τις ευκαιρίες των τοπικών και περιφερειακών αγορών εργασίας, κυρίως στις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών που βελτιώνουν τις ψηφιακές δεξιότητες και τον ψηφιακό γραμματισμό και για την ενσωμάτωσή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Άρθρο 10

Επιχειρηματικό περιβάλλον και επενδυτικό κλίμα

1. Τα μέρη βελτιώνουν τα εθνικά και περιφερειακά κανονιστικά πλαίσια και απλουστεύουν τους κανονισμούς και τις διαδικασίες των επιχειρήσεων, μειώνουν και εξορθολογίζουν τις διοικητικές διατυπώσεις, ενισχύουν τη συνεργασία και δημιουργούν ικανότητες για την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών ανταγωνισμού. Θεσπίζουν ανοικτά, διαφανή και σαφή κανονιστικά πλαίσια για τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις, με προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, των δικαιωμάτων εγγείου ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Διασφαλίζουν αποτελεσματικά, διαφανή και προβλέψιμα φορολογικά συστήματα και βελτιώνουν τον ρόλο των τελωνειακών αρχών στη διευκόλυνση του εμπορίου, με παράλληλη επιβολή των ισχυόντων κανόνων για την καταπολέμηση της απάτης και άλλων παραβάσεων. Προωθούν πολιτικές που ενισχύουν τη συνάφεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των θεσμών της αγοράς εργασίας, επιτυγχάνοντας την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και προστασίας των εργαζομένων.

2. Τα μέρη στηρίζουν τις μεταρρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα με μέτρα που προωθούν τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, κυρίως για τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΠΜΜΜΕ), την ανάπτυξη και τη διασυνδεσιμότητα των χρηματοπιστωτικών αγορών και την ολοκλήρωση των κεφαλαιαγορών, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική κατανομή των αποταμιεύσεων στις παραγωγικές επενδύσεις και στον ιδιωτικό τομέα. Στόχος τους είναι η προώθηση του ανταγωνισμού μεταξύ των παρόχων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, η ανάπτυξη βιώσιμων τραπεζικών και μη τραπεζικών χρηματοπιστωτικών τομέων και η ενίσχυση των κινητών και ψηφιακών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με σκοπό την αύξηση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, κυρίως για τις ΠΜΜΜΕ. Αποσκοπούν επίσης στην ενίσχυση της συνεργασίας τους στο πλαίσιο της εφαρμογής των διεθνών προτύπων και στη διασφάλιση ανοικτών αγορών, προστασίας των καταναλωτών και άλλων χρηστών και αυξημένης πρόσβασης σε κινητές υπηρεσίες.

3. Τα μέρη προσπαθούν να παρέχουν στις επιχειρήσεις και τους επενδυτές σχετικές και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρηματικές ευκαιρίες και τον τρόπο σύστασης νέων επιχειρήσεων στην Αφρική και την ΕΕ. Υποστηρίζουν τον διαρθρωμένο διάλογο δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, τη δικτύωση μεταξύ των οικονομικών φορέων και την ανάπτυξη επιχειρηματικών συμπράξεων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι προοπτικές του ιδιωτικού τομέα λαμβάνονται υπόψη στις προσπάθειες μείωσης των επενδυτικών κινδύνων και στην αντιμετώπιση των εμποδίων στις βιώσιμες επενδύσεις, με παράλληλη προτεραιοποίηση των θεματολογίων για μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με το επενδυτικό κλίμα.

4. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη ικανοτήτων των δημόσιων αρχών για την επιδίωξη βελτιώσεων σε επίπεδο πολιτικής και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων στο επιχειρηματικό περιβάλλον και το επενδυτικό κλίμα, μεταξύ άλλων μέσω της κατάρτισης και της μεταφοράς εμπειρογνωσίας και γνώσεων.

5. Τα μέρη συμφωνούν ότι τα ζητήματα που αφορούν το επιχειρηματικό περιβάλλον και το επενδυτικό κλίμα λαμβάνονται δεόντως υπόψη στον διάλογό τους.

Άρθρο 11

Υποδομή

1. Τα μέρη στηρίζουν τη βιώσιμη και ανθεκτική ανάπτυξη βασικών υποδομών, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η ψηφιακή συνδεσιμότητα, προκειμένου να διευκολυνθεί ο μετασχηματισμός των οικονομιών τους, λαμβανομένου υπόψη του προγράμματος ανάπτυξης των υποδομών στην Αφρική.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για τον προσδιορισμό, την προώθηση και την από κοινού χρηματοδότηση έργων που αναμένεται να διευκολύνουν τον μετασχηματισμό των οικονομιών τους. Συνεργάζονται για τη δημιουργία και τη διατήρηση ορθά στοχοθετημένης υποδομής, συμπεριλαμβανομένων βιομηχανικών πάρκων και ελεύθερων βιομηχανικών ζωνών εξαγωγών, με σκοπό τη στήριξη των ανταγωνιστικών βιομηχανιών και τομέων που συνδέονται με τις παγκόσμιες αγορές.

3. Τα μέρη βελτιώνουν τη διακυβέρνηση του τομέα των υποδομών. Κινητοποιούν επενδύσεις, ενισχύουν την κινητοποίηση εγχώριων πόρων, ενθαρρύνουν τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και αξιοποιούν τις δεξιότητες και την καινοτομία του ιδιωτικού τομέα στην παροχή υποδομών και συναφών υπηρεσιών.

4. Τα μέρη συμφωνούν να διευκολύνουν τη βιώσιμη και ανθεκτική ανάπτυξη και συντήρηση των υποδομών μέσω ενισχυμένης χρηματοδοτικής, τεχνολογικής και τεχνικής υποστήριξης, με ιδιαίτερη προσοχή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τις περίκλειστες αναπτυσσόμενες χώρες και τα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη (ΑΜΝΚ).

Άρθρο 12

Διανοητική ιδιοκτησία

1. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία στον τομέα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, μεταξύ άλλων κατά τη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου για την προώθηση, την προστασία και την επιβολή τους, λαμβάνοντας υπόψη τους υποκείμενους στόχους πολιτικής τους.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση των ικανοτήτων προώθησης, προστασίας και επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας σε εγχώριο, περιφερειακό και ηπειρωτικό επίπεδο.

3. Τα μέρη εξασφαλίζουν ότι η νομοθεσία τους προβλέπει διαδικασίες επιβολής που επιτρέπουν στους κατόχους δικαιωμάτων να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα κατά οποιασδήποτε πράξης παραβίασης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

4. Τα μέρη αναπτύσσουν ικανότητες για την προώθηση της καταχώρισης και της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων (ΓΕ) τόσο για τα αφρικανικά όσο και για τα ευρωπαϊκά γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα. Αναλαμβάνουν δράσεις για τη στήριξη της εφαρμογής της στρατηγικής της ΑΕ για τις γεωγραφικές ενδείξεις στην αφρικανική ήπειρο, καθώς και για τη στήριξη των τοπικών κοινοτήτων ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τις ΓΕ και να ανελιχθούν στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

Άρθρο 13

Επενδύσεις

1. Τα μέρη αναλαμβάνουν να εργαστούν από κοινού για την ενεργοποίηση βιώσιμων και υπεύθυνων επενδύσεων από εγχώριες και ξένες, δημόσιες και ιδιωτικές πηγές. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στους τομείς που είναι απαραίτητοι για την οικονομική ανάπτυξη, παρουσιάζουν υψηλό δυναμικό δημιουργίας βιώσιμων θέσεων εργασίας, κυρίως σε τομείς προστιθέμενης αξίας, και προωθούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

2. Τα μέρη συμφωνούν να διευκολύνουν τις επενδύσεις μέσω νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων και πολιτικών, οι οποίες αναπτύσσονται με διαφανή τρόπο, ενθαρρύνοντας τον διάλογο μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και παρέχοντας σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη την ευκαιρία να συμμετάσχουν.

3. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Στηρίζουν μέτρα που γεφυρώνουν το κενό γνώσης που αντιμετωπίζουν οι ξένοι επενδυτές όσον αφορά τις τοπικές επενδυτικές συνθήκες. Προωθούν τις επιχειρηματικές επαφές και τα δίκτυα πληροφόρησης και διευκολύνουν τις κοινές επενδύσεις και τις κοινές επιχειρήσεις.

4. Τα μέρη προωθούν την αποτελεσματική και περισσότερο στρατηγική χρήση των δημόσιων επενδύσεων για την προσέλκυση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα μέσω συνδυασμού μέσων, εγγυήσεων και άλλων καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων, με σκοπό τη μόχλευση πρόσθετων πόρων από τις κεφαλαιαγορές, την εξάλειψη του επενδυτικού κινδύνου και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Τα μέρη λαμβάνουν υπόψη άλλες πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στη χρηματοδότηση και την προώθηση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην Αφρική, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή.

5. Τα μέρη προωθούν την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) και την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά (ΥΕΣ) σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας, με την παροχή υποστηρικτικών πλαισίων πολιτικής που ενθαρρύνουν την υιοθέτηση από τις επιχειρήσεις σχετικών πρακτικών και με την υποστήριξη της τήρησης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της διάδοσης των σχετικών διεθνών προτύπων, όπως οι κατευθυντήριες αρχές του ΟΗΕ για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και η τριμερής δήλωση αρχών της ΔΟΕ σχετικά με τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική πολιτική. Αναγνωρίζουν τη συμβολή άλλων εθελοντικών πρωτοβουλιών στη βιωσιμότητα και την ΕΚΕ, συμπεριλαμβανομένης της αυτορρύθμισης της βιομηχανίας.

Άρθρο 14

Εκβιομηχάνιση

1. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς εκβιομηχάνιση στην Αφρική, μέσω της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, με έμφαση στους τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και υψηλής έντασης εργασίας.

2. Τα μέρη προωθούν τον μετασχηματισμό των αφρικανικών οικονομιών και τη μετάβασή τους από την εξάρτηση από βασικά προϊόντα σε διαφοροποιημένες οικονομίες μέσω της επεξεργασίας και μεταποίησης των πρώτων υλών σε τοπικό επίπεδο, της μεταποίησης προστιθέμενης αξίας και της ενσωμάτωσης στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, λαμβάνοντας, μεταξύ άλλων, υπόψη τη στρατηγική για την επιτάχυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης στην Αφρική.

3. Τα μέρη εργάζονται για την εξάλειψη των εμποδίων που παρακωλύουν τη βιομηχανική ανάπτυξη. Αντιμετωπίζουν τους περιορισμούς από την πλευρά της προσφοράς, προωθούν τη βελτίωση της παραγωγικότητας, ενθαρρύνουν τη χρήση προηγμένων ΤΠΕ και τεχνητής νοημοσύνης και στηρίζουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογίες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των κινητών υπηρεσιών, της ανάλυσης δεδομένων και του υπολογιστικού νέφους (SMAC). Προωθούν κλιματικά έξυπνες και φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και τη χρήση καθαρής και οικονομικά προσιτής ενέργειας.

4. Τα μέρη επιδιώκουν να δημιουργήσουν βιομηχανικές διασυνδέσεις μέσω μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας, μεταξύ άλλων, για τη γεωργία και τις πλούσιες σε πόρους χώρες. Ενισχύουν τις σχέσεις μεταξύ μικρότερων και μεγαλύτερων βιομηχανιών στην Αφρική. Αναπτύσσουν τον τομέα των υπηρεσιών για να διασφαλίσουν ότι συμβάλλει αποτελεσματικά στην εκβιομηχάνιση.

5. Τα μέρη διευκολύνουν την ανάπτυξη των ΠΜΜΕ στην Αφρική, με την ανάπτυξη, μεταξύ άλλων, διασυνδέσεων εντός της Αφρικής και συνεργειών με επιχειρήσεις της ΕΕ. Στηρίζουν πολιτικές για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας των νέων και των γυναικών στο πλαίσιο της οικονομικής τους χειραφέτησης και της προώθησης της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

Άρθρο 15

Ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα

1. Τα μέρη προωθούν και ενισχύουν τον ρόλο του ιδιωτικού τομέα ως αποτελεσματικού μοχλού βιώσιμης ανάπτυξης με βάση την ΕΚΕ και την ΥΕΣ. Παρέχουν ευνοϊκό περιβάλλον για την απελευθέρωση του δυναμικού της επιχειρηματικότητας που βασίζεται στις ευκαιρίες και για την καλύτερη αξιοποίηση της επιχειρηματικής βάσης της Αφρικής, με έναν συνδυασμό εργαλείων όπως η χρηματοδότηση, οι υπηρεσίες και η κατάρτιση, το επιχειρηματικό πνεύμα και τα κανονιστικά πλαίσια, καθώς και η καινοτομία και η εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στον άτυπο τομέα και στην επισημοποίηση των άτυπων οικονομικών δραστηριοτήτων.

2. Τα μέρη θεσπίζουν το κατάλληλο επιχειρηματικό πλαίσιο και στηρίζουν τις ΠΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις ώστε να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης, μεταξύ άλλων με την προώθηση πρωτοβουλιών για τη διεθνοποίησή τους. Ενισχύουν τις υπηρεσίες υποστήριξης των ΠΜΜΕ εστιάζοντας σε συνοδευτικά μέτρα, στην πρόσβαση στην αγορά, στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στην αναβάθμιση των επιχειρήσεων. Προωθούν και υποστηρίζουν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, ιδίως μεταξύ των νέων και των γυναικών.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τον διαρθρωμένο διάλογο μεταξύ του ιδιωτικού τομέα της Αφρικής και του ιδιωτικού τομέα της ΕΕ και τη συνεργασία μεταξύ των ΠΜΜΜΕ της Αφρικής και της ΕΕ, ώστε να συμβάλλουν στη δημιουργία βελτιωμένου επιχειρηματικού περιβάλλοντος που θα επιτρέπει την ανάπτυξη σε όλους τους οικονομικούς τομείς.

4. Τα μέρη προωθούν τη δέσμευση και τη δράση του ιδιωτικού τομέα για την ανάπτυξη πράσινων επιχειρήσεων και την κυκλική οικονομία, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε βιώσιμη χρηματοδότηση.

5. Τα μέρη ενθαρρύνουν και διευκολύνουν την ευρύτερη χρήση των αντίστοιχων νομισμάτων τους στις διεθνείς συναλλαγές τους.

Άρθρο 16

Εμπορική συνεργασία

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία του εμπορίου ως σημαντικού παράγοντα οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, ενισχύουν τις εμπορικές ευκαιρίες προς αμοιβαίο όφελός τους. Συνεργάζονται για την ανάπτυξη εμπορικής ικανότητας και τη δημιουργία των συνθηκών-πλαισίου και των πολιτικών που θα διευκολύνουν την αύξηση των εμπορικών ροών μεταξύ τους.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι η εμπορική συνεργασία εφαρμόζεται σε πλήρη συμμόρφωση με τις διατάξεις του ΠΟΕ, συμπεριλαμβανομένης της ειδικής και διαφοροποιημένης μεταχείρισης.

3. Τα μέρη συμφωνούν ότι η εμπορική συνεργασία βασίζεται πρωτίστως στο υφιστάμενο προτιμησιακό καθεστώς και στις συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης («ΣΟΕΣ»).

4. Τα υπογράφοντα μέρη των ΣΟΕΣ υποστηρίζουν την εφαρμογή τους, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής τους και της προσχώρησης νέων μελών, κατά περίπτωση.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για να στηρίξουν, με τα αντίστοιχα μέσα τους, την εφαρμογή της αφρικανικής ηπειρωτικής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών.

6. Τα μέρη συμφωνούν ότι η εφαρμογή των ΣΟΕΣ, η συμφωνία για την ίδρυση της αφρικανικής ηπειρωτικής ζώνης ελεύθερων συναλλαγών και άλλες ισχύουσες εμπορικές συμφωνίες είναι συμπληρωματικές και αλληλοϋποστηριζόμενες και συμβάλλουν στην εμβάθυνση της διαδικασίας περιφερειακής και ηπειρωτικής ολοκλήρωσης στο πλαίσιο του θεματολογίου της ΑΕ για το εμπόριο και τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό.

7. Τα μέρη συμφωνούν να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν, στα κατάλληλα επίπεδα, κοινές ρυθμίσεις για την παρακολούθηση της εφαρμογής των ΣΟΕΣ και να εξετάσουν άλλες ισχύουσες εμπορικές συμφωνίες, καθώς και να αξιολογήσουν τον αντίκτυπό τους στην ανάπτυξη των αφρικανικών οικονομιών και στις διαδικασίες περιφερειακής και ηπειρωτικής ολοκλήρωσής τους.

8. Τα μέρη στηρίζουν τις διαδικασίες περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης, μεταξύ άλλων μέσω της διευκόλυνσης του εμπορίου και της κανονιστικής εναρμόνισης, και προωθούν το ενδοαφρικανικό εμπόριο και την ένταξη των αφρικανικών χωρών στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Συμφωνούν επίσης να διευκολύνουν και να δώσουν ώθηση στη δημιουργία και την εδραίωση περιφερειακών αγορών εμπορευμάτων και υπηρεσιών.

9. Τα μέρη υποστηρίζουν πρωτοβουλίες που μειώνουν και εξαλείφουν τους περιττούς τεχνικούς φραγμούς στο εμπόριο εντός του πεδίου εφαρμογής της συμφωνίας του ΠΟΕ για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο («συμφωνία ΤΕΕ»). Συνεργάζονται για την ενίσχυση των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών κανονισμών και πρακτικών δυνάμει της συμφωνίας του ΠΟΕ για την εφαρμογή μέτρων υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας («συμφωνία ΥΦΠ»). Ειδικότερα, τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη διεθνών προτύπων που υποστηρίζουν τα σχετικά πλαίσια πολιτικής των μερών. Συνεργάζονται για την ενίσχυση της διαφάνειας κατά την ανάπτυξη ρυθμιστικών μέτρων και την εφαρμογή προτύπων, τεχνικών κανονισμών και διαδικασιών αξιολόγησης της συμμόρφωσης (δοκιμές, πιστοποίηση, βαθμονόμηση). Εξετάζουν, μεταξύ άλλων, θέματα μετρολογίας και διαπίστευσης εργαστηρίων και άλλων φορέων αξιολόγησης της συμμόρφωσης σε συνδυασμό με την κατάλληλη υποδομή εποπτείας της αγοράς.

10. Τα μέρη συνεργάζονται στον τομέα της διευκόλυνσης του εμπορίου, με βάση τις αντίστοιχες δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο της συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου (ΣΔΕ). Θεσπίζουν μέτρα, συμπεριλαμβανομένης τεχνικής βοήθειας, για την εφαρμογή της συμφωνίας ΤΕΕ, της συμφωνίας ΥΦΠ και της ΣΔΕ και υποστηρίζουν τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα μέσω της ανάπτυξης κατάλληλων ικανοτήτων.

11. Τα μέρη δίνουν ώθηση στην ανάπτυξη της αγοράς μέσω συνδέσεων υποδομών και δίνουν προτεραιότητα στην άρση των περιττών φραγμών και περιορισμών που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγές μεταξύ Αφρικής και Ευρωπαϊκής Ένωσης.

12. Τα μέρη δεσμεύονται, ανάλογα με το επίπεδο ανάπτυξης και τις προτεραιότητές τους, να βελτιώσουν την πρόσβαση των εμπορευμάτων στις αγορές της Αφρικής και της ΕΕ, ώστε να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη των υφιστάμενων εμπορικών συμφωνιών.

Κεφάλαιο 2

Βασικοί τομείς

Άρθρο 17

Γεωργία

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την αύξηση της βιώσιμης και ποιοτικής γεωργικής παραγωγής, παραγωγικότητας και μεταποίησης με σκοπό την ενίσχυση της επισιτιστικής και διατροφικής ασφάλειας, τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, τη βελτίωση των αλυσίδων αξίας και την αύξηση των εισοδημάτων. Ενισχύουν τις ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή πρακτικές, προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των φυσικών πόρων και των υπηρεσιών οικοσυστήματος, εξαλείφουν τα κίνητρα που δημιουργούν μη βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και χρησιμοποιούν τις πλέον βιώσιμες, ενεργειακά αποδοτικές τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Διασφαλίζουν τη μετάβαση προς βιώσιμα συστήματα τροφίμων δίνοντας προσοχή σε όλες τις διαστάσεις της βιωσιμότητας και ενισχύουν την ανθεκτικότητα των αγροδιατροφικών συστημάτων τους στους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους και τους εξωγενείς κλυδωνισμούς.

2. Τα μέρη συνεργάζονται με σκοπό την τόνωση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, την καλύτερη διασύνδεση των επιχειρήσεων της Αφρικής και της ΕΕ στον αγροδιατροφικό τομέα, την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τη συγκέντρωση ευρωπαϊκής και αφρικανικής εμπειρογνωσίας για τη γεωργική ανάπτυξη. Υποστηρίζουν την εφαρμογή του συνολικού προγράμματος γεωργικής ανάπτυξης της Αφρικής (CAADP).

3. Τα μέρη ενισχύουν τις επενδύσεις, θεσπίζοντας φιλικούς προς τους επενδυτές κανόνες και κανονισμούς για την προώθηση υπεύθυνων ιδιωτικών επενδύσεων και την άνθιση των επενδύσεων αυτών στον αγροδιατροφικό τομέα. Στηρίζουν την ανάπτυξη βιώσιμων αλυσίδων αξίας στον αγροδιατροφικό τομέα, μεταξύ άλλων μέσω βελτιωμένων αγροτικών υποδομών, ενισχυμένης επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης, γεωργικής έρευνας και τεχνολογιών και διευκόλυνσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και στις αγορές.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για να βελτιώσουν τις ευκαιρίες πρόσβασης των παραγωγών, των μεταποιητών και των εξαγωγέων γεωργικών προϊόντων στις εθνικές, περιφερειακές και διεθνείς αγορές. Προωθούν την ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών προτύπων, συστήματα δίκαιου εμπορίου για τον αγροδιατροφικό τομέα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες, γεωργικές συμβουλές και κατάλληλες τεχνολογίες, με ιδιαίτερη έμφαση στην ικανότητα των νέων γεωργών, των γυναικών, των μικροκαλλιεργητών και των οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Αναπτύσσουν τις ικανότητες των οικογενειακών γεωργικών οργανώσεων και των ΠΜΜΕ όσον αφορά τις τεχνικές παραγωγής και μεταποίησης μέσω πολιτικών χειραφέτησης, ιδίως για τους νέους και τις γυναίκες.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για τη διακυβέρνηση του γεωργικού τομέα, κυρίως με μέτρα στήριξης συστημάτων ενημέρωσης και έγκαιρης προειδοποίησης για την πρόληψη κρίσεων, με τη χάραξη πολιτικής χωρίς αποκλεισμούς και με την ανάπτυξη των ικανοτήτων των επαγγελματικών οργανώσεων σε εθνικό, περιφερειακό και ηπειρωτικό επίπεδο. Διευκολύνουν την πρόσβαση στη γεωργική γη και στα κληρονομικά δικαιώματα, μεταξύ άλλων για τις οικογενειακές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τους νέους και τις γυναίκες.

Άρθρο 18

Ζωικό κεφάλαιο και δέρμα

1. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση της βιώσιμης ζωικής παραγωγής, της ποιμενικής κτηνοτροφίας και της διασυνοριακής εποχιακής μετακίνησης, για την ανάπτυξη αλυσίδων αξίας ζωικού κεφαλαίου, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ικανότητας των επαγγελματικών οργανώσεων, και για τη στήριξη της μεταποίησης, της διατήρησης, του εμπορίου και της ανάπτυξης ζωικών προϊόντων, όπως το δέρμα, το γάλα και το κρέας, λαμβάνοντας υπόψη την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και τη χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Συνεργάζονται επίσης για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών μεταποίησης και εμπορίας ζώων και ζωικών προϊόντων με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές και την ενίσχυση των διαπεριφερειακών αγορών στην Αφρική.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του κτηνοτροφικού τομέα σύμφωνα με τους στόχους του CAADP, λαμβάνοντας υπόψη τη στρατηγική ανάπτυξης της κτηνοτροφίας για την Αφρική.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση της υγείας των ζώων, την ενίσχυση των κτηνιατρικών υπηρεσιών και τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των πόρων γεωργοποιμενικής κτηνοτροφίας. Ενθαρρύνουν τη θέσπιση κατάλληλων εθνικών και περιφερειακών κανονιστικών πλαισίων και την ενίσχυση των ικανοτήτων κτηνιατρικής έρευνας. Συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκύπτουν από τις διασυνοριακές νόσους των ζώων, με την ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης και της διασυνοριακής επιδημιολογικής συνεργασίας.

Άρθρο 19

Γαλάζια οικονομία και αλιεία

1. Τα μέρη στηρίζουν τη γαλάζια οικονομία, συνδυάζοντας τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της διατήρησης των θαλάσσιων και εσωτερικών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητάς τους, καθώς και της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, και ενισχύοντας την επισιτιστική ασφάλεια και τα διαφανή, αξιόπιστα και ασφαλή επισιτιστικά συστήματα.

2. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν βιώσιμες και υπεύθυνες επενδύσεις στη γαλάζια οικονομία και να στηρίξουν στοχευμένες παρεμβάσεις για την ενθάρρυνση μεγαλύτερων επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα. Προωθούν την ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής και τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό προκειμένου να συμβιβαστούν οι απαιτήσεις πολλαπλής χρήσης και η προστασία του περιβάλλοντος. Προωθούν περαιτέρω την ανάπτυξη και τη μεταφορά τεχνολογίας και την ανταλλαγή γνώσεων, καινοτομιών, βέλτιστων πρακτικών και διδαγμάτων σχετικά με τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία.

3. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη θαλάσσια αλιεία και την αλιεία εσωτερικών υδάτων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την παραγωγή εισοδήματος, την καταπολέμηση της φτώχειας, την ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας και τη βελτίωση της διατροφής. Διευκολύνουν τις κοινές επιχειρήσεις, προωθούν την προσθήκη αξίας και αντιμετωπίζουν τις απώλειες μετά τη συγκομιδή μέσω κατάλληλων μέτρων και προωθούν τη βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές. Ενισχύουν τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη της αλιείας μικρής κλίμακας, συμπεριλαμβανομένης της βιοτεχνικής αλιείας, με την οικοδόμηση αλυσίδων αξίας βιώσιμης αλιείας και την ενίσχυση των επενδύσεων και των τοπικών ικανοτήτων, δίνοντας παράλληλα προσοχή στη συμμετοχή των ευάλωτων και περιθωριοποιημένων ατόμων.

4. Τα μέρη διασφαλίζουν τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των πόρων της θαλάσσιας αλιείας και της αλιείας εσωτερικών υδάτων με σκοπό τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων σε βιώσιμα επίπεδα, την πρόληψη της υπεραλίευσης, τη στήριξη της εφαρμογής κλιματικά έξυπνων πολιτικών και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων της αλιείας στο φυσικό περιβάλλον. Προωθούν την περιφερειακή συνεργασία και ενθαρρύνουν βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της συλλογής και υποβολής αλιευτικών δεδομένων και στατιστικών.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη βιώσιμης θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας και υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων μέσω αποτελεσματικού χωροταξικού σχεδιασμού, προσέγγισης με βάση το οικοσύστημα, καλύτερης πρόσβασης σε χρηματοδότηση και ενισχυμένων ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους επενδυτές, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες των τοπικών κοινοτήτων.

6. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού που παράγει έσοδα και δημιουργεί θέσεις εργασίας με δέουσα προσοχή στην περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση.

7. Τα μέρη διερευνούν το δυναμικό καινοτόμων, νέων και αναδυόμενων βιώσιμων θαλάσσιων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της παλιρροϊκής ενέργειας. Θεσπίζουν τα αναγκαία κανονιστικά πλαίσια και πλαίσια πολιτικής για μελλοντική ανάπτυξη, υποστηρίζοντας την έρευνα και μειώνοντας τα τεχνικά εμπόδια για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των επενδυτών με παράλληλη αποφυγή των κινδύνων για το θαλάσσιο περιβάλλον.

8. Τα μέρη υποστηρίζουν την εφαρμογή στρατηγικών και σχεδίων δράσης για τη γαλάζια οικονομία. Διευκολύνουν τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και άλλων ενδιαφερόμενων μερών στην ανάπτυξη και την υλοποίηση βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας. Δίνουν τη δέουσα προσοχή στην ανάπτυξη των ΑΜΝΚ, αναγνωρίζοντας την εξάρτησή τους από τον ωκεανό.

Άρθρο 20

Εξορυκτικές βιομηχανίες και επεξεργασία

1. Τα μέρη προωθούν τον τομέα των εξορυκτικών βιομηχανιών για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης και τον μετασχηματισμό των αφρικανικών οικονομιών. Τα μέρη ενθαρρύνουν τις επενδύσεις στις εξορυκτικές βιομηχανίες και την επεξεργασία, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της κυριαρχίας των χωρών επί των φυσικών πόρων. Προωθούν τη μεγαλύτερη ολοκλήρωση μεταξύ των αλυσίδων αξίας της Αφρικής και της ΕΕ.

2. Τα μέρη προωθούν τη δίκαιη, υπεύθυνη και χωρίς στρεβλώσεις πρόσβαση στους εξορυκτικούς πόρους, με πλήρη σεβασμό της κυριαρχίας των χωρών επί των φυσικών τους πόρων, και ενθαρρύνουν το βιώσιμο εμπόριο μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης της Αφρικής και της ΕΕ και την προάσπιση των δικαιωμάτων των επηρεαζόμενων κοινοτήτων. Υποστηρίζουν την ανάπτυξη, την εναρμόνιση και την εφαρμογή συνεκτικών πολιτικών και ισχυρών κανονιστικών και νομικών πλαισίων για την εξερεύνηση, την εκμετάλλευση, τον χειρισμό, την αδειοδότηση, τη σύναψη συμβάσεων, τη φορολογία, την επεξεργασία και την εξαγωγή εξορυκτικών πόρων. Ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των τοπικών ΠΜΜΜΕ στον κλάδο των εξορυκτικών βιομηχανιών, με τη διευκόλυνση της μεταφοράς δεξιοτήτων και τεχνολογίας, ώστε να συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητά τους με στόχο να καταστούν φορείς πλήρους συμμετοχής στις αλυσίδες αξίας.

3. Τα μέρη προωθούν τη χρηστή διακυβέρνηση στον εξορυκτικό τομέα για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Ενισχύουν την εθνική νομοθεσία για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές και κατευθυντήριες γραμμές, λαμβάνοντας υπόψη, κατά περίπτωση, τις περιφερειακές στρατηγικές. Καταπολεμούν τη φορολογική απάτη και τη φοροδιαφυγή και διασφαλίζουν ότι όλοι οι φορείς εκμετάλλευσης καταβάλλουν τους φόρους, τα τέλη και τα δικαιώματα που οφείλονται στις χώρες υποδοχής. Χρησιμοποιούν τα εθνικά, περιφερειακά και διεθνή μέσα για την καταπολέμηση της παράνομης εκμετάλλευσης και εμπορίας ορυκτών πόρων.

4. Τα μέρη στηρίζουν εθνικές, περιφερειακές και διεθνείς πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της διαφάνειας και λογοδοσίας όσον αφορά τη χρήση και τη διαχείριση των εξορυκτικών πόρων, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης της διαδικασίας Κίμπερλυ και της πρωτοβουλίας για τη διαφάνεια των εξορυκτικών βιομηχανιών και άλλων σχετικών πρωτοβουλιών για την υπεύθυνη και βιώσιμη εξόρυξη και προμήθεια ορυκτών, όπως οι κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά την υπεύθυνη διαχείριση των αλυσίδων εφοδιασμού με ορυκτά από περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις και περιοχές υψηλού κινδύνου.

5. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη κατάλληλης νομοθεσίας και μηχανισμών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των βιοτεχνικών και μικρών εξορυκτικών επιχειρήσεων, των τοπικών κοινοτήτων και της κοινωνίας των πολιτών, προωθώντας παράλληλα τη δέσμευσή τους, ώστε να διασφαλιστεί η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς εκμετάλλευση των εξορυκτικών πόρων. Προωθούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, τις κλιματικά έξυπνες πρακτικές, τις αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, την υγεία και την ασφάλεια των τοπικών κοινοτήτων και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις. Συνεργάζονται για την ανάπτυξη των παραγωγικών ικανοτήτων των τοπικών επιχειρηματιών στις αλυσίδες αξίας της εξόρυξης και των βιοτεχνικών και μικρών εξορυκτικών επιχειρήσεων και ενθαρρύνουν τις κοινωνικές συμπράξεις μεταξύ των εξορυκτικών εταιρειών, τοπικών κοινοτήτων και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών. Προωθούν εθνικές και περιφερειακές δραστηριότητες χαρτογράφησης και εξερεύνησης για τη βελτίωση της ποιότητας των γεωλογικών πληροφοριών και των συστημάτων διαχείρισης γεωδεδομένων στην Αφρική.

Άρθρο 21

Μεταποιητικές βιομηχανίες

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση της βιώσιμης μεταποίησης στην Αφρική, αναπτύσσοντας ειδικά προσαρμοσμένες στρατηγικές που αποσκοπούν στη μείωση της εξάρτησης από την πρωτογενή παραγωγή χαμηλής ποιότητας και στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

2. Τα μέρη αναπτύσσουν πολιτικές για την προσέλκυση εγχώριων και ξένων άμεσων επενδύσεων στον μεταποιητικό τομέα. Συνεργάζονται για τη στήριξη της ικανότητας των ΠΜΜΜΕ. Προωθούν την καινοτομία και τους προηγμένους συνεργατικούς σχηματισμούς, τα δίκτυα και τις συμπράξεις στον τομέα της μεταποίησης.

3. Τα μέρη προσπαθούν να αυξήσουν το ποσοστό της μεταποίησης υψηλής έντασης εργασίας. Συνεργάζονται για την αφομοίωση νέων και αναδυόμενων τεχνολογιών με σκοπό τον μετασχηματισμό των αλυσίδων εφοδιασμού και τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής.

4. Τα μέρη στηρίζουν τις προσπάθειες για την αύξηση του εμπορίου μεταποιημένων προϊόντων μέσω της σύνδεσης με τις αγορές και της διευκόλυνσης του εμπορίου, μεταξύ άλλων για τη βελτίωση των προτύπων ποιότητας και των υποδομών. Ενισχύουν την περιφερειακή ολοκλήρωση για να απελευθερώσουν το μεταποιητικό δυναμικό της Αφρικής και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά της στις παγκόσμιες αγορές.

Άρθρο 22

Υπηρεσίες

1. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για τη στήριξη της ανάπτυξης ενός δυναμικού και ισχυρού τομέα υπηρεσιών, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για την αύξηση του εμπορίου στον τομέα των υπηρεσιών, των εξαγωγών και των επενδύσεων και για την ενίσχυση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και της διαπεριφερειακής συνεργασίας.

2. Τα μέρη αναπτύσσουν τομεακές πολιτικές και μέτρα για την αντιμετώπιση των κανονιστικών εμποδίων, τη βελτίωση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου και την ενίσχυση της ικανότητας παροχής υπηρεσιών. Υποστηρίζουν την εφαρμογή της Γενικής Συμφωνίας του ΠΟΕ για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS), εμβαθύνουν την περιφερειακή συνεργασία και μειώνουν τον κατακερματισμό των αγορών υπηρεσιών στην Αφρική, ενισχύουν την παραγωγή και ανάλυση δεδομένων για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών και στηρίζουν την παρακολούθηση της ενοποίησης των υπηρεσιών και του αντικτύπου των μεταρρυθμίσεων στη μείωση του εμπορικού κόστους.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση των εμπορικών συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της κυκλοφορίας των φυσικών προσώπων για επιχειρηματικούς σκοπούς μεταξύ της Αφρικής και της ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση σε βασικούς τομείς για την οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξή τους, όπως οι ΤΠΕ, η υγεία, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, η διανομή, ο τουρισμός, οι κατασκευές και οι συναφείς υπηρεσίες μηχανικού, σύμφωνα με τις υφιστάμενες διεθνείς συμφωνίες.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της ικανότητας παροχής υπηρεσιών που σχετίζονται με τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας.

Άρθρο 23

Μεταφορές

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την επίτευξη σύγχρονων, ασφαλών και βιώσιμων συστημάτων μεταφορών, ενισχύοντας τη διασυνδεσιμότητα εντός της Αφρικής, καθώς και μεταξύ της Αφρικής και της ΕΕ.

2. Τα μέρη βελτιώνουν τη συνολική διακυβέρνηση του τομέα των μεταφορών, αναπτύσσοντας και εφαρμόζοντας αποτελεσματικούς κανονισμούς που επιτρέπουν τον θεμιτό ανταγωνισμό εντός και μεταξύ των τρόπων μεταφοράς. Στόχος τους είναι η μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των τρόπων μεταφοράς με την προώθηση της καθαρής ενέργειας μέσω βελτιωμένων προτύπων καυσίμων και ενεργειακά αποδοτικών τεχνολογιών.

3. Τα μέρη ενισχύουν τις επενδύσεις για τη στήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης των υποδομών και των δικτύων μεταφορών (ήτοι οδικών, εναέριων, υδάτινων, σιδηροδρομικών μεταφορών), δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις υποδομές για ελλείπουσες συνδέσεις και στη συντήρησή τους, λαμβάνοντας υπόψη το πρόγραμμα ανάπτυξης των υποδομών στην Αφρική. Βελτιώνουν την πρόσβαση των αγροτικών και απομακρυσμένων κοινοτήτων σε βασικές υποδομές προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνικοοικονομική τους ανάπτυξη. Εργάζονται για την ενίσχυση των βιώσιμων λιμενικών υποδομών και εγκαταστάσεων και διερευνούν τη δυνατότητα δημιουργίας πράσινων λιμένων.

4. Τα μέρη συνεργάζονται στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, στηρίζοντας, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία και την ενίσχυση της ενιαίας αφρικανικής αγοράς αερομεταφορών. Ενισχύουν τις επενδύσεις, διευρύνουν και εμβαθύνουν τη ρυθμιστική συνεργασία και ενισχύουν την ασφάλεια και την προστασία, καθώς και την επιτήρηση του εναέριου χώρου, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητάς τους να ανταποκρίνονται σε συναφείς απειλές και κινδύνους.

Άρθρο 24

Βιώσιμη ενέργεια

1. Τα μέρη προσπαθούν να επιταχύνουν την πρόσβαση σε βιώσιμη και οικονομικά προσιτή ενέργεια, να αναπτύξουν ανθεκτικές ενεργειακές υποδομές, κυρίως στις αγροτικές περιοχές, και να προωθήσουν την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την αποδοτική χρήση της ενέργειας. Προωθούν τη χρήση των πλέον αποδοτικών τεχνολογιών ενέργειας και χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς, ιδίως στους τομείς της γεωργίας, της μεταποίησης, των εξορυκτικών βιομηχανιών και του τουρισμού.

2. Τα μέρη προωθούν την ενεργειακή ασφάλεια και δημιουργούν και ενισχύουν αποτελεσματικές ενεργειακές διασυνδέσεις εντός της Αφρικής και μεταξύ Αφρικής και ΕΕ, ώστε να εξασφαλίζεται αξιόπιστος και οικονομικά προσιτός ενεργειακός εφοδιασμός. Αντιμετωπίζουν τις ρυθμιστικές, οικονομικές, κοινωνικές και άλλες προκλήσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη στρατηγικών διαδρόμων βιώσιμης ενέργειας.

3. Τα μέρη διευκολύνουν τις ανοικτές, διαφανείς, ανταγωνιστικές και λειτουργικές αγορές ενέργειας με τη θέσπιση νομικών και κανονιστικών πλαισίων που προωθούν τις επενδύσεις στη βιώσιμη ενέργεια, την αποθήκευση ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Καταργούν σταδιακά τις επιβλαβείς για το περιβάλλον επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων. Αναλαμβάνουν να ενισχύσουν την εταιρική σχέση μεταξύ του ιδιωτικού τομέα της Αφρικής και του ιδιωτικού τομέα της ΕΕ, καθώς και τη συμμετοχή του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα τους, προκειμένου να τονωθούν οι επενδύσεις στη βιώσιμη παραγωγή ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και την πρόσβαση στην ενέργεια. Κινητοποιούν επενδύσεις σε διαφοροποιημένο και καθαρό ενεργειακό μείγμα για την ηλεκτρική ενέργεια, ευνοώντας τους ανανεώσιμους πόρους. Υποστηρίζουν την υλοποίηση σχετικών εθνικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών για την ενέργεια στην Αφρική, συμβάλλοντας, μεταξύ άλλων, στην επίτευξη των στόχων της αφρικανικής πρωτοβουλίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

4. Τα μέρη προωθούν την ενεργειακή απόδοση και την εξοικονόμηση ενέργειας σε όλα τα στάδια της ενεργειακής αλυσίδας, από την παραγωγή έως την κατανάλωση. Συμφωνούν να καταβάλουν προσπάθειες για την αύξηση της ικανότητας βιώσιμης παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας και για τη βελτίωση των υποδομών μεταφοράς και διανομής μέσω της προώθησης ασφαλών, βιώσιμων, αποδοτικών ως προς τους πόρους και κλιματικά έξυπνων λύσεων που συμβάλλουν αποτελεσματικότερα στην εξάλειψη της φτώχειας.

5. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη και υιοθέτηση καθαρών, ποικίλων, οικονομικά αποδοτικών και βιώσιμων ενεργειακών τεχνολογιών, με έμφαση στις τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενέργειας χαμηλών εκπομπών και στα μέτρα ενεργειακής απόδοσης και εξοικονόμησης ενέργειας, με την ενίσχυση των ικανοτήτων και την προώθηση εταιρικών σχέσεων, δεσμών και κοινών επιχειρήσεων Αφρικής-ΕΕ μεταξύ οικονομικών φορέων. Προωθούν κοινά δίκτυα έρευνας και καινοτομίας στους τομείς των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης.

6. Τα μέρη στηρίζουν τομεακές μεταρρυθμίσεις και την ανάπτυξη κατάλληλων κανονιστικών πλαισίων και πλαισίων πολιτικής για τη διασφάλιση της περιφερειακής διασυνδεσιμότητας και συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας. Ενισχύουν τις περιφερειακές κοινοπραξίες ισχύος ως όχημα για ολοκληρωμένες διασυνοριακές αγορές και συναλλαγές ενέργειας.

Άρθρο 25

ΤΠΕ και ψηφιακή οικονομία

1. Τα μέρη αυξάνουν την πρόσβαση σε ανοικτές, οικονομικά προσιτές και ΤΠΕ για όλους, μεταξύ άλλων με τη στήριξη στοχευμένων επενδύσεων. Αναπτύσσουν τα αναγκαία νομοθετικά πλαίσια και τους ρυθμιστικούς οργανισμούς για την αδειοδότηση των παρόχων υπηρεσιών, την προώθηση της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, τη διασφάλιση της δίκαιης μεταχείρισης των καταναλωτών και τη στήριξη της προστασίας των δεδομένων και των καταναλωτών.

2. Τα μέρη βελτιώνουν την πρόσβαση σε ψηφιακές τεχνολογίες και υπηρεσίες και καθιερώνουν οικονομικά προσιτή ψηφιακή συνδεσιμότητα, μεταξύ άλλων μέσω ευνοϊκού πλαισίου πολιτικής και κανονιστικού πλαισίου. Βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και διευκολύνουν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και σε υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας που υποστηρίζεται από ψηφιακές τεχνολογίες και την ενσωμάτωση της ψηφιοποίησης, ώστε να βελτιωθούν η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων σε όλους τους οικονομικούς τομείς με στόχο την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης και μετασχηματισμού χωρίς αποκλεισμούς.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος, ιδίως μέσω της δημιουργίας και της προσαρμογής κατάλληλων νομικών και θεσμικών πλαισίων, με σκοπό την απελευθέρωση του δυναμικού της ψηφιακής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου, για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη, με ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και τους νέους.

4. Τα μέρη στηρίζουν τη μετάβαση προς οικονομίες βασισμένες στη γνώση.

Άρθρο 26

Τουρισμός

1. Τα μέρη συνεργάζονται για τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού, το οποίο ενθαρρύνει την οικονομική ανάπτυξη, δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και κοινωνικών παραμέτρων, μεταξύ άλλων με τη διαχείριση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ειδικότερα η τουριστική βιομηχανία.

2. Τα μέρη ενισχύουν τις επενδύσεις για την προώθηση και την ανάπτυξη των τουριστικών προϊόντων, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την ανταγωνιστική θέση των ΠΜΜΜΕ. Ενισχύουν τις διασυνδέσεις μεταξύ του τουριστικού τομέα και άλλων συναφών οικονομικών τομέων, όπως η γεωργία, η δασοκομία, οι μεταφορές, η γαλάζια οικονομία, καθώς και οι πολιτιστικές βιομηχανίες και η πολιτιστική κληρονομιά, με σκοπό τη βελτιστοποίηση των κοινωνικοοικονομικών οφελών του τουρισμού.

3. Τα μέρη ενισχύουν την προστασία και την προαγωγή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία του περιβάλλοντος και της άγριας ζωής. Σέβονται την ακεραιότητα και τα συμφέροντα των τοπικών κοινοτήτων και μεγιστοποιούν τη συμμετοχή τους στη διαδικασία ανάπτυξης του τουρισμού, κυρίως στον αγροτουρισμό και τον κοινοτικό τουρισμό και στον οικοτουρισμό.

4. Τα μέρη αναπτύσσουν πρωτοβουλίες που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό και βελτιώνουν τα πρότυπα παροχής υπηρεσιών. Προωθούν την κατάρτιση και την ανταλλαγή πείρας και ανταλλάσσουν πληροφορίες και στατιστικά στοιχεία αμοιβαίου ενδιαφέροντος στον τομέα του τουρισμού.

Κεφάλαιο 3

Επιστήμη, τεχνολογική ανάπτυξη, έρευνα και καινοτομία

Άρθρο 27

Επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη

Τα μέρη συνεργάζονται στους τομείς της επιστημονικής έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων και τη βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.

Άρθρο 28

Έρευνα και καινοτομία

1. Τα μέρη συμφωνούν να κινητοποιήσουν πόρους για την προώθηση δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας που αποσκοπούν στη στήριξη της χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης και της μετάβασης σε κοινωνίες και οικονομίες που βασίζονται στη γνώση.

2. Τα μέρη ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών και εγκαταστάσεων. Προωθούν τη βασική και εφαρμοσμένη έρευνα, μεταξύ άλλων στους τομείς της μηχανικής και της τεχνητής νοημοσύνης, και ενθαρρύνουν τα ανοικτά δεδομένα για την επιδίωξη αμοιβαία επωφελούς επιστημονικής αριστείας. Προωθούν την έρευνα που διεξάγεται σε αφρικανικά πανεπιστήμια, ινστιτούτα και ερευνητικά κέντρα, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στη μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Ενισχύουν τη συμμετοχή στην παγκόσμια έρευνα, την ανάπτυξη και μεταφορά τεχνολογίας, την καινοτομία και την παραγωγή γνώσης.

3. Τα μέρη προωθούν και υποστηρίζουν καινοτόμα προγράμματα κινητικότητας και κατάρτισης για σπουδαστές, ακαδημαϊκούς και ερευνητές και ενισχύουν την ικανότητα των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να δικτυώνονται αποτελεσματικά στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Ενθαρρύνουν τον διάλογο, την ανταλλαγή γνώσεων και τη συνεργασία μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας, των ερευνητών και των φορέων καινοτομίας, αφενός, και του ιδιωτικού τομέα, αφετέρου, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας και την ενίσχυση των επιχειρηματικών οικοσυστημάτων.

Άρθρο 29

Διαστημική και γεωχωρική τεχνολογία

1. Τα μέρη αξιοποιούν τα δυνητικά οφέλη της διαστημικής επιστήμης, τεχνολογίας, καινοτομίας και εφαρμογών σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα των μη στρατιωτικών διαστημικών δραστηριοτήτων, όπως η διαστημική έρευνα, οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες του Παγκόσμιου Δορυφορικού Συστήματος Πλοήγησης, η ανάπτυξη δορυφορικών συστημάτων φασματικής επαύξησης, η γεωσκόπηση και η γεωεπιστήμη, κυρίως όσον αφορά τη χρήση έγκαιρης προειδοποίησης και επιτήρησης. Συνεργάζονται για την ανάπτυξη υπεύθυνης και βιώσιμης διαστημικής αγοράς και βιομηχανίας που προωθεί και ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων που αξιοποιούν τις διαστημικές τεχνολογίες και εφαρμογές για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη βελτίωση της ευημερίας των ανθρώπων και αντιμετωπίζουν τις κοινωνικοοικονομικές ευκαιρίες και προκλήσεις της Αφρικής, λαμβανομένης υπόψη της αφρικανικής διαστημικής πολιτικής και στρατηγικής. Βελτιώνουν την πρόσβαση σε δεδομένα, πληροφορίες, υπηρεσίες και προϊόντα που προέρχονται από το διάστημα.

ΤΙΤΛΟΣ II

Ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη

Άρθρο 30

Τα μέρη εργάζονται για την εξάλειψη της φτώχειας σε όλες τις μορφές της έως το 2030, την καταπολέμηση των ανισοτήτων, την επίτευξη ισότητας των φύλων και τη δημιουργία των συνθηκών που θα επιτρέπουν σε όλους να απολαμβάνουν αξιοπρεπή ζωή, να συμμετέχουν στον δημοκρατικό βίο και να συμβάλλουν ενεργά στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Προωθούν την κοινωνική προστασία με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας και την καταπολέμηση των ανισοτήτων και ως μέσο για τη δημιουργία αυτοενισχυτικού κύκλου προς μια δίκαιη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Επενδύουν στο ανθρώπινο κεφάλαιο ως αναπόσπαστο μέρος της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης, καθώς και ως τρόπο αύξησης της απασχολησιμότητας των νέων για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και της επιχειρηματικότητας.

Κεφάλαιο 1

Ανθρώπινη ανάπτυξη

Άρθρο 31

Εκπαίδευση

1. Τα μέρη αποσκοπούν στην επίτευξη καθολικής, χωρίς αποκλεισμούς και ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση όλων των βαθμίδων, από την προσχολική έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των ποσοστών εγγραφής και παραμονής στην εκπαίδευση. Ενισχύουν την ποιότητα της τυπικής εκπαίδευσης και της μη τυπικής μάθησης, συνεργάζονται στην ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών και βελτιώνουν την υποδομή και τον εξοπλισμό των εκπαιδευτικών κέντρων. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών, καθώς και στις πλέον ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, και σε εκείνες που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και σε επισφαλή κατάσταση.

2. Τα μέρη προωθούν τη διευρυμένη διδασκαλία και εφαρμογή των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM), καθώς και των ανθρωπιστικών σπουδών, για όλους. Προωθούν τη χρήση προσβάσιμων και οικονομικά προσιτών ψηφιακών τεχνολογιών και την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και ψηφιακού γραμματισμού για όλους.

3. Τα μέρη προσπαθούν να ενισχύσουν τις εγγραφές και την ποιότητα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση και στη μάθηση στον χώρο εργασίας, καθώς και στην εκπαίδευση ενηλίκων, για να δημιουργήσουν μια κρίσιμη μάζα ειδικευμένων εργαζομένων στον τομέα της καινοτομίας και ατόμων με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για να ενθαρρύνουν την αναγνώριση και τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων και τη βελτίωση της διασφάλισης της ποιότητας και της συνάφειας. Αυξάνουν τη στήριξη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών για τη διευκόλυνση της κινητικότητας σπουδαστών, προσωπικού, ακαδημαϊκών και ερευνητών μεταξύ Αφρικής και ΕΕ. Ενθαρρύνουν τις συμπράξεις μεταξύ ιδρυμάτων και προωθούν την ανάπτυξη και τη μεταφορά γνώσεων.

Άρθρο 32

Υγεία

1. Τα μέρη στοχεύουν στην επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης και ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές βασικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης των εθνικών συστημάτων υγείας και λειτουργικών, σύγχρονων εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την εξάλειψη της προλαμβανόμενης μητρικής, παιδικής και νεογνικής θνησιμότητας και νοσηρότητας. Αποσκοπούν στην παροχή καθολικής πρόσβασης σε υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας. Συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη επίπτωση και επιβάρυνση των μη μεταδοτικών νοσημάτων.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των μεταδοτικών ασθενειών και των νοσημάτων που μεταδίδονται με διαβιβαστές, συμπεριλαμβανομένων των παραμελημένων τροπικών νόσων. Συνεργάζονται για την αντιμετώπιση πανδημιών όπως το HIV/AIDS, η φυματίωση και η ελονοσία και για τη σημαντική μείωση του ποσοστού θανάτων που αποδίδονται σ' αυτές. Υποστηρίζουν την πρόσβαση σε ασφαλή και οικονομικά προσιτά βασικά φάρμακα, εμβόλια και διαγνωστικά μέσα, συμπεριλαμβανομένης της καθολικής πρόσβασης των ατόμων με HIV/AIDS σε αντιρετροϊκή θεραπεία.

4. Τα μέρη ενισχύουν την ικανότητα ετοιμότητας και αντίδρασης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης για τον εντοπισμό, την πρόληψη και την αντιμετώπιση επιδημικών εξάρσεων και άλλων απειλών κατά της υγείας, όπως η μικροβιακή αντοχή, υιοθετώντας την προσέγγιση «Μία υγεία». Συμφωνούν να αυξήσουν τη στήριξη των εθνικών και περιφερειακών συστημάτων πρόληψης, επιτήρησης και παρακολούθησης της υγείας.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση των τοπικών γνώσεων και τη ρύθμιση της παραδοσιακής ιατρικής στις δραστηριότητες δημόσιας υγείας.

Άρθρο 33

Ύδρευση, αποχέτευση και στέγαση

1. Τα μέρη εργάζονται για να διασφαλίσουν ότι όλοι έχουν πρόσβαση σε σύγχρονα και βιώσιμα ενδιαιτήματα που παρέχουν ποιοτικές βασικές υπηρεσίες.

2. Τα μέρη προωθούν την πρόσβαση όλων σε οικονομικά προσιτή και αξιοπρεπή στέγαση σε βιώσιμους ανθρώπινους οικισμούς, λαμβάνοντας υπόψη τον αποτελεσματικό χωροταξικό σχεδιασμό και τη γαιοκτησία, καθώς και τα συστήματα χρήσης και διαχείρισης κατά την εφαρμογή πολιτικών στέγασης. Εργάζονται για τη μείωση του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν σε παραγκουπόλεις και συνεργάζονται για την αναβάθμιση των παραγκουπόλεων και των άτυπων οικισμών.

3. Τα μέρη προωθούν την καθολική πρόσβαση σε επαρκές, ασφαλές, φυσικά προσβάσιμο και οικονομικά προσιτό νερό για προσωπική και οικιακή χρήση, μεταξύ άλλων μέσω της βιώσιμης και ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων και των υδατικών συστημάτων, και της αποδοτικότερης χρήσης του νερού και της ανακύκλωσης του νερού.

4. Τα μέρη ενισχύουν τη φυσική και οικονομικά προσιτή πρόσβαση σε αποχέτευση για όλες και όλους, σε όλους τους τομείς της ζωής, η οποία είναι ασφαλής, υγιεινή, κοινωνικά και πολιτισμικά αποδεκτή και διασφαλίζει την ιδιωτικότητα και την αξιοπρέπεια.

5. Τα μέρη αυξάνουν την πρόσβαση όλων σε υπηρεσίες βιώσιμης ενέργειας και στηρίζουν την αποδοτικότητα της χρήσης ενέργειας από τα νοικοκυριά.

Άρθρο 34

Επισιτιστική ασφάλεια και βελτίωση της διατροφής

1. Τα μέρη ενισχύουν την πρόσβαση σε ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα με σκοπό την επίτευξη του στόχου της μηδενικής πείνας και την εξάλειψη των λιμών και άλλων ειδών επισιτιστικών κρίσεων. Υποστηρίζουν τη δημιουργία κατάλληλων συστημάτων εφοδιασμού και αποθήκευσης τροφίμων.

2. Τα μέρη καταπολεμούν όλες τις μορφές υποσιτισμού, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της παραγωγής και διανομής τροφίμων και μέσω καλύτερης αποχέτευσης και καλύτερων περιβαλλοντικών συνθηκών. Στηρίζουν τη βιώσιμη γεωργική παραγωγή και παραγωγικότητα, μεταξύ άλλων και σε επίπεδο αλιείας μικρής κλίμακας, για την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού τους ως κρίσιμων πηγών για την επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης των μικρών παραγωγών σε χρηματοδότηση και της ανάπτυξης υποδομών άρδευσης, αποθήκευσης και μεταφοράς για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά και τη διασφάλιση της ασφάλειας και της ποιότητας των τροφίμων.

3. Τα μέρη ενισχύουν την ανθεκτικότητα των πλέον ευάλωτων πληθυσμών σε κλυδωνισμούς που σχετίζονται με τρόφιμα μέσω της ενίσχυσης των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας. Ενισχύουν τον συντονισμό μεταξύ της αναπτυξιακής και της ανθρωπιστικής δράσης, ώστε να προλαμβάνονται και να αποτρέπονται καλύτερα οι λιμοί και άλλες μορφές επισιτιστικών κρίσεων και να πραγματοποιείται καλύτερα η σχετική προετοιμασία, και να διασφαλίζεται η έγκαιρη ανάληψη δράσης για τη διάθεση τροφίμων σε τοπικό επίπεδο.

Κεφάλαιο 2

Ανισότητα και κοινωνική συνοχή

Άρθρο 35

Ανισότητα και κοινωνική προστασία

1. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών και συστημάτων κοινωνικής προστασίας και ασφάλισης με σκοπό την εξάλειψη της φτώχειας, την καταπολέμηση των ανισοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

2. Τα μέρη υποστηρίζουν τον μετασχηματιστικό ρόλο των πολιτικών και των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, που προάγουν την ισότητα, προωθούν την κοινωνική ένταξη και τον διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους και ενισχύουν την ισότιμη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη. Αποσκοπούν στη σταδιακή δημιουργία καθολικών εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας, μεταξύ άλλων μέσω της θέσπισης κατώτατων ορίων κοινωνικής προστασίας, με ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη στήριξη της επίτευξης και διατήρησης της αύξησης του εισοδήματος του 40 % του πληθυσμού με το χαμηλότερο εισόδημα σε ποσοστό υψηλότερο του εθνικού μέσου όρου.

4. Τα μέρη επιδιώκουν να διασφαλίσουν την παροχή κοινωνικής ασφάλισης σε όλα τα άτομα που εργάζονται σε τομείς της επίσημης οικονομίας. Επιδιώκουν επίσης να αυξήσουν τον αριθμό των ατόμων με πρόσβαση στην κοινωνική ασφάλιση μεταξύ των απασχολούμενων στον άτυπο τομέα και στην αγροτική οικονομία, με στόχο τη σταδιακή επίτευξη καθολικότητας.

5. Τα μέρη αναπτύσσουν πρωτοβουλίες για τη στήριξη της μετάβασης από την άτυπη στην επίσημη οικονομία, συμπεριλαμβανομένων της πρόσβασης σε πιστώσεις και μικροχρηματοδότηση και της ενίσχυσης των μέτρων κοινωνικής προστασίας.

6. Τα μέρη προωθούν και διευκολύνουν τον διάλογο μεταξύ των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων στην επίσημη και άτυπη οικονομία, και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων.

Άρθρο 36

Αξιοπρεπής εργασία

1. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή μακροοικονομικών πολιτικών, πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικών πολιτικών που εστιάζουν στη δημιουργία πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους, ιδίως για τους νέους και τις γυναίκες, καθώς και για τα ευάλωτα άτομα και ομάδες.

2. Τα μέρη αναπτύσσουν και διατηρούν αγορές εργασίας που λειτουργούν εύρυθμα και χωρίς αποκλεισμούς και θεσπίζουν μέτρα για την αντιμετώπιση της άτυπης οικονομίας και την πρόληψη των αθέμιτων εργασιακών πρακτικών.

3. Τα μέρη στηρίζουν μέτρα που διασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες απασχόλησης και ίση αμοιβή για εργασία ίσης αξίας και εγγυώνται επαρκή αμειβόμενη γονική άδεια τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Θεσπίζουν μέτρα πρόληψης και προστασίας από κάθε μορφή διάκρισης στον χώρο εργασίας, διασφαλίζουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην εργασία και βελτιώνουν τις συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας για τους εργαζομένους.

4. Τα μέρη εργάζονται για την εξάλειψη της παιδικής εργασίας δίνοντας προτεραιότητα στις χειρότερες μορφές της.

Άρθρο 37

Άτομα με αναπηρία

1. Τα μέρη προωθούν, προστατεύουν και διασφαλίζουν την πλήρη και ισότιμη άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλα τα άτομα με αναπηρία, με σκοπό την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

2. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίσουν την πλήρη ένταξη των ατόμων με αναπηρία στην κοινωνία και τη συμμετοχή τους σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής, μεταξύ άλλων στις δημοκρατικές και πολιτικές υποθέσεις και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Προλαμβάνουν, καταπολεμούν και εξαλείφουν κάθε επιβλαβή πρακτική και κάθε μορφή εκμετάλλευσης, βίας και κακοποίησης ή διάκρισης σε βάρος ατόμων με αναπηρία και προστατεύουν τους συγγενείς, τους φροντιστές ή τους μεσάζοντες από διακρίσεις λόγω της σχέσης τους με άτομα με αναπηρία.

3. Τα μέρη προωθούν την ισότιμη και απρόσκοπτη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία στις κοινωνικές υπηρεσίες, στις μεταφορές και σε άλλες υλικές υποδομές, καθώς και σε ψυχαγωγικές και πολιτιστικές δραστηριότητες, και υποστηρίζουν εναλλακτικές μεθόδους επικοινωνίας, κατά περίπτωση, ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης ένταξή τους στην κοινωνία.

4. Τα μέρη προωθούν την ισότιμη πρόσβαση στις αγορές εργασίας, απαγορεύοντας κάθε διάκριση λόγω αναπηρίας όσον αφορά όλες τις μορφές και συνθήκες απασχόλησης. Στηρίζουν την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα μέσω στοχευμένων πολιτικών και μέτρων παροχής κινήτρων, μεταξύ άλλων για την αυτοαπασχόληση και την επιχειρηματικότητα.

Άρθρο 38

Πολιτισμός, αθλητισμός και επαφές μεταξύ των λαών

1. Τα μέρη στηρίζουν τον πολιτισμό ως μοχλό βιώσιμης και οικονομικής ανάπτυξης. Δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για την πολιτιστική καινοτομία, πολυμορφία και ανάπτυξη, καθώς και για τη δημιουργία, την προστασία, την παραγωγή και τη διανομή πολιτιστικών έργων. Ενθαρρύνουν τη χρήση νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών για την προώθηση του πολιτισμού τους.

2. Τα μέρη προωθούν την προστασία και την ενίσχυση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, και της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης, με σκοπό την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης και την προώθηση ισορροπημένων πολιτιστικών ανταλλαγών.

3. Καταβάλλουν προσπάθειες για την προώθηση της κινητικότητας των επαγγελματιών των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργίας, καθώς και της κυκλοφορίας των έργων τέχνης, και αναλαμβάνουν κοινές πρωτοβουλίες σε διάφορους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας. Ενθαρρύνουν τις διαπολιτισμικές ανταλλαγές και τον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ των οργανώσεων νεολαίας και της κοινωνίας των πολιτών από την Αφρική και την ΕΕ.

4. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη των τομέων της δημιουργίας. Εργάζονται για τη θέσπιση μέτρων στήριξης με σκοπό την τόνωση της καλλιτεχνικής δημιουργίας και τη διευκόλυνση της ανταλλαγής καλλιτεχνικής έκφρασης.

5. Τα μέρη προωθούν τον αθλητισμό ως μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης, κοινωνικής ένταξης, απαγόρευσης των διακρίσεων και προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προσπαθούν να αναπτύξουν κατάλληλες εγκαταστάσεις και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές και άλλες δραστηριότητες φυσικής αγωγής. Υποστηρίζουν επίσης τον αθλητισμό ως μέσο διαπολιτισμικού διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ των εθνών, πρόληψης των συγκρούσεων και της βίας και συμφιλίωσης μετά από συγκρούσεις.

Κεφάλαιο 3

Πληθυσμός και ανάπτυξη

Άρθρο 39

Δημογραφία

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν την ανάγκη διαχείρισης των ευκαιριών και των προκλήσεων που θέτει η δημογραφική αλλαγή προκειμένου να ανταποκριθούν καλύτερα στις προσδοκίες και τις ελπίδες των μελλοντικών γενεών στην Αφρική και την ΕΕ.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν τη συστηματική συλλογή, ανάλυση, αποθήκευση και διάδοση στατιστικών και δεδομένων για όλο τον πληθυσμό σύμφωνα με τα πρότυπα δεοντολογίας, εμπιστευτικότητας και προστασίας της ιδιωτικής ζωής και λαμβάνουν υπόψη τα δεδομένα και τις τάσεις στα αναπτυξιακά τους σχέδια.

3. Τα μέρη ενδυναμώνουν τους νέους και τις γυναίκες και επενδύουν σε αυτούς/-ές, αναγνωρίζοντας τον κρίσιμο ρόλο τους στις δημογραφικές διαδικασίες. Προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και των νέων και τους παρέχουν την εκπαίδευση και τις δεξιότητες που χρειάζονται. Κινητοποιούν επενδύσεις και δημιουργούν οικονομικές ευκαιρίες, ώστε να αξιοποιηθεί το δυναμικό των μεγάλων πληθυσμών νεαρών ατόμων.

Άρθρο 40

Ισότητα των φύλων και χειραφέτηση των γυναικών

1. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία με στόχο τη βελτίωση και την επέκταση της ισότιμης συμμετοχής και των ίσων ευκαιριών για όλους, σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Διασφαλίζουν ότι η διάσταση του φύλου ενσωματώνεται συστηματικά σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης των γυναικών και των κοριτσιών. Προσπαθούν να άρουν όλα τα εμπόδια στην υγεία και την εκπαίδευση προκειμένου να εξαλειφθούν οι ανισότητες μεταξύ των φύλων. Εργάζονται για την καθολική και ισότιμη πρόσβαση στην τυπική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, προκειμένου να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό των γυναικών και των κοριτσιών και να συμβάλουν στην πραγμάτωση των προσδοκιών τους. Διασφαλίζουν ότι το διδακτικό υλικό και οι μέθοδοι διδασκαλίας λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου και ενθαρρύνουν τις γυναίκες και τα κορίτσια να πραγματοποιούν σπουδές στους κλάδους STEM.

3. Τα μέρη διευκολύνουν την ισότιμη πρόσβαση των γυναικών στις οικονομικές ευκαιρίες, την απασχόληση, τις πιστωτικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς και στον έλεγχο και τη χρήση της γης και άλλων παραγωγικών περιουσιακών στοιχείων. Στηρίζουν τις γυναίκες επιχειρηματίες, εξαλείφουν το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και καταργούν κανονισμούς και πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις. Λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα για τον εντοπισμό και την ανάληψη δράσης κατά των σεξιστικών πράξεων και για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων των διακρίσεων λόγω φύλου, όπως τα αρνητικά κοινωνικά πρότυπα και τα έμφυλα στερεότυπα, μεταξύ άλλων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

4. Τα μέρη ενισχύουν τη φωνή των κοριτσιών και των γυναικών και τη συμμετοχή τους στην πολιτική ζωή μέσω μέτρων για την επίτευξη ισότητας των φύλων στις εκλογικές διαδικασίες, στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και διακυβέρνησης και στις ανώτερες κυβερνητικές θέσεις, συμπεριλαμβανομένων των συνταγματικών οργάνων και των κρατικών επιχειρήσεων, και προωθούν τον ενεργό ρόλο τους στις προσπάθειες οικοδόμησης της ειρήνης και της συμφιλίωσης.

5. Τα μέρη θεσπίζουν και επιβάλλουν νομοθεσία που προστατεύει τις γυναίκες και τα κορίτσια από κάθε μορφή βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και έμφυλης βίας, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κακοποίησης και της εμπορίας ανθρώπων.

6. Τα μέρη δεσμεύονται για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της Διακήρυξης του Πεκίνου, καθώς και της πλατφόρμας δράσης και του προγράμματος δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη και των αποτελεσμάτων των διασκέψεων αναθεώρησής τους. Επιπλέον, τονίζουν την ανάγκη καθολικής πρόσβασης σε ποιοτική και οικονομικά προσιτή ολοκληρωμένη ενημέρωση και εκπαίδευση για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, λαμβανομένης υπόψη της διεθνούς τεχνικής καθοδήγησης της UNESCO σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, καθώς και την ανάγκη παροχής σχετικών υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Προωθούν και ενθαρρύνουν την κύρωση και την αποτελεσματική εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Αφρικανικού Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών για τα δικαιώματα των γυναικών στην Αφρική, που συνήφθη στη Μπανζούλ στις 26 Ιουνίου 1981 («πρωτόκολλο του Μαπούτο»), και στηρίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή του σχεδίου δράσης του Μαπούτο για την περίοδο 2016-2030, ανάλογα με την περίπτωση.

Άρθρο 41

Νεολαία

1. Τα μέρη στηρίζουν την επιχειρηματικότητα των νέων, αναλαμβάνουν να εξασφαλίσουν αξιοπρεπή απασχόληση για τους νέους, μεταξύ άλλων στηρίζοντάς τους στην απόκτηση δεξιοτήτων σχετικών με την αγορά εργασίας μέσω της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής και τεχνικής κατάρτισης και της ενισχυμένης πρόσβασης σε ψηφιακές τεχνολογίες, και να διευκολύνουν την πρόσβαση σε γη και πιστώσεις. Δημιουργούν φιλικές προς τους νέους υπηρεσίες απασχόλησης για τη σύνδεση των νέων με ευκαιρίες απασχόλησης.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενδυνάμωση των νέων και εργάζονται για να δημιουργήσουν χώρο για την ενεργό ένταξή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και τη συμμετοχή τους στον δημοκρατικό και πολιτικό βίο, καθώς και στις προσπάθειες οικοδόμησης της ειρήνης και συμφιλίωσης. Προωθούν πολιτικές και προγράμματα για περιθωριοποιημένους νέους, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων προάσπισης των αιτημάτων των νέων, ώστε να τους προσφέρουν την ευκαιρία και τα κίνητρα για να επανενταχθούν στην κοινωνία.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της πρόσβασης όλων των παιδιών σε ποιοτικές βασικές υπηρεσίες, στην πρόληψη της στρατολόγησης και της χρήσης παιδιών σε καταστάσεις συγκρούσεων και στον τερματισμό κάθε μορφής βίας και επιβλαβών πρακτικών κατά παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των γάμων παιδιών, των πρώιμων και καταναγκαστικών γάμων παιδιών, της παιδικής εργασίας, της κακοποίησης παιδιών και της σωματικής τιμωρίας, με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

Άρθρο 42

Βιώσιμη αστικοποίηση και αγροτική ανάπτυξη

1. Τα μέρη ενισχύουν το δυναμικό των πόλεων ως κόμβων βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και καινοτομίας.

2. Τα μέρη προωθούν τον βιώσιμο σχεδιασμό χρήσης γης και την ισότιμη διαχείριση των αγορών γης, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη διαφανή και ρυθμιζόμενη απόκτηση γης και στα δικαιώματα ιδιοκτησίας. Προωθούν επίσης τη βιώσιμη αστική κινητικότητα και τις έξυπνες, ασφαλείς πόλεις που αξιοποιούν τις ευκαιρίες που προσφέρουν η ψηφιοποίηση και οι τεχνολογίες. Ενσωματώνουν λύσεις βιώσιμης παραγωγής ενέργειας και ενεργειακής απόδοσης, ενθαρρύνουν την παραγωγική χρήση της ενέργειας, βελτιώνουν τη διαχείριση των αποβλήτων και αντιμετωπίζουν όλες τις μορφές ρύπανσης. Ενισχύουν τις λύσεις αστικής κινητικότητας και διασφαλίζουν ότι η παροχή υπηρεσιών και υποδομών σχεδιάζεται έτσι ώστε να είναι φιλική προς το κλίμα και το περιβάλλον και ότι οι πόροι χρησιμοποιούνται αποδοτικά. Αναπτύσσουν την ανθεκτικότητα των πόλεων σε κλυδωνισμούς και αξιοποιούν τις ευκαιρίες για μια οικονομία χαμηλών εκπομπών, ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή.

3. Τα μέρη προωθούν την ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη των αγροτικών οικονομιών και κοινοτήτων, με ιδιαίτερη έμφαση στην απασχόληση και τη δημιουργία εισοδήματος. Επιταχύνουν την αγροτική διαφοροποίηση με την προσθήκη αξίας στα τοπικά προϊόντα και την αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Προωθούν πολιτικές ισορροπημένες, ολοκληρωμένες και χωρίς αποκλεισμούς για τις αστικές και τις αγροτικές περιοχές, καθώς και πολυεπίπεδο κυβερνητικό συντονισμό, διασφαλίζοντας την ενεργό συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων και καλλιεργώντας ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών.

ΤΙΤΛΟΣ III

Περιβάλλον, διαχείριση των φυσικών πόρων και κλιματική αλλαγή

Άρθρο 43

Τα μέρη αναλαμβάνουν φιλόδοξη δράση για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, με στόχο την ανάσχεση και αναστροφή της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης. Θεσπίζουν συγκεκριμένα μέτρα με στόχο τη μείωση και την αποτροπή της απώλειας βιοποικιλότητας, τη διατήρηση και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, την προστασία και την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών, την προώθηση της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων, του εδάφους και άλλων φυσικών πόρων, την ενίσχυση της διακυβέρνησης των ωκεανών, την καταπολέμηση κάθε μορφής ρύπανσης, την προώθηση της ορθής διαχείρισης των αποβλήτων και την ανάπτυξη ανθεκτικότητας σε φυσικές καταστροφές. Συνεργάζονται ώστε οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος να πάψουν να δρουν ως πολλαπλασιαστές απειλών με σοβαρές συνέπειες για την ειρήνη και την ασφάλεια. Επιταχύνουν τη μετάβαση σε πιο οικολογικές διαδικασίες για την ανάπτυξη σε βασικούς οικονομικούς τομείς, προωθούν τις κυκλικές οικονομίες και την αποδοτική χρήση των πόρων και στηρίζουν την καθαρή και βιώσιμη ενέργεια και τις τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, διασφαλίζοντας ότι η οικονομική μεγέθυνση συμβαδίζει με τη μετάβαση σε χαμηλές εκπομπές και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Επιδιώκουν την οικοδόμηση αποτελεσματικών συμμαχιών σε διεθνή πλαίσια, με στόχο την προώθηση της ανάληψης παγκόσμιας δράσης. Αναπτύσσουν ικανότητα για την εφαρμογή των πολυμερών συμφωνιών για το περιβάλλον των οποίων είναι συμβαλλόμενα μέρη και ενσωματώνουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, τους στόχους σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την επιδίωξη περιβαλλοντικά βιώσιμης ανάπτυξης στις πολιτικές, τα σχέδια και τις επενδύσεις σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Προωθούν την εποικοδομητική συμμετοχή των τοπικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και τον σεβασμό των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), και των τοπικών κοινοτήτων.

Κεφάλαιο 1

Περιβάλλον, βιωσιμότητα και διαχείριση των φυσικών πόρων

Άρθρο 44

Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα

1. Τα μέρη συνεργάζονται με σκοπό να διασφαλίζουν τη διατήρηση, προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων ώστε οι σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές υπηρεσίες που προσφέρουν να συνεχίσουν να στηρίζουν την ανθρώπινη ευημερία και την οικονομική ανάπτυξη. Αναπτύσσουν και υλοποιούν εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης για τη βιοποικιλότητα σύμφωνα με τη Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα και τα πρωτόκολλά της.

2. Τα μέρη θεσπίζουν νομοθεσία και εγκρίνουν ολοκληρωμένες στρατηγικές για την ενσωμάτωση των πτυχών της βιοποικιλότητας σε όλους τους σχετικούς τομείς. Υποστηρίζουν καινοτόμες επιλογές, όπως οι λύσεις που βασίζονται στη φύση ή η αγροοικολογία, καθώς και την απόδοση αξίας στις υπηρεσίες οικοσυστήματος, με στόχο να μεγιστοποιηθεί η ενσωμάτωση της διάστασης της βιοποικιλότητας.

3. Τα μέρη υιοθετούν μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς προκειμένου να αντιμετωπιστούν βασικά αίτια της απώλειας οικοτόπων, όπως η αλλαγή της χρήσης γης, η επέκταση της γεωργίας συντήρησης και η ανάπτυξη της εμπορικής γεωργίας, των αστικών περιοχών και των υποδομών ενέργειας. Λαμβάνουν μέτρα για τον έλεγχο της δασικής εκμετάλλευσης, της εκχέρσωσης για καλλιέργεια, των πυρκαγιών, της βόσκησης ζώων και των χωροκατακτητικών ειδών. Προστατεύουν, διατηρούν και προωθούν τη βιώσιμη χρήση και αποκατάσταση των δασών, των δασικών εκτάσεων, των βοσκοτόπων, των υγροτόπων και άλλων περιοχών με φυτοκάλυψη. Διατηρούν και ενισχύουν τα είδη, καθώς και τη γενετική ποικιλομορφία φυτών και ζώων, τόσο χερσαίων όσο και γλυκών υδάτων ή θαλάσσιων.

4. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη δημιουργία, την αποτελεσματική διαχείριση και τη βελτίωση της διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών με στόχο τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

5. Τα μέρη ενισχύουν τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στην UNDRIP, στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, μεταξύ άλλων, μέσω της προώθησης φιλικού προς το περιβάλλον και βιώσιμου τουρισμού και της δημιουργίας θέσεων εργασίας και άλλων οικονομικών ευκαιριών.

Άρθρο 45

Κυκλική οικονομία

1. Τα μέρη προλαμβάνουν ή ελαχιστοποιούν την παραγωγή αποβλήτων στην πηγή. Βελτιώνουν τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης των προϊόντων, την ανακυκλωσιμότητα και την αποδοτική χρήση των πόρων με στόχο την προσαρμογή της παραγωγής και της κατανάλωσης στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας, μεταξύ άλλων μέσω κατάλληλων υπηρεσιών αποκομιδής και διαλογής αποβλήτων, καθώς και περιβαλλοντικά ορθών πρωτοβουλιών και εγκαταστάσεων ανακύκλωσης. Αναλαμβάνουν να θεσπίσουν πολιτικές σχετικά με την κυκλική οικονομία με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, την παραγωγή πιο αποδοτικών ως προς τη χρήση ενέργειας και πόρων προϊόντων, τη διεύρυνση των επιλογών του καταναλωτή και τη βελτίωση της διαχείρισης αποβλήτων.

2. Τα μέρη θεσπίζουν τα αναγκαία εσωτερικά κανονιστικά πλαίσια και τους αναγκαίους μηχανισμούς επιβολής για την περιβαλλοντικά ορθή διαχείριση χημικών ουσιών και αποβλήτων, καθώς και την εφαρμογή των σχετικών πολυμερών συμφωνιών. Λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την καταπολέμηση της απόρριψης και του παράνομου εμπορίου επικίνδυνων αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των ραδιενεργών υλικών, των χημικών και βιολογικών αποβλήτων, σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης της Βασιλείας για τον έλεγχο των διασυνοριακών κινήσεων επικίνδυνων αποβλήτων και της επεξεργασίας τους, που συνήφθη στη Βασιλεία στις 22 Μαρτίου 1989, και λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της Σύμβασης του Μπαμάκο για την απαγόρευση της εισαγωγής επικίνδυνων αποβλήτων στην Αφρική και τον έλεγχο της διασυνοριακής κίνησης και διαχείρισής τους εντός της Αφρικής, που συνήφθη στο Μπαμάκο στις 30 Ιανουαρίου 1991. Προλαμβάνουν ή ελαχιστοποιούν τις επικίνδυνες ουσίες στους κύκλους υλικών και διαχειρίζονται τις χημικές ουσίες των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Υποστηρίζουν τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας, μεταξύ άλλων από τη ρύπανση που προκαλεί η ακατάλληλη διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και για την αποκατάσταση της σχετικής περιβαλλοντικής ζημιάς.

3. Τα μέρη αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά όλες τις μορφές ρύπανσης. Λαμβάνουν μέτρα με στόχο την ανίχνευση, την πρόληψη και την αναφορά περιστατικών ρύπανσης. Εντείνουν τις προσπάθειες για την πρόληψη της ρύπανσης από πλαστικά και την απομάκρυνση πλαστικών και μικροπλαστικών από το περιβάλλον. Διερευνούν ευκαιρίες για ενίσχυση της συνεργασίας για την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Ευαισθητοποιούν το κοινό μέσω, μεταξύ άλλων, εκστρατειών προσέγγισης της κοινής γνώμης, σχετικά με τους κινδύνους που ενέχει η ρύπανση για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, καθώς και τα πολλαπλά οφέλη που επιφέρει η βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

Άρθρο 46

Διακυβέρνηση των ωκεανών

1. Τα μέρη ενισχύουν τη διακυβέρνηση των ωκεανών σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας προκειμένου να διασφαλίζουν την ασφάλεια, την προστασία, την καθαρότητα και τη βιώσιμη διαχείριση των ωκεανών, μέσω της μείωσης των πιέσεων στους ωκεανούς και τις θάλασσες και της προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης της γαλάζιας οικονομίας, καθώς και της ενίσχυσης της γνώσης για τους ωκεανούς.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των έμβιων θαλάσσιων πόρων σε διμερές, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο, κυρίως στο πλαίσιο των συμφωνιών σύμπραξης βιώσιμης αλιείας και των περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας.

3. Τα μέρη διατηρούν ή θεσπίζουν πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της παράνομης, αδήλωτης και ανεξέλεγκτης (ΠΑΑ) αλιείας, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της εφαρμογής πολιτικών και μέτρων για τον αποκλεισμό των προϊόντων ΠΑΑ αλιείας από τις εμπορικές ροές. Εφαρμόζουν και επιβάλλουν μέτρα παρακολούθησης, ελέγχου και επιτήρησης, όπως προγράμματα παρατηρητών, συστήματα παρακολούθησης σκαφών, άδειες αλιείας και εγκρίσεις, καταγραφή και αναφορά αλιευμάτων, έλεγχο μεταφορτώσεων, επιθεωρήσεις και ελέγχους από το κράτος λιμένα, καθώς και συναφή μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένων κυρώσεων σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς, με στόχο τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων και την πρόληψη της υπεραλίευσης.

4. Τα μέρη συμφωνούν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση ορισμένων μορφών επιδοτήσεων στον τομέα της αλιείας που συμβάλλουν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπεραλίευση, να καταργήσουν τις επιδοτήσεις που συμβάλλουν στην ΠΑΑ αλιεία και να απέχουν από τη θέσπιση νέων επιδοτήσεων αυτού του είδους, και αναγνωρίζουν ότι η κατάλληλη και αποτελεσματική ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών της Αφρικής θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαπραγμάτευσης για τις επιδοτήσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ για τον τομέα της αλιείας.

5. Τα μέρη μειώνουν τις πιέσεις στους ωκεανούς μέσω της προστασίας, της διατήρησης και της αποκατάστασης των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, της αξιοποίησης του θαλάσσιου και παράκτιου φυσικού κεφαλαίου και της καταπολέμησης της θαλάσσιας ρύπανσης, όπως οι πετρελαιοκηλίδες, η καταστροφή του θαλάσσιου βυθού, η ηχορύπανση και τα θαλάσσια απορρίμματα, συμπεριλαμβανομένων των πλαστικών και των μικροπλαστικών από χερσαίες και θαλάσσιες πηγές. Υποστηρίζουν και επιδιώκουν τη ρύθμιση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα πλοία και υποστηρίζουν ενεργά την επείγουσα υλοποίηση της αρχικής στρατηγικής του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα πλοία. Κλιμακώνουν τις επιχειρήσεις καθαρισμού των ωκεανών και των ακτών, με ιδιαίτερη έμφαση στις ζώνες συσσώρευσης σε κυκλικά ωκεάνια ρεύματα.

6. Τα μέρη αναλαμβάνουν δράσεις σχετικές με τους ωκεανούς οι οποίες συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν.

7. Τα μέρη αναπτύσσουν μέτρα σχετικά με τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας τα οποία βασίζονται στις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες.

8. Τα μέρη αναγνωρίζουν τις γενικές ανησυχίες που εγείρονται σχετικά με τις επιπτώσεις της εξόρυξης από τον βυθό της θάλασσας στο θαλάσσιο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητά του. Αξιοποιούν τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα, εφαρμόζουν την αρχή της προφύλαξης και την οικοσυστημική προσέγγιση και προωθούν την έρευνα και ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τους ορυκτούς πόρους του θαλάσσιου βυθού ώστε να διασφαλίζουν την ορθή περιβαλλοντική διαχείριση των δραστηριοτήτων για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητάς του.

Άρθρο 47

Διαχείριση και υποβάθμιση της γης

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη της υποβάθμισης της γης και για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων ολοκληρωμένων στρατηγικών για τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείρισή της.

2. Τα μέρη προωθούν ολοκληρωμένες προσεγγίσεις και θεσπίζουν μέτρα για τη διατήρηση και τη βελτίωση του εδάφους. Καταπολεμούν τη διάβρωση και την υποβάθμιση του εδάφους, καθώς και την υποβάθμιση των φυσικών, χημικών και βιολογικών ιδιοτήτων του. Αντιμετωπίζουν τη ρύπανση που προκαλείται ειδικά από τις γεωργικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της υδατοκαλλιέργειας και της κτηνοτροφίας. Διασφαλίζουν βιώσιμα και ισότιμα γαιοκτητικά δικαιώματα, γαιοκτητικά καθεστώτα, καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των χερσαίων, υδάτινων και δασικών πόρων και δημιουργούν βιώσιμες οικονομικές ευκαιρίες για τους ανθρώπους που ζουν σε αγροτικές περιοχές. Διασφαλίζουν ότι οι μη γεωργικού χαρακτήρα χρήσεις γης, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των δημόσιων έργων, της εξόρυξης και της διάθεσης αποβλήτων, δεν έχουν ως αποτέλεσμα τη διάβρωση, τη ρύπανση ή οποιαδήποτε άλλη μορφή υποβάθμισης της γης.

3. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό χρήσης γης και υποδομές που ενισχύουν την ανθεκτικότητα των χωρών που είναι επιρρεπείς σε κινδύνους και, ταυτόχρονα, βελτιώνουν τις ικανότητες αντιμετώπισης καταστροφών. Σχεδιάζουν και εφαρμόζουν μέτρα μετριασμού και αποκατάστασης που βασίζονται στις βέλτιστες πρακτικές, στη βέλτιστη επιστημονική γνώση και στην τοπική γνώση και πείρα σε περιοχές που πλήττονται από την υποβάθμιση της γης.

Άρθρο 48

Δάση

1. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των δασικών πόρων. Βάζουν τέλος στην αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών και καταπολεμούν την παράνομη υλοτομία και το συναφές εμπόριο.

2. Τα μέρη υποστηρίζουν πρωτοβουλίες για την αποκατάσταση του δασικού τοπίου με στόχο την εξάλειψη της αποψίλωσης των δασών, τη δημιουργία δασικών καταφυγίων, την αποκατάσταση υποβαθμισμένων δασικών τοπίων, τη διεξαγωγή προγραμμάτων αναδάσωσης, όπου είναι αναγκαίο, και τον περιορισμό της βόσκησης σε δάση στις εποχές και στην ένταση που δίνουν τη δυνατότητα αναγέννησης των δασών.

3. Τα μέρη προωθούν βιώσιμες αλυσίδες αξίας γεωργικών και δασικών προϊόντων, δίνοντας προτεραιότητα στη δημιουργία θέσεων εργασίας και άλλων οικονομικών ευκαιριών στον τομέα της διατήρησης των οικοσυστημάτων.

4. Τα μέρη υποστηρίζουν την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT), μεταξύ άλλων, μέσω της σύναψης και της εφαρμογής συμφωνιών εθελοντικής εταιρικής σχέσης. Ενισχύουν τη συνοχή και τις θετικές αλληλεπιδράσεις σε επίπεδο χωρών μεταξύ του σχεδίου δράσης FLEGT και του πλαισίου της Βαρσοβίας για τη μείωση των εκπομπών από την αποψίλωση και υποβάθμιση των δασών (REDD+).

5. Τα μέρη ενισχύουν τη συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων στην προστασία των δασών. Αυξάνουν την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την αποψίλωση των δασών σε όλα τα επίπεδα και ενθαρρύνουν την κατανάλωση προϊόντων αποδοτικών ως προς τη χρήση πόρων και ενέργειας από δάση που αποτελούν αντικείμενο βιώσιμης διαχείρισης. Προωθούν και υποστηρίζουν τη χρήση εναλλακτικών και βιώσιμων μαγειρικών καυσίμων από τους τοπικούς πληθυσμούς.

Άρθρο 49

Άγρια ζωή

1. Τα μέρη υποστηρίζουν την επί τόπου διατήρηση των αφρικανικών τοπίων που διαδραματίζουν βασικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, και κυρίως των διασυνοριακών προστατευόμενων περιοχών που είναι οικότοποι βασικών άγριων ειδών, και παρέχουν δυνατότητα κατάλληλης συνδεσιμότητας η οποία επιτρέπει, αφενός, τη μετανάστευση των άγριων ειδών και, αφετέρου, την προσαρμογή του εύρους εξάπλωσης των ειδών στην κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, ενισχύουν τους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για τις προστατευόμενες περιοχές και προωθούν τη συμμετοχή των αγροτικών κοινοτήτων στη βιώσιμη διαχείριση της άγριας ζωής και των δασών.

2. Τα μέρη καταπολεμούν την παράνομη εμπορία άγριων ειδών μέσω της υποστήριξης της διαμόρφωσης και της επιβολής πολιτικών και νομοθεσίας που την καθιστούν σοβαρό έγκλημα, της ενίσχυσης των μέτρων κατά της λαθροθηρίας και της παρακολούθησης της επιβολής του νόμου, καθώς και μέσω της προώθησης του διεθνούς συντονισμού στο πλαίσιο της διεθνούς κοινοπραξίας για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας εις βάρος άγριων ειδών (ICCWC), συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (CITES), που συνήφθη στην Ουάσινγκτον στις 3 Μαρτίου 1973, και άλλων σχετικών διεθνών πλαισίων. Ενισχύουν την ευαισθητοποίηση του κοινού μέσω της εκπαίδευσης και του επηρεασμού των καταναλωτών, καταστρέφουν τα αποθέματα και προωθούν τη διπλωματία και την υποστήριξη υψηλού επιπέδου.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τις προσπάθειες για την προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης θηραμάτων με ταυτόχρονη ανάπτυξη οικονομικά προσιτών εναλλακτικών πηγών πρωτεΐνης και βιώσιμων μέσων διαβίωσης.

Άρθρο 50

Διαχείριση των υδάτων και των γλυκών υδάτων

1. Τα μέρη διαχειρίζονται τους υδάτινους πόρους τους με βιώσιμο τρόπο, με στόχο τη διατήρηση υψηλών επιπέδων ως προς την ποσότητα και την ποιότητα. Προωθούν ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων και εφαρμόζουν πολιτικές για τον σχεδιασμό, τη διατήρηση, τη διαχείριση, τη χρήση και την ανάπτυξη των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων, και για τη συλλογή και χρήση των όμβριων υδάτων. Προστατεύουν και αποκαθιστούν τους υδάτινους πόρους και τα οικοσυστήματα, προλαμβάνουν τη ρύπανση των υδάτων, συλλέγουν και επεξεργάζονται λύματα και παρέχουν τη δυνατότητα για μια περιβαλλοντικά ορθή αστική ανάπτυξη. Βελτιστοποιούν τη συμβολή του τομέα των υδάτων με στόχο τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

2. Τα μέρη προωθούν τη συνεργασία για τη διασυνοριακή διαχείριση των υδάτινων πόρων με σκοπό την επίτευξη βιωσιμότητας των γλυκών υδάτων, την πρόληψη της υποβάθμισης της γης και της απερήμωσης, την οικοδόμηση ανθεκτικότητας έναντι των κινδύνων που σχετίζονται με τα ύδατα, για παράδειγμα πλημμύρες, ξηρασία και ρύπανση, μέσω, μεταξύ άλλων, συστημάτων συλλογής και αποθήκευσης υδάτων, καθώς και την πρόληψη των κινδύνων συγκρούσεων.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τη βιώσιμη διαχείριση και τη χρηστή διακυβέρνηση των υδάτων σε όλα τα επίπεδα. Ενισχύουν τον διάλογο και ενθαρρύνουν συμπράξεις μεταξύ των δημόσιων αρχών, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.

4. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη εκμετάλλευση και διαχείριση της αλιείας γλυκών υδάτων με στόχο τη διατήρηση υγιών ιχθυαποθεμάτων και την ελαχιστοποίηση τυχόν αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον. Καταπολεμούν την ΠΑΑ αλιεία που παραβιάζει την εσωτερική νομοθεσία. Ενισχύουν τις ικανότητες, προάγουν την περιφερειακή συνεργασία και θεσπίζουν μέτρα για τη βελτίωση της διαχείρισης και της διακυβέρνησης της αλιείας γλυκών υδάτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ενσωματώνουν τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν στην αλιεία γλυκών υδάτων και την υδατοκαλλιέργεια, προωθούν την αποκατάσταση και τη διατήρηση των υδάτινων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητάς τους και καταπολεμούν κάθε μορφή ρύπανσης που είναι επιζήμια για τις λίμνες και τα ποτάμια.

Κεφάλαιο 2

Κλιματική αλλαγή και φυσικές καταστροφές

Άρθρο 51

Δράση για το κλίμα

1. Τα μέρη επιδιώκουν τους στόχους της Σύμβασης-πλαισίου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή και καθοδηγούνται από τις αρχές της. Θεσπίζουν ολοκληρωμένες και χωρίς αποκλεισμούς εσωτερικές πολιτικές και προγράμματα για το κλίμα προκειμένου να επιταχύνουν την υλοποίηση της συμφωνίας των Παρισίων.

2. Τα μέρη διαμορφώνουν, κοινοποιούν και διατηρούν διαδοχικές και φιλόδοξες εθνικά καθορισμένες συνεισφορές (ΕΚΣ), αναπτύσσουν και υλοποιούν φιλόδοξα εθνικά σχέδια προσαρμογής, κατά περίπτωση, αναπτύσσουν μακρόπνοο όραμα για τη μείωση των εκπομπών και την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή ανάπτυξη και επενδύουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στις ικανότητες προσαρμογής σε αυτήν. Αναπτύσσουν συστήματα παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης, καθώς και συστήματα αξιολόγησης για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά τη δράση για το κλίμα.

3. Τα μέρη σχεδιάζουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές για τη μείωση των εκπομπών που προκαλούνται από τον τομέα των μεταφορών (οδικών, αεροπορικών και θαλάσσιων). Προωθούν την έξυπνη αστική κινητικότητα και ενθαρρύνουν την υλοποίηση προσεγγίσεων πολιτικής και θετικών κινήτρων με στόχο τη μείωση των εκπομπών που προκαλούνται από τη μη βιώσιμη διαχείριση της γης, την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών. Συμμετέχουν στην προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της ενεργειακής απόδοσης και ενθαρρύνουν τις χώρες να συμμετέχουν στην ενεργειακή μετάβαση. Καταργούν σταδιακά τις αναποτελεσματικές επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων που ενθαρρύνουν τη σπάταλη κατανάλωση και ελαχιστοποιούν τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους, με τρόπο που προστατεύει τους άπορους και τις πληττόμενες κοινότητες. Ενισχύουν τη διεθνή συνεργασία για τη διατήρηση και τη βελτίωση, κατά περίπτωση, των καταβοθρών και των δεξαμενών αερίων του θερμοκηπίου.

4. Τα μέρη προωθούν τη φιλόδοξη σταδιακή μείωση των υδροφθορανθράκων, σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος, που συνήφθη στο Μόντρεαλ στις 16 Σεπτεμβρίου 1987, μέσω της συνεργασίας για την υποστήριξη της επικύρωσης της τροποποίησης του Κιγκάλι του εν λόγω πρωτοκόλλου, και εργάζονται για τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής της με στόχο την επίτευξη φιλόδοξης σταδιακής μείωσης της παραγωγής και κατανάλωσης υδροφθορανθράκων σε παγκόσμιο επίπεδο.

5. Τα μέρη αναγνωρίζουν και αναλαμβάνουν δράση κατά των απειλών που ενέχουν η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος για την ειρήνη και την ασφάλεια, κυρίως σε καταστάσεις αστάθειας και στις πλέον ευάλωτες χώρες. Λαμβάνουν μέτρα και συνεργάζονται για την ενίσχυση των μέτρων προσαρμογής και ανθεκτικότητας ώστε να διασφαλίζεται η πρόληψη των συγκρούσεων μέσω συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας που σχετίζονται με τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τους παράγοντες περιβαλλοντικού κινδύνου, και ενισχύουν τη σύνδεση μεταξύ της έγκαιρης προειδοποίησης και της έγκαιρης δράσης σε όλους τους τομείς πολιτικής, μεταξύ άλλων μέσω εκτιμήσεων κινδύνων και επιπτώσεων.

6. Τα μέρη αποσκοπούν, μέσω εγχώριων και διεθνών προσπαθειών, στην αποτροπή, την ελαχιστοποίηση και την αντιμετώπιση των απωλειών και των ζημιών που σχετίζονται με τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένων των ακραίων καιρικών φαινομένων και των φαινομένων που εξελίσσονται με αργό ρυθμό και, σε αυτό το πλαίσιο, αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο της βιώσιμης ανάπτυξης στη μείωση του κινδύνου απωλειών και ζημιών.

7. Τα μέρη αναλαμβάνουν δράση για την ευθυγράμμιση των χρηματοδοτικών ροών με την πορεία προς τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή ανάπτυξη.

8. Τα μέρη αποσκοπούν στην ενίσχυση των γνώσεων και των ικανοτήτων σχετικά με τις επιλογές και τα μέσα πολιτικής, καθώς και τις βέλτιστες πρακτικές, για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων καθ' όλο τον κύκλο ζωής των φυσικών πόρων και των προϊόντων. Συνεργάζονται για την ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνικών, ανθρώπινων και θεσμικών ικανοτήτων όσον αφορά την κλιματική δράση και τη διαχείριση και παρακολούθηση του περιβάλλοντος σε όλα τα σχετικά επίπεδα, με ιδιαίτερη έμφαση στις πλέον ευάλωτες χώρες. Προωθούν τη χρήση διαστημικών τεχνολογιών και πληροφοριακών συστημάτων.

9. Τα μέρη ενισχύουν τον συντονισμό σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης προκειμένου να ενθαρρύνουν και να παρέχουν στις τοπικές αρχές τη δυνατότητα να αναλαμβάνουν και να υλοποιούν φιλόδοξες δεσμεύσεις για το κλίμα και την ενέργεια. Προωθούν συνέργειες μεταξύ της δημόσιας διοίκησης, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων και ενθαρρύνουν μέσω, μεταξύ άλλων, κοινών ερευνών, τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην πορεία προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή. Προωθούν υφιστάμενες πρωτοβουλίες, όπως το Παγκόσμιο Σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια, και υποστηρίζουν την εφαρμογή των οικείων σχεδίων δράσης.

Άρθρο 52

Ξηρασία και απερήμωση

1. Τα μέρη καταπολεμούν την απερήμωση μέσω της βελτίωσης της διαχείρισης της γης, καταπολέμησης της υποβάθμισης της γης και της βιώσιμης διαχείρισης γης και υδάτων. Επιταχύνουν την πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των εθνικών σχεδίων δράσης και των στόχων για ουδετερότητα της υποβάθμισης της γης της Σύμβασης του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της απερήμωσης, που συνήφθη στο Παρίσι στις 17 Ιουνίου 1994, καθώς και άλλων συναφών διεθνών και περιφερειακών πρωτοβουλιών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας για το Μεγάλο Πράσινο Τείχος.

2. Τα μέρη συνεργάζονται με στόχο την προετοιμασία και αντίδραση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που προκαλούνται από την ξηρασία και εργάζονται για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, της απερήμωσης, των σχετικών απειλών κατά της υγείας και των ανθρωπιστικών κρίσεων, μέσω της αντιμετώπισης των παραγόντων που προκαλούν τρωτότητα.

Άρθρο 53

Ανθεκτικότητα σε φυσικές καταστροφές

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας ανθρώπων, κοινωνιών και υποδομών έναντι των φυσικών καταστροφών, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Προωθούν την ανταλλαγή πληροφοριών και ορθών πρακτικών σχετικά με την εφαρμογή και παρακολούθηση του πλαισίου Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών 2015-2030 μέσω ολοκληρωμένων εθνικών και τοπικών στρατηγικών.

2. Τα μέρη προωθούν τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών, η οποία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει την ολοκληρωμένη εκτίμηση κινδύνων, την εφαρμογή σχεδίων για τη μείωση των κινδύνων σε όλα τα επίπεδα, την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ της μείωσης του κινδύνου καταστροφών και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και τη συλλογή και χρήση στατιστικών στοιχείων και δεδομένων για απώλειες από καταστροφές. Προωθούν την ανάπτυξη κουλτούρας πρόληψης των κινδύνων και οικονομικής προστασίας, μεταξύ άλλων μέσω κατάλληλων και καινοτόμων εργαλείων όπως οι μηχανισμοί μεταφοράς κινδύνου.

3. Τα μέρη προετοιμάζονται και αντιδρούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που προκαλούνται από ακραία καιρικά φαινόμενα και φυσικές καταστροφές όπως οι πλημμύρες και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, η διάβρωση των ακτών και η προσάμμωση. Συνεργάζονται με στόχο την εκτίμηση και την άμβλυνση των επιπτώσεων των ακραίων καιρικών φαινομένων και των φυσικών καταστροφών.

4. Τα μέρη ενισχύουν την ικανότητα περιφερειακής αντίδρασης σε καταστροφές και καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, μεταξύ άλλων μέσω μηχανισμών πολιτικής προστασίας, καθώς και την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων και οργάνων, με έμφαση στα πλέον ευάλωτα και περιθωριοποιημένα νοικοκυριά και ομάδες.

5. Τα μέρη υποστηρίζουν τη χρήση διαστημικών τεχνολογιών και πληροφοριακών συστημάτων για τη βελτίωση των μέτρων πρόληψης, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης.

ΤΙΤΛΟΣ IV

Ειρήνη και ασφάλεια

Άρθρο 54

Τα μέρη προάγουν τη συνεργασία και τον συντονισμό σε περιφερειακό, διαπεριφερειακό, ηπειρωτικό και παγκόσμιο επίπεδο με στόχο την προώθηση και τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας στην Αφρική και την Ευρώπη. Υποστηρίζουν κοινές προσπάθειες και μηχανισμούς για τη διασφάλιση της ειρήνης, την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του βίαιου εξτρεμισμού, την αντιμετώπιση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος και απειλών κατά της ασφάλειας και την ενίσχυση της ασφάλειας στη θάλασσα, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα όλων των ανωτέρω προκλήσεων, καθώς και την ανάγκη αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτιών τους. Συνεργάζονται για να διασφαλίζουν τη βιώσιμη χρηματοδότηση όλων των δραστηριοτήτων ειρήνης και ασφάλειας.

Άρθρο 55

Περιφερειακή και πολυμερής συνεργασία

1. Τα μέρη ενισχύουν τον διάλογο και τη θεσμική συνεργασία για την αντιμετώπιση των προκλήσεων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας. Ενισχύουν τη στήριξη για αποτελεσματικότερη επιχειρησιακή εφαρμογή της ΑΑΕΣ, όπως προβλέπεται στην Ατζέντα 2063. Ενθαρρύνουν συνέργειες μεταξύ της ΑΑΕΣ και της ΑΑΔ, σύμφωνα με την ατζέντα μεταρρυθμίσεων της ΑΕ.

2. Τα μέρη υποστηρίζουν τις προσπάθειες της ΑΕ, των ΠΟΚ και περιφερειακών μηχανισμών, καθώς και άλλων περιφερειακών ρυθμίσεων συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας με στόχο την επίτευξη ειρηνικών, ανθεκτικών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς. Ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ της ΑΕ, της ΕΕ και του ΟΗΕ, καθώς και την πολυμερή συνεργασία με άλλους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς και τρίτες χώρες, κατά περίπτωση.

3. Τα μέρη προωθούν την ανάληψη ευθύνης σε τοπικό επίπεδο, τη συμμετοχικότητα, την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα όλων των δράσεων, μέσω της συνεργασίας με τις εθνικές και τοπικές αρχές, τις κοινότητες και την κοινωνία των πολιτών.

Άρθρο 56

Συγκρούσεις και κρίσεις

1. Τα μέρη εργάζονται για τη διασφάλιση της ειρηνικής επίλυσης όλων των διακρατικών και ενδοκρατικών συγκρούσεων στην Αφρική. Εφαρμόζουν ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τις συγκρούσεις και τις κρίσεις, η οποία συνάδει με το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, εμβαθύνοντας τη στρατηγική συνεργασία τους και ενισχύοντας την κοινή δράση σε όλα τα στάδια του κύκλου συγκρούσεων, από την πρόληψη και έγκαιρη προειδοποίηση έως τη διαρκή οικοδόμηση ειρήνης, μέσω της διαμεσολάβησης, της διαχείρισης κρίσεων, της σταθεροποίησης, καθώς και της μεταρρύθμισης του τομέα της ασφάλειας.

2. Τα μέρη υποστηρίζουν πρωτοβουλίες και μηχανισμούς για την πρόληψη των συγκρούσεων και την αποτροπή των κινδύνων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας. Αναλαμβάνουν συντονισμένη δράση για την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών των συγκρούσεων και των κρίσεων, καθώς και των κινδύνων που προκύπτουν από τις αναδυόμενες και κλιμακούμενες βίαιες συγκρούσεις, και την ενίσχυση της στήριξης των διπλωματικών πρωτοβουλιών, των προσπαθειών διαμεσολάβησης και του πολυμερούς διαλόγου με στόχο την επίλυση διαφορών και συγκρούσεων με ειρηνικά μέσα. Για τον σκοπό αυτόν, υποστηρίζουν την πλήρη επιχειρησιακή λειτουργία του ηπειρωτικού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης.

3. Τα μέρη συνεργάζονται στους τομείς της διαχείρισης κρίσεων και της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων, μέσω, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων στήριξης της ειρήνης υπό αφρικανική ηγεσία, επιχειρήσεων διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ και ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ, όταν οι εν λόγω επιχειρήσεις αναπτύσσονται στην ίδια περιοχή.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για τη σταθεροποίηση μετά το πέρας των συγκρούσεων, την εδραίωση και τη στήριξη της εφαρμογής διαδικασιών διευθέτησης κρίσεων, την παρακολούθηση συνταγματικών και εκλογικών διαδικασιών και την προώθηση της μεταβατικής δικαιοσύνης, των διαδικασιών συμφιλίωσης και των μέτρων επανένταξης των θυμάτων ένοπλων συγκρούσεων και πολέμων. Υποστηρίζουν την αποκατάσταση και την ανοικοδόμηση των περιοχών που έχουν καταστραφεί από τον πόλεμο.

5. Τα μέρη προωθούν το θεματολόγιο για τις γυναίκες, την ειρήνη και την ασφάλεια (ΓΕΑ) και το θεματολόγιο για τη νεολαία, την ειρήνη και την ασφάλεια (ΝΕΑ) και ενισχύουν τον ενεργό ρόλο των γυναικών και της νεολαίας στην ειρήνη και την ασφάλεια, από την έγκαιρη προειδοποίηση έως τη διαμεσολάβηση, την επίλυση συγκρούσεων, την οικοδόμηση και διατήρηση της ειρήνης, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (ΑΣΑΗΕ), και ειδικότερα τις ΑΣΑΗΕ 1325 (2000) και 2250 (2015), καθώς και τις πολιτικές και τις αποφάσεις της ΑΕ και της ΕΕ.

Άρθρο 57

Τρομοκρατία, βίαιος εξτρεμισμός και ριζοσπαστικοποίηση

1. Τα μέρη προλαμβάνουν και καταπολεμούν την τρομοκρατία σε όλες τις μορφές της, αντιμετωπίζοντας τους παράγοντες που ενδέχεται να δημιουργήσουν περιβάλλον που ευνοεί τον βίαιο εξτρεμισμό και τη ριζοσπαστικοποίηση, μέσω, μεταξύ άλλων, της ενθάρρυνσης της θρησκευτικής ανοχής και του διαθρησκευτικού διαλόγου, καθώς και τις προκλήσεις που θέτει η σύνδεση τρομοκρατίας και διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, με πλήρη σεβασμό του κράτους δικαίου και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του προσφυγικού δικαίου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

2. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία ώστε να παρέχουν σε άτομα και κοινότητες τη δυνατότητα να προλαμβάνουν τρομοκρατικές ενέργειες, τον βίαιο εξτρεμισμό και τη ριζοσπαστικοποίηση και να αυξάνουν την ανθεκτικότητά τους έναντι αυτών. Επιδιώκουν συνεργασία με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της νεολαίας, των θρησκευτικών ηγετών και της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης, της πολυμορφίας και του διαθρησκευτικού διαλόγου, τον προσδιορισμό ειδικά προσαρμοσμένων παρεμβάσεων και την αντιμετώπιση της στρατολόγησης εντός και εκτός διαδικτύου, της ριζοσπαστικοποίησης και της υποκίνησης σε τέλεση τρομοκρατικών ενεργειών. Συνεργάζονται για τη βελτίωση της στήριξης των θυμάτων τρομοκρατίας.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την εφαρμογή όλων των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, συμπεριλαμβανομένων των ΑΣΑΗΕ 2396 (2017) και 2462 (2019) και των ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, καθώς και των διεθνών συμβάσεων και πράξεων, συμπεριλαμβανομένων της παγκόσμιας στρατηγικής του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σχεδίου δράσης του ΟΗΕ για την πρόληψη του βίαιου εξτρεμισμού.

4. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρογνωσίας σχετικά με τρομοκρατικές ομάδες και τα δίκτυα υποστήριξής τους, σεβόμενα πλήρως το κράτος δικαίου και το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υποστηρίζουν πρωτοβουλίες για τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου και ενισχύουν τις ικανότητες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σε συμμόρφωση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω, μεταξύ άλλων, της κατάρτισης και της επαγγελματοποίησης των δυνάμεων ασφαλείας. Συνεργάζονται για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μέσω του εντοπισμού, της ανίχνευσης, της δήμευσης, του παγώματος ή της δέσμευσης κεφαλαίων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ή διατίθενται για τους σκοπούς της τέλεσης τρομοκρατικής ενέργειας.

5. Τα μέρη αποτρέπουν τους δράστες τρομοκρατικών ενεργειών, βίαιου εξτρεμισμού και ριζοσπαστικοποίησης από την απόκτηση όπλων μαζικής καταστροφής.

Άρθρο 58

Οργανωμένο έγκλημα

1. Τα μέρη καταπολεμούν κάθε μορφή οργανωμένου εγκλήματος, και ειδικότερα την εμπορία ανθρώπων, φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, παράνομων ναρκωτικών ουσιών, επικίνδυνων υλικών, πολιτιστικών αγαθών και άγριων ειδών, καθώς και περιβαλλοντικού εγκλήματος, μέσω της βελτιωμένης διαχείρισης του ελέγχου των συνόρων, της συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων, καθώς και της ανταλλαγής εμπειρογνωσίας και τεχνικής βοήθειας. Θεσπίζουν νομοθετικά και άλλα μέτρα σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα συμπληρωματικά της πρωτόκολλα.

2. Τα μέρη αντιμετωπίζουν με κατάλληλο τρόπο την εμπορία ανθρώπων, σύμφωνα με τα πρότυπα της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και του πρωτοκόλλου της για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών. Επιπλέον, αποτρέπουν την εμπορία ανθρώπων μέσω της ενίσχυσης της επιβολής του νόμου και της δικαστικής συνεργασίας με στόχο την καταπολέμηση της ατιμωρησίας για όλους τους δράστες που συμμετέχουν στην αλυσίδα εμπορίας, καθώς και μέσω της αποθάρρυνσης της ζήτησης πίσω από κάθε μορφή εκμετάλλευσης. Διασφαλίζουν την κατάλληλη προστασία των θυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τη σχέση του εγκλήματος με το φύλο, καθώς οι γυναίκες και τα κορίτσια στοχοποιούνται σε δυσανάλογο βαθμό και κυρίως για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

3. Τα μέρη θεσπίζουν νομοθετικά και άλλα μέτρα για την πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών μέσω της ενίσχυσης της επιβολής του νόμου και της δικαστικής συνεργασίας για τη διερεύνηση και δίωξη της παράνομης διακίνησης μεταναστών και συναφών εγκλημάτων, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα συμπληρωματικά της πρωτόκολλα, συμπεριλαμβανομένου του πρωτοκόλλου κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα.

4. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία με σκοπό την πρόληψη και την καταπολέμηση της χρήσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των καθορισμένων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και επαγγελμάτων τους για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της διαφθοράς. Ανταλλάσσουν πληροφορίες και επιβάλλουν τα κατάλληλα μέτρα με στόχο την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή των συστάσεων της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης. Υποστηρίζουν τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας και τη σύσταση εθνικών φορέων για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, καθώς και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες και την κινητοποίησή τους για κοινωφελείς σκοπούς, επεκτείνοντας την ποινική ευθύνη των δραστών και των παραγόντων διευκόλυνσης εγκλημάτων και διασφαλίζοντας τη διακοπή των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, στερώντας τα κέρδη από τους εγκληματίες.

5. Τα μέρη θεσπίζουν νομοθεσία και αναπτύσσουν πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εγκληματικότητας και της βίας των πόλεων. Προωθούν τον έλεγχο των πυροβόλων όπλων με στόχο την πρόληψη και μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ένοπλης βίας στην κοινωνία και τους ανθρώπους και τη δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος για βιώσιμη ανάπτυξη. Καταπολεμούν κάθε μορφή βίας και υποστηρίζουν τα θύματα βίας.

Άρθρο 59

Φορητά όπλα και ελαφρύς οπλισμός

1. Τα μέρη προωθούν την αποτελεσματική εφαρμογή της Συνθήκης εμπορίας όπλων και του πρωτοκόλλου του ΟΗΕ κατά της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους και πυρομαχικών. Υποστηρίζουν το σχέδιο δράσης για την εφαρμογή της στρατηγικής της Αφρικανικής Ένωσης για τον έλεγχο της παράνομης διάδοσης, κυκλοφορίας και εμπορίας φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και του προγράμματος δράσης του ΟΗΕ για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη του λαθρεμπορίου φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού σε όλες του τις μορφές.

2. Τα μέρη συνεργάζονται ενάντια στην παράνομη διάδοση και εμπορία φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού που συντηρούν τις ένοπλες συγκρούσεις και την τρομοκρατία και τροφοδοτούν το ένοπλο έγκλημα, όπως η κλοπή βοοειδών και η λαθροθηρία, μέσω, μεταξύ άλλων, της βελτίωσης της διαχείρισης των αποθεμάτων, της καταστροφής των πλεονασματικών όπλων και πυρομαχικών, της σήμανσης, της τήρησης αρχείων, της ανίχνευσης, καθώς και του ελέγχου εξαγωγών και εισαγωγών.

Άρθρο 60

Κυβερνοασφάλεια και κυβερνοέγκλημα

1. Τα μέρη επιδιώκουν την ανάπτυξη και εφαρμογή νομοθεσίας και μέτρων για τη διατήρηση ενός ανοικτού, ελεύθερου, ασφαλούς, σταθερού, προσβάσιμου και ειρηνικού περιβάλλοντος τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών. Εργάζονται για την προώθηση της ανάπτυξης και της εφαρμογής, στο πλαίσιο του ΟΗΕ, διεθνώς αποδεκτών κανόνων υπεύθυνης συμπεριφοράς στον κυβερνοχώρο, με πλήρη σεβασμό των διεθνών υποχρεώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη και την καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος και της διανομής παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο. Ανταλλάσσουν πληροφορίες στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των ερευνητών του κυβερνοεγκλήματος, της διερεύνησης του κυβερνοεγκλήματος και της ψηφιακής εγκληματολογίας, με ταυτόχρονη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των δεδομένων. Προωθούν την κουλτούρα της κυβερνοασφάλειας και συνεργάζονται για την πρόληψη και την καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος, με βάση τους υφιστάμενους εθνικούς κανόνες και πρότυπα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της σύμβασης της Βουδαπέστης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και της σύμβασης της ΑΕ για την κυβερνοασφάλεια και την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Άρθρο 61

Παράνομα ναρκωτικά

1. Τα μέρη ενισχύουν την ισορροπημένη, ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη προσέγγιση των πολιτικών τους για τα ναρκωτικά. Επιδιώκουν την πρόληψη και την καταπολέμηση της καλλιέργειας, της παραγωγής και της εμπορίας και διακίνησης παράνομων ναρκωτικών και ψυχοδραστικών ουσιών, μέσω, μεταξύ άλλων, της θέσπισης αποτελεσματικότερων μέτρων πρόληψης και επιβολής του νόμου όσον αφορά τα εγκλήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διεθνείς υποχρεώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2. Τα μέρη εντείνουν και επιταχύνουν τις προσπάθειες από την πλευρά της ζήτησης, συμμετέχουν σε προγράμματα πρόληψης και εκπαίδευσης και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των ναρκωτικών στην υγεία και την κοινωνία. Ενθαρρύνουν τον διάλογο με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών και της επιστημονικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, με στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση της χρήσης παράνομων ναρκωτικών.

Άρθρο 62

Ασφάλεια στη θάλασσα

1. Τα μέρη αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σε εθνικό, περιφερειακό και ηπειρωτικό επίπεδο οι οποίες συμβάλλουν στην προαγωγή της ασφάλειας στη θάλασσα, κυρίως στην Ερυθρά Θάλασσα, στο Κέρας της Αφρικής, στον Ινδικό Ωκεανό και στον Κόλπο της Γουινέας. Προωθούν τη συνεργασία μεταξύ της ΑΕ, της ΕΕ και του ΟΗΕ, καθώς και με περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς οργανισμούς και ενθαρρύνουν τη συμπληρωματικότητα των προσπαθειών.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την καταπολέμηση κάθε είδους διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, της παράνομης εμπορίας και διακίνησης φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, παράνομων ναρκωτικών, άγριων ειδών, καθώς και της παράνομης διακίνησης μεταναστών. Αποτρέπουν, προλαμβάνουν και καταστέλλουν πειρατικές επιθέσεις και ένοπλες ληστείες στη θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων των κλοπών πετρελαίου και φυσικού αερίου, με στόχο τη διασφάλιση ασφαλών και ανοικτών εμπορικών οδών.

3. Τα μέρη αυξάνουν τις πολυμερείς προσπάθειες για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εγκλημάτων που διαπράττονται στην ανοικτή θάλασσα. Αναπτύσσουν μέτρα για την ενίσχυση της ικανότητας επιβολής του νόμου των παράκτιων κρατών και των περιφερειακών οργανισμών και της ανάληψης ευθύνης από αυτά, και προωθούν τον περιφερειακό συντονισμό και την ανταλλαγή πληροφοριών με στόχο την αντιμετώπιση των απειλών στη θάλασσα και την καταπολέμηση των διαφόρων μορφών εγκλημάτων που διαπράττονται στη θάλασσα.

4. Τα μέρη αναπτύσσουν και ενισχύουν διαπεριφερειακούς μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών και ενθαρρύνουν τη θαλάσσια επιτήρηση, την επίγνωση καταστάσεων στον θαλάσσιο τομέα και τη συνεργασία μεταξύ της ακτοφυλακής και του ναυτικού των παράκτιων κρατών.

5. Τα μέρη προάγουν τον σεβασμό της ελευθερίας των θαλασσών, της ελευθερίας ναυσιπλοΐας και άλλων αρχών, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που ορίζονται από το διεθνές δίκαιο και, ταυτόχρονα, προωθούν την καθολική εφαρμογή της UNCLOS, καθώς και άλλων σχετικών διεθνών νομικών πράξεων.

Άρθρο 63

Συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου

1. Τα μέρη ενισχύουν τον διάλογο και τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου, μέσω, μεταξύ άλλων, της στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ οργανισμών της ΑΕ, όπως η AFRIPOL, και οργανισμών της ΕΕ, όπως η Ευρωπόλ, με στόχο τη διευκόλυνση της πρόληψης, του εντοπισμού, της διερεύνησης και της δίωξης δραστηριοτήτων διεθνικών δικτύων οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας στην περιοχή της Αφρικής και στην ΕΕ.

2. Τα μέρη συνεργάζονται στον τομέα της έρευνας και διάσωσης και σε άλλες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, και ενθαρρύνουν τα κράτη να συνάψουν διμερείς συμφωνίες σε αυτό το πλαίσιο.

3. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία στον τομέα της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων και βελτιώνουν τη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων.

4. Τα μέρη συμφωνούν να εργαστούν για την ενίσχυση της αστυνομικής ικανότητας μέσω, μεταξύ άλλων, στοχευμένων προγραμμάτων αστυνομικής κατάρτισης σε στρατηγικό, επιχειρησιακό και τακτικό επίπεδο, προσαρμοσμένων στην πραγματικότητα του αφρικανικού πλαισίου.

ΤΙΤΛΟΣ V

Ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και διακυβέρνηση

Άρθρο 64

Τα μέρη προωθούν ανθεκτικές, βιώσιμες κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς οι οποίες εδράζονται σε υπόλογους, αποτελεσματικούς και διαφανείς θεσμούς και διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και οι οποίες σέβονται, προωθούν και τηρούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες, το κράτος δικαίου και τις δημοκρατικές αρχές. Καταβάλλουν προσπάθειες για να επιταχύνουν την πρόοδο ως προς την ισότητα των φύλων. Διασφαλίζουν έναν ανοικτό και ευνοϊκό χώρο στον οποίο τα άτομα και η κοινωνία των πολιτών μπορούν να εκφράζουν τις προσδοκίες και τις ανησυχίες τους, να διατυπώνουν τις απόψεις τους και να συμβάλλουν σε κάθε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό ζήτημα, συνεισφέροντας στην αύξηση της εμπιστοσύνης στους δημόσιους θεσμούς.

Άρθρο 65

Ανθρώπινα δικαιώματα

1. Τα μέρη θεσπίζουν και εφαρμόζουν νομοθεσία που συμβάλλει στην προστασία, την προώθηση και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είτε πρόκειται για ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά δικαιώματα. Υποστηρίζουν την κύρωση, τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο και την εφαρμογή του Αφρικανικού Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών, καθώς και των μέσων της ΑΑΔ.

2. Τα μέρη εφαρμόζουν πλήρως την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων για οποιονδήποτε λόγο, συμπεριλαμβανομένου του φύλου, της εθνοτικής ή κοινωνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, των πολιτικών ή οποιωνδήποτε άλλων απόψεων, της αναπηρίας, της ηλικίας ή άλλης κατάστασης, δίνοντας παράλληλα προτεραιότητα στη θέσπιση ολοκληρωμένης νομοθεσίας για την ισότητα και την καταπολέμηση των διακρίσεων. Λαμβάνουν μέτρα ώστε να επιτευχθεί πλήρης απόλαυση όλων τα ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις γυναίκες και τα κορίτσια και η χειραφέτησή τους, μέσω, μεταξύ άλλων, της ενθάρρυνσης της υπογραφής, της κύρωσης, όπου ακόμα απαιτείται και της εφαρμογής του πρωτοκόλλου του Αφρικανικού Χάρτη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών για τα δικαιώματα των γυναικών στην Αφρική. Καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού μέσω, μεταξύ άλλων, της ενθάρρυνσης της υπογραφής, της κύρωσης, όπου ακόμα απαιτείται και της εφαρμογής του Αφρικανικού Χάρτη των Δικαιωμάτων και της Ευημερίας του Παιδιού. Θεσπίζουν μέτρα για την προώθηση της πλήρους απόλαυσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, άτομα με αναπηρία και άτομα με αλφισμό, καθώς και από αυτόχθονες λαούς, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP).

3. Τα μέρη καταπολεμούν αποτελεσματικά την ατιμωρησία μέσω της διασφάλισης του κράτους δικαίου και της ανεξάρτητης, αμερόληπτης και αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Εγγυώνται το δικαίωμα των θυμάτων και των επιζώντων σε κατάλληλη, αποτελεσματική και ταχεία αποκατάσταση.

4. Τα μέρη υποστηρίζουν το αφρικανικό σύστημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικότερα την Αφρικανική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου και των λαών και το Αφρικανικό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών, στο έργο της καθοδήγησης των αφρικανικών κρατών προς την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρακολουθούν και διατηρούν την ακεραιότητα και ανεξαρτησία των εν λόγω φορέων και διασφαλίζουν ότι όλα τα αφρικανικά κράτη σέβονται τις αποφάσεις του Αφρικανικού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών.

5. Τα μέρη ενισχύουν την ικανότητα της κοινωνίας των πολιτών και προστατεύουν τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δρουν σε εθνικό, περιφερειακό και ηπειρωτικό επίπεδο. Συνεργάζονται με στόχο την ευαισθητοποίηση όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσω, μεταξύ άλλων, της συνεργασίας με εθνικούς οργανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα, εκπαιδευτικά συστήματα και μέσα ενημέρωσης.

Άρθρο 66

Ισότητα των φύλων

1. Τα μέρη διασφαλίζουν την ισότητα ενώπιον του νόμου, καθώς και ισότιμη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ίση προστασία και ίση κάλυψη του νόμου για όλους. Λαμβάνουν μέτρα με στόχο τη διασφάλιση, τη βελτίωση και την επέκταση της ισότιμης συμμετοχής και των ίσων ευκαιριών σε όλες τις σφαίρες της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Διασφαλίζουν ότι η διάσταση του φύλου ενσωματώνεται συστηματικά σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη και εξάλειψη κάθε μορφής σεξουαλικής και έμφυλης βίας, διάκρισης, παρενόχλησης, καθώς και ενδοοικογενειακής βίας, και καταπολεμούν την εμπορία ανθρώπων. Λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την κινητοποίηση μιας συντονισμένης προσπάθειας για τον τερματισμό των γάμων παιδιών, των πρώιμων και καταναγκαστικών γάμων, του ακρωτηριασμού και της αποκοπής των γυναικείων γεννητικών οργάνων και άλλων επιβλαβών πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις σε βάρος των γυναικών και των κοριτσιών. Παρέχουν στήριξη στα θύματα και τους επιζώντες κάθε μορφής βίας. Τα μέρη δεσμεύονται για την πλήρη, αποτελεσματική και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 18 Δεκεμβρίου 1979, καθώς και του προαιρετικού πρωτοκόλλου της.

3. Τα μέρη διασφαλίζουν ότι τα κοινωνικά δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών γίνονται σεβαστά και προάγονται, κυρίως μέσω της άρσης όλων των εμποδίων στους τομείς της ποιοτικής εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης, καθώς και της εξάλειψης των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων. Ενισχύουν τα οικονομικά δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών.

4. Τα μέρη διασφαλίζουν ότι η υφιστάμενη νομοθεσία αναγνωρίζει το δικαίωμα πλήρους συμμετοχής των γυναικών και των κοριτσιών σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής και δημιουργούν συνθήκες και ευκαιρίες για τις γυναίκες προκειμένου να αναλαμβάνουν ισότιμες θέσεις, μεταξύ άλλων στην πολιτική ηγεσία και τη λήψη αποφάσεων. Ενισχύουν τον ρόλο των γυναικών και προωθούν τη συμμετοχή τους σε όλα τα επίπεδα στους τομείς της ειρήνης και της ασφάλειας, καθώς και στην πρόληψη και επίλυση των συγκρούσεων, της βίας και του εξτρεμισμού.

Άρθρο 67

Δημοκρατία

1. Τα μέρη προωθούν και ενισχύουν τις οικουμενικές αξίες και αρχές της δημοκρατίας. Προασπίζονται τη διάκριση των εξουσιών, προωθούν τον πολιτικό πλουραλισμό και ενισχύουν τη διαφάνεια, τη συμμετοχή και την εμπιστοσύνη στις δημοκρατικές διαδικασίες, καθώς και την εμπιστοσύνη μεταξύ των πολιτικών ηγετών και των πολιτών μέσω, μεταξύ άλλων, της υποστήριξης της κύρωσης και της εφαρμογής του Αφρικανικού Χάρτη για τη Δημοκρατία, τις Εκλογές και τη Διακυβέρνηση.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν την ακεραιότητα των εκλογικών διαδικασιών μέσω της διασφάλισης διαφανών, αξιόπιστων και χωρίς αποκλεισμούς εκλογών που τηρούν τους εκλογικούς κύκλους και τις συνταγματικές διατάξεις, με τον δέοντα σεβασμό της κυριαρχίας. Προωθούν διεθνή και περιφερειακά πρότυπα και βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά τη διαχείριση των εκλογών και ενισχύουν ανεξάρτητες και αμερόληπτες εκλογικές επιτροπές διασφαλίζοντας ισότιμους όρους ανταγωνισμού για όλα τα πολιτικά κόμματα και τους υποψηφίους. Ενισχύουν τη συνεργασία όσον αφορά την παρακολούθηση των εκλογών, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης των συστάσεών τους, κατά περίπτωση, καθώς και τη συνεργασία με την ΑΕ και τις ΠΟΚ. Ενισχύουν τους εθνικούς μηχανισμούς έγκαιρης επίλυσης των διαφορών που σχετίζονται με τις εκλογές.

3. Τα μέρη ενισχύουν την ικανότητα των εκλεγμένων κοινοβουλίων να επιτελούν τα νομοθετικά, δημοσιονομικά και εποπτικά καθήκοντά τους με σεβασμό των δικαιωμάτων όλων των μελών τους.

4. Τα μέρη θεσπίζουν εσωτερικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις για την αναγνώριση των διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης που έχουν την εντολή να ασκούν τα καθήκοντά τους σύμφωνα με τις κατ' εξουσιοδότηση αρμοδιότητες. Ενισχύουν την τοπική αυτοδιοίκηση και αποκεντρώνουν την εξουσία υπέρ δημοκρατικά εκλεγμένων τοπικών αρχών όπως προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία.

5. Τα μέρη προωθούν πλουραλιστικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς. Αίρουν κάθε περιορισμό στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, στην ελευθερία της έκφρασης και στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς. Διατηρούν και διευρύνουν ευνοϊκό χώρο για τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες προάσπισης συμφερόντων και διαμόρφωσης πολιτικών και διασφαλίζουν ελεύθερα και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης ώστε οι κυβερνήσεις να δεσμεύονται στην τήρηση των ύψιστων επιπέδων διαφάνειας και λογοδοσίας κατά τη διαχείριση των δημόσιων υποθέσεων. Τα μέρη ενθαρρύνουν εποικοδομητικές σχέσεις μεταξύ του κράτους και των πολιτών και ευαισθητοποιούν σε θέματα δημοκρατικών αρχών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω, μεταξύ άλλων, των εκπαιδευτικών συστημάτων και των μέσων ενημέρωσης.

Άρθρο 68

Κράτος δικαίου και δικαιοσύνη

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την εδραίωση του κράτους δικαίου και την ενίσχυση των θεσμών σε όλα τα επίπεδα της απονομής δικαιοσύνης. Προασπίζουν την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας και στοχεύουν στη διασφάλιση της ανεξάρτητης, αμερόληπτης και αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης και στη βελτίωση της αποτελεσματικής και ισότιμης πρόσβασης των πολιτών στη δικαιοσύνη και τη νομική συνδρομή.

2. Τα μέρη προλαμβάνουν, καταδικάζουν και εξαλείφουν κάθε μορφή βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης και τιμωρίας από κρατικούς και μη κρατικούς φορείς σε κάθε πλαίσιο, συμπεριλαμβανομένων των πλαισίων της τρομοκρατίας, της διαχείρισης κρίσεων και της μετανάστευσης, υποστηρίζοντας παράλληλα την κύρωση και την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 10 Δεκεμβρίου 1984, και του προαιρετικού πρωτοκόλλου της.

3. Τα μέρη διασφαλίζουν ότι διερευνώνται και διώκονται δεόντως οι παραβιάσεις και καταπατήσεις του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των εγκλημάτων πολέμου, των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και της γενοκτονίας, καθώς και της στρατολόγησης παιδιών στρατιωτών, της σεξουαλικής και έμφυλης βίας και της βίας λόγω ταυτότητας. Ενισχύουν την εσωτερική νομοθεσία και τα εγχώρια δικαστικά συστήματα μέσω, μεταξύ άλλων, της αποτελεσματικής διακρατικής συνεργασίας και της αμοιβαίας νομικής συνδρομής σε κράτη που επιθυμούν να ασκήσουν σε εθνικό επίπεδο διώξεις για τα πλέον σοβαρά διεθνή εγκλήματα.

4. Τα μέρη διευκολύνουν τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης για τη διασφάλιση εκσυγχρονισμένων, διαφανών και αποτελεσματικών δικαστικών συστημάτων και διαδικασιών, την παροχή κατάλληλης κατάρτισης, τη βελτίωση της πρόσβασης στη νομοθεσία, τη νομολογία και σε άλλες νομικές πληροφορίες, τον εκσυγχρονισμό των σωφρονιστικών συστημάτων και τη μεγιστοποίηση του αναμορφωτικού ρόλου τους, καθώς και την καταπολέμηση των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις δυνάμεις ασφαλείας.

Άρθρο 69

Χρηστή διακυβέρνηση

1. Τα μέρη υποστηρίζουν τις προσπάθειες εδραίωσης χρηστής διακυβέρνησης μέσω της προώθησης δημοκρατικής κουλτούρας και πρακτικών, της οικοδόμησης και της ενίσχυσης, σε όλα τα επίπεδα, υπόλογων και διαφανών θεσμικών οργάνων διακυβέρνησης ικανών να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών, καθώς και της ενστάλαξης των αρχών του πολιτικού πλουραλισμού, της διαφάνειας και της ανοχής. Υποστηρίζουν την πλήρη εφαρμογή των μέσων της ΑΑΔ και ενθαρρύνουν τον αποτελεσματικό συντονισμό και την εναρμόνιση των πολιτικών διακυβέρνησης μεταξύ των αφρικανικών κρατών.

2. Τα μέρη ενισχύουν την ικανότητα των κυβερνήσεων, σε όλα τα επίπεδα, να παρέχουν ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες, να διασφαλίζουν αποτελεσματική, διαφανή και υπόλογη δημόσια διοίκηση χωρίς αποκλεισμούς, να προωθούν την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα των οργάνων επιβολής του νόμου και να προωθούν τη συμμετοχή του πολίτη και την πρόσβαση σε δημόσιες πληροφορίες.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και επιταχύνουν την ανάπτυξη φιλικών προς τον χρήστη και απλουστευμένων λύσεων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ως μέσου ενίσχυσης της διαθεσιμότητας δημόσιων πληροφοριών και υπηρεσιών, καθώς και της πρόσβασης σε αυτές, και βελτίωσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας, με ταυτόχρονη πρόληψη της κατάχρησης και προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Άρθρο 70

Δημόσια διοίκηση, στατιστικές και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα

1. Τα μέρη οικοδομούν ικανότητες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών, αναπτύσσουν επαγγελματική και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση, βελτιώνουν τους νομοθετικούς μηχανισμούς και τους μηχανισμούς διακυβέρνησης και ενισχύουν την ικανότητα των κυβερνήσεων να παρέχουν ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν την αμεροληψία, τη δικαιοσύνη, την τήρηση της νομιμότητας και τη συνέχεια στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών και υποστηρίζουν υπόλογους, διαφανείς και χωρίς αποκλεισμούς φορείς όσον αφορά την παροχή αποτελεσματικών και αποδοτικών δημόσιων υπηρεσιών μέσω, μεταξύ άλλων, της προώθησης του Αφρικανικού Χάρτη Αξιών και Αρχών της Δημόσιας Διοίκησης.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν την παραγωγή, την αποθήκευση, τη διαχείριση και τη διάδοση στατιστικών δεδομένων και πληροφοριών σε εθνικό, περιφερειακό και ηπειρωτικό επίπεδο μέσω, μεταξύ άλλων, της προώθησης του Αφρικανικού Χάρτη Στατιστικής ως πλαισίου πολιτικής για την ανάπτυξη της στατιστικής στην Αφρική. Αναπτύσσουν ισχυρά, ασφαλή και χωρίς αποκλεισμούς συστήματα ταυτοποίησης για τη διασφάλιση της παροχής νόμιμου δελτίου ταυτότητας σε κάθε πολίτη μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης του συστήματος ληξιαρχικής καταχώρισης και βασικών στατιστικών στοιχείων.

4. Τα μέρη διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας του δικαιώματος κάθε προσώπου στην ιδιωτική ζωή όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τα υφιστάμενα πολυμερή πρότυπα και τις διεθνείς νομικές πράξεις και πρακτικές. Επιδιώκουν τη διατήρηση ισχυρών καθεστώτων προστασίας των δεδομένων, καθώς και τη διασφάλιση της αποτελεσματικής επιβολής τους μέσω ανεξάρτητων εποπτικών αρχών.

Άρθρο 71

Διαφθορά

1. Τα μέρη θεσπίζουν και ενισχύουν τη νομοθεσία, τους θεσμούς και άλλα μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς σε όλες τις μορφές της, της απάτης, των οικονομικών εταιρικών εγκλημάτων και των συναφών αδικημάτων στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα μέσω, μεταξύ άλλων, της εφαρμογής και προώθησης των σχετικών διεθνών προτύπων και πράξεων και κυρίως της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά της διαφθοράς, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Οκτωβρίου 2003.. Θεσπίζουν τα νομοθετικά και άλλα μέτρα που απαιτούνται για την πρόληψη της διαφθοράς και για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής επιβολής της νομοθεσίας κατά της διαφθοράς, της αμερόληπτης διενέργειας ερευνών και διώξεων και της επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων για διαφθορά και συναφή εγκλήματα. Θεσπίζουν νομοθετικά και άλλα μέτρα για την παροχή αποτελεσματικής προστασίας από πιθανά αντίποινα, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της εργασίας, και από τον εκφοβισμό μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος που καταγγέλλουν περιστατικά διαφθοράς και συναφή αδικήματα, καθώς και μαρτύρων που καταθέτουν σχετικά με τα εν λόγω αδικήματα, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της ταυτότητάς τους.

2. Τα μέρη θεσπίζουν νομοθετικά μέτρα που επιτρέπουν τη δέσμευση και τη δήμευση προϊόντων και οργάνων εγκλήματος ή άλλων περιουσιακών στοιχείων η αξία των οποίων αντιστοιχεί στην αξία των οικείων προϊόντων και οργάνων εγκλήματος που προήλθαν από πράξεις διαφθοράς και συναφή αδικήματα. Συνεργάζονται για την ανάκτηση των εν λόγω προϊόντων και οργάνων εγκλήματος και για την επιστροφή τους στους προηγούμενους νόμιμους ιδιοκτήτες τους στη χώρα καταγωγής, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά της διαφθοράς. Θεσπίζουν νομοθετικά και άλλα μέτρα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από δραστηριότητες διαφθοράς.

3. Τα μέρη διασφαλίζουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία κατά τη διαχείριση των δημόσιων πόρων, συμπεριλαμβανομένων των περιουσιακών στοιχείων που ανακτήθηκαν και επιστράφηκαν. Ενθαρρύνουν δράσεις που υποστηρίζουν τις αξίες μιας κουλτούρας διαφάνειας, ακεραιότητας και νομιμότητας, καθώς και την αλλαγή της στάσης των πολιτών απέναντι σε πρακτικές διαφθοράς. Ενισχύουν την ικανότητα και την εμπειρογνωσία της δημόσιας διοίκησης όσον αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς. Προωθούν τη σύσταση ειδικευμένων φορέων στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για τη διερεύνηση πράξεων διαφθοράς και συναφών αδικημάτων, μεταξύ άλλων και αυτών που διαπράττονται στο πλαίσιο διεθνών επιχειρηματικών συναλλαγών.

Άρθρο 72

Δημοσιονομική διακυβέρνηση

1. Τα μέρη προωθούν τη χρηστή διακυβέρνηση των δημόσιων οικονομικών, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής και διαφανούς κινητοποίησης εγχώριων εσόδων, της δημοσιονομικής διαχείρισης και της χρήσης των δημόσιων εσόδων σύμφωνα με τις αρχές της πρωτοβουλίας «Addis Tax Initiative». Προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση του δημόσιου χρέους, βιώσιμα συστήματα δημόσιων συμβάσεων και την υποστήριξη των εθνικών εποπτικών φορέων.

2. Τα μέρη βελτιώνουν τη διακυβέρνηση των φυσικών πόρων, καθώς και τη διαχείριση των εσόδων που προέρχονται από αυτούς, δίνοντας τη δυνατότητα σε κοινότητες και κοινωνίες να ωφεληθούν από τη χρήση τους μέσω, μεταξύ άλλων, της τήρησης της πρωτοβουλίας για τη διαφάνεια των εξορυκτικών βιομηχανιών και της διαδικασίας Κίμπερλυ.

3. Τα μέρη καταπολεμούν τη φορολογική απάτη, τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή και τις παράνομες χρηματοοικονομικές ροές και ενισχύουν την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων. Εργάζονται για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας, της ασφάλειας, της διαφάνειας και της δικαιοσύνης των φορολογικών συστημάτων.

4. Τα μέρη λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα μέσω, μεταξύ άλλων, της θέσπισης νομοθεσίας και ενισχύουν τους σχετικούς θεσμούς και μηχανισμούς για την εφαρμογή των αρχών της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα.

ΤΙΤΛΟΣ VI

Μετανάστευση και κινητικότητα

Άρθρο 73

Τα μέρη υιοθετούν ολοκληρωμένη και ισορροπημένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης. Επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των προσφύγων και μεταναστών και αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση με πνεύμα αλληλεγγύης, πραγματικής εταιρικής σχέσης, κοινής ευθύνης και σύμφωνα με τις αντίστοιχες ικανότητές τους, καθώς και με πλήρη σεβασμό του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αναγνωρίζουν ότι τα αφρικανικά και τα ευρωπαϊκά συμφέροντα στον τομέα της μετανάστευσης είναι αλληλένδετα και ότι η μετανάστευση και η κινητικότητα μπορούν να αποτελέσουν πηγή ευημερίας, καινοτομίας και βιώσιμης ανάπτυξης, όταν αποτελούν αντικείμενο ορθής διαχείρισης. Μετέχουν σε διάλογο και συνεργάζονται για κάθε πτυχή που συνδέεται με τη νόμιμη και αντικανονική μετανάστευση μέσω, μεταξύ άλλων, της λήψης συγκεκριμένων μέτρων για τη νόμιμη μετανάστευση, της αναχαίτισης της αντικανονικής μετανάστευσης και της αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτιών της, της πρόληψης και καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης μεταναστών, της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων, της διάσωσης ζωών και της διασφάλισης προστασίας, της ενίσχυσης της συμμετοχής και των επενδύσεων της διασποράς στη βιώσιμη ανάπτυξη, της μεγιστοποίησης του αντικτύπου των εμβασμάτων, της ενίσχυσης της συνεργασίας όσον αφορά την επιστροφή, την επανεισδοχή και τη βιώσιμη επανένταξη των επαναπατριζόμενων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως γυναίκες, παιδιά και ασυνόδευτοι ανήλικοι, και στις συγκεκριμένες ανάγκες τους. Τα μέρη συμφωνούν να συνεργάζονται για την επιδίωξη ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη διαχείριση των συνόρων με στόχο τη διευκόλυνση της νόμιμης διασυνοριακής κυκλοφορίας των προσώπων και την αναχαίτιση της αντικανονικής μετανάστευσης. Εμβαθύνουν τη συνεργασία και τον διάλογο αξιοποιώντας υφιστάμενες πρωτοβουλίες, και ειδικότερα τη συνέχεια του κοινού σχεδίου δράσης της Βαλέτας, τις διαδικασίες του Ραμπάτ και του Χαρτούμ και τον διάλογο ΑΕ-ΕΕ για τη μετανάστευση και την κινητικότητα μεταξύ ηπείρων. Τα μέρη ενθαρρύνουν την τριγωνική συνεργασία μεταξύ των υποσαχάριων, των μεσογειακών και των ευρωπαϊκών χωρών για θέματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση. Τα μέρη ενθαρρύνουν τον διάλογο για την εξέταση όλων των ζητημάτων που άπτονται της μετανάστευσης και συνεργάζονται για την προώθηση κατάλληλων και συναφών στρατηγικών αντιμετώπισης.

Άρθρο 74

Νόμιμη μετανάστευση και κινητικότητα

1. Τα μέρη επιδιώκουν την αύξηση της μεταφοράς και ανταλλαγής γνώσεων, καθώς και την ενίσχυση των προγραμμάτων κινητικότητας που διευκολύνουν τις ακαδημαϊκές ανταλλαγές σπουδαστών, ερευνητών, επαγγελματιών του ακαδημαϊκού χώρου και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

2. Τα μέρη επιδιώκουν τη διευκόλυνση των επισκέψεων για επιχειρηματικούς και επενδυτικούς σκοπούς.

3. Τα μέρη στοχεύουν στην ανάπτυξη μεθόδων, σύμφωνα με τις αντίστοιχες ικανότητές τους, για την αποτελεσματική διαχείριση της μετανάστευσης και κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων μέτρων κοινωνικής προστασίας, και την καταπολέμηση κάθε μορφής εκμετάλλευσης.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας των επαγγελματικών προσόντων, με σκοπό να διευκολύνουν την αναγνώρισή τους, καθώς και την αποδοχή τους στην αγορά εργασίας.

5. Τα μέρη μετέχουν σε διάλογο, κατά περίπτωση, σχετικά με τις διαδικασίες που διέπουν τη δυνατότητα μεταφοράς των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των νομίμως διαμενόντων μεταναστών.

6. Τα μέρη συνεργάζονται στο πλαίσιο εκστρατειών ευαισθητοποίησης σχετικά με τη νόμιμη μετανάστευση, προκειμένου να παρέχουν στους μετανάστες στοιχεία που θα τους επιτρέπουν να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις και να τους πληροφορούν σχετικά με τις δυνατότητες ασφαλούς και νόμιμης μετανάστευσης. Επιπλέον, καθιστούν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες αλλαγής καθεστώτος στην αντίστοιχη έννομη τάξη τους.

7. Τα μέρη εργάζονται για την εφαρμογή διαφανών και αποτελεσματικών απαιτήσεων εισδοχής και διαμονής με σκοπό την εργασία, την έρευνα, τις σπουδές, την κατάρτιση και την εθελοντική παροχή υπηρεσιών προκειμένου να διευκολυνθούν η κυκλική μετανάστευση και η κινητικότητα.

8. Τα μέρη διευκολύνουν την πρόσβαση των μεταναστών σε διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης λαμβάνοντας υπόψη το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού.

9. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ληξιαρχικής καταχώρισης και για την έκδοση βιομετρικών ταξιδιωτικών εγγράφων με βάση τις προδιαγραφές του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας μέσω, μεταξύ άλλων, προσπαθειών για την καταπολέμηση της πλαστοπροσωπίας και της πλαστογράφησης εγγράφων.

Άρθρο 75

Ενδοαφρικανική κινητικότητα

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της ενδοαφρικανικής κινητικότητας και των δυνητικών σημαντικών οφελών της στην περιφερειακή ολοκλήρωση και τη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών υποδοχής και καταγωγής.

2. Τα μέρη δεσμεύονται να στηρίξουν περαιτέρω την ενδοαφρικανική συνεργασία για τη διαχείριση της μετανάστευσης, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο μεταναστευτικής πολιτικής της ΑΕ για την Αφρική.

Άρθρο 76

Διασπορά, εμβάσματα και βιώσιμη ανάπτυξη

1. Τα μέρη ενθαρρύνουν και υποστηρίζουν τη συμμετοχή της διασποράς στη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών καταγωγής τους. Συνεργάζονται για την προώθηση και διευκόλυνση των επενδύσεων της διασποράς και για τη δημιουργία επιχειρήσεων ως μέσων για την τόνωση της τοπικής ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας στις χώρες καταγωγής, καθώς και για τη μεταφορά γνώσεων, πείρας και τεχνολογίας.

2. Τα μέρη στοχεύουν στην ουσιαστική μείωση του κόστους διεκπεραίωσης των εμβασμάτων σε λιγότερο του 3 %, κυρίως στις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος, και στην εξάλειψη των διαδρόμων εμβασμάτων με κόστος άνω του 5 %, σύμφωνα με τους διεθνώς συμφωνημένους στόχους, συνεργάζονται για την αύξηση των σημείων πρόσβασης σε υπηρεσίες μεταφοράς εμβασμάτων, κυρίως στις αγροτικές περιοχές, προωθούν τη χρηματοπιστωτική ένταξη μέσω, μεταξύ άλλων, καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων και νέων τεχνολογιών, και βελτιώνουν τα κανονιστικά πλαίσια για την ενίσχυση της συμμετοχής μη παραδοσιακών παραγόντων.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τις εργασίες φορέων που συνδράμουν στην υλοποίηση στρατηγικών και μέσων για την αξιοποίηση των εμβασμάτων και των επενδύσεων της διασποράς στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Άρθρο 77

Αντικανονική μετανάστευση, παράνομη διακίνηση μεταναστών και εμπορία ανθρώπων

1. Τα μέρη συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν τα βαθύτερα αίτια της αντικανονικής μετανάστευσης και της εκτόπισης πληθυσμών και να αναπτύξουν κατάλληλους τρόπους αντιμετώπισης. Συνεργάζονται για την υποστήριξη των χωρών καταγωγής χρησιμοποιώντας κατάλληλες στρατηγικές με στόχο, μεταξύ άλλων, την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της βιώσιμης ανάπτυξης.

2. Τα μέρη αναλαμβάνουν να ανασχέσουν την αντικανονική μετανάστευση μέσω ενισχυμένης συνεργασίας για την ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων, τη βελτίωση της συλλογής και ανταλλαγής πληροφοριών και δεδομένων και την προώθηση της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, ιδιαίτερα με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης μεταναστευτικών ροών. Συνεργάζονται για την ανάπτυξη και διατήρηση, όπου κρίνεται απαραίτητο, δικτύων επικοινωνίας για την υποστήριξη της θαλάσσιας επιτήρησης και της διάσωσης ζωών στη θάλασσα.

3. Τα μέρη θεσπίζουν και εφαρμόζουν νομοθεσία, ενισχύουν τους θεσμούς και εντείνουν τις προσπάθειες συνεργασίας με στόχο την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και της παροχής βοήθειας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, και αποτρέπουν και καταπολεμούν την παράνομη διακίνηση μεταναστών σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα συμπληρωματικά της πρωτόκολλα, και ειδικότερα το πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα και το πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την παρακολούθηση των οδών αντικανονικής μετανάστευσης, εντείνουν τις εθνικές, περιφερειακές και διαπεριφερειακές δράσεις και ενισχύουν τις κοινές προσπάθειες για την εξάρθρωση των εγκληματικών δικτύων που διακινούν παράνομα μετανάστες και επιδίδονται σε εμπορία ανθρώπων. Συνεργάζονται για την ανταλλαγή συναφών στοιχείων και πληροφοριών που σχετίζονται με την εγκληματικότητα όσον αφορά τις οδούς εμπορίας και διακίνησης και τα εγκληματικά δίκτυα, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου λειτουργίας και των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών τους, με στόχο τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων και την ενίσχυση των στρατηγικών ανάλυσης και διάδοσης. Διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και των μέτρων κατά αυτών που εκμεταλλεύονται αντικανονικούς μετανάστες. Εντείνουν τις προσπάθειες για τη διερεύνηση και ποινική δίωξη των δραστών.

5. Τα μέρη υποστηρίζουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης για τους κινδύνους που σχετίζονται με την αντικανονική μετανάστευση, αξιοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα σε περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, σύμφωνα με τις συναφείς στρατηγικές και προγράμματα.

Άρθρο 78

Επιστροφή, επανεισδοχή και επανένταξη

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου το δικαίωμά τους να επιστρέφουν παρανόμως διαμένοντες μετανάστες, και επαναβεβαιώνουν τη νομική υποχρέωση κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ να δέχεται εκ νέου τους δικούς του υπηκόους που βρίσκονται παράνομα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα, χωρίς προϋποθέσεις και χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις πέραν της επαλήθευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3. Για τον εν λόγω σκοπό, τα μέρη συνεργάζονται για την επιστροφή και την επανεισδοχή και διασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα και η αξιοπρέπεια των ατόμων προστατεύονται πλήρως και γίνονται πλήρως σεβαστά, μεταξύ άλλων σε κάθε διαδικασία για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους.

2. Κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδέχεται την επιστροφή και την επανεισδοχή κάθε υπηκόου του ο οποίος βρίσκεται παράνομα στο έδαφος μέλους του ΟΚΑΚΕ, κατόπιν αίτησης του εν λόγω κράτους, χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις πέραν της επαλήθευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 για τα πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου.

Κάθε μέλος του ΟΚΑΚΕ αποδέχεται την επιστροφή και την επανεισδοχή κάθε υπηκόου του ο οποίος βρίσκεται παράνομα στο έδαφος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν αίτησης του εν λόγω κράτους μέλους, χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις πέραν της επαλήθευσης που προβλέπεται στην παράγραφο 3 για τα πρόσωπα που δεν είναι κάτοχοι έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου.

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι υποχρεώσεις που ορίζονται στην παρούσα παράγραφο ισχύουν μόνον όσον αφορά πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τα μέλη του ΟΚΑΚΕ, οι υποχρεώσεις που ορίζονται στην παρούσα παράγραφο ισχύουν μόνον όσον αφορά πρόσωπα που θεωρούνται υπήκοοί τους, σύμφωνα με την αντίστοιχη εθνική τους νομοθεσία.

3. Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα μέλη του ΟΚΑΚΕ ανταποκρίνονται εγκαίρως στις αιτήσεις επανεισδοχής που υποβάλλονται από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα. Προβαίνουν σε διαδικασίες επαλήθευσης με τη χρήση των πλέον κατάλληλων και αποτελεσματικών διαδικασιών ταυτοποίησης, με σκοπό την εξακρίβωση της ιθαγένειας του ενδιαφερόμενου προσώπου και την έκδοση κατάλληλων ταξιδιωτικών εγγράφων για τους σκοπούς της επιστροφής, όπως ορίζεται στο παράρτημα Ι. Κανένα στοιχείο του εν λόγω παραρτήματος δεν εμποδίζει την επιστροφή προσώπων δυνάμει επίσημων ή άτυπων ρυθμίσεων μεταξύ του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση επανεισδοχής και του αιτούντος την επανεισδοχή κράτους.

4. Με την επιφύλαξη των διαδικασιών που προβλέπονται στο άρθρο 101 παράγραφος 5 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας, εάν ένα μέρος κρίνει ότι άλλο μέρος δεν έχει τηρήσει την προθεσμία που αναφέρεται στο παράρτημα Ι σύμφωνα με το πρότυπο 5.26 του κεφαλαίου 5 του παραρτήματος 9 της Σύμβασης για τη Διεθνή Πολιτική Αεροπορία, το γνωστοποιεί στο άλλο μέρος. Εάν το εν λόγω άλλο μέρος εξακολουθεί να μη συμμορφώνεται με τις εν λόγω υποχρεώσεις, το μέρος που προέβη στη γνωστοποίηση μπορεί να λάβει αναλογικά μέτρα, αρχής γενομένης από την 30ή ημέρα μετά τη γνωστοποίηση.

5. Τα μέρη συμφωνούν επίσης να παρακολουθούν την εφαρμογή αυτών των δεσμεύσεων στο πλαίσιο του τακτικού διαλόγου εταιρικής σχέσης.

Άρθρο 79

Προστασία και άσυλο

1. Τα μέρη αναλαμβάνουν να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας και βοήθειας για τους βίαια εκτοπισθέντες, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των εσωτερικά εκτοπισθέντων ατόμων, σε πλήρη συμμόρφωση προς το διεθνές δίκαιο, το διεθνές δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, κατά περίπτωση, το διεθνές δίκαιο προσφύγων και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της θεμελιώδους αρχής της μη επαναπροώθησης.

2. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι οι καταυλισμοί προσφύγων θα πρέπει να αποτελούν εξαίρεση και, στο μέτρο του δυνατού, προσωρινό μέτρο για την αντιμετώπιση κατάστασης έκτακτης ανάγκης και ότι θα πρέπει να προτιμάται η βιώσιμη ένταξη των προσφύγων. Ενισχύουν τη συνεργασία για τη διευκόλυνση της βιώσιμης ένταξης των προσφύγων στις κοινότητες υποδοχής και στις οικείες χώρες ασύλου. Υποστηρίζουν την εφαρμογή του πλαισίου ολοκληρωμένης αντιμετώπισης του προσφυγικού του ΟΗΕ.

3. Τα μέρη διασφαλίζουν ότι οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο μπορούν να ασκούν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους μέσω της ασφαλούς πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις.

4. Τα μέρη προασπίζουν σε κάθε περίπτωση το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού και χορηγούν σε όλα τα παιδιά-πρόσφυγες πλήρη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα εντός ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος. Εφαρμόζουν ευαισθητοποιημένη ως προς τη διάσταση του φύλου προσέγγιση κατά την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων των παιδιών και διασφαλίζουν ότι τα παιδιά δεν ποινικοποιούνται ούτε υπόκεινται σε τιμωρητικά μέτρα λόγω του προσφυγικού καθεστώτος των ίδιων ή των γονιών τους.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΚΑΡΑΪΒΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κεφάλαιο 1

Φύση και πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1

Πραγματική εταιρική σχέση

1. Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου, ως «μέρη» νοούνται τα σχετικά μέρη που δεσμεύονται από το παρόν πρωτόκολλο σύμφωνα με το άρθρο 6 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

2. Οι σχέσεις μεταξύ των μερών διέπονται από τις διατάξεις του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας και του παρόντος πρωτοκόλλου, οι οποίες είναι συμπληρωματικές και αλληλοενισχυόμενες, σύμφωνα με άρθρο 6 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

3. Τα μέρη συμφωνούν ότι το παρόν πρωτόκολλο εφαρμόζεται, με συμπληρωματικές αρμοδιότητες σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, με βάση τις αρχές του αμοιβαίου σεβασμού και της λογοδοσίας, της ισότητας και της κοινής ευθύνης, καθώς και με τη συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών. Εφαρμόζουν το παρόν πρωτόκολλο με τρόπο που αξιοποιεί και προάγει τους στενούς πολιτικούς, οικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς μεταξύ των μερών της παρούσας συμφωνίας.

4. Τα μέρη στηρίζουν τις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας, εντείνουν τις προσπάθειες για την υποστήριξη της πολυμερούς προσέγγισης και της βασισμένης σε κανόνες παγκόσμιας τάξης, αναπτύσσουν και εφαρμόζουν πολυδιάστατες και συνεκτικές πολιτικές και μέτρα με στόχο την επιδίωξη όλων των διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τα αντίστοιχα οικεία πλαίσια πολιτικής και τις σχετικές διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 2

Στρατηγικές προτεραιότητες

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τον ευρύ και περιεκτικό χαρακτήρα της περιφερειακής εταιρικής σχέσης Καραϊβικής και συμφωνούν ότι οι στρατηγικές προτεραιότητες του παρόντος πρωτοκόλλου είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

α) ενίσχυση της πολιτικής τους εταιρικής σχέσης η οποία στηρίζεται σε τακτικό και αποτελεσματικό διάλογο και στην προώθηση των κοινών συμφερόντων·

β) εμβάθυνση των οικονομικών σχέσεων, προώθηση του μετασχηματισμού και της διαφοροποίησης και υποστήριξη της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης μέσω του εμπορίου, των επενδύσεων, της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα και της βιώσιμης εκβιομηχάνισης·

γ) βελτίωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, επιδίωξη βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων και ενίσχυση της διαχείρισης καταστροφών·

δ) οικοδόμηση ειρηνικών και ασφαλών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς, με ιδιαίτερη έμφαση στην προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων, της δικαιοσύνης και της διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της δημοσιονομικής διακυβέρνησης, καθώς και της ασφάλειας του πολίτη·

ε) επένδυση στην ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη μέσω της αντιμετώπισης της φτώχειας και των αυξανόμενων ανισοτήτων, της αξιοποίησης της μετανάστευσης, καθώς και των γνώσεων, των επιχειρηματικών δεξιοτήτων και των επενδύσεων της διασποράς και της διασφάλισης ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο.

2. Τα μέρη δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην Αϊτή ως τη μοναδική λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα της Καραϊβικής, με στόχο την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της και την ταυτόχρονη υποστήριξη της παγίωσης των θεσμών της, τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της μείωσης της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων.

Άρθρο 3

Πολυμερής προσέγγιση και οικοδόμηση συμμαχιών

1. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου την ισχυρή δέσμευσή τους στην πολυμερή προσέγγιση. Ενισχύουν τη συνεργασία τους και, κατά περίπτωση, λαμβάνουν κοινές θέσεις στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και άλλων διεθνών και περιφερειακών οργανισμών και φόρουμ.

2. Τα μέρη ενισχύουν τον διάλογο και τις διαβουλεύσεις με στόχο την οικοδόμηση στρατηγικών συμμαχιών για παγκόσμια ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής, της διακυβέρνησης των ωκεανών, της βιώσιμης ανάπτυξης, της ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και ζητημάτων που άπτονται της ειρήνης, της ασφάλειας και της πρόληψης και επίλυσης συγκρούσεων. Συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων των αναπτυσσόμενων μικρών νησιωτικών κρατών (ΑΜΝΚ) εντός των σχετικών παγκόσμιων πλαισίων πολιτικής.

3. Τα μέρη αναλαμβάνουν να υπογράψουν, να κυρώσουν και να εφαρμόζουν τις βασικές σχετικές και εφαρμοστέες διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις, ή, κατά περίπτωση, να προσχωρήσουν σε αυτές.

Άρθρο 4

Περιφερειακή ολοκλήρωση και συνεργασία

1. Τα μέρη προωθούν την περιφερειακή ολοκλήρωση και συνεργασία στην περιοχή της Καραϊβικής ως σημαντικό μέσο για την επίτευξη ειρήνης και ευημερίας, την οικοδόμηση βιώσιμων και ανθεκτικών οικονομιών και κοινωνιών και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας στις διεθνείς αγορές. Υποστηρίζουν τη θέσπιση και την ενίσχυση συμπληρωματικών εγχώριων πολιτικών και ικανοτήτων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν στην προώθηση της περιφερειακής σταθερότητας, της συνοχής και της ευημερίας στην Καραϊβική.

2. Τα μέρη συμφωνούν να προάγουν την καθολική αναγνώριση της Καραϊβικής ως ζώνης ειρήνης. Επιπλέον, προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη της Καραϊβικής Θάλασσας δεδομένου του ρόλου της ως παράγοντα διευκόλυνσης της περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας στην περιοχή.

3. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία με οργανισμούς περιφερειακής ολοκλήρωσης, καθώς και χώρες και εδάφη που συμμερίζονται τις ίδιες αξίες και είναι πρόθυμα και ικανά να προωθήσουν κοινούς στόχους, και συμβάλλουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη της περιοχής της Καραϊβικής στο σύνολό της. Υποστηρίζουν, κατά περίπτωση, την ανάπτυξη περιφερειακών προσεγγίσεων για ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, μεταξύ άλλων, με την ευρύτερη Καραϊβική και τη Λατινική Αμερική.

Κεφάλαιο 2

Παράγοντες και διαδικασίες

Άρθρο 5

Θεσμικές διατάξεις

1. Τα όργανα που θεσπίζονται από το παρόν πρωτόκολλο, η σύνθεση και η λειτουργία των οποίων καθορίζονται στο γενικό μέρος της παρούσας συμφωνίας, είναι τα εξής:

α) το Συμβούλιο Υπουργών Καραϊβικής-ΕΕ·

β) η Μεικτή Επιτροπή Καραϊβικής-ΕΕ·

γ) η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Καραϊβικής-ΕΕ.

2. Τα μέρη μπορούν να αποφασίσουν να συνεδριάζουν σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων προκειμένου να παρέχουν στρατηγική πολιτική καθοδήγηση και εποπτεία της εταιρικής σχέσης Καραϊβικής-ΕΕ.

Άρθρο 6

Υπερπόντιες χώρες και εδάφη και εξόχως απόκεντρες περιοχές στην περιοχή της Καραϊβικής

1. Τα μέρη ενισχύουν τους στενούς και ιστορικούς οικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς και τους δεσμούς σε επίπεδο λαών μεταξύ των μελών του ΟΚΑΚΕ της Καραϊβικής και των υπερπόντιων χωρών και εδαφών (ΥΧΕ) που συνδέονται με την ΕΕ και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΑΠ). Τα μέρη διευκολύνουν τη συμμετοχή των ΥΧΕ και των ΕΑΠ στις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας, καθώς και σε περιφερειακούς οργανισμούς, κατά περίπτωση, κυρίως στους ακόλουθους τομείς: εμπόριο· επενδύσεις και οικονομική συνεργασία· ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα· ενέργεια· συνδεσιμότητα και ψηφιοποίηση· ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη· και κλιματική αλλαγή, περιβαλλοντική βιωσιμότητα, βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και τουρισμός.

2. Τα μέρη συμφωνούν ότι στις ΥΧΕ της περιοχής της Καραϊβικής ανατίθεται ο ρόλος των παρατηρητών στα μεικτά όργανα που θεσπίζονται με το παρόν πρωτόκολλο.

Άρθρο 7

Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Τα μέρη θεσπίζουν και αναπτύσσουν μηχανισμούς διαβούλευσης και διαλόγου με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, με στόχο την ενημέρωση, την παροχή γνωμών και συμβουλών και τη διασφάλιση συνεισφορών όσον αφορά τις πολιτικές διαδικασίες και την εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου. Η διαβούλευση και ο διάλογος πραγματοποιούνται με στόχο την παροχή στοιχείων στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου Υπουργών Καραϊβικής-ΕΕ.

Άρθρο 8

Εφαρμογή και παρακολούθηση

1. Τα μέρη εφαρμόζουν τις σχετικές δεσμεύσεις τους στο πλέον κατάλληλο επίπεδο, σύμφωνα με τα αντίστοιχα πλαίσια πολιτικής. Αναπτύσσουν και εφαρμόζουν μέτρα για τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου και την ενίσχυση της συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων μερών.

2. Τα μέρη παρακολουθούν και επανεξετάζουν το παρόν πρωτόκολλο ώστε να διασφαλίζεται ότι η εφαρμογή τηρεί πλήρως την αρχή της πραγματικής εταιρικής σχέσης και είναι σύμφωνη με τις στρατηγικές προτεραιότητες. Μπορούν να το επανεξετάζουν σε τακτική βάση και, βάσει αμοιβαίας συμφωνίας, να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής του, ιδίως σε νέους τομείς δέσμευσης, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 99 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

ΜΕΡΟΣ II

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ I

Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη

Άρθρο 9

Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη μέσω του οικονομικού μετασχηματισμού και της διαφοροποίησης, της ενίσχυσης της οικονομικής ανθεκτικότητας, της προώθησης της περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας, της ενίσχυσης των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων και της βελτίωσης της μετάβασης προς την πλήρη απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία για όλους. Συνεργάζονται για τη διευκόλυνση της αύξησης των εμπορικών και επενδυτικών ροών, μέσω της βελτίωσης της μακροοικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, και την προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού, της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα και της εκβιομηχάνισης, καθώς και οικονομιών χαμηλών εκπομπών και ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, διασφαλίζοντας ότι όλοι οι άνθρωποι επωφελούνται από τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που ανοίγονται. Σέβονται και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα βασικά εργασιακά πρότυπα, μέσω, μεταξύ άλλων, του κοινωνικού διαλόγου, προωθούν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και προάγουν την κοινή ευημερία. Συμφωνούν να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους σε βασικούς και αναδυόμενους οικονομικούς τομείς που έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την προστιθέμενη αξία, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την εξάλειψη της φτώχειας.

Κεφάλαιο 1

Γενικό οικονομικό πλαίσιο

Άρθρο 10

Παράγοντες διευκόλυνσης της οικονομικής ανάπτυξης

1. Τα μέρη βελτιώνουν τη μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα, ενισχύουν τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και εργάζονται για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Υποστηρίζουν την περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση και συνεργασία της Καραϊβικής ώστε να δοθεί στις χώρες η δυνατότητα να επωφεληθούν από τη βαθύτερη ένταξη στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Εναρμονίζουν και απλουστεύουν τις ρυθμίσεις και τις διαδικασίες στις οποίες υπόκεινται οι επιχειρήσεις, θεσπίζουν υγιείς πολιτικές ανταγωνισμού, συμπεριλαμβανομένης της διαφάνειας των κρατικών επιδοτήσεων, και διασφαλίζουν αποτελεσματικά και προβλέψιμα φορολογικά συστήματα, μεταξύ άλλων, και σε ενδοπεριφερειακό επίπεδο.

2. Δημιουργούν ευνοϊκό νομικό περιβάλλον, ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των δημόσιων διοικήσεων και των δικαστικών συστημάτων, βελτιώνουν το επιχειρηματικό κλίμα μέσω της μεταρρύθμισης των κανονιστικών απαιτήσεων, ενισχύουν την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και διασφαλίζουν την προστασία των δικαιωμάτων έγγειας ιδιοκτησίας και των λοιπών περιουσιακών δικαιωμάτων, καθώς και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

3. Τα μέρη προωθούν πολιτικές που ενισχύουν τη συνάφεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των αγορών εργασίας και υποστηρίζουν την κινητικότητα των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένης της ενδοπεριφερειακής της διάστασης. Προωθούν την ποιοτική εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, και αναπτύσσουν κατάλληλη τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Διασφαλίζουν ότι η πρόοδος του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις ευκαιρίες των αγορών εργασίας και ότι ενισχύεται από τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

4. Τα μέρη υποστηρίζουν την ανάπτυξη βασικών υποδομών, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η ύδρευση και αποχέτευση και η ψηφιακή συνδεσιμότητα. Συνεργάζονται για την αξιοποίηση των ευκαιριών που προκύπτουν από την τεχνολογική πρόοδο και την ψηφιακή οικονομία, μεταξύ άλλων, και στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, ιδίως για τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΠΜΜΜΕ) μέσω, μεταξύ άλλων, ρυθμιζόμενων τραπεζικών και μη τραπεζικών υπηρεσιών. Αναπτύσσουν και ενισχύουν τις ψηφιακές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες μέσω, μεταξύ άλλων, της ενισχυμένης συνεργασίας για την εφαρμογή των συμφωνημένων διεθνών προτύπων και της διασφάλισης αποδοτικών και αξιόπιστων αγορών, της προστασίας του καταναλωτή και της αύξησης της πρόσβασης σε κινητές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

6. Αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά όλες τις μορφές ρύπανσης που προέρχονται από οικονομικές δραστηριότητες, μεταξύ άλλων με σαφή ορισμό και επιμερισμό ευθυνών στη βιομηχανία και τους επιχειρηματικούς φορείς σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, με βάση την αρχή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Υποστηρίζουν πρωτοβουλίες για την πράσινη ανάπτυξη, την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και την υιοθέτηση καθαρών και περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών διαδικασιών.

7. Τα μέρη αναπτύσσουν την κυκλική οικονομία με την προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής πόρων μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης της επιστημονικής και τεχνολογικής ικανότητας, των προτύπων, της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και του εξορθολογισμού των αναποτελεσματικών επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων.

8. Τα μέρη προωθούν την καταχώριση και προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων και αναλαμβάνουν δράση για τη στήριξη της αυξημένης χρήσης τεχνολογιών και καινοτομιών με στόχο τη δημιουργία μεγαλύτερης αξίας εντός των περιφερειακών και παγκόσμιων αλυσίδων αξίας.

Άρθρο 11

Επενδύσεις

1. Τα μέρη αναλαμβάνουν να ενισχύουν τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, κυρίως σε τομείς προστιθέμενης αξίας με υψηλό δυναμικό δημιουργίας βιώσιμων θέσεων εργασίας και υψηλής οικονομικής μεγέθυνσης.

2. Τα μέρη εναρμονίζουν και εξορθολογίζουν τους κανόνες, τις διαδικασίες και τις απαιτήσεις που αφορούν τις επενδύσεις. Για τον σκοπό αυτόν, δίνουν προτεραιότητα στις ειδικές ανάγκες των ΠΜΜΜΕ. Υποστηρίζουν την ανάπτυξη περιφερειακών επενδυτικών πολιτικών, στρατηγικών και εργαλείων.

3. Τα μέρη ενθαρρύνουν και διευκολύνουν τις επενδύσεις στην Καραϊβική μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης μέτρων διευκόλυνσης των επιχειρήσεων. Επιπλέον, υποστηρίζουν τις επενδύσεις ενισχύοντας τη διαφάνεια, την πληροφόρηση και την ενημέρωση των επενδυτών ως προς τις επιχειρηματικές ευκαιρίες και τις συνθήκες και διαδικασίες που διέπουν τις επενδύσεις. Διευκολύνουν την ενίσχυση της τεχνικής ανάλυσης και των δεξιοτήτων σχετικά με τις οικονομικές τάσεις και τη διαχείριση κινδύνων στον τομέα των επενδύσεων.

4. Τα μέρη χρησιμοποιούν με στρατηγικό τρόπο τα δημόσια οικονομικά για να ενισχύουν τους επενδυτικούς μηχανισμούς και μέσα και να μοχλεύουν πρόσθετες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις μέσω, μεταξύ άλλων, συνδυασμού χρηματοδοτήσεων, εγγυήσεων και άλλων καινοτόμων δημοσιονομικών μέσων, λαμβάνοντας υπόψη τη βιωσιμότητα του χρέους.

Άρθρο 12

Ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και εκβιομηχάνιση

1. Τα μέρη υποστηρίζουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και τη βιώσιμη εκβιομηχάνιση, και σχεδιάζουν πολιτικές για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της διαφοροποίησης και της παραγωγικότητας. Υποστηρίζουν περαιτέρω την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης της ικανότητας συμμόρφωσης για την εφαρμογή των σχετικών διεθνών προτύπων, της βελτίωσης καινοτόμων δράσεων και της καλύτερης πρόσβασης σε καινοτόμο χρηματοδότηση. Προάγουν τη θεσμική ικανότητα συμβολής στη χάραξη της εμπορικής και οικονομικής πολιτικής.

2. Τα μέρη θέτουν ως προτεραιότητα την ανάπτυξη της γυναικείας και της νεανικής επιχειρηματικότητας, ειδικότερα μέσω της ανάπτυξης στοχευμένης επιχειρηματικής στήριξης και κατάρτισης και της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και αξιόπιστη τεχνολογία και χρηματοδότηση.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τη μεγέθυνση και την ανταγωνιστικότητα των ΠΜΜΜΕ, προωθούν την ανάπτυξη περιφερειακών επιχειρήσεων και διευκολύνουν τις διεπιχειρησιακές επαφές μεταξύ οικονομικών φορέων στην Καραϊβική και την ΕΕ.

4. Τα μέρη δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην άτυπη οικονομία και την αναβάθμιση των άτυπων οικονομικών δραστηριοτήτων σε επίσημες μέσω, μεταξύ άλλων, της στοχευμένης στήριξης της επιχειρηματικής ανάπτυξης.

5. Τα μέρη ενθαρρύνουν και διευκολύνουν τη σύσταση και ενίσχυση περιφερειακών εμπορικών και επαγγελματικών φορέων του ιδιωτικού τομέα μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης της τεχνικής, ερευνητικής, θεσμικής ικανότητας και της ικανότητας παρέμβασης στις πολιτικές.

6. Τα μέρη ενισχύουν την ψηφιοποίηση και προωθούν πρωτοβουλίες για έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία σε βασικούς οικονομικούς τομείς, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ της βιομηχανίας, της έρευνας και των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, με στόχο τη βελτίωση του όγκου των προϊόντων υψηλής αξίας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία νέων αγορών.

7. Τα μέρη προωθούν την αύξηση των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα ως μέσο κινητοποίησης εγχώριων και ξένων κεφαλαίων.

8. Τα μέρη στηρίζουν την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και την υιοθέτηση καθαρότερων και φιλικότερων προς το περιβάλλον τεχνολογιών και βιομηχανικών διαδικασιών.

9. Τα μέρη προωθούν τη βιομηχανική ανάπτυξη, με στόχο την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Θεσπίζουν στοχευμένες πολιτικές που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης και των ευκαιριών, ιδίως μέσω της δημιουργίας διασυνδέσεων και δραστηριοτήτων προστιθέμενης αξίας. Αναπτύσσουν και εφαρμόζουν βιώσιμες εθνικές και περιφερειακές βιομηχανικές πολιτικές για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ιδιωτικού τομέα, κυρίως όσον αφορά τη μεταποίηση μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας και τις εξαγωγές. Ενθαρρύνουν και διευκολύνουν την ανάπτυξη κατάλληλων τεχνολογιών για την προώθηση της διαφοροποίησης των οικονομιών τους στην παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων υψηλής αξίας.

10. Τα μέρη ενθαρρύνουν την ευρύτερη χρήση των οικείων νομισμάτων τους στις διεθνείς συναλλαγές.

Άρθρο 13

Εμπορική συνεργασία

1. Τα μέρη προωθούν τις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας στην Καραϊβική, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης της διευκόλυνσης του εμπορίου και της κανονιστικής εναρμόνισης, ώστε οι χώρες και οι οικονομικοί φορείς να μπορέσουν να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές με τις γειτονικές χώρες και να προωθηθεί η ένταξή τους σε βασικές περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για να στηρίξουν την ανάπτυξη τόσο της ενιαίας αγοράς και οικονομίας της CARICOM (CSME) όσο και της οικονομικής ένωσης της Οργάνωσης των κρατών της ανατολικής Καραϊβικής (OECS).

2. Τα μέρη υποστηρίζουν την εφαρμογή της συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης μεταξύ των κρατών του CARIFORUM, αφενός, και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών μελών της, αφετέρου («ΣΟΕΣ CARIFORUM–ΕΕ»), με σκοπό να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητά της ως εργαλείου προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης και να διασφαλιστεί η εμπορική της σημασία. Για τον σκοπό αυτόν, συνεργάζονται για την ενίσχυση των μηχανισμών, των διαδικασιών και των θεσμών ώστε να βελτιώσουν τις εθνικές και περιφερειακές παραγωγικές και κανονιστικές ικανότητες. Συνεργάζονται για να θεσπίσουν κατάλληλες υποστηρικτικές πολιτικές για τη διευκόλυνση της αύξησης των εμπορικών ροών μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης της παραγωγής και της επιχειρηματικότητας, ποιοτικών υποδομών, βελτιωμένων ψηφιακών πλαισίων υποστήριξης, της αύξησης των επενδύσεων σε τομείς προστιθέμενης αξίας, καθώς και της ανάπτυξης αποτελεσματικού ηλεκτρονικού εμπορίου.

3. Τα μέρη ενθαρρύνουν το εμπόριο εντός της ευρύτερης περιοχής της Καραϊβικής, συμπεριλαμβανομένων των ΥΧΕ που συνδέονται με την ΕΕ και άλλων εδαφών, ως μέσο προώθησης της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

4. Τα μέρη υποστηρίζουν την εφαρμογή της συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου και διευκολύνουν το εμπόριο μέσω, μεταξύ άλλων, της θέσπισης μέτρων στήριξης για τη μείωση τόσο του εμπορικού κόστους όσο και της οικονομικής και κανονιστικής επιβάρυνσης των ΠΜΜΕ.

5. Τα μέρη επιδιώκουν καινοτόμο, ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση για τις νέες πολυμερείς ή διμερείς εμπορικές συμφωνίες, κατά περίπτωση, μέσω, για παράδειγμα, της διασφάλισης ότι οι δυνατότητες ευελιξίας στις εμπορικές δεσμεύσεις αντικατοπτρίζουν τις αποδεδειγμένες ανάγκες για ανάπτυξη ικανοτήτων εφαρμογής.

Κεφάλαιο 2

Οικονομικοί τομείς προτεραιότητας

Άρθρο 14

Υπηρεσίες

1. Τα μέρη ενισχύουν τις ρυθμιστικές και παραγωγικές ικανότητες βασικών υποτομέων των υπηρεσιών μέσω, μεταξύ άλλων, της ανάπτυξης τομεακών πολιτικών, νομοθετικών πλαισίων και εθνικών και περιφερειακών ρυθμιστικών ικανοτήτων ώστε οι πάροχοι υπηρεσιών να μπορούν να αξιοποιούν ευκαιρίες στην αγορά, οι οποίες παρέχονται στο πλαίσιο της ΣΟΕΣ CARIFORUM-ΕΕ, της CSME, της OECS και άλλων περιφερειακών συμφωνιών ολοκλήρωσης εντός της Καραϊβικής. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στους επαγγελματικούς κλάδους, στους κλάδους των συνεδρίων, της επεξεργασίας δεδομένων, της ψυχαγωγίας, του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, και στις αθλητικές, εκπαιδευτικές, χρηματοπιστωτικές, οπτικοακουστικές, περιβαλλοντικές και τουριστικές υπηρεσίες, καθώς και στις υπηρεσίες επικοινωνιών και μεταφορών.

2. Τα μέρη αναπτύσσουν στρατηγικές και κατάλληλες πολιτικές για τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες χρηματοδότησης του εμπορίου και σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Επιπλέον, ενισχύουν τις ικανότητες συλλογής, αποθήκευσης, διάδοσης και ανάλυσης δεδομένων και στατιστικών όσον αφορά το εμπόριο υπηρεσιών.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση και ενίσχυση του ρόλου των υπηρεσιών στην εμπορική ανταγωνιστικότητα και εμβαθύνουν τις αλυσίδες αξίας μέσω, μεταξύ άλλων, της ενθάρρυνσης της καινοτομίας στις μεταποιητικές βιομηχανίες που συνδέονται με τις υπηρεσίες και της ενίσχυσης του ρόλου των υπηρεσιών ως εισροών στην παραγωγή προϊόντων.

4. Τα μέρη υποστηρίζουν τη βελτίωση των ικανοτήτων των περιφερειακών επαγγελματικών φορέων να συμβάλλουν στη διαπραγμάτευση και την αποτελεσματική προώθηση των συμφωνιών αμοιβαίας αναγνώρισης.

Άρθρο 15

Γαλάζια οικονομία

1. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη βιώσιμων και καινοτόμων γαλάζιων οικονομιών. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκουν να εξισορροπήσουν την οικονομική μεγέθυνση και τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας με την ενισχυμένη επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια, τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης, την κοινωνική δικαιοσύνη και την ενίσχυση των οικοσυστημάτων των ωκεανών, με ταυτόχρονη μείωση των περιβαλλοντικών κινδύνων και των αρνητικών οικολογικών επιπτώσεων. Υποστηρίζουν την εφαρμογή προληπτικών και επιστημονικά τεκμηριωμένων προσεγγίσεων για τη διατήρηση και την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας, καθώς και για τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων. Προωθούν εγχώριες και ξένες επενδύσεις και αναπτύσσουν το αναγκαίο κανονιστικό πλαίσιο και τις υποδομές για την προώθηση δραστηριοτήτων της γαλάζιας οικονομίας. Επιπλέον, προωθούν τη διμερή και πολυμερή συνεργασία για την υποστήριξη της ανάπτυξης βιώσιμων και καινοτόμων γαλάζιων οικονομιών.

2. Τα μέρη ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της αλιείας μέσω της προώθησης αλυσίδων αξίας βιώσιμης αλιείας, της οικοδόμησης ικανοτήτων για τη μεταποίηση προϊόντων αλιείας σε τοπικό επίπεδο και της τήρησης των ρυθμιστικών απαιτήσεων των διεθνών αγορών, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της βιοτεχνικής αλιείας και διασφαλίζοντας ασφαλείς, υγιεινές και αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας για τους αλιείς και τους εργαζόμενους.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένης της θαλασσοκαλλιέργειας, μέσω αποτελεσματικού χωροταξικού σχεδιασμού, οικοσυστημικής προσέγγισης και ενισχυμένων ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους επενδυτές, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες των τοπικών κοινοτήτων.

4. Τα μέρη αξιοποιούν τις ευκαιρίες που προσφέρει η θαλάσσια βιοτεχνολογία μέσω, μεταξύ άλλων, της υποστήριξης της έρευνας, της ενθάρρυνσης της συνεργασίας μεταξύ ακαδημαϊκών, οικονομικών φορέων και φορέων χάραξης πολιτικής, της προώθησης της μεταφοράς τεχνολογίας και της μείωσης των τεχνικών εμποδίων, με στόχο να διευκολυνθεί η πρόσβαση των επενδυτών και, ταυτόχρονα, να αποφευχθούν οι κίνδυνοι για το θαλάσσιο περιβάλλον.

Άρθρο 16

Γεωργία

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την αύξηση και διαφοροποίηση της βιώσιμης γεωργικής παραγωγής και παραγωγικότητας με στόχο την ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας και της διατροφής, τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και την αύξηση των εισοδημάτων μέσω της πρόσβασης στις περιφερειακές και διεθνείς αγορές. Ενισχύουν ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή γεωργικές πρακτικές, κυρίως σε μικρές εκμεταλλεύσεις, προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση και την αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων και των υπηρεσιών οικοσυστήματος και εξαλείφουν τα κίνητρα για μη βιώσιμη παραγωγή.

2. Τα μέρη ενισχύουν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο την έρευνα, την κατάρτιση, τις επιστήμες και την καινοτομία στον τομέα της έξυπνης γεωργίας.

3. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη του αγροδιατροφικού τομέα και τις σχετικές επενδύσεις, και θεσπίζουν κανόνες και ρυθμίσεις που υποστηρίζουν την αύξηση των επενδύσεων στον τομέα. Συνεργάζονται για να βελτιώσουν τις ευκαιρίες παραγωγών, μεταποιητών και εξαγωγέων για πρόσβαση στις αγορές και επίτευξη μεγαλύτερης αξίας στις τοπικές, περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας μέσω, μεταξύ άλλων, της προώθησης της αυξημένης χρήσης της τεχνολογίας και της καινοτομίας, της ενίσχυσης της ικανότητας συμμόρφωσης με τα μη δασμολογικά εμπόδια, και ειδικότερα με τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο και τα υγειονομικά και φυτοϋγειονομικά πρότυπα, καθώς και της προώθησης συστημάτων δίκαιου εμπορίου και βιολογικής γεωργίας με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας στον τομέα της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων.

4. Τα μέρη διασφαλίζουν ίσα γαιοκτητικά και κληρονομικά δικαιώματα για τις γυναίκες, ενισχύουν την πρόσβασή τους σε χρηματοδότηση και στις αγορές, καθώς και σε υπηρεσίες και γεωργικές συμβουλές. Επιπλέον, υποστηρίζουν τη νεανική επιχειρηματικότητα μέσω, μεταξύ άλλων, της παροχής στοχευμένων υπηρεσιών γεωργικών εφαρμογών, τεχνολογίας και χρηματοδότησης.

Άρθρο 17

Εξορυκτικές βιομηχανίες

1. Τα μέρη προωθούν δίκαιη και χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στη βιώσιμη εξόρυξη και στο βιώσιμο εμπόριο πρώτων υλών, με πλήρη σεβασμό της κυριαρχίας των χωρών επί των φυσικών πόρων τους και προασπίζοντας τα δικαιώματα των πληττόμενων κοινοτήτων. Προάγουν τη δίκαιη κατανομή των πόρων και καταπολεμούν την παράνομη εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων με εθνικά, περιφερειακά και διεθνή νομικά μέσα.

2. Τα μέρη προωθούν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την υπεύθυνη διαχείριση των εξορυκτικών βιομηχανιών, σύμφωνα με την πρωτοβουλία για τη διαφάνεια των εξορυκτικών βιομηχανιών και άλλες σχετικές περιφερειακές και διεθνείς δεσμεύσεις.

3. Τα μέρη ενισχύουν την εταιρική κοινωνική ευθύνη και την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης και της εφαρμογής της συναφούς νομοθεσίας, κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά διεθνή πρότυπα.

Άρθρο 18

Βιώσιμη ενέργεια

1. Τα μέρη συνεργάζονται για να ενισχύσουν την ενεργειακή ασφάλεια, να διασφαλίσουν την ασφαλή πρόσβαση σε βιώσιμη ενέργεια για όλους, συμπεριλαμβανομένων των πλέον ευάλωτων καταναλωτών και των βασικών οικονομικών τομέων, και να οικοδομήσουν την ανθεκτικότητα των ενεργειακών υποδομών με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητας, της διατηρησιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας της καθαρής ενέργειας.

2. Τα μέρη διευκολύνουν τις ανοικτές, διαφανείς και λειτουργικές αγορές ενέργειας που προωθούν βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς επενδύσεις, κυρίως στην παραγωγή και συμπαραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, τη μεταφορά και διανομή ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Συνεργάζονται για την προώθηση της επιχειρηματικότητας στον τομέα.

3. Τα μέρη συνεργάζονται με στόχο την αύξηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων στους τομείς της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της ενεργειακής απόδοσης, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη και υλοποίηση σχετικών εθνικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών για την ενέργεια και υποστηρικτικών συστημάτων υποδομών υψηλής ποιότητας.

4. Τα μέρη προωθούν την ενεργειακή απόδοση και την εξοικονόμηση ενέργειας σε όλα τα στάδια της ενεργειακής αλυσίδας, από την παραγωγή έως την κατανάλωση.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για τη δημιουργία και ενίσχυση αποτελεσματικών ενεργειακών διασυνδέσεων, την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης της περιοχής της Καραϊβικής μέσω της ανάπτυξης και χρήσης καθαρών, ποικίλων, οικονομικά αποδοτικών και βιώσιμων τεχνολογιών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και ενέργειας χαμηλών εκπομπών, την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας και την ανάπτυξη ανθρώπινης και τεχνικής ικανότητας, έρευνας και καινοτομίας.

Άρθρο 19

Συνδεσιμότητα

1. Τα μέρη ενισχύουν τη βιώσιμη, ολοκληρωμένη και βασισμένη σε κανόνες ενδοπεριφερειακή συνδεσιμότητα. Συνεργάζονται για τη βελτίωση των συνδέσμων μεταφορών, των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και των ψηφιακών υποδομών με ανθεκτικό και βιώσιμο τρόπο. Επιδιώκουν οικονομικές ευκαιρίες μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης των τεχνικών και ανθρώπινων ικανοτήτων των βασικών φορέων.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη ποιοτικών και βιώσιμων συστημάτων μεταφορών και συναφών συστημάτων υποδομών για τη διευκόλυνση και τη βελτίωση της κυκλοφορίας των προσώπων, συμπεριλαμβανομένων αυτών με μειωμένη κινητικότητα, καθώς και των εμπορευμάτων. Αποσκοπούν στην παροχή βελτιωμένης πρόσβασης σε υποδομές μεταφορών σε αγροτικές περιοχές και σε υποδομές αστικών, αεροπορικών, θαλάσσιων, εσωτερικών πλωτών, σιδηροδρομικών και οδικών μεταφορών μέσω, μεταξύ άλλων, της ανάπτυξης και προώθησης της ενδοπεριφερειακής συνεργασίας σε ολόκληρη την περιοχή της Καραϊβικής.

3. Τα μέρη ενισχύουν τις επενδύσεις και βελτιώνουν τη συνολική διακυβέρνηση του τομέα των μεταφορών, μεταξύ άλλων, με την εξάλειψη των περιορισμών μεταφορικής ικανότητας και την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών κανόνων που καθιστούν δυνατό τον θεμιτό ανταγωνισμό εντός και μεταξύ των τρόπων μεταφοράς.

4. Τα μέρη αυξάνουν την πρόσβαση σε ανοικτές, οικονομικά προσιτές και ασφαλείς ΤΠΕ για όλους, μεταξύ άλλων με τη στήριξη στοχευμένων επενδύσεων. Αναπτύσσουν τα αναγκαία νομοθετικά πλαίσια και τους ρυθμιστικούς οργανισμούς για την αδειοδότηση των παρόχων υπηρεσιών, την προώθηση της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς, τη διασφάλιση της δίκαιης μεταχείρισης των καταναλωτών, καθώς και τη στήριξη της προστασίας των δεδομένων και των καταναλωτών.

5. Τα μέρη ενισχύουν την πρόσβαση σε ανοικτή, οικονομικά προσιτή, ασφαλή και αξιόπιστη ευρυζωνική συνδεσιμότητα για όλους, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών μέσω, μεταξύ άλλων, βελτιωμένων υποθαλάσσιων καλωδίων και άλλων σύγχρονων τεχνολογιών μετάδοσης. Αναπτύσσουν πλαίσια πολιτικής και κανονιστικά πλαίσια για τη διευκόλυνση της αποτελεσματικής αδειοδότησης των παρόχων υπηρεσιών, την προώθηση της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς και της δίκαιης μεταχείρισης και προστασίας των καταναλωτών και τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών και των δικαιωμάτων των ατόμων όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

6. Τα μέρη προωθούν την καθιέρωση της περιφερειακής ψηφιακής οικονομίας με στόχο τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη, μέσω της δημιουργίας ενός υποστηρικτικού κανονιστικού πλαισίου για την προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας, την κινητοποίηση επενδύσεων και τη διευκόλυνση της ψηφιοποίησης του ιδιωτικού τομέα. Συνεργάζονται για την εξάλειψη των περιττών εμποδίων, την ανάπτυξη πλατφορμών ηλεκτρονικών υπηρεσιών εμπιστοσύνης και ηλεκτρονικής υπογραφής για την προώθηση της αύξησης του εμπορίου, την ενθάρρυνση της ανάδυσης νέων προϊόντων, την προαγωγή της ανάπτυξης και χρήσης συναφών διεθνών προτύπων και ανοικτών δεδομένων και την προώθηση της προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Άρθρο 20

Τουρισμός

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση της ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού προκειμένου να ενισχύσουν την οικονομική ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Διασφαλίζουν την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και κοινωνικών πτυχών, και η βιώσιμη χρήση και διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλων φυσικών πόρων στον σχεδιασμό και στην ανάπτυξη της τουριστικής πολιτικής.

2. Τα μέρη ενισχύουν τις επενδύσεις για την προώθηση και την ανάπτυξη τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, για τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, μέσω της δημιουργίας καινοτόμων εταιρικών σχέσεων με βασικούς οικονομικούς φορείς, των επενδύσεων στην ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου και στο μάρκετινγκ και της διευκόλυνσης των επαφών μεταξύ επιχειρήσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και τη βελτίωση των προτύπων υπηρεσιών. Ως προς αυτό, συμφωνούν να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ΠΜΜΜΕ.

3. Τα μέρη ενισχύουν τους δεσμούς μεταξύ του τουριστικού τομέα και άλλων συναφών οικονομικών τομέων, και κυρίως της γεωργίας, της μεταποιητικής βιομηχανίας, της γαλάζιας οικονομίας και των μεταφορών. Κινητοποιούν επενδύσεις στη βιώσιμη ενέργεια, σε βασικές υποδομές και υπηρεσίες, στις ψηφιακές τεχνολογίες, τη στατιστική και την ανθρώπινη ανάπτυξη με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας της τουριστικής βιομηχανίας.

4. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για να αντλήσουν τα μέγιστα κοινωνικοοικονομικά οφέλη από τον τουρισμό. Ενισχύουν τη διατήρηση και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων και προάγουν κάθε καινοτόμο μορφή τουρισμού με ταυτόχρονο σεβασμό της ακεραιότητας και των συμφερόντων των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), και των τοπικών κοινοτήτων και μεγιστοποίηση της συμμετοχής αυτών των ενδιαφερόμενων μερών στη διαδικασία τουριστικής ανάπτυξης.

Άρθρο 21

Έρευνα, καινοτομία και τεχνολογία

1. Τα μέρη συνεργάζονται στους τομείς των επιστημών, της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης με στόχο την υποστήριξη της οικονομικής διαφοροποίησης, την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, τη βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και τη διευκόλυνση της δημιουργίας μιας ψηφιακής οικονομίας χωρίς αποκλεισμούς. Αναπτύσσουν τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα των ερευνητικών δικτύων, των υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικής και επιστημονικών δεδομένων, και προωθούν την ανάπτυξη αυτή στο περιφερειακό τους πλαίσιο.

2. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη των ερευνητικών ικανοτήτων, υποδομών και εγκαταστάσεων, δημοσιεύσεων και επιστημονικών δεδομένων. Προωθούν και υποστηρίζουν καινοτόμα προγράμματα κατάρτισης και κινητικότητας για ακαδημαϊκούς και ερευνητές. Ενισχύουν την ικανότητα των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης να συνεργάζονται αποτελεσματικά στους τομείς της έρευνας και της επιστημονικής και τεχνολογικής καινοτομίας μέσω, μεταξύ άλλων, της πρόσβασης σε προγράμματα ακαδημαϊκών ανταλλαγών. Διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων διοικήσεων, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων. Προωθούν τα ανοικτά δεδομένα και την καινοτομία για την προώθηση της οικονομικής προόδου και την επιδίωξη αμοιβαίως επωφελούς επιστημονικής αριστείας.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν την ανάπτυξη οικονομιών βασισμένων στη γνώση και ψηφιακών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς. Προωθούν τη διατήρηση και χρήση της παραδοσιακής γνώσης και της βιοποικιλότητας και τη βιώσιμη διαχείριση άλλων φυσικών πόρων και προάγουν τη μεταφορά τεχνολογίας και εμπειρογνωσίας.

4. Τα μέρη συνεργάζονται σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα των μη στρατιωτικών διαστημικών δραστηριοτήτων, όπως η διαστημική έρευνα, οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες του παγκόσμιου δορυφορικού συστήματος πλοήγησης, η ανάπτυξη δορυφορικών συστημάτων φασματικής επαύξησης, η γεωσκόπηση και οι επιστήμες της Γης, κυρίως όσον αφορά τη χρήση έγκαιρης προειδοποίησης και επιτήρησης.

Άρθρο 22

Κλάδοι του πολιτισμού και της δημιουργικότητας

1. Τα μέρη προωθούν τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας ως μοχλούς βιώσιμης κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας. Θεσπίζουν μέτρα, μεταξύ άλλων, για την υποστήριξη της δημιουργικής ανάπτυξης και ψηφιοποίησης των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και παραγωγών. Ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές για την προαγωγή της πολιτιστικής ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας.

2. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της ενίσχυσης των πολιτιστικών ανταλλαγών, της προώθησης συμπαραγωγών και κοινών πολιτιστικών και δημιουργικών πρωτοβουλιών, καθώς και της αύξησης της κινητικότητας των επαγγελματιών στους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας και συναφών επαγγελματιών της εκπαίδευσης. Υποστηρίζουν την κυκλοφορία έργων τέχνης με πλήρη σεβασμό των καθιερωμένων διεθνών συμβάσεων.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν τον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ νέων, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και ατόμων από την ΕΕ και την περιοχή της Καραϊβικής.

Άρθρο 23

Μεταποιητικές βιομηχανίες

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση της βιώσιμης μεταποιητικής βιομηχανίας με σκοπό να ενισχύσουν την προστιθέμενη αξία, κυρίως στις εξαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, να διευκολύνουν την αύξηση της διαφοροποίησης και να μεγιστοποιήσουν το δυναμικό της για διασυνδέσεις με προηγούμενα στάδια παραγωγής βασικών οικονομικών τομέων όπως η γεωργία, η γαλάζια οικονομία, οι εξορυκτικές βιομηχανίες και υπηρεσίες.

2. Τα μέρη αναπτύσσουν πολιτικές για την προσέλκυση εγχώριων και ξένων άμεσων επενδύσεων στον μεταποιητικό τομέα. Προωθούν τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων με στόχο την προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ ομοτίμων, την εμβάθυνση των εμπορικών εταιρικών σχέσεων και την ανάπτυξη βιομηχανικών κόμβων, οικοσυστημάτων και δικτύων.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη μέτρων που αποσκοπούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του μεταποιητικού τομέα μέσω της βελτίωσης των ικανοτήτων παραγωγής, και της αντιμετώπισης περιορισμών όπως η έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, τα ελλείμματα υποδομών και εφοδιαστικής και η περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοοικονομική ανάλυση και ανάλυση της αγοράς. Υποστηρίζουν την έρευνα και την καινοτομία, προωθούν την ανάπτυξη και εφαρμογή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής και ενισχύουν τη διασύνδεση μεταξύ των βιομηχανιών, της έρευνας και των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

4. Τα μέρη υποστηρίζουν την ενίσχυση του εμπορίου μεταποιημένων προϊόντων μέσω, μεταξύ άλλων, της βελτίωσης των διασυνδέσεων με τις εξαγωγικές αγορές, της ενίσχυσης της ρυθμιστικής ικανότητας στον τομέα του εμπορίου, της διευκόλυνσης του εμπορίου και της ενίσχυσης της ικανότητας συμμόρφωσης για την εφαρμογή των σχετικών διεθνών εργασιακών και περιβαλλοντικών προτύπων.

Άρθρο 24

Διεθνείς επιχειρηματικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες

Τα μέρη εργάζονται για την ανάπτυξη ενός βασισμένου σε κανόνες τομέα διεθνών επιχειρηματικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στην Καραϊβική μέσω, μεταξύ άλλων, της υποστήριξης στοχευμένης συνεργασίας για την ενίσχυση των κανονιστικών πλαισίων στην Καραϊβική, με στόχο τη συμμόρφωση με τα διεθνώς συμφωνημένα πρότυπα, την ανάπτυξη κατάλληλων τομεακών πολιτικών, τη βελτίωση της ανάπτυξης δεξιοτήτων και την ενίσχυση της χρήσης των τεχνολογιών και της ψηφιοποίησης. Τα μέρη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα διεθνώς συμφωνημένα πρότυπα για τη ρύθμιση και την εποπτεία στον τομέα των διεθνών επιχειρηματικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών εφαρμόζονται και επιβάλλονται στο έδαφός τους.

ΤΙΤΛΟΣ II

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα, κλιματική αλλαγή και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων

Άρθρο 25

Τα μέρη αναγνωρίζουν τον υπαρξιακό κίνδυνο που διατρέχουν οι πληττόμενες χώρες και τις επιπτώσεις στα μέσα διαβίωσης που προκαλούνται από τον μακροπρόθεσμο χαρακτήρα των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Τα μέρη αναλαμβάνουν φιλόδοξη δράση για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, και επιδιώκουν τη βιώσιμη χρήση και διαχείριση των φυσικών πόρων, με στόχο την οικοδόμηση ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και την αναστροφή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση της απώλειας βιοποικιλότητας, τη διατήρηση και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, την προώθηση της διακυβέρνησης των ωκεανών, την αντιστροφή της αποψίλωσης των δασών, την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και ανθρωπογενών κινδύνων, μέσω, μεταξύ άλλων, της χρηματοδότησης της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, της ενθάρρυνσης της μεταφοράς τεχνολογίας και της ανάπτυξης ικανοτήτων, κατά περίπτωση. Επενδύουν στην πράσινη ανάπτυξη, προωθούν τις κυκλικές οικονομίες και υποστηρίζουν τη μετάβαση σε ανάπτυξη χαμηλών εκπομπών και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, διασφαλίζοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι πλήρως συμπληρωματική της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Συνεργάζονται στο πλαίσιο της ευρύτερης περιοχής της Καραϊβικής και επιδιώκουν τη συνεργασία Νότου-Νότου και την τριγωνική συνεργασία.

Άρθρο 26

Δράση για το κλίμα

1. Τα μέρη αναπτύσσουν ολοκληρωμένες και χωρίς αποκλεισμούς εσωτερικές πολιτικές και προγράμματα για το κλίμα, υλοποιούν συγκεκριμένες δράσεις ώστε να επιταχύνουν την πλήρη εφαρμογή της Σύμβασης-πλαισίου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή, καθώς και της σχετικής συμφωνίας των Παρισίων, και να στηρίξουν την πολυμερή δράση για την κλιματική αλλαγή.

2. Τα μέρη προωθούν την ενσωμάτωση των πολιτικών για την κλιματική αλλαγή και των μέτρων μετριασμού και προσαρμογής στις εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές, σχέδια και διαλόγους πολιτικής. Συνεργάζονται για την προώθηση δράσεων προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένης της αποτροπής, της ελαχιστοποίησης και της αντιμετώπισης των απωλειών και ζημιών που σχετίζονται με τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Αναπτύσσουν συστήματα παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης, και συστήματα αξιολόγησης για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά τη δράση για το κλίμα.

3. Συνεργάζονται για την προετοιμασία, την κοινοποίηση και την επικαιροποίηση προοδευτικά φιλόδοξων εθνικά καθορισμένων συνεισφορών (ΕΚΣ), εφαρμόζουν τα εθνικά και περιφερειακά μέτρα μετριασμού για την επίτευξη των στόχων των εν λόγω συνεισφορών και αναπτύσσουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές για μια χαμηλών εκπομπών και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή ανάπτυξη.

4. Τα μέρη αναπτύσσουν και εφαρμόζουν εθνικά σχέδια προσαρμογής και εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές. Ενσωματώνουν μέτρα προσαρμογής σε όλους τους βασικούς ευάλωτους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών, και αναπτύσσουν αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης για την υλοποίηση δράσεων προσαρμογής και τη διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων και ορθών πρακτικών όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

5. Αναλαμβάνουν δράσεις για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, μεταξύ άλλων από τις αεροπορικές και ναυτιλιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις και υποχρεώσεις τους, συμπεριλαμβανομένων αυτών στο πλαίσιο της συμφωνίας των Παρισίων.

6. Τα μέρη, λαμβάνοντας υπόψη τις απειλές που ενέχει η κλιματική αλλαγή για την ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία ανθρώπων και κοινοτήτων, συνεργάζονται για την ενίσχυση των ικανοτήτων προσαρμογής και μετριασμού και την προώθηση μέτρων οικοδόμησης ανθεκτικότητας, με στόχο την αντιμετώπιση των τρωτών σημείων.

7. Τα μέρη προωθούν τη σταδιακή κατάργηση της παραγωγής και κατανάλωσης υδροφθορανθράκων σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος, που συνήφθη στο Μόντρεαλ στις 16 Σεπτεμβρίου 1987, μέσω της συνεργασίας για τη στήριξη της κύρωσης της τροποποίησης του Κιγκάλι στο εν λόγω πρωτόκολλο και τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής της.

8. Τα μέρη εξορθολογίζουν και σταδιακά καταργούν τις αναποτελεσματικές επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων που ενθαρρύνουν τη σπάταλη κατανάλωση, και ελαχιστοποιούν τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις, κατά τρόπο που να προστατεύει τους άπορους και τις ευάλωτες κοινότητες. Προωθούν τη στροφή σε ανανεώσιμες και καθαρότερες πηγές ενέργειας σύμφωνα με τις δράσεις που προσδιορίζονται στις ΕΚΣ.

9. Τα μέρη συνεργάζονται προκειμένου να προαγάγουν οικονομίες χαμηλών εκπομπών άνθρακα και την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, με ενίσχυση της πράσινης ανάπτυξης σε βασικούς και αναδυόμενους οικονομικούς τομείς, μέσω, μεταξύ άλλων, της υιοθέτησης της οικολογικής καινοτομίας, της προώθησης της μεταφοράς τεχνολογίας, της ανάπτυξης προτύπων και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

10. Τα μέρη αναπτύσσουν καινοτόμα εργαλεία χρηματοδότησης και ευθυγραμμίζουν τις χρηματοοικονομικές ροές με την πορεία προς την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή ανάπτυξη χαμηλών εκπομπών άνθρακα, με έμφαση στη χωρίς αποκλεισμούς χρηματοδότηση της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, η οποία επιδιώκει να προστατεύει τους φτωχότερους και πλέον ευάλωτους από τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Προωθούν μέσα οικονομικής πολιτικής που υποστηρίζουν δράσεις για την κλιματική αλλαγή, όπως, κατά περίπτωση, η τιμολόγηση των ανθρακούχων εκπομπών, τα αγορακεντρικά μέσα και οι φόροι άνθρακα.

11. Τα μέρη προωθούν την ενίσχυση του συντονισμού σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης με στόχο την υλοποίηση φιλόδοξων δεσμεύσεων για το κλίμα και την ενέργεια. Επιπλέον, ενθαρρύνουν και ισχυροποιούν τις τοπικές αρχές και υποστηρίζουν πρωτοβουλίες όπως το Παγκόσμιο Σύμφωνο των δημάρχων για το κλίμα και την ενέργεια και η επιτάχυνση της μετάβασης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα ΑΜΝΚ.

12. Τα μέρη συνεργάζονται με στόχο την ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνικών, ανθρώπινων και θεσμικών ικανοτήτων τους για την κλιματική δράση και τη διαχείριση και παρακολούθηση του περιβάλλοντος μέσω, μεταξύ άλλων, της χρήσης διαστημικών τεχνολογιών και πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και για την παροχή ολοκληρωμένων κλιματικών υπηρεσιών, κυρίως στα ευάλωτα ενδιαφερόμενα μέρη.

Άρθρο 27

Βιοποικιλότητα, οικοσυστήματα και φυσικοί πόροι

1. Τα μέρη υποστηρίζουν τη διατήρηση, τη βιώσιμη χρήση και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, με στόχο, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), και των τοπικών κοινοτήτων, ενισχύοντας παράλληλα την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος και τη δημιουργία ευνοϊκών όρων για τη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών τους. Προστατεύουν, αποκαθιστούν και βελτιώνουν τη βιοποικιλότητα και λαμβάνουν μέτρα για την επιτάχυνση της εφαρμογής της Σύμβασης για τη βιοποικιλότητα και του πρωτοκόλλου της Ναγκόγια για την πρόσβαση σε γενετικούς πόρους και τον ισόρροπο και δίκαιο καταμερισμό των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη χρήση τους στη Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα, το οποίο συνήφθη στη Ναγκόγια στις 29 Οκτωβρίου 2010. Συνεργάζονται στο πλαίσιο πολυμερών διαπραγματεύσεων για τη διατήρηση των φυσικών πόρων, των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας. Αναγνωρίζουν ότι η Καραϊβική Θάλασσα περιλαμβάνει ευάλωτα οικοσυστήματα και μοναδική βιοποικιλότητα και, ως εκ τούτου, συνεργάζονται για την υποστήριξη της προστασίας τους. Λαμβάνουν μέτρα για την αποφυγή ή τη μείωση του αντικτύπου των χωροκατακτητικών ξένων ειδών στα τοπικά είδη, τα οικοσυστήματα και τα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων.

2. Τα μέρη προωθούν βιώσιμα ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης των υδάτων, τη διατήρηση και την προστασία των υδάτινων πόρων και οικοσυστημάτων, τη συλλογή και την επεξεργασία των λυμάτων, την αντιμετώπιση της υποβάθμισης της γης και τη ρύπανση των υδάτων και των υπόγειων υδάτινων πόρων, και αντιμετωπίζουν την αβεβαιότητα όσον αφορά τη διαθεσιμότητα νερού, μέσω συστημάτων συλλογής και αποθήκευσης υδάτων.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βιώσιμη διαχείριση και προστασία των εδαφών με στόχο τη διατήρηση του πολύ σημαντικού ρόλου τους, μεταξύ άλλων, στη γεωργία, τη στέγαση και τις υποδομές, στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της, καθώς και του ρόλου τους ως φυσικών ταμιευτήρων όμβριων υδάτων.

4. Τα μέρη προστατεύουν την άγρια χλωροπανίδα και καταπολεμούν την παράνομη εμπορία άγριων ειδών μέσω της υποστήριξης της θέσπισης και της επιβολής πολιτικών και νομοθεσίας που την καθιστούν σοβαρό έγκλημα. Ενισχύουν τα μέτρα κατά της λαθροθηρίας και την παρακολούθηση της επιβολής του νόμου, προωθούν τον διεθνή συντονισμό μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της διεθνούς κοινοπραξίας για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας εις βάρος άγριων ειδών (ICCWC), της Σύμβασης για το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (CITES), που συνήφθη στην Ουάσιγκτον στις 3 Μαρτίου 1973, και άλλων σχετικών διεθνών πλαισίων. Λαμβάνουν μέτρα για να ευαισθητοποιήσουν το κοινό, να εκπαιδεύσουν και να επηρεάσουν τους καταναλωτές, να καταστρέψουν τα αποθέματα της παράνομης εμπορίας άγριων ειδών και προϊόντων άγριων ειδών, να ενισχύσουν τον ρόλο των τοπικών κοινοτήτων και να προωθήσουν υψηλό επίπεδο διπλωματίας και υποστήριξης σχετικά με την ανάγκη προστασίας της άγριας χλωροπανίδας.

5. Τα μέρη εργάζονται για τη θέσπιση και την επικαιροποίηση των αναγκαίων κανονιστικών πλαισίων και μηχανισμών επιβολής για τη βελτίωση της διαχείρισης όλων των αποβλήτων και των επικίνδυνων ουσιών. Συνεργάζονται για την πρόληψη ή την ελαχιστοποίηση της παραγωγής αποβλήτων στην πηγή και για τη βελτίωση της επαναχρησιμοποίησης και της ανακυκλωσιμότητας των προϊόντων και της αποδοτικής χρήσης των πόρων, μέσω, μεταξύ άλλων, αποδοτικών συστημάτων αποκομιδής και αποτελεσματικής ανακύκλωσης, με σκοπό την προσαρμογή της παραγωγής και της κατανάλωσης στην επίτευξη κυκλικής οικονομίας. Λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη ή την ελαχιστοποίηση των επικίνδυνων ουσιών στους κύκλους υλικών, καθώς και για τη διαχείριση των χημικών ουσιών των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Συνεργάζονται για την ενίσχυση της ορθής διαχείρισης επικίνδυνων ουσιών και πυρηνικών ρύπων και τον τερματισμό της παράνομης διασυνοριακής διακίνησης τέτοιων ουσιών και ρύπων μέσω της Καραϊβικής Θάλασσας.

6. Τα μέρη αντιμετωπίζουν κάθε μορφή ρύπανσης και ευαισθητοποιούν το κοινό σχετικά με τους κινδύνους που ενέχει η ατμοσφαιρική ρύπανση για τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον, καθώς και τα πολλαπλά οφέλη που επιφέρει η βελτίωση της ποιότητας του αέρα, μεταξύ άλλων μέσω εκστρατειών προσέγγισης της κοινής γνώμης.

7. Τα μέρη εργάζονται για την ανάπτυξη πλαισίων προστασίας των ευάλωτων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας μέσω, μεταξύ άλλων, της υποστήριξης μέτρων για την καταπολέμηση των περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Συνεργάζονται με σκοπό την έρευνα, τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας μέσω, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας κόμβων γνώσης και ερευνητικών συμπράξεων. Προωθούν τη χρήση διεθνώς αναγνωρισμένων συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης ως μέσο για την ελαχιστοποίηση οποιασδήποτε αρνητικής επίπτωσης στο περιβάλλον. Ενισχύουν τη συμμετοχή των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), και των τοπικών κοινοτήτων στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, με προτεραιότητα στη δημιουργία θέσεων εργασίας και άλλων οικονομικών ευκαιριών.

Άρθρο 28

Δάση

1. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των δασικών πόρων. Συνεργάζονται για να αναστρέψουν την αποψίλωση, να υποστηρίξουν την αναδάσωση, να σταματήσουν την υποβάθμιση των δασών και να αποκαταστήσουν την ικανότητα των δασών για την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος.

2. Τα μέρη προωθούν βιώσιμες αλυσίδες αξίας δασικών προϊόντων δίνοντας προτεραιότητα στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην αξιοποίηση των οικονομικών ευκαιριών στο πλαίσιο της διατήρησης των οικοσυστημάτων. Καταπολεμούν την παράνομη υλοτομία και το συναφές εμπόριο και προωθούν υπεύθυνες εξορυκτικές δραστηριότητες.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν την εφαρμογή μηχανισμών βιωσιμότητας, όπως το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT), μεταξύ άλλων, μέσω της σύναψης και/ή της εφαρμογής συμφωνιών εθελοντικής εταιρικής σχέσης. Ενισχύουν τη συνοχή και τις θετικές αλληλεπιδράσεις σε επίπεδο χωρών μεταξύ των μηχανισμών βιωσιμότητας και του πλαισίου της Βαρσοβίας για τη μείωση των εκπομπών από την αποψίλωση και υποβάθμιση των δασών (REDD+).

4. Τα μέρη ενισχύουν τη συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων στη βιώσιμη διαχείριση των δασών. Αυξάνουν την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την αποψίλωση των δασών σε όλα τα επίπεδα και ενθαρρύνουν την κατανάλωση προϊόντων αποδοτικών ως προς τη χρήση πόρων και ενέργειας από δάση που τελούν υπό βιώσιμη διαχείριση.

Άρθρο 29

Διακυβέρνηση των ωκεανών

1. Τα μέρη ενισχύουν τη διακυβέρνηση των ωκεανών σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), προκειμένου να διασφαλίζουν την ασφάλεια, την προστασία, την καθαρότητα και τη βιώσιμη διαχείριση των ωκεανών, τη μείωση των πιέσεων στους ωκεανούς και τις θάλασσες και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης της γαλάζιας οικονομίας. Συνεργάζονται για να ενισχύσουν τις εθνικές και περιφερειακές ικανότητες διαχείρισης των ωκεάνιων και παράκτιων πόρων με υπευθυνότητα και λογοδοσία, να αναπτύξουν μέτρα για τη βιώσιμη χρήση, διαχείριση και διατήρηση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας περιοχών εντός και πέραν της εθνικής δικαιοδοσίας, να προαγάγουν τη γνώση και την έρευνα και να διευκολύνουν τη μεταφορά τεχνολογίας στον τομέα της διακυβέρνησης των ωκεανών. Αναλαμβάνουν δράσεις σχετικές με τους ωκεανούς οι οποίες συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν.

2. Τα μέρη συνεργάζονται ώστε να διασφαλίζουν τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των έμβιων θαλάσσιων πόρων σε διμερές, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο, καθώς και στο πλαίσιο των περιφερειακών οργανώσεων διαχείρισης της αλιείας.

3. Τα μέρη προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και διαχείριση των αλιευτικών πόρων μέσω, μεταξύ άλλων, της θέσπισης των αναγκαίων κανονιστικών πλαισίων, της ενίσχυσης των ικανοτήτων διαχείρισης, συμμόρφωσης, και επιβολής, της βελτίωσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, της προώθησης βέλτιστων πρακτικών και της μεταφοράς τεχνολογίας. Διατηρούν ή θεσπίζουν πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της παράνομης, αδήλωτης και ανεξέλεγκτης (ΠΑΑ) αλιείας, μέσω, μεταξύ άλλων, της εφαρμογής συστημάτων ιχνηλασιμότητας και μέτρων για τον αποκλεισμό των προϊόντων ΠΑΑ αλιείας από τις εμπορικές ροές, κατά περίπτωση. Προωθούν και εφαρμόζουν με αποτελεσματικό τρόπο μέτρα παρακολούθησης, ελέγχου και επιτήρησης, καθώς και συναφή μέτρα επιβολής για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης, με στόχο τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων και την πρόληψη της υπεραλίευσης, σύμφωνα με την UNCLOS.

4. Τα μέρη συμφωνούν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση ορισμένων μορφών επιδοτήσεων στον τομέα της αλιείας που συμβάλλουν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπεραλίευση, για την κατάργηση των επιδοτήσεων που συμβάλλουν στην ΠΑΑ αλιεία και για την αποφυγή θέσπισης νέων επιδοτήσεων αυτού του είδους, αναγνωρίζοντας ότι η κατάλληλη και αποτελεσματική ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των διαπραγματεύσεων για τις αλιευτικές επιδοτήσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ και οποιασδήποτε ακόλουθης συμφωνίας που ενδεχομένως προκύψει.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για τη διατήρηση και αποκατάσταση των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητάς τους και προωθούν την αξιοποίηση του θαλάσσιου και παράκτιου φυσικού κεφαλαίου. Αναπτύσσουν μέτρα για την πρόληψη και τον μετριασμό των επιπτώσεων της οξίνισης των ωκεανών στη βιοποικιλότητα των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των κοραλλιογενών υφάλων, στη βιωσιμότητα της αλιείας και στα μέσα διαβίωσης των παράκτιων κοινοτήτων που εξαρτώνται από τους θαλάσσιους πόρους.

6. Τα μέρη καταπολεμούν τη θαλάσσια ρύπανση, συμπεριλαμβανομένης της ηχορύπανσης, και μειώνουν τα θαλάσσια απορρίμματα, κυρίως τα πλαστικά και τα μικροπλαστικά. Αντιμετωπίζουν τα βαθύτερα αίτια ύπαρξης των εν λόγω απορριμμάτων μέσω, μεταξύ άλλων, πολιτικών και μέτρων πρόληψης και διαχείρισης των αποβλήτων. Κλιμακώνουν τις επιχειρήσεις καθαρισμού των ωκεανών και των ακτών, με ιδιαίτερη έμφαση στις ζώνες συσσώρευσης σε κυκλικά ωκεάνια ρεύματα.

7. Τα μέρη υποστηρίζουν τη ρύθμιση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που σχετίζονται με τη ναυτιλιακή βιομηχανία και στηρίζουν ενεργά την επείγουσα υλοποίηση της αρχικής στρατηγικής του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα πλοία.

8. Τα μέρη αναπτύσσουν μέτρα διατήρησης και εργαλεία διαχείρισης βάσει περιοχής με στόχο την προστασία και την αποκατάσταση των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών και πόρων, συμπεριλαμβανομένων των προστατευόμενων θαλάσσιων ζωνών, σύμφωνα με το εθνικό και το διεθνές δίκαιο και με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές πληροφορίες και τις γνώσεις των τοπικών κοινοτήτων.

9. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο και τη συνεργασία σε όλες τις πτυχές της διακυβέρνησης των ωκεανών, μεταξύ άλλων σε θέματα που σχετίζονται με την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις και συνέπειές της.

10. Τα μέρη αναγνωρίζουν τις γενικές ανησυχίες που εγείρονται σχετικά με τις επιπτώσεις της εξόρυξης από τον βυθό της θάλασσας στο θαλάσσιο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητά του. Αξιοποιούν τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα, εφαρμόζουν την αρχή της προφύλαξης και μια οικοσυστημική προσέγγιση, προωθούν την έρευνα και ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τους ορυκτούς πόρους του θαλάσσιου βυθού ώστε να διασφαλίζουν την ορθή περιβαλλοντική διαχείριση των δραστηριοτήτων για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητάς του.

Άρθρο 30

Ανθεκτικότητα σε φυσικές καταστροφές και ολοκληρωμένη διαχείριση καταστροφών

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας ανθρώπων, κοινωνιών και υποδομών απέναντι σε φυσικές καταστροφές και την ενίσχυση των ικανοτήτων παρακολούθησης, έγκαιρης προειδοποίησης και εκτίμησης των κινδύνων προκειμένου να βελτιωθούν τα μέτρα πρόληψης, μετριασμού, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης σύμφωνα με το πλαίσιο Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών 2015-2030 («πλαίσιο Σεντάι»).

2. Τα μέρη ενισχύουν την ανθεκτικότητα επενδύοντας στην πρόληψη και την ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κινδύνων καταστροφών, ενσωματώνοντας τις προσπάθειες μείωσης των κινδύνων στις δράσεις αποκατάστασης και προωθώντας την ασφάλιση έναντι χρηματοπιστωτικών κινδύνων και οικονομικά προσιτές λύσεις μεταφοράς κινδύνου. Προωθούν τη συλλογή και χρήση στατιστικών στοιχείων και δεδομένων για απώλειες από καταστροφές, την ολοκληρωμένη εκτίμηση των κινδύνων και την εφαρμογή σχεδίων μείωσης των κινδύνων σε όλα τα επίπεδα.

3. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ της μείωσης του κινδύνου καταστροφών και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και προωθούν την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών για την εφαρμογή και παρακολούθηση του πλαισίου Σεντάι. Θέτουν την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και τους κινδύνους φυσικών καταστροφών στο επίκεντρο όλων των προσπαθειών ανασυγκρότησης και αποκατάστασης, μεταξύ άλλων με την υιοθέτηση μιας προσέγγισης για «καλύτερη ανοικοδόμηση».

4. Τα μέρη συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών και των ανθρωπογενών κινδύνων μέσω έγκαιρης και αποτελεσματικής παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και αρωγής.

5. Τα μέρη ενισχύουν τη χωρίς αποκλεισμούς διακυβέρνηση των κινδύνων σε όλα τα επίπεδα. Επιπλέον, ενισχύουν τις ικανότητες παρακολούθησης, έγκαιρης προειδοποίησης και εκτίμησης των κινδύνων και βελτιώνουν τα εγχώρια και περιφερειακά μέτρα πρόληψης, μετριασμού, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένων μηχανισμών πολιτικής προστασίας για την ενίσχυση των ικανοτήτων μείωσης των κινδύνων καταστροφών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, και κέντρων αριστείας για την καινοτομία στον τομέα του κλίματος. Προωθούν τη συμμετοχή των πληττόμενων κοινοτήτων, της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών αρχών στη χάραξη και την υλοποίηση μέτρων πολιτικής, με έμφαση στα πλέον ευάλωτα και περιθωριοποιημένα νοικοκυριά και ομάδες.

6. Τα μέρη ενισχύουν την περιβαλλοντική ανθεκτικότητα μέσω, μεταξύ άλλων, της στήριξης της χρήσης ΤΠΕ και διαστημικών τεχνολογιών ώστε να επιταχυνθούν οι διαδικασίες πρόληψης, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης σε περιπτώσεις καταστροφών. Προωθούν ευκαιρίες για την ενίσχυση της έρευνας και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών.

ΤΙΤΛΟΣ III

Ανθρώπινα δικαιώματα, διακυβέρνηση, ειρήνη και ασφάλεια

Άρθρο 31

Τα μέρη προωθούν τον διάλογο και τη συνεργασία με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας σε όλες τις διαστάσεις της και την επίτευξη ειρηνικών και ανθεκτικών κοινωνιών. Προωθούν και προστατεύουν πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τις δημοκρατικές αρχές, δημιουργούν υπεύθυνα και διαφανή όργανα, ενισχύουν τα συστήματα διακυβέρνησης και δικαιοσύνης και διασφαλίζουν επαρκή και κατάλληλο ευνοϊκό χώρο όπου τα άτομα και οι ομάδες έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν τις προσδοκίες τους και να συμβάλλουν στη διαμόρφωση πολιτικών. Για τον σκοπό αυτόν, τα μέρη δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην προώθηση των δικαιωμάτων των νέων, των γυναικών και των κοριτσιών, των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία. Εντείνουν τις προσπάθειες για την προώθηση της ασφάλειας των πολιτών και την πρόληψη και καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, ειδικότερα σε σχέση με τα παράνομα ναρκωτικά, την ασφάλεια στη θάλασσα, την κυβερνοασφάλεια, τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη διαχείριση των συνόρων, την καταπολέμηση της διαφθοράς και κάθε μορφής παράνομης διακίνησης, καθώς και του λαθρεμπορίου φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και των πυρομαχικών τους.

Κεφάλαιο 1

Ανθρώπινα δικαιώματα, δικαιοσύνη και διακυβέρνηση

Άρθρο 32

Ανθρώπινα δικαιώματα

1. Τα μέρη συμβάλλουν στην προστασία, την προώθηση και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Προωθούν και συμβάλλουν στην καθολική επικύρωση και εφαρμογή των διεθνών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, εφαρμόζουν τις πράξεις εκείνες τις οποίες προσυπογράφουν και εξετάζουν το ενδεχόμενο προσχώρησης σε εκείνες στις οποίες δεν είναι ακόμη συμβαλλόμενα μέρη. Εφαρμόζουν πλήρως την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, όπως ορίζεται στο άρθρο 9 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας, δίνοντας προτεραιότητα στη θέσπιση και εφαρμογή ολοκληρωμένων νόμων για την ισότητα και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της νομικής προστασίας ώστε να διασφαλίζεται η λογοδοσία για παραβιάσεις και καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και για την προώθηση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, και παρέχουν στα θύματα και στους επιζώντες τέτοιων παραβιάσεων και καταπατήσεων κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα έννομης προστασίας.

3. Τα μέρη προωθούν τις προσπάθειες για την επίτευξη της ισότητας των φύλων και την πλήρη άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις γυναίκες και τα κορίτσια, καθώς και για τη χειραφέτησή τους.

4. Τα μέρη προωθούν και προστατεύουν τα δικαιώματα του παιδιού, καταπολεμούν την παιδική εργασία και την κακοποίηση των παιδιών και καταπολεμούν κάθε μορφή εκμετάλλευσης των παιδιών.

5. Τα μέρη προωθούν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και λαμβάνουν ισχυρότερα μέτρα για τη διασφάλιση της πλήρους ένταξής τους στην κοινωνία.

6. Τα μέρη συνεχίζουν να αναπτύσσουν και να στηρίζουν μηχανισμούς παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των μηχανισμών για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων. Αναγνωρίζουν και τηρούν την ανεξαρτησία των εθνικών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και προωθούν ένα ασφαλές και ευνοϊκό περιβάλλον όπου οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να λειτουργούν ελεύθερα και να έχουν πρόσβαση σε περιφερειακούς και διεθνείς μηχανισμούς, κατά περίπτωση. Προωθούν τη συμμετοχή των εθνικών οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε συμβουλευτικές δομές και διαδικασίες. Διασφαλίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των αυτοχθόνων λαών σε όλα τα θέματα που τους αφορούν, όπως ορίζεται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP). Διασφαλίζουν ότι οι διαδικασίες διαβούλευσης λαμβάνουν επίσης υπόψη τον ρόλο των παραδοσιακών γνώσεων και τις ανησυχίες των τοπικών κοινοτήτων.

7. Τα μέρη συνεργάζονται για την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, μεταξύ άλλων μέσω των εκπαιδευτικών συστημάτων και των μέσων ενημέρωσης.

Άρθρο 33

Κράτος δικαίου και δικαιοσύνη

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της αποτελεσματικής και ισότιμης πρόσβασης όλων των ανθρώπων στη δικαιοσύνη και συνεργάζονται για τη εδραίωση του κράτους δικαίου και την ενίσχυση των θεσμών σε όλα τα επίπεδα στους τομείς της επιβολής του νόμου και της απονομής της δικαιοσύνης. Προς τον σκοπό αυτόν, τα μέρη ενισχύουν την πρόσβαση σε νομικές υπηρεσίες για τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν την ανεξαρτησία, τη λογοδοσία και την αμεροληψία της δικαστικής εξουσίας. Επιδιώκουν την εφαρμογή εκσυγχρονισμένων και αποτελεσματικών δικαστικών συστημάτων και διαδικασιών, μεταξύ άλλων μέσω της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, βελτιώνουν την ικανότητα απονομής δικαιοσύνης με ταχείες και δίκαιες διαδικασίες, αναπτύσσουν τη χρήση νομικών μηχανισμών εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, μειώνουν τις συσσωρευμένες υποθέσεις και την υπερβολική διάρκεια προφυλάκισης, παρέχουν επαρκή κατάρτιση και βελτιώνουν την πρόσβαση των ασκούντων νομικά επαγγέλματα και του κοινού στη νομοθεσία, στη νομολογία και σε άλλες νομικές πληροφορίες.

3. Τα μέρη αντιτίθενται και καταδικάζουν κάθε μορφή βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Προλαμβάνουν και αντιμετωπίζουν τις παραβιάσεις από τις δυνάμεις ασφαλείας, και ενισχύουν τον σεβασμό του κράτους δικαίου κατά μήκος των αλυσίδων της ασφάλειας και της δικαστικής εξουσίας, μεταξύ άλλων μέσω της κατάρτισης σε θέματα δεοντολογίας. Ενισχύουν την καταπολέμηση της ατιμωρησίας ή της στέρησης του δικαιώματος των θυμάτων στη δικαιοσύνη και την επανόρθωση, με ιδιαίτερη έμφαση στην προσαγωγή των δραστών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη δικαιοσύνη.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για τον εκσυγχρονισμό των σωφρονιστικών συστημάτων και τη μεγιστοποίηση του ρόλου τους στον τομέα της αποκατάστασης, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση του σεβασμού των δικαιωμάτων των κρατουμένων, την εφαρμογή προγραμμάτων αποκατάστασης και εκπαίδευσης, την αύξηση του ποσοστού κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων, τη στήριξη της φροντίδας των κρατουμένων, τις προσπάθειες για την εξάλειψη του υπερπληθυσμού, τη βελτίωση της διαχείρισης, της διοίκησης και των συνθηκών των φυλακών σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και πρότυπα, και την παροχή εναλλακτικών λύσεων αντί της φυλάκισης για ήσσονος σημασίας αδικήματα.

Άρθρο 34

Διακυβέρνηση

1. Τα μέρη λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για τη δημιουργία υπεύθυνων, διαφανών και χωρίς αποκλεισμούς κρατικών οργάνων. Ενισχύουν την ικανότητα σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής, αναπτύσσουν υπεύθυνη, αποτελεσματική, διαφανή και επαγγελματική δημόσια διοίκηση, ενισχύουν την παροχή ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών, βελτιώνουν τους νομοθετικούς μηχανισμούς και τους μηχανισμούς διακυβέρνησης και προωθούν την αμεροληψία και την αποτελεσματικότητα των οργάνων επιβολής του νόμου.

2. Τα μέρη ενισχύουν τις ικανότητες των εθνικών κοινοβουλίων και των τοπικών, δημοτικών, εθνικών και περιφερειακών οργάνων με στόχο τη διασφάλιση και την ενίσχυση του σεβασμού των δημοκρατικών αρχών και πρακτικών.

3. Τα μέρη προάγουν τον σεβασμό της ελευθερίας της έκφρασης και της ανεξαρτησίας και της πολυφωνίας των μέσων επικοινωνίας και διατηρούν και διευρύνουν έναν ευνοϊκό χώρο για την κοινωνία των πολιτών με σκοπό τη βελτίωση της δημοκρατικής λογοδοσίας.

4. Τα μέρη επιταχύνουν την ευρύτερη χρήση της υποδομής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ψηφιακών υπηρεσιών ως μέσο για τη βελτίωση της πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες και της διαθεσιμότητάς τους, στηρίζοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, την ανάπτυξη υπεύθυνων και διαφανών κρατικών οργάνων.

5. Τα μέρη αναπτύσσουν και ενισχύουν τους θεσμούς, τη νομοθεσία και τους μηχανισμούς για την πρόληψη και την καταπολέμηση της διαφθοράς, της δωροδοκίας, της απάτης και των εταιρικών εγκλημάτων, καθώς και για τη δήμευση και την επιστροφή ανακτηθέντων περιουσιακών στοιχείων. Διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη διεξαγωγή αμερόληπτων ερευνών και διώξεων, καθώς και την επιβολή αποτελεσματικών και αναλογικών κυρώσεων και ποινών για τα αδικήματα διαφθοράς και τα συναφή εγκλήματα. Προωθούν και εφαρμόζουν τα σχετικά διεθνή πρότυπα και μέσα, ιδίως τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά της διαφθοράς, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Οκτωβρίου 2003, αναγνωρίζοντας ότι η διαφθορά αποτελεί διεθνικό ζήτημα, το οποίο συνδέεται με άλλες μορφές διεθνικού και οικονομικού εγκλήματος και απαιτεί κοινές και πολυτομεακές προσπάθειες, μεταξύ άλλων και σε διεθνές επίπεδο.

Άρθρο 35

Δημόσια οικονομικά και δημοσιονομική διακυβέρνηση

1. Τα μέρη προωθούν τη χρηστή διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, συμπεριλαμβανομένης της ενισχυμένης και αποτελεσματικής χρήσης των δημόσιων εσόδων, της βιώσιμης διαχείρισης του δημόσιου χρέους, των βιώσιμων συστημάτων δημόσιων συμβάσεων και της στήριξης των εθνικών φορέων εποπτείας. Προωθούν την επίτευξη μεγαλύτερης λογοδοσίας, τη διαφάνεια, τη δικαιοσύνη, τη νομιμότητα και την ακεραιότητα στη διαχείριση των δημόσιων πόρων. Στηρίζουν μέτρα για τη δημιουργία αποτελεσματικών, δίκαιων και διαφανών συστημάτων δημόσιων δαπανών. Συνεργάζονται για την ενίσχυση της κινητοποίησης εγχώριων πόρων στα ΑΜΝΚ της Καραϊβικής με σκοπό τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξής τους και την ενίσχυση της οικονομικής ανθεκτικότητάς τους.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών, μέσω, μεταξύ άλλων, της ενίσχυσης της ικανότητας συμμόρφωσης με τα διεθνή πρότυπα, της ανάπτυξης πλαισίων πολιτικής και μέτρων για την αύξηση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της δικαιοσύνης των φορολογικών συστημάτων, και μέσω της συνεργασίας στο πλαίσιο του ΟΗΕ και άλλων σχετικών παγκόσμιων οργανισμών αρμόδιων για θέματα δημόσιων οικονομικών.

3. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για την καταπολέμηση των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής, καθώς και για τη μείωση των ευκαιριών φοροαποφυγής, μεταξύ άλλων μέσω διμερών και πολυμερών διαβουλεύσεων. Τα μέρη εφαρμόζουν τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα, μεταξύ άλλων με τη θέσπιση νομοθεσίας, την ανάπτυξη ολοκληρωμένων πολιτικών, τη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων και την ενίσχυση των σχετικών θεσμών και μηχανισμών.

Κεφάλαιο 2

Εγκληματικότητα και ασφάλεια

Άρθρο 36

Ανθρώπινη ασφάλεια και ασφάλεια των πολιτών

1. Τα μέρη ακολουθούν ολοκληρωμένη προσέγγιση με στόχο την πρόληψη και τη μείωση των κινδύνων διάπραξης εγκλημάτων και την προώθηση πρωτοβουλιών συμφιλίωσης, αποκατάστασης και επανένταξης.

2. Τα μέρη διώκουν και καταπολεμούν όλες της μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής, της έμφυλης και της ενδοοικογενειακής βίας, και επιδιώκουν την πρόληψή τους. Επιδιώκουν τη στήριξη, την παροχή βοήθειας και την ενδυνάμωση των θυμάτων και των επιζώντων, καθώς και τη θέσπιση μέτρων για την αντιμετώπιση της περιθωριοποίησης, της θυματοποίησης και του στιγματισμού.

3. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τη βία από συμμορίες μέσω ολοκληρωμένων μέτρων για τη μείωση των κινδύνων, την πρόληψη και την εκπαίδευση, και με την παροχή κατάλληλων κοινωνικών υπηρεσιών και την ανάληψη δράσεων σε επίπεδο κοινότητας ώστε να σπάσει ο κύκλος της βίας και να δημιουργηθούν εναλλακτικές δυνατότητες βιοπορισμού για τους νέους και τα ευάλωτα άτομα. Εξετάζουν το ζήτημα της πρόσβασης σε φορητά όπλα και ελαφρύ οπλισμό και στα πυρομαχικά τους, καθώς και της χρήσης τους, αποβλέποντας στην πρόληψη και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ένοπλης βίας στην κοινωνία και τους ανθρώπους.

4. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τα κοινωνικά προβλήματα και τα προβλήματα ασφάλειας που δημιουργούνται από την απέλαση αλλοδαπών εγκληματιών και ατόμων που έχουν εκτίσει τις ποινές τους, και προσπαθούν να συνεργάζονται για να διευκολύνουν την αποκατάσταση και την επανένταξή τους στην κοινωνία και να ελαχιστοποιήσουν το ποσοστό υποτροπής. Διασφαλίζουν την έγκαιρη ανταλλαγή κρίσιμων πληροφοριών σχετικά με την απέλαση μέσω των κατάλληλων διαύλων, σύμφωνα με τις ισχύουσες συμφωνίες διοικητικής ή δικαστικής συνεργασίας, και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, όπως ορίζεται στο παρόν πρωτόκολλο.

Άρθρο 37

Οργανωμένο έγκλημα

1. Τα μέρη αντιμετωπίζουν όλες τις μορφές οργανωμένου εγκλήματος, μεταξύ άλλων μέσω της συνεργασίας σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, και μέσω της θέσπισης νομοθετικών και άλλων μέτρων σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος και τα συμπληρωματικά πρωτόκολλα αυτής. Συνεργάζονται ώστε να ενισχύσουν την ικανότητά τους να συμμορφώνονται με τις διεθνείς απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων. Τα μέρη καταπολεμούν την παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων, την παράνομη εμπορία και διακίνηση παράνομων ναρκωτικών, την παράνομη εμπορία άγριων ζώων και φυτών που απειλούνται με εξαφάνιση, καθώς και την παράνομη διακίνηση επικίνδυνων ουσιών και αποβλήτων. Τα μέρη αντιμετωπίζουν επίσης τα περιβαλλοντικά εγκλήματα, συμπεριλαμβανομένης της παράνομης υλοτομίας και του συναφούς με αυτήν εμπορίου. Τα μέρη συνεργάζονται επίσης για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας και διακίνησης φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και των πυρομαχικών τους, και άλλων συμβατικών όπλων και ειδών διπλής χρήσης. Στο πλαίσιο αυτό, τα μέρη συνεργάζονται, μεταξύ άλλων, για την ενίσχυση του εντοπισμού παράνομων φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού και των πυρομαχικών τους, τον εντοπισμό της προέλευσής τους, τη στήριξη της καταστροφής τους, την ενίσχυση της ικανότητας αποτελεσματικής διερεύνησης και δίωξης εγκλημάτων που σχετίζονται με όπλα και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

2. Τα μέρη ενισχύουν την προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, προωθούν την έρευνα και τη δίωξη των δραστών, συνεργάζονται για την πρόληψη και τον εντοπισμό περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων και αναπτύσσουν αποτελεσματικά μέτρα για την επανένταξη των θυμάτων στις κοινωνίες τους. Τα μέρη διασφαλίζουν ότι όλα τα θύματα έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερα ευάλωτη θέση των γυναικών και των παιδιών. Τα μέρη προωθούν την ανταλλαγή πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που σχετίζονται με την εγκληματικότητα, και ενισχύουν τις ικανότητες ανάπτυξης πολιτικών και εφαρμογής δράσεων για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης διακίνησης μεταναστών.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη και την καταπολέμηση της χρήσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τους και των καθορισμένων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και επαγγελμάτων για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Προωθούν την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία, μεταξύ άλλων όσον αφορά την ανάπτυξη ικανοτήτων και άλλες μορφές τεχνικής βοήθειας. Επιβάλλουν μέτρα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, τη διακοπή παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, στερώντας με αυτόν τον τρόπο τα κέρδη από τους εγκληματίες, καθώς και για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και πλήρους εφαρμογής των συστάσεων της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης (FATF). Τα μέρη στηρίζουν τη θέσπιση και την ενίσχυση εθνικής νομοθεσίας και φορέων για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, την επιστροφή τους και την κινητοποίησή τους για κοινωφελείς σκοπούς, επεκτείνοντας την ποινική ευθύνη των δραστών και των διαμεσολαβητών του εγκλήματος.

4. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας υψηλής τεχνολογίας, του κυβερνοεγκλήματος και του ηλεκτρονικού εγκλήματος, καθώς και της διανομής παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο. Ενισχύουν την ικανότητα αντιμετώπισης του κυβερνοεγκλήματος μέσω, μεταξύ άλλων, της συγκέντρωσης και της κατάρτισης ανθρώπινων πόρων και της προώθησης της συνεργασίας μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής, των οικονομικών φορέων και των ερευνητών. Ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση και κατάρτιση των ερευνητών του κυβερνοεγκλήματος, τη διερεύνηση του κυβερνοεγκλήματος και την ψηφιακή εγκληματολογία. Αναγνωρίζουν ότι η Σύμβαση της Βουδαπέστης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και άλλα εφαρμοστέα διεθνή πρότυπα παρέχουν τη βάση για την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και συμβάλλουν στην ανάπτυξη εθνικών πολιτικών για το κυβερνοέγκλημα.

5. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ατόμων και των κοινοτήτων στην τρομοκρατία και τον βίαιο εξτρεμισμό. Εντείνουν τις προσπάθειες για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρογνωσίας σχετικά με τρομοκρατικές ομάδες και τα δίκτυα υποστήριξής τους, σεβόμενα πλήρως το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα. Συνεργάζονται για την προσαγωγή των δραστών τρομοκρατικών πράξεων στη δικαιοσύνη και θεσπίζουν μέτρα για τη διευκόλυνση της αποκατάστασης και της επανένταξης στην κοινωνία των ριζοσπαστικοποιημένων υπηκόων κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάθε κράτους μέρους της Καραϊβικής αντίστοιχα.

Άρθρο 38

Παράνομα ναρκωτικά

1. Τα μέρη συνεργάζονται για να μετριάσουν τις προκλήσεις οι οποίες προκύπτουν, μεταξύ άλλων σε σχέση με την ασφάλεια και την υγεία, από την καλλιέργεια, την παραγωγή και την κατανάλωση παράνομων ναρκωτικών και ψυχοδραστικών ουσιών, και την διακίνηση και διαμετακόμιση αυτών των ουσιών μέσω της επικράτειάς τους. Η συνεργασία αυτή πραγματοποιείται σε διμερές, περιφερειακό, πολυμερές ή τριγωνικό επίπεδο, ανάλογα με την περίπτωση.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για τη μείωση της προσφοράς και της ζήτησης ναρκωτικών με βάση την αρχή της κοινής και επιμερισμένης ευθύνης, καθώς και με την υιοθέτηση ολοκληρωμένης, ισορροπημένης και τεκμηριωμένης προσέγγισης.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση των ικανοτήτων των δικαστικών αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένων των ικανοτήτων τους όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων. Εντοπίζουν, διαλύουν και εξαρθρώνουν διεθνικές οργανωμένες εγκληματικές ομάδες μέσω ενισχυμένων μηχανισμών ανταλλαγής πληροφοριών και εγκληματολογικών στοιχείων σχετικά με τα ναρκωτικά, προωθώντας παράλληλα κοινές έρευνες και επιχειρήσεις, μεταξύ άλλων και με γειτονικές χώρες.

4. Τα μέρη εξετάζουν τους παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με την κατάχρηση ναρκωτικών και επηρεάζουν τα άτομα, τις κοινότητες και τις κοινωνίες. Ενισχύουν το κράτος δικαίου και δημιουργούν υπεύθυνα, αποτελεσματικά και χωρίς αποκλεισμούς όργανα και δημόσιες υπηρεσίες για την καταπολέμηση της βίας που σχετίζεται με τα ναρκωτικά.

5. Τα μέρη θεσπίζουν μέτρα για τη στήριξη εναλλακτικών αναπτυξιακών δραστηριοτήτων για την αντικατάσταση της παράνομης καλλιέργειας και παραγωγής ναρκωτικών σε αγροτικές και αστικές περιοχές, με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής ευημερίας των πληττόμενων ευάλωτων πληθυσμών, προωθώντας ταυτόχρονα την κοινωνική ένταξη σε κοινοτικό και σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο.

6. Τα μέρη εντείνουν και επιταχύνουν τις προσπάθειες για τη μείωση της ζήτησης και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των ναρκωτικών στην υγεία και την κοινωνία. Λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα ανάλογα με την ηλικία και το φύλο, προσαρμοσμένα στις ειδικές ανάγκες των ευάλωτων ομάδων μέσω, μεταξύ άλλων, προγραμμάτων πρόληψης, θεραπείας, φροντίδας, αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης.

7. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τις νέες και αναδυόμενες απειλές που σχετίζονται με την παράνομη παραγωγή και χρήση και την κατάχρηση συνθετικών ουσιών, συμπεριλαμβανομένων των οπιοειδών, και αναπτύσσουν και ενισχύουν προγράμματα και βελτιώνουν τους μηχανισμούς υποβολής εκθέσεων για την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης πρόδρομων χημικών ουσιών.

Άρθρο 39

Συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου και ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων

1. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο και τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου, καθώς και τη στρατηγική δικαστική συνεργασία. Προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου για την έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με την εγκληματικότητα, ενθαρρύνουν την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και αναπτύσσουν ικανότητες.

2. Τα μέρη στηρίζουν την περιφερειακή συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας με την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων, την ανταλλαγή πληροφοριών και στοιχείων και τη συλλογή και ανάλυση δεδομένων, τηρώντας παράλληλα τα σχετικά νομικά πλαίσια για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Προωθούν την ειρηνική επίλυση συνοριακών διαφορών και αντιπαραθέσεων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Στηρίζουν μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και ειδικές αναπτυξιακές στρατηγικές, κατά περίπτωση, για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης και τη μείωση πιθανών συνοριακών εντάσεων.

Άρθρο 40

Θαλάσσια και αεροπορική ασφάλεια και προστασία από έκνομες ενέργειες

1. Τα μέρη αναπτύσσουν συνεργασία σε θέματα θαλάσσιων και αεροπορικών μεταφορών με σκοπό τη βελτίωση της ασφάλειας και προστασίας από έκνομες ενέργειες και ενισχύουν, μεταξύ άλλων, τη στόχευση και τη διαχείριση φορτίων υψηλού κινδύνου, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τις σχετικές αποφάσεις του ΟΗΕ.

2. Τα μέρη ενισχύουν την ασφάλεια στη θάλασσα, σύμφωνα με την UNCLOS, μέσω της αντιμετώπισης των απειλών κατά των πλοίων και των θαλάσσιων εγκαταστάσεων και πόρων ζωτικής σημασίας, της βελτίωσης της παρακολούθησης και της επιβολής των σχετικών νόμων και κανονισμών. Αναλαμβάνουν δράση κατά της πειρατείας, των ένοπλων ληστειών και κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος στη θάλασσα, μεταξύ άλλων με τη χρήση διαστημικών τεχνολογιών.

ΤΙΤΛΟΣ IV

Ανθρώπινη ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και κινητικότητα

Άρθρο 41

Τα μέρη είναι αποφασισμένα να εξαλείψουν τη φτώχεια σε όλες τις μορφές της έως το 2030, να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την ανισότητα, να επιτύχουν την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των νέων ώστε να διασφαλίσουν ότι όλες και όλοι διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για μια αξιοπρεπή ζωή. Είναι επίσης αποφασισμένα να προωθήσουν την κοινωνική συνοχή και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματική συμμετοχή των ανθρώπων στη δημοκρατική ζωή και την ενεργό συμβολή τους στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των παιδιών, των ηλικιωμένων, των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), καθώς και των τοπικών κοινοτήτων και των ατόμων με αναπηρία. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής προστασίας ως θεμελιώδους επένδυσης για την εξάλειψη της φτώχειας και την καταπολέμηση των ανισοτήτων, καθώς και ως σημαντικού μέσου για τη δημιουργία αυτοενισχυτικού κύκλου προς τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη, μέσω της επανεπένδυσης των οικονομικών οφελών ευρύτερα στην κοινωνία και τους ανθρώπους και της ενίσχυσης της κοινωνικής ανθεκτικότητας. Τα μέρη υιοθετούν ολοκληρωμένη και ισορροπημένη προσέγγιση όσον αφορά τη μετανάστευση. Αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση με πνεύμα αλληλεγγύης, εταιρικής σχέσης και κοινής ευθύνης, και σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Τα μέρη αξιοποιούν τα οφέλη της μετανάστευσης, προωθούν την ένταξη των μεταναστών, αξιοποιούν τις γνώσεις, τις επιχειρηματικές δεξιότητες και τις επενδύσεις της διασποράς και μεγιστοποιούν τη χρήση των εμβασμάτων ως πηγής χρηματοδότησης για βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Διεξάγουν επίσης ανοικτό διάλογο για την κινητικότητα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Καραϊβικής και συνεργάζονται για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της απώλειας δεξιοτήτων στην ανάπτυξη των χωρών.

Κεφάλαιο 1

Κοινωνικές υπηρεσίες

Άρθρο 42

Εκπαίδευση

1. Τα μέρη εδραιώνουν και προωθούν τη χωρίς αποκλεισμούς, οικονομικά προσιτή και ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και βελτιώνουν την ποιότητα της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ άλλων μέσω ενισχυμένων και συμπεριληπτικών εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων, βελτιωμένων υποδομών και εξοπλισμού, με ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα με αναπηρία. Υποστηρίζουν την προαγωγή της ισότητας των φύλων, με στόχο την ανάπτυξη ευνοϊκού περιβάλλοντος ώστε τα αγόρια και τα κορίτσια να έχουν ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης και συγκρίσιμο μορφωτικό επίπεδο.

2. Τα μέρη υποστηρίζουν τη διευρυμένη διδασκαλία και εφαρμογή των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών, καθώς και των τεχνών σε όλα τα επίπεδα του εκπαιδευτικού συστήματος.

3. Τα μέρη προωθούν τη χρήση προσβάσιμων και οικονομικά προσιτών καινοτόμων τεχνολογιών για σκοπούς εκπαίδευσης και την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων και γραμματισμού για όλες και όλους.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση των εγγραφών και της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης, της μη τυπικής μάθησης, της μάθησης με βάση την εργασία και της διά βίου μάθησης, με σκοπό την αύξηση του αριθμού των ατόμων με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και των ειδικευμένων εργαζομένων.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της ακαδημαϊκής ανάπτυξης, την προώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης των προσόντων και τη διευκόλυνση της κινητικότητας των φοιτητών, του προσωπικού και των ακαδημαϊκών μεταξύ της Καραϊβικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση της ακαδημαϊκής έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των βασικών ιδρυμάτων και της προώθησης της χρήσης της επιστημονικής έρευνας και ανάλυσης, αποβλέποντας στην επίτευξη αμοιβαία επωφελούς ακαδημαϊκής αριστείας.

Άρθρο 43

Υγεία

1. Τα μέρη προωθούν την καθολική και οικονομικά προσιτή υγειονομική κάλυψη και την ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης των εθνικών συστημάτων υγείας, της ανάπτυξης βιώσιμων ποιοτικών υποδομών και της πρόσβασης σε ασφαλή και οικονομικά προσιτά βασικά φάρμακα, εμβόλια και διαγνωστικά μέσα.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη συχνότητα εμφάνισης μη μεταδοτικών νοσημάτων και την επιβάρυνση από τα νοσήματα αυτά, λαμβάνοντας μέτρα για την πρόληψη και τον έλεγχο, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης της υγιεινής διατροφής, του υγιεινού τρόπου ζωής, της χρήσης ψηφιακών εργαλείων και της εκπαίδευσης σε θέματα υγείας.

3. Τα μέρη ενισχύουν τις εθνικές και περιφερειακές ικανότητες για την ταχεία και αποτελεσματική ανίχνευση και αντιμετώπιση επιδημικών εξάρσεων μεταδοτικών ασθενειών και άλλων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την προσέγγιση «Μία υγεία» που περιλαμβάνει την υγεία του ανθρώπου, την υγεία των ζώων, τα φυτά και τα οικοσυστήματα.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία μέσω, μεταξύ άλλων, της χρήσης συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών, της ανάπτυξης συνεκτικών και πολυτομεακών σχεδίων για την ενίσχυση της ικανότητας των συστημάτων υγείας, της παροχής βασικών και οικονομικά προσιτών φαρμάκων, εμβολίων και υγειονομικού εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων των διαγνωστικών μέσων, και της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και αρωγής. Ενισχύουν τη διεθνή συνεργασία για τον μετριασμό των επιπτώσεων των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για τη δημόσια υγεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

5. Τα μέρη προωθούν την έρευνα και την ανταλλαγή γνώσεων, πείρας και βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της υγείας.

Άρθρο 44

Στέγαση, ύδρευση και αποχέτευση

1. Τα μέρη στηρίζουν την καθολική πρόσβαση σε αξιοπρεπή, ασφαλή και οικονομικά προσιτή στέγαση, με ιδιαίτερη έμφαση στα ευάλωτα και περιθωριοποιημένα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP), καθώς και των τοπικών κοινοτήτων, με στόχο την επίτευξη θετικού αντίκτυπου στην υγεία των ανθρώπων, την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των κοινοτήτων και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων μεταξύ αστικών και αγροτικών νοικοκυριών. Προωθούν κλιματολογικά έξυπνες κατοικίες και υποδομές, μέσω, μεταξύ άλλων, του σχεδιασμού και της επιβολής οικοδομικών κανονισμών.

2. Τα μέρη ενισχύουν την πρόσβαση σε ασφαλή, οικονομικά προσιτή και βιώσιμη υδροδότηση, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης βιώσιμης και ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων, της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων και της προώθησης μέτρων ανακύκλωσης των υδάτων.

3. Τα μέρη προωθούν την επαρκή, ισότιμη και οικονομικά προσιτή πρόσβαση σε υπηρεσίες αποχέτευσης και υγιεινής για όλες και όλους, με ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών και των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

4. Τα μέρη προωθούν την καθολική και βελτιωμένη πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή ηλεκτρική ενέργεια και αυξάνουν την αποδοτική και βιώσιμη χρήση της ενέργειας για όλες και όλους.

Άρθρο 45

Βιώσιμη αστικοποίηση και αγροτική ανάπτυξη

1. Τα μέρη προωθούν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για βιώσιμη αγροτική και αστική ανάπτυξη. Προωθούν τον βιώσιμο σχεδιασμό χρήσης γης, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη διαφανή και ρυθμιζόμενη απόκτηση γης και στα διαφανή και ρυθμιζόμενα δικαιώματα ιδιοκτησίας, στη βιώσιμη αστική κινητικότητα και στις έξυπνες και ασφαλείς πόλεις.

2. Τα μέρη προωθούν την ισόρροπη ανάπτυξη των αγροτικών οικονομιών και κοινοτήτων, με ιδιαίτερη έμφαση στην απασχόληση και τη δημιουργία εισοδήματος. Επιταχύνουν την αγροτική διαφοροποίηση με την προσθήκη αξίας στην τοπική παραγωγή και αξιοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους.

3. Τα μέρη προωθούν πολιτικές ισορροπημένες, ολοκληρωμένες και χωρίς αποκλεισμούς για τις αστικές και τις αγροτικές περιοχές, καθώς και πολυεπίπεδο κυβερνητικό συντονισμό, διασφαλίζοντας την ενεργό συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων και καλλιεργώντας ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών.

Άρθρο 46

Επισιτιστική ασφάλεια και βελτίωση της διατροφής

1. Τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε επαρκή, οικονομικά προσιτά, ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα, με σκοπό την εξάλειψη όλων των μορφών υποσιτισμού και την αποτροπή επισιτιστικών κρίσεων. Για τον σκοπό αυτόν, δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις πλέον ευάλωτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν πληγεί από καταστροφές, και στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

2. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της μείωσης της γεωργικής παραγωγής, της υψηλής εξάρτησης από εισαγόμενα είδη τροφίμων και της υπερεκμετάλλευσης των ιχθυαποθεμάτων στην επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή, στηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της τοπικής γεωργίας, αλιείας και παραγωγής τροφίμων.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των επισιτιστικών κρίσεων και διασφαλίζουν την έγκαιρη ανάληψη δράσης για τη διάθεση τροφίμων σε τοπικό επίπεδο, αναπτύσσοντας παρεμβάσεις πολιτικής και υποδομές, συμπεριλαμβανομένης της επένδυσης σε ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή συστήματα μεταφοράς και αποθήκευσης. Στο πλαίσιο αυτό, καλύπτουν στις ανάγκες των πλέον ευάλωτων πληθυσμών.

Κεφάλαιο 2

Κοινωνική συνοχή

Άρθρο 47

Ισότητα, κοινωνική προστασία και αξιοπρεπής εργασία

1. Τα μέρη προωθούν την ισότητα με τη θέσπιση πολιτικών για τη στήριξη της σταδιακής επίτευξης και διατήρησης της αύξησης του εισοδήματος των φτωχότερων μελών του πληθυσμού σε ποσοστό υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο.

2. Τα μέρη προωθούν δίκαιες και υγιείς δημοσιονομικές, οικονομικές και κοινωνικές πολιτικές προσανατολισμένες προς κοινωνίες με λιγότερους αποκλεισμούς, με βελτιωμένη κατανομή του εισοδήματος, με σκοπό τη μείωση της ανισότητας και της αδικίας.

3. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την επέκταση της κάλυψης κοινωνικής προστασίας, ιδίως για τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, με στόχο τη σταδιακή επίτευξη καθολικότητας, μέσω των κοινωνικών διχτυών ασφαλείας, της βασικής εισοδηματικής ασφάλειας και των κατάλληλων συστημάτων κοινωνικής προστασίας, ικανών να ανταποκρίνονται στους κλυδωνισμούς. Τα μέρη προωθούν την έρευνα και την ανταλλαγή γνώσεων, πείρας και βέλτιστων πρακτικών στον τομέα της κοινωνικής προστασίας.

4. Τα μέρη προωθούν τη δημιουργία εύρυθμων αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και την εκπόνηση πολιτικών απασχόλησης που αποσκοπούν στην επίτευξη διεθνών προτύπων για την αξιοπρεπή εργασία για όλες και όλους, καθώς και δίκαιων μισθών που παρέχουν αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης των συνθηκών υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων. Καταπολεμούν όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, στους τομείς της επίσημης και άτυπης απασχόλησης.

5. Τα μέρη αντιμετωπίζουν τα ζητήματα που σχετίζονται με την άτυπη οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της καινοτόμου πρόσβασης σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, πιστώσεις και μικροχρηματοδότηση και σε ενισχυμένα μέτρα κοινωνικής προστασίας, με σκοπό τη διευκόλυνση της ομαλής μετάβασης στην επίσημη οικονομία.

6. Τα μέρη λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία με σκοπό την προαγωγή της αποτελεσματικής εφαρμογής των σχετικών διεθνών συμφωνιών, την προώθηση της πλήρους ένταξης των ατόμων αυτών στην κοινωνία χωρίς κανενός είδους διακρίσεις, και της ισότιμης πρόσβασής τους σε κοινωνικές υπηρεσίες και στις αγορές εργασίας.

7. Τα μέρη προωθούν την κοινωνική συνοχή μέσω, μεταξύ άλλων, της προστασίας και της ενίσχυσης της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης.

Άρθρο 48

Ισότητα των φύλων και χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών

1. Τα μέρη ενισχύουν τις πολιτικές, τα προγράμματα και τους μηχανισμούς που αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας των φύλων και στη διασφάλιση και τη βελτίωση της ισότητας των ευκαιριών συμμετοχής σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Διασφαλίζουν τη συστηματική ενσωμάτωση της διάσταση του φύλου σε όλες τις πολιτικές, μεταξύ άλλων μέσω της δημιουργίας και της ενοποίησης νομικών πλαισίων.

2. Τα μέρη διασφαλίζουν τη σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα των γυναικών και των κοριτσιών, με τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων και μέτρων πολιτικής για την εξάλειψη των γάμων παιδιών, των πρώιμων και καταναγκαστικών γάμων, και με την εξάλειψη κάθε μορφής σεξουαλικής και έμφυλης βίας, ιδίως της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και των ανδρών, της εμπορίας ανθρώπων, κάθε μορφής σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης και κάθε μορφής παρενόχλησης τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Διευκολύνουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και προωθούν πρωτοβουλίες πρόληψης και διεξαγωγής εκστρατειών ευαισθητοποίησης για να υποστηρίξουν την αλλαγή συμπεριφοράς με στόχο τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών.

3. Τα μέρη υποστηρίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή όλων των σχετικών διεθνών συμφωνιών, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 18 Δεκεμβρίου 1979, και ενθαρρύνουν την κύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου της.

4. Τα μέρη διασφαλίζουν τον σεβασμό και την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών. Ενισχύουν τα κοινωνικά δικαιώματά τους, ιδίως στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού. Ενισχύουν τα οικονομικά δικαιώματα των γυναικών, μεταξύ άλλων μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασής τους σε οικονομικές ευκαιρίες, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τεχνολογία γενικής εφαρμογής και απασχόληση, και τον έλεγχο και τη χρήση γης και άλλων παραγωγικών περιουσιακών στοιχείων. Στηρίζουν τις γυναίκες επιχειρηματίες, μειώνουν το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και καταργούν άλλους κανονισμούς και πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις.

5. Τα μέρη ενισχύουν τη συμμετοχή και τη φωνή των γυναικών και των κοριτσιών στην πολιτική ζωή, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης σε εκλογικές διαδικασίες, διαδικασίες και θέσεις χάραξης πολιτικής και διακυβέρνησης, καθώς και σε προσπάθειες ανάπτυξης κοινοτήτων.

6. Τα μέρη ενδυναμώνουν τις οργανώσεις γυναικών και κοριτσιών και ενισχύουν τις ικανότητες των εθνικών και περιφερειακών θεσμών με σκοπό την αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και της προστασίας από κάθε μορφή σεξουαλικής και έμφυλης βίας. Αναπτύσσουν μηχανισμούς διερεύνησης περιστατικών παρενόχλησης και μηχανισμών λογοδοσίας, παρέχουν φροντίδα και στήριξη στα θύματα και προωθούν συνθήκες ασφάλειας και προστασίας για τις γυναίκες και τα κορίτσια.

7. Τα μέρη δεσμεύονται για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της Διακήρυξης του Πεκίνου, καθώς και της πλατφόρμας δράσης και του προγράμματος δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη και των αποτελεσμάτων των διασκέψεων αναθεώρησής τους. Επιπλέον, τονίζουν την ανάγκη για καθολική πρόσβαση σε ποιοτική και οικονομικά προσιτή ολοκληρωμένη ενημέρωση και εκπαίδευση για τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, λαμβανομένων υπόψη των διεθνών τεχνικών οδηγιών της UNESCO σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, καθώς και την ανάγκη παροχής υπηρεσιών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγειονομικής φροντίδας. Επιδιώκουν την αποτελεσματική εφαρμογή του εγγράφου κοινής αντίληψης του Μοντεβιδέο για τον πληθυσμό και την ανάπτυξη, ανάλογα με την περίπτωση.

Άρθρο 49

Νεολαία

1. Τα μέρη αναπτύσσουν στοχευμένες πολιτικές για την προώθηση της ενδυνάμωσης των νέων και για τη διευκόλυνση της συμμετοχής τους στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή και στα κοινά.

2. Τα μέρη στηρίζουν την επιχειρηματικότητα των νέων και προωθούν τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας σε όλους τους τομείς με αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας για τους νέους, μεταξύ άλλων, με την υποστήριξή τους για την απόκτηση δεξιοτήτων σχετικών με την αγορά εργασίας μέσω της εκπαίδευσης, της τεχνικής και επαγγελματικής κατάρτισης και της ενισχυμένης πρόσβασης σε τεχνολογίες, και με τη στήριξη των υπηρεσιών απασχόλησης με σκοπό τη σύνδεση των νέων με ευκαιρίες απασχόλησης και την πρόσβαση σε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και συμπράξεις για νεοφυείς επιχειρήσεις.

3. Τα μέρη θεσπίζουν δομές διακυβέρνησης για την προώθηση της υπεύθυνης συμμετοχής των νέων στα κοινά, την αύξηση της επιρροής των νέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και την ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής τους στην πολιτική ζωή και στις προσπάθειες ανάπτυξης κοινοτήτων. Προωθούν την αυξημένη συμμετοχή των νέων στην περιβαλλοντική δράση, κυρίως στα προγράμματα παρακολούθησης της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν.

4. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των νέων στη δικαιοσύνη και την ενίσχυση των συστημάτων προστασίας των παιδιών. Λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία των παιδιών από κάθε μορφή σωματικής ή ψυχικής βίας, βλάβης ή κακοποίησης, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακομεταχείρισης και εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής κακοποίησης.

5. Τα μέρη προωθούν κοινωνικά προγράμματα και προγράμματα δικαιοσύνης για την πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας και την ενσωμάτωση της νεολαίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Στηρίζουν ιδρύματα, όπως σχολεία, κοινωνικές οργανώσεις και οργανώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και ομάδες νέων, τα οποία συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των νέων που διατρέχουν κίνδυνο και των ευάλωτων κοινοτήτων.

Άρθρο 50

Αθλητισμός

Τα μέρη προωθούν τον αθλητισμό και τη φυσική αγωγή ως κινητήριες δυνάμεις της βιώσιμης ανάπτυξης, της υγείας και της ευημερίας, της κοινωνικής ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνεργάζονται για την αξιοποίηση της οικονομικής, πολιτιστικής και κοινωνικής ισχύος του αθλητισμού, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη κατάλληλων εγκαταστάσεων, την προώθηση της συμμετοχής σε αθλητικές και άλλες δραστηριότητες φυσικής αγωγής και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Προωθούν την κινητικότητα των αθλητών και των επαγγελματιών που ασκούν συναφή με τον αθλητισμό επαγγέλματα, ως μέσο ενίσχυσης του διαπολιτισμικού διαλόγου και της συνεργασίας.

Κεφάλαιο 3

Μετανάστευση, κινητικότητα και ανάπτυξη

Άρθρο 51

Μετανάστευση, κινητικότητα και ανάπτυξη

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη συμβολή των νομίμως διαμενόντων μεταναστών και της διασποράς τους στην οικονομική, κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική ζωή των οικείων χωρών υποδοχής. Υποστηρίζουν την ένταξή τους προωθώντας, μεταξύ άλλων, την επιχειρηματικότητα, τη στήριξη των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Επιβεβαιώνουν εκ νέου τη δέσμευσή τους να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των μεταναστών και των βιαίως εκτοπισθέντων, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, με πλήρη τήρηση του διεθνούς δικαίου, με ιδιαίτερη έμφαση στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, ιδίως στις γυναίκες και τα παιδιά.

2. Τα μέρη διεξάγουν ανοικτό διάλογο για την προώθηση της κινητικότητας και της διαμονής βραχείας διάρκειας με σκοπό την ενίσχυση των ανταλλαγών σε τομείς όπως ο τουρισμός και οι επιχειρήσεις, καθώς και για την ενθάρρυνση της αμοιβαίας κατανόησης και την προώθηση των κοινών αξιών. Η ανταλλαγή αυτή λαμβάνει επίσης υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των ΥΧΕ που συνδέονται με την ΕΕ και των εξόχως απόκεντρων περιοχών της ΕΕ, σε αναγνώριση της φυσικής εγγύτητάς τους και των οικονομικών και πολιτιστικών δεσμών τους, καθώς και άλλων τομέων συνεργασίας.

3. Τα μέρη εξετάζουν το ενδεχόμενο ανάπτυξης προγραμμάτων κυκλικής μετανάστευσης και εφαρμόζουν και βελτιώνουν, κατά περίπτωση, τα νομικά πλαίσια για τη διευκόλυνση των διαδικασιών επανεισόδου των υπηκόων κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα. Εξετάζουν πτυχές της επανένταξης των υπηκόων κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέλους του ΟΚΑΚΕ που διαμένουν νόμιμα στα εδάφη των μελών του ΟΚΑΚΕ ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντίστοιχα, στις χώρες καταγωγής προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η πείρα ή τα προσόντα τους μπορούν να ωφελήσουν την τοπική αγορά εργασίας και την τοπική κοινότητα.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για να μειώσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της απώλειας δεξιοτήτων στην ανάπτυξη των χωρών. Επιπλέον, υιοθετούν συνεκτική προσέγγιση για την προώθηση της κατάρτισης επιλεγμένων επαγγελματιών στην Καραϊβική, η οποία περιλαμβάνει διευρυμένα προγράμματα κατάρτισης και προώθηση της εγγραφής πολιτών της ΕΕ.

5. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία των εμβασμάτων ως πηγής για τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, υπό την προϋπόθεση της ορθής διαχείρισής τους, επιδιώκουν τη μείωση του κόστους διεκπεραίωσης των εμβασμάτων σε λιγότερο από 3 % και την εξάλειψη των διαδρόμων εμβασμάτων με κόστος άνω του 5 % έως το 2030, την προώθηση της χρηματοπιστωτικής ένταξης μέσω καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων και νέων τεχνολογιών και τη βελτίωση των κανονιστικών πλαισίων για την ενίσχυση της συμμετοχής μη παραδοσιακών οικονομικών παραγόντων. Τα μέρη ενισχύουν τη συμβολή της διασποράς στη βιώσιμη ανάπτυξη των χωρών καταγωγής τους, προωθώντας και διευκολύνοντας τις επενδύσεις της διασποράς και τη δημιουργία επιχειρήσεων ως μέσο για την τόνωση της τοπικής ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας στις χώρες καταγωγής, καθώς και για τη μεταφορά γνώσεων, πείρας και τεχνολογίας.

6. Τα μέρη αναπτύσσουν μέτρα για να αξιοποιήσουν τα οφέλη της μετανάστευσης Νότου-Νότου και για να μετριάσουν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις με βάση τις αρχές της αλληλεγγύης, της κοινής ευημερίας και της κοινής ευθύνης.

7. Τα μέρη προωθούν την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών των προγραμμάτων κινητικότητας Καραϊβικής-ΕΕ και ενδοπεριφερειακής κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, στις διαδικασίες περιφερειακής ολοκλήρωσης.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κεφάλαιο 1

Φύση και πεδίο εφαρμογής

Άρθρο 1

Πραγματική εταιρική σχέση

1. Για τους σκοπούς του παρόντος πρωτοκόλλου, ως «μέρη» νοούνται τα σχετικά μέρη που δεσμεύονται από το παρόν πρωτόκολλο σύμφωνα με το άρθρο 6 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

2. Οι σχέσεις μεταξύ των μερών διέπονται από τις διατάξεις του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας και από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο παρόν πρωτόκολλο, οι οποίοι είναι συμπληρωματικοί και αλληλοενισχυόμενοι, σύμφωνα με το άρθρο 6 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

3. Τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν τις σχέσεις τους και να εντείνουν τη συνεργασία με σκοπό την προώθηση κοινών αξιών, κοινών συμφερόντων, αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων. Αυτή η πραγματική εταιρική σχέση υλοποιείται με πνεύμα αμοιβαίου σεβασμού και λογοδοσίας, ισότητας και συνευθύνης.

Άρθρο 2

Πολυμερής προσέγγιση

1. Τα μέρη ενισχύουν τον διάλογο και τη συνεργασία και εντείνουν τις προσπάθειες για τη στήριξη της πολυμερούς προσέγγισης και της παγκόσμιας τάξης που βασίζεται σε κανόνες.

2. Τα μέρη επιδιώκουν, μέσω του κατάλληλου διαλόγου στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 3 του γενικού μέρους, τη δημιουργία στρατηγικών συνασπισμών σε διάφορα παγκόσμια ζητήματα, ιδίως όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, τη διακυβέρνηση των ωκεανών, τη βιοποικιλότητα και τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και ζητήματα που σχετίζονται με την ειρήνη και την ασφάλεια. Συντονίζουν, κατά περίπτωση, τις θέσεις τους στα πλαίσια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και άλλων διεθνών και περιφερειακών οργανισμών και φόρουμ. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για να υπογράψουν, να κυρώσουν και να εφαρμόζουν τις βασικές σχετικές και εφαρμοστέες διεθνείς συνθήκες και συμβάσεις, ή, κατά περίπτωση, να προσχωρήσουν σε αυτές.

Άρθρο 3

Στόχοι

Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου τον ευρύ και περιεκτικό χαρακτήρα του παρόντος πρωτοκόλλου και συμφωνούν ότι οι στόχοι του είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

α) ενίσχυση της πολιτικής εταιρικής σχέσης των μερών, στηριζόμενης σε τακτικό διάλογο και στην προώθηση των κοινών συμφερόντων·

β) βελτίωση της περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας και της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και επιδίωξη βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων·

γ) οικοδόμηση δημοκρατικών, ειρηνικών κοινωνιών βασισμένων στα δικαιώματα, με βάση το κράτος δικαίου και τη χρηστή διακυβέρνηση, και επίτευξη προόδου όσον αφορά την ισότητα των φύλων και τη δημοσιονομική διακυβέρνηση·

δ) στήριξη της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης μέσω της προώθησης των επενδύσεων και της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα, με ιδιαίτερη έμφαση στη γαλάζια οικονομία και την ενισχυμένη συνδεσιμότητα·

ε) στήριξη συγκεκριμένων μέτρων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της διακυβέρνησης των ωκεανών και στη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση των έμβιων θαλάσσιων πόρων, συμπεριλαμβανομένης της αλιείας· και

στ) επένδυση στην ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη, με την αντιμετώπιση των ανισοτήτων και τη διασφάλιση μέριμνας ώστε να μη μένει κανείς στο περιθώριο, με ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της νεολαίας και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών.

Άρθρο 4

Περιφερειακή ολοκλήρωση και συνεργασία

1. Τα μέρη υποστηρίζουν τη διαδικασία περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας στον Ειρηνικό ως τρόπο διαχείρισης των διακρατικών προκλήσεων και διευκόλυνσης της εφαρμογής του παρόντος πρωτοκόλλου, προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως τα οφέλη του, λαμβανομένων υπόψη των οικείων σχετικών πλαισίων πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου για την περιφερειοποίηση στον Ειρηνικό.

2. Τα μέρη συμφωνούν να εντείνουν τη συνεργασία με περιφερειακούς οργανισμούς, χώρες και εδάφη που συμμερίζονται τις ίδιες αξίες και είναι πρόθυμα και ικανά να προωθήσουν και να επιτύχουν κοινούς στόχους, συμβάλλοντας στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής του Ειρηνικού στο σύνολό της.

3. Τα μέρη προωθούν και υποστηρίζουν την τριγωνική συνεργασία και τη συνεργασία Νότου-Νότου ως μέσα ενίσχυσης της συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο.

Κεφάλαιο 2

Παράγοντες και διαδικασίες

Άρθρο 5

Θεσμικές διατάξεις

1. Τα μεικτά όργανα που θεσπίζονται με το παρόν πρωτόκολλο, όπως ορίζονται στο γενικό μέρος της παρούσας συμφωνίας, στο οποίο καθορίζονται και η σύνθεση και οι αρμοδιότητες τους, είναι τα εξής:

α) το Συμβούλιο Υπουργών Ειρηνικού-ΕΕ,

β) η Μεικτή Επιτροπή Ειρηνικού-ΕΕ,

γ) η Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ειρηνικού-ΕΕ.

2. Τα μέρη μπορούν να αποφασίζουν να συνεδριάσουν σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, όπως κρίνεται αναγκαίο, βάσει αμοιβαία συμφωνημένου χρονοδιαγράμματος και ημερήσιας διάταξης.

Άρθρο 6

Υπερπόντιες χώρες και εδάφη στην περιοχή του Ειρηνικού

1. Τα μέρη συμφωνούν να ενισχύσουν τους δεσμούς μεταξύ των υπερπόντιων χωρών και εδαφών (ΥΧΕ) που συνδέονται με την ΕΕ στην περιοχή του Ειρηνικού και των μελών του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού.

2. Τα μέρη επιδιώκουν τη συμμετοχή των ΥΧΕ στην περιφερειακή ολοκλήρωση, τη συνεργασία και τους οργανισμούς, κατά περίπτωση, ιδίως στους τομείς της κλιματικής αλλαγής, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων, της συνδεσιμότητας, του εμπορίου και των επενδύσεων.

3. Τα μέρη συμφωνούν ότι στις ΥΧΕ της περιοχής του Ειρηνικού ανατίθεται ο ρόλος των παρατηρητών στα μεικτά όργανα που θεσπίζονται με το παρόν πρωτόκολλο.

Άρθρο 7

Μηχανισμοί διαβούλευσης και συνεργασίας με ενδιαφερόμενα μέρη

Τα μέρη εγκαθιδρύουν μηχανισμούς διαβούλευσης και διαλόγου με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, των εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα, με σκοπό τη συνεχή ενημέρωσή τους και τη συγκέντρωση απόψεων σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου, μεταξύ άλλων ενόψει των συνεδριάσεων του Συμβουλίου Υπουργών Ειρηνικού-ΕΕ.

Άρθρο 8

Εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση

1. Τα μέρη, κατά την εφαρμογή δράσεων για κάθε τομέα συνεργασίας, λαμβάνουν υπόψη, σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο που θεσπίζεται με την παρούσα συμφωνία, τα αντίστοιχα στρατηγικά πλαίσια και πλαίσια πολιτικής τους, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών στρατηγικών που υιοθετούνται από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού, κατά περίπτωση.

2. Τα μέρη αναλαμβάνουν δράση και εφαρμόζουν μέτρα στο καταλληλότερο εσωτερικό, περιφερειακό και πολυκρατικό επίπεδο. Επιδιώκουν να μεγιστοποιήσουν τον αντίκτυπο και να ενισχύσουν τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων.

3. Τα μέρη παρακολουθούν το παρόν πρωτόκολλο προκειμένου να διασφαλίσουν την αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή δράσεων και μέτρων, μεταξύ άλλων μέσω πολυσυμμετοχικής προσέγγισης. Μπορούν να το προσαρμόσουν στις εξελίξεις και να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής του ώστε να ενισχύσουν τη συνεργασία σε υφιστάμενους και νέους τομείς δέσμευσης, σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στο άρθρο 99 παράγραφος 5 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

4. Τα μέρη διενεργούν τακτικές ανεξάρτητες εκτιμήσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στους βασικούς τομείς συνεργασίας στο πλαίσιο του παρόντος πρωτοκόλλου.

ΜΕΡΟΣ II

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΤΙΤΛΟΣ I

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα και κλιματική αλλαγή

Άρθρο 9

Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σοβαρή απειλή που συνιστούν η κλιματική αλλαγή, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και για τη ζωή των ανθρώπων, και αναγνωρίζοντας τους σημαντικούς κινδύνους για τα αναπτυσσόμενα μικρά νησιωτικά κράτη, επιδιώκουν την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και την αναστροφή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Αναλαμβάνουν φιλόδοξη δράση για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν, την αποτροπή, την ελαχιστοποίηση και την αντιμετώπιση των κινδύνων απωλειών και ζημιών, την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και για τη στήριξη της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων. Θεσπίζουν μέτρα για την αντιμετώπιση της απώλειας βιοποικιλότητας, τη διατήρηση και την αποκατάσταση οικοσυστημάτων, την προώθηση της διακυβέρνησης των ωκεανών και την πρόληψη και την αντιμετώπιση καταστροφών. Επενδύουν στην πράσινη ανάπτυξη, στις κυκλικές οικονομίες και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, διασφαλίζοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη συμβαδίζει με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Άρθρο 10

Δράση για το κλίμα

1. Τα μέρη, υπενθυμίζοντας τους στόχους, τις αρχές και τις διατάξεις της σύμβασης-πλαισίου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή και της συμφωνίας των Παρισίων, και τονίζοντας την ανάγκη να ενταθούν οι παγκόσμιες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής υπό το πρίσμα των πορισμάτων της ειδικής έκθεσης της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή σχετικά με τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη κατά 1,5° C πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα, συμφωνούν να συμβάλουν στη μείωση των παγκόσμιων εκπομπών, σύμφωνα με την πορεία προς την επίτευξη του στόχου της διατήρησης της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη αρκετά κάτω από τους 2° C σε σύγκριση με τα προβιομηχανικά επίπεδα και τη συνέχιση των προσπαθειών για περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη στον 1,5° C. Αναγνωρίζουν τη σημασία της επίτευξης μηδενικού ισοζυγίου παγκόσμιων ανθρωπογενών εκπομπών το συντομότερο δυνατόν. Για τον εν λόγω σκοπό, δεσμεύονται να κοινοποιήσουν διαδοχικές εθνικά καθορισμένες συνεισφορές (ΕΚΣ), οι οποίες θα συνιστούν πρόοδο πέρα από τις τρέχουσες ΕΚΣ τους και θα αντικατοπτρίζουν την υψηλότερη δυνατή φιλοδοξία τους, λαμβανομένων υπόψη των διαφορετικών εθνικών συνθηκών, και επιβεβαιώνουν εκ νέου τον στόχο τους για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

2. Τα μέρη αναπτύσσουν ολοκληρωμένες και χωρίς αποκλεισμούς εσωτερικές πολιτικές και προγράμματα για το κλίμα, μεταξύ άλλων μέσω νομοθετικών πλαισίων και πλαισίων διακυβέρνησης, και υλοποιούν συγκεκριμένες δράσεις για την ενίσχυση της εφαρμογής της συμφωνίας των Παρισίων. Αναπτύσσουν συστήματα παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης, και συστήματα αξιολόγησης για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά τη δράση για το κλίμα.

3. Τα μέρη επιταχύνουν και εντείνουν τις προσπάθειες προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης και της εφαρμογής φιλόδοξων εθνικών σχεδίων προσαρμογής. Αναπτύσσουν και εφαρμόζουν πολιτικές, στρατηγικές και νομοθετικά πλαίσια με σκοπό την ενσωμάτωση της προσαρμογής στους σχετικούς κοινωνικοοικονομικούς και περιβαλλοντικούς τομείς.

4. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας ότι ο τομέας της παραγωγής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα και ο τομέας των μεταφορών συμβάλλουν σημαντικά στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, δεσμεύονται να αναπτύξουν λύσεις ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και να μειώσουν περαιτέρω τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τους τομείς των χερσαίων, αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών. Ενισχύουν τη συνεργατική δράση για την ανάπτυξη και τη μεταφορά τεχνολογίας. Επιδιώκουν τον εξορθολογισμό και τη σταδιακή κατάργηση των αναποτελεσματικών επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων που ενθαρρύνουν τη σπάταλη κατανάλωση, και την ελαχιστοποίηση των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων, κατά τρόπο που να προστατεύει τους απόρους και τις πληττόμενες κοινότητες.

5. Τα μέρη εφαρμόζουν ολοκληρωμένες, ολιστικές και ισορροπημένες προσεγγίσεις που δεν σχετίζονται με την αγορά, με στόχο την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τον ευάλωτο χαρακτήρα των αναπτυσσόμενων μικρών νησιωτικών κρατών, καθώς και τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων του πλαισίου για ανθεκτική ανάπτυξη στον Ειρηνικό (ΠΑΑΕ) και της εταιρικής σχέσης ανθεκτικότητας του Ειρηνικού.

6. Τα μέρη στηρίζουν δράσεις για την εναρμόνιση των χρηματοδοτικών ροών με την πορεία προς τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και την ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή ανάπτυξη. Συνεργάζονται για την κινητοποίηση χρηματοδότησης για το κλίμα από ευρύ φάσμα πηγών, μέσων και διαύλων με στόχο τη στήριξη της ανάπτυξης και της εφαρμογής των εθνικών σχεδίων προσαρμογής και των ΕΚΣ πέραν των σημερινών επιπέδων, σύμφωνα με τη συμφωνία των Παρισίων.

7. Τα μέρη προωθούν τη φιλόδοξη σταδιακή μείωση των υδροφθορανθράκων, σύμφωνα με το πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος, που συνήφθη στο Μόντρεαλ στις 16 Σεπτεμβρίου 1987, και της σχετικής τροποποίησης του Κιγκάλι στο εν λόγω πρωτόκολλο. Ενθαρρύνουν όλα τα μέρη του παρόντος πρωτοκόλλου να κυρώσουν την τροποποίηση και να διασφαλίσουν την ταχεία εφαρμογή της εν λόγω τροποποίησης.

8. Τα μέρη ενισχύουν τον συντονισμό σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και αναλαμβάνουν δράση που βασίζεται και καθοδηγείται από τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα και, κατά περίπτωση, από τις παραδοσιακές γνώσεις και τα συστήματα γνώσης των τοπικών κοινοτήτων και των αυτοχθόνων λαών. Ενθαρρύνουν και επιτρέπουν στις τοπικές αρχές να αναλάβουν και να υλοποιήσουν φιλόδοξες δεσμεύσεις για το κλίμα και την ενέργεια. Προωθούν υφιστάμενες πρωτοβουλίες, όπως το Παγκόσμιο Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια, και υποστηρίζουν την εφαρμογή των οικείων σχεδίων δράσης.

9. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη δικτύων γνώσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την αντιμετώπισή της, καθώς και για την ενίσχυση της επιστημονικής, τεχνικής, ανθρώπινης και θεσμικής ικανότητας όσον αφορά τη δράση για το κλίμα και τη διαχείριση και την παρακολούθηση του περιβάλλοντος, μεταξύ άλλων μέσω διαστημικών τεχνολογιών και συστημάτων πληροφοριών.

Άρθρο 11

Περιβάλλον και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων

1. Τα μέρη στηρίζουν τη διατήρηση, τη βιώσιμη χρήση και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που παρέχουν, συνδέοντας τη βιοποικιλότητα με τα μέσα διαβίωσης. Προστατεύουν, αποκαθιστούν και ενισχύουν τη βιοποικιλότητα, σύμφωνα με τη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα και το παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020. Στηρίζουν την ανάπτυξη μακροπρόθεσμων στρατηγικών που επικεντρώνονται στην ενσωμάτωση της βιοποικιλότητας στα εθνικά και περιφερειακά πλαίσια της περιοχής του Ειρηνικού, διασφαλίζοντας τον συντονισμό και τη συνοχή μεταξύ των οργάνων και παρέχοντας στοιχεία τα οποία λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

2. Τα μέρη προωθούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και ενισχύουν τους μηχανισμούς επιβολής για τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος σε όλα τα επίπεδα, καθώς και την ανάπτυξη κυκλικής και πράσινης οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των σημερινών και των μελλοντικών γενεών και, κατά περίπτωση, τις παραδοσιακές και συνήθεις πρακτικές και τις πρακτικές των αυτοχθόνων λαών.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν τη βιώσιμη διαχείριση των δασικών τους πόρων και άλλων πόρων που προέρχονται από τα δένδρα, να περιορίσουν και να αναστρέψουν την αποψίλωση των δασών, να καταπολεμήσουν την παράνομη υλοτομία και το εμπόριο παράνομης ξυλείας και προϊόντων ξυλείας, να αποκαταστήσουν τις λειτουργίες των φυσικών δασών, μεταξύ άλλων την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος, και προωθούν τις υπεύθυνες εξορυκτικές δραστηριότητες, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις για βιώσιμη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών αναγκών των αυξανόμενων πληθυσμών τους.

4. Τα μέρη προωθούν βιώσιμα ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης των υδάτων, μέσω της διατήρησης και της προστασίας των υδάτινων πόρων και οικοσυστημάτων, της συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων, της αντιμετώπισης της υποβάθμισης της γης, της ρύπανσης των υδάτων και των υπόγειων υδάτινων πόρων και των αβεβαιοτήτων όσον αφορά τη διαθεσιμότητα νερού, μέσω συστημάτων συλλογής και αποθήκευσης υδάτων.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την καταπολέμηση της απειλής που συνιστούν τα χωροκατακτητικά ξένα είδη για τα γηγενή είδη, τη βιοποικιλότητα, τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες οικοσυστήματος, τα μέσα διαβίωσης και την ανθεκτικότητα των ανθρώπων, καθώς και για την εμπορική και οικονομική ανάπτυξη.

6. Τα μέρη αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά όλες τις μορφές ρύπανσης. Καταβάλλουν προσπάθειες για τη θέσπιση των αναγκαίων κανονιστικών πλαισίων και μηχανισμών επιβολής με στόχο την ορθή διαχείριση των χημικών ουσιών και των αποβλήτων. Στόχος τους είναι η πρόληψη ή η ελαχιστοποίηση της παραγωγής αποβλήτων στην πηγή, καθώς και η βελτίωση της επαναχρησιμοποίησης και της ανακυκλωσιμότητας των προϊόντων και της αποδοτικής χρήσης των πόρων, με σκοπό την προσαρμογή της παραγωγής και της κατανάλωσης προς την επίτευξη κυκλικής οικονομίας. Λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη ή την ελαχιστοποίηση των επικίνδυνων ουσιών στους κύκλους υλικών, καθώς και για τη διαχείριση των χημικών ουσιών των προϊόντων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Άρθρο 12

Ανθεκτικότητα στις καταστροφές

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ανθρώπων, των κοινωνιών, των θεσμών και των υποδομών στις καταστροφές. Λαμβάνουν υπόψη τους ισχυρούς δεσμούς μεταξύ καταστροφών και κλιματικής αλλαγής και τις επιπτώσεις των καταστροφών στην ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη, στα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων, ιδίως των ευάλωτων ομάδων και ατόμων, στην πολιτιστική κληρονομιά, στην περιβαλλοντική ακεραιότητα, στην οικονομική ανάπτυξη και την ανθρώπινη ασφάλεια. Καταβάλλουν προσπάθειες για την εφαρμογή και την παρακολούθηση του πλαισίου Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών 2015-2030, μεταξύ άλλων μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία πλαίσια πολιτικής τους, συμπεριλαμβανομένου του ΠΑΑΕ.

2. Τα μέρη προωθούν μια ολιστική προσέγγιση για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας υπόψη το ΠΑΑΕ, επενδύοντας στην πρόληψη κινδύνων και στην ετοιμότητα, στην ενσωμάτωση των προσπαθειών μείωσης των κινδύνων στις δράσεις αποκατάστασης και στην προώθηση της ασφάλισης έναντι χρηματοοικονομικών κινδύνων. Στηρίζουν την ανθεκτικότητα των δημόσιων υπηρεσιών και των υποδομών, την επισιτιστική ασφάλεια και την ασφάλεια των υδάτων, διασφαλίζοντας ότι οι επενδύσεις λαμβάνουν υπόψη τους μελλοντικούς κινδύνους και ανταποκρίνονται σε μια ρεαλιστική αντίληψη αυτών των κινδύνων. Θέτουν την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή στο επίκεντρο όλων των προσπαθειών ανασυγκρότησης και αποκατάστασης, μεταξύ άλλων μέσω της εφαρμογής της προσέγγισης «καλύτερης ανοικοδόμησης».

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της πρόσβασης στις σχετικές τεχνολογίες για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας, καθώς και της μεταφοράς και συστηματικής χρήσης των εν λόγω τεχνολογιών. Επενδύουν στη συλλογή και τη χρήση στατιστικών στοιχείων και δεδομένων για απώλειες από καταστροφές, στη συνολική εκτίμηση κινδύνου, στην εφαρμογή σχεδίων μείωσης του κινδύνου σε όλα τα επίπεδα και στην ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ της μείωσης του κινδύνου καταστροφών και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Υποστηρίζουν τη χρήση διαστημικών τεχνολογιών και πληροφοριών για τη βελτίωση των μέτρων πρόληψης, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης.

4. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την ενίσχυση της χωρίς αποκλεισμούς διακυβέρνησης κινδύνου σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ικανοτήτων για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, και για τη δημιουργία κέντρων αριστείας για την καινοτομία στον τομέα του κλίματος. Καταβάλλουν προσπάθειες για την αύξηση των ικανοτήτων παρακολούθησης, έγκαιρης προειδοποίησης και εκτίμησης των κινδύνων, μέσω της βελτίωσης των εγχώριων και περιφερειακών ικανοτήτων και δυνατοτήτων όσον αφορά τη λήψη μέτρων πρόληψης, μετριασμού, ετοιμότητας, αντίδρασης και αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένων των μηχανισμών πολιτικής προστασίας, καθώς και της ικανότητας των τοπικών κοινοτήτων και οργάνων, με έμφαση στα πλέον ευάλωτα και περιθωριοποιημένα νοικοκυριά και ομάδες.

5. Τα μέρη παρακολουθούν τις προτεραιότητες και τους στόχους διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών και των κλιματικών κινδύνων και τα αξιολογούν με βάση τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές.

ΤΙΤΛΟΣ II

Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη

Άρθρο 13

1. Τα μέρη ακολουθούν ολοκληρωμένες στρατηγικές και εφαρμόζουν μεταρρυθμίσεις για την οικοδόμηση ανθεκτικών και διαφοροποιημένων οικονομιών, προωθούν την οικονομική μεγέθυνση και τον μετασχηματισμό, ενισχύουν τις επιχειρηματικές και εμπορικές σχέσεις και στηρίζουν τη μετάβαση προς την πλήρη και ποιοτική απασχόληση. Δεσμεύονται να δημιουργήσουν ένα επιχειρηματικό περιβάλλον που να ευνοεί την αύξηση των ροών επενδύσεων και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Ενισχύουν και εμβαθύνουν την ενδοπεριφερειακή οικονομική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένης της κινητικότητας εμπορευμάτων και υπηρεσιών. Ενθαρρύνουν και διευκολύνουν την ευρύτερη χρήση των αντίστοιχων νομισμάτων τους στις διεθνείς συναλλαγές.

2. Τα μέρη προωθούν μέτρα για τη στήριξη του μετασχηματιστικού χαρακτήρα της επιστήμης, της τεχνολογίας, της καινοτομίας και της έρευνας. Καταβάλλουν προσπάθειες για την επίτευξη κυκλικών οικονομιών χαμηλών εκπομπών και ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, και προσπαθούν να διασφαλίσουν ότι όλοι οι άνθρωποι επωφελούνται από τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που ανοίγονται, ότι τηρούνται και γίνονται σεβαστά τα βασικά εργασιακά πρότυπα, μεταξύ άλλων μέσω του κοινωνικού διαλόγου, και ότι προωθείται η κοινωνικοοικονομική χειραφέτηση και ένταξη ευάλωτων ατόμων, γυναικών και νέων, μεταξύ άλλων μέσω κατάλληλων μέτρων κοινωνικής προστασίας. Συμφωνούν να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους σε βασικούς τομείς που έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την εξάλειψη της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας συνεργασίας σε νέους οικονομικούς τομείς.

Κεφάλαιο 1

Οικονομική μεγέθυνση και διαφοροποίηση

Άρθρο 14

Παράγοντες διευκόλυνσης της οικονομικής ανάπτυξης

1. Τα μέρη εφαρμόζουν μέτρα που στηρίζουν την επίτευξη υψηλότερων επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και της καινοτομίας, κατά προτεραιότητα, καθώς και μέτρα που βελτιώνουν τη μακροοικονομική σταθερότητα και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, απλουστεύουν και εναρμονίζουν τους κανονισμούς και τις διαδικασίες των επιχειρήσεων, ενισχύουν αποτελεσματικά και προβλέψιμα φορολογικά συστήματα και βελτιώνουν την αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησης και των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης. Θεσπίζουν υγιείς πολιτικές ανταγωνισμού και διασφαλίζουν την προστασία των γαιοκτητικών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

2. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν τη θέσπιση ορθής νομοθεσίας, ορθών κανονισμών και πολιτικών διευκόλυνσης των επιχειρήσεων με στόχο τη μείωση των κανονιστικών και διοικητικών φραγμών και την ενίσχυση της διαφάνειας, με ταυτόχρονη ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων και επιχειρηματικού πνεύματος με στόχο την αύξηση των επενδύσεων και την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Προωθούν επίσης την εταιρική κοινωνική ευθύνη και την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, μεταξύ άλλων όσον αφορά περιβαλλοντικά ζητήματα.

3. Τα μέρη συμφωνούν να εξετάσουν και να ενισχύσουν την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, ειδικότερα μέσω επενδύσεων και στήριξης για τη δημιουργία εργατικού δυναμικού με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης, εξειδίκευσης, προσόντων και αποδοτικότητας, επαρκώς καταρτισμένου ώστε να έχει πρόσβαση σε αξιοπρεπή απασχόληση, μεταξύ άλλων και σε νέους τομείς δυναμικής ανάπτυξης, καλύπτοντας τις απαιτήσεις των αγορών εργασίας και ενισχύοντας τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού, της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και προγραμμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

4. Τα μέρη προωθούν πολιτικές που ενισχύουν τη συνάφεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των θεσμών της αγοράς εργασίας. Προωθούν την ενδοπεριφερειακή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού για τη στήριξη των αναπτυξιακών αναγκών των μελών του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού και προκειμένου να ανταποκριθούν θετικά στις ανάγκες του ιδιωτικού τομέα και να συμβάλλουν στη βελτίωση της οικονομικής ολοκλήρωσης, στην αύξηση των επενδύσεων και στην ενίσχυση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων.

5. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη βασικών υποδομών, όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η ύδρευση, καθώς και οι υπηρεσίες των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) και η ψηφιακή συνδεσιμότητα.

6. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση των διασυνδέσεων μεταξύ ανθεκτικών υποδομών, τουρισμού, γεωργίας και βιομηχανίας.

7. Τα μέρη στηρίζουν μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας, της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης στις ασφαλιστικές, χρηματοοικονομικές και μη χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που παρέχονται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, τόσο στον τομέα της επίσημης όσο και στον τομέα της άτυπης οικονομίας. Βελτιώνουν την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη βιώσιμων τραπεζικών και μη τραπεζικών συστημάτων και την ενίσχυση των ψηφιακών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που διευκολύνουν την προσθήκη αξίας μέσω της ενσωμάτωσης των επιχειρήσεων, ιδίως των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, στις περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, και μέσω της ενίσχυσης της παραγωγής, των ρυθμιστικών ικανοτήτων στον τομέα του εμπορίου, της επιχειρηματικότητας, της βελτίωσης της διευκόλυνσης των επιχειρήσεων, της διαφοροποίησης των προϊόντων και των εξαγωγικών προορισμών, της τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου.

Άρθρο 15

Επενδύσεις

1. Τα μέρη δεσμεύονται να ενθαρρύνουν, να δημιουργήσουν και να διατηρούν ένα περιβάλλον που ευνοεί την πραγματοποίηση υπεύθυνων επενδύσεων προς αμοιβαίο όφελος. Μεριμνούν για τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών και απαιτήσεων, και για την επιτάχυνση των εν λόγω διαδικασιών, και στηρίζουν μέτρα που δημιουργούν ένα προβλέψιμο και ασφαλές επενδυτικό κλίμα, διευκολύνουν τις εταιρικές σχέσεις και προωθούν τον διάλογο δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

2. Τα μέρη συμφωνούν να προσελκύουν και να διατηρούν βιώσιμες και υπεύθυνες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων ξένων επενδύσεων, μέσω συνδυασμού μέσων, εγγυήσεων και άλλων καινοτόμων χρηματοδοτικών μέσων για την τόνωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Προσπαθούν να παρέχουν στους επενδυτές επαρκείς και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρηματικές ευκαιρίες τόσο στην ΕΕ όσο και στα μέλη του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού.

3. Τα μέρη δεσμεύονται να συνεργάζονται για τη διευκόλυνση των επενδύσεων, μέσω της κατάλληλης σύνθεσης παρεμβάσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους και τις γυναίκες.

Άρθρο 16

Ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα

1. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη δυναμικού, ανταγωνιστικού και υπεύθυνου ιδιωτικού τομέα, μεταξύ άλλων μέσω της θέσπισης των αναγκαίων πολιτικών και οικονομικών, θεσμικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, ή σε αμφότερα. Λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας του ιδιωτικού τομέα. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στην ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων, των εκκολαπτηρίων επιχειρήσεων, καθώς και στην ανάπτυξη των βιοτεχνικών δραστηριοτήτων.

2. Τα μέρη αξιοποιούν τις ευκαιρίες που προσφέρουν η τεχνολογική πρόοδος και η ψηφιακή οικονομία. Επιδιώκουν την κινητοποίηση επενδύσεων για τη στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας, και της ψηφιακής οικονομίας, και ενθαρρύνουν τον ιδιωτικό τομέα να προωθήσει την ψηφιοποίηση, ιδίως όσον αφορά τις επενδύσεις, την καινοτομία, τη γνώση της αγοράς, την πρόσβαση και την εμπειρογνωσία.

3. Τα μέρη προωθούν τη βιομηχανική ανάπτυξη, με στόχο την επίτευξη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Θεσπίζουν στοχευμένες πολιτικές που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της βιομηχανικής ανάπτυξης και των ευκαιριών, ιδίως μέσω της δημιουργίας διασυνδέσεων και δραστηριοτήτων προστιθέμενης αξίας, μεταξύ άλλων και στις βιομηχανίες μικρής κλίμακας. Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη κατάλληλων τεχνολογιών και διαδικασιών, και τη διαφοροποίηση εξειδικευμένων προϊόντων. Αναπτύσσουν και εφαρμόζουν στρατηγικές για την ανάπτυξη περιφερειακών και εθνικών ικανοτήτων ανταγωνιστικότητας στους τομείς της μεταποίησης και των εξαγωγών μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας.

4. Τα μέρη στηρίζουν την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και την υιοθέτηση καθαρότερων και φιλικότερων προς το περιβάλλον τεχνολογιών και βιομηχανικών διαδικασιών. Αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά όλες τις μορφές ρύπανσης που προέρχονται από οικονομικές δραστηριότητες, μεταξύ άλλων με σαφή ορισμό και επιμερισμό ευθυνών στη βιομηχανία και τους επιχειρηματικούς φορείς σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού, με βάση την αρχή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Άρθρο 17

Επιστήμη, τεχνολογία, καινοτομία και έρευνα

1. Τα μέρη συνεργάζονται στους τομείς της επιστημονικής έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων και τη βελτίωση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας. Αναπτύσσουν τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα των ερευνητικών δικτύων και των υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικής και επιστημονικών δεδομένων, και προωθούν την ανάπτυξη αυτή στο περιφερειακό τους πλαίσιο.

2. Τα μέρη διευκολύνουν, ανάλογα με την περίπτωση, την αμοιβαία πρόσβαση στα προγράμματα επιστήμης, τεχνολογίας και καινοτομίας, στις ερευνητικές υποδομές και εγκαταστάσεις, στις δημοσιεύσεις και στα επιστημονικά δεδομένα σε συναφείς τομείς, συμπεριλαμβανομένων της κλιματικής αλλαγής και των ωκεανών.

3. Τα μέρη συνεργάζονται σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα των μη στρατιωτικών διαστημικών δραστηριοτήτων, όπως η διαστημική έρευνα, οι εφαρμογές και οι υπηρεσίες του παγκόσμιου δορυφορικού συστήματος πλοήγησης, η ανάπτυξη δορυφορικών συστημάτων φασματικής επαύξησης, η γεωσκόπηση και οι επιστήμες της Γης, κυρίως όσον αφορά τη χρήση έγκαιρης προειδοποίησης και επιτήρησης.

Άρθρο 18

Εμβάσματα

Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη σημασία των εμβασμάτων ως σημαντικής πηγής για τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καταβάλλουν προσπάθειες ώστε να μειώσουν σε λιγότερο από 3 % το κόστος διεκπεραίωσης εμβασμάτων και να εξαλείψουν τους διαδρόμους εμβασμάτων με κόστος άνω του 5 % έως το 2030, να προωθήσουν τις χρηματοοικονομικές γνώσεις και τη χρηματοπιστωτική ένταξη μέσω καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων και να βελτιώσουν τα κανονιστικά πλαίσια για την ενίσχυση της συμμετοχής μη παραδοσιακών παραγόντων, μεταξύ άλλων με τη χρήση νέων τεχνολογιών.

Κεφάλαιο 2

Εμπορική συνεργασία

Άρθρο 19

Εμπορική ολοκλήρωση

1. Τα μέρη αναλαμβάνουν να ενισχύσουν τις εμπορικές ευκαιρίες προς αμοιβαίο όφελος, καθώς και με την ευρύτερη περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των ΥΧΕ. Επιδιώκουν την προώθηση της ομαλής και βαθμιαίας ενσωμάτωσης των μελών του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού στην παγκόσμια οικονομία, ιδίως με την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της περιφερειακής ολοκλήρωσης και του εμπορίου με άλλες περιοχές.

2. Τα μέρη στηρίζουν την εφαρμογή και τη λειτουργία της υφιστάμενης ενδιάμεσης συμφωνίας εταιρικής σχέσης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αφενός, και των κρατών του Ειρηνικού, αφετέρου, ενθαρρύνοντας την προσχώρηση των ενδιαφερόμενων χωρών και, κατά περίπτωση, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω συμφωνίας.

3. Τα μέρη στηρίζουν τις διαδικασίες περιφερειακής οικονομικής ολοκλήρωσης στην περιοχή του Ειρηνικού, συμπεριλαμβανομένων της διευκόλυνσης του εμπορίου και της κανονιστικής εναρμόνισης, ώστε να μπορέσουν οι χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές με τις γειτονικές χώρες και να προωθήσουν την ενσωμάτωσή τους σε περιφερειακές και παγκόσμιες αλυσίδες αξίας.

Άρθρο 20

Εμπορική ικανότητα

1. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη της εμπορικής ικανότητας, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης της παραγωγής και της επιχειρηματικότητας και της αύξησης των επενδύσεων σε τομείς προστιθέμενης αξίας. Διασφαλίζουν ότι έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι προϋποθέσεις-πλαίσιο και οι κατάλληλες εσωτερικές πολιτικές για τη διευκόλυνση της αύξησης των εμπορικών ροών.

2. Τα μέρη συνεργάζονται στον τομέα της διευκόλυνσης του εμπορίου, με βάση τις αντίστοιχες δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο της συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου. Η συνεργασία αυτή λαμβάνει υπόψη τις ειδικές ανάγκες των μελών του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού, συμπεριλαμβανομένων των αναγκών που σχετίζονται με γεωγραφικούς περιορισμούς, την τεχνολογία, τη χρηματοδότηση του εμπορίου και τη συνδεσιμότητα. Καταβάλλουν προσπάθειες για τη μείωση του εμπορικού κόστους που σχετίζεται με τις εισαγωγές, τις εξαγωγές, τη διαμετακόμιση και άλλες τελωνειακές διαδικασίες για την κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της αυτοματοποίησης των τελωνειακών διαδικασιών.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την εξάλειψη των περιττών τεχνικών φραγμών στο εμπόριο, καθώς και των περιττών μη δασμολογικών φραγμών που περιορίζουν τις εξαγωγές τους. Ειδικότερα, συνεργάζονται για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τα διεθνή πρότυπα μέσω της κατάλληλης στήριξης της ανάπτυξης ικανοτήτων και της βελτίωσης του μηχανισμού ποιοτικού ελέγχου και των εργαστηρίων πιστοποίησης.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση των υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών κανονισμών και πρακτικών, μεταξύ άλλων μέσω θεσμικών και ρυθμιστικών μηχανισμών και κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων και υποδομών.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την εφαρμογή ρυθμίσεων διοικητικής συνεργασίας και ελέγχου στις εμπορικές τους σχέσεις.

6. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη συμβολή της ψηφιακής τεχνολογίας στη διευκόλυνση του εμπορίου, συμφωνούν να συνεργαστούν για την ανάπτυξη κατάλληλων περιφερειακών ψηφιακών πλατφορμών στον Ειρηνικό για το εθνικό και το διασυνοριακό εμπόριο.

Άρθρο 21

Υπηρεσίες

1. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη ενός ισχυρού και δυναμικού τομέα υπηρεσιών, αναγνωρίζοντας τη σημασία του όσον αφορά τη συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, και τη συμβολή του σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες και στη διευκόλυνση των μετασχηματιστικών διαδικασιών παραγωγής και εξαγωγής.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της ικανότητας παροχής υπηρεσιών. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις υπηρεσίες που σχετίζονται με την κυκλοφορία φυσικών προσώπων για επιχειρηματικούς σκοπούς, στις χρηματοοικονομικές και άλλες επιχειρηματικές υπηρεσίες, στον τουρισμό, στους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας, στον κατασκευαστικό κλάδο και στις συναφείς υπηρεσίες μηχανικού.

3. Τα μέρη συμφωνούν να ενθαρρύνουν τη σύναψη συμφωνιών αμοιβαίας αναγνώρισης, κατά περίπτωση, μεταξύ άλλων με σκοπό τη διευκόλυνση της αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων. Συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των φραγμών στις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών με στόχο την προώθηση του ανταγωνισμού, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την τόνωση της μεγέθυνσης και της ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας των οικείων τομέων υπηρεσιών.

Κεφάλαιο 3

Βασικοί τομείς

Άρθρο 22

Γαλάζια οικονομία

1. Τα μέρη προωθούν μια βιώσιμη γαλάζια οικονομία που τελεί υπό σωστή διαχείριση και αποσκοπεί στον συνδυασμό της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης και της κοινωνικής ισότητας, τα δίκαια οικονομικά οφέλη και την ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας, με βάση τη διατήρηση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας και τη βιώσιμη χρήση των πόρων.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας μέσω αποτελεσματικού χωροταξικού σχεδιασμού, οικοσυστημικής προσέγγισης και ενισχυμένων ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους επενδυτές, διασφαλίζοντας ότι λαμβάνονται υπόψη οι ανησυχίες των τοπικών κοινοτήτων.

3. Τα μέρη ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης σε επίπεδο βιοτεχνικής αλιείας, με την προώθηση βιώσιμων αλυσίδων αξίας μέσω της αύξησης των επενδύσεων στην παραγωγικότητα και τις τοπικές ικανότητες μεταποίησης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα των αλιευτικών πόρων και τη βελτίωση της επισιτιστικής ασφάλειας και της ασφάλειας των τροφίμων.

4. Τα μέρη αξιοποιούν τις ευκαιρίες στον τομέα της θαλάσσιας βιοτεχνολογίας, με τη στήριξη της έρευνας και τη μείωση των τεχνικών εμποδίων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των επενδυτών, και με την ταυτόχρονη αποφυγή των κινδύνων για το θαλάσσιο περιβάλλον.

5. Τα μέρη προωθούν την έρευνα, την καινοτομία και την ανταλλαγή γνώσεων, βέλτιστων πρακτικών και διδαγμάτων σχετικά με τη γαλάζια οικονομία, καθώς και την ενίσχυση του χωροταξικού σχεδιασμού και της λήψης ορθών επενδυτικών αποφάσεων.

6. Τα μέρη προωθούν τις θαλάσσιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με σκοπό την επιτάχυνση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας σε όλα τα νησιά.

Άρθρο 23

Γεωργία

1. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη γεωργία και στηρίζουν αγροοικολογικές πρακτικές και δράσεις για την ανάπτυξη ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή γεωργίας και τη διασφάλιση προστιθέμενης αξίας και διαφοροποίησης, με στόχο τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης, την αύξηση των εισοδημάτων και τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την αύξηση των ευκαιριών πρόσβασης των παραγωγών, των μεταποιητών και των εξαγωγέων, ιδίως των μικροκαλλιεργητών, στις αγορές σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της στήριξης της γεωργικής επέκτασης, των αγροτικών υποδομών και της πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Συνεργάζονται για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με διεθνώς αποδεκτές πρακτικές και πρότυπα, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά πλαίσια πολιτικής τους.

3. Τα μέρη προωθούν την επισιτιστική ασφάλεια αναπτύσσοντας βιολογικά ποικιλόμορφες και ευαίσθητες από διατροφική άποψη αλυσίδες αξίας χωρίς αποκλεισμούς, μεταξύ άλλων μέσω της τοπικής προστιθέμενης αξίας και των τοπικών ενισχυμένων ικανοτήτων μεταποίησης των παραγόντων της αλυσίδας αξίας. Συμμετέχουν στην καταχώριση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων για τα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα από την περιοχή του Ειρηνικού και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4. Τα μέρη συνεργάζονται επίσης για την καταπολέμηση των επιβλαβών οργανισμών, των ασθενειών και των χωροκατακτητικών ειδών που πλήττουν τη γεωργία τους.

Άρθρο 24

Τουρισμός

1. Τα μέρη δεσμεύονται να διασφαλίσουν ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού, μεγιστοποιώντας τις δυνατότητες που προσφέρει για την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και την αύξηση των κρατικών εσόδων, διασφαλίζοντας παράλληλα την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και κοινωνικών διαστάσεων.

2. Τα μέρη ενισχύουν την προστασία και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων, και ενισχύουν τις διασυνδέσεις μεταξύ του τομέα του τουρισμού και άλλων συναφών οικονομικών τομέων, ιδίως των μεταφορών, της γεωργίας και της γαλάζιας οικονομίας.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την προώθηση πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης και επιδιώκουν τη βελτιστοποίηση των κοινωνικοοικονομικών οφελών του τουρισμού, μέσω της προστασίας της γης, των ωκεανών, των ανθρώπων και των πολιτισμών, του σεβασμού της ακεραιότητας και των συμφερόντων των τοπικών κοινοτήτων, και της στήριξης της συμμετοχής τους στη διαδικασία ανάπτυξης του τουρισμού, κυρίως του αγροτικού και κοινοτικού τουρισμού και του οικοτουρισμού. Ενθαρρύνουν τις επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες για την έρευνα και την ανάπτυξη στατιστικών, την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και τις καταστροφές, τη βιοποικιλότητα, τη διαχείριση αποβλήτων, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, την ασφάλεια των υδάτων και την επισιτιστική ασφάλεια, καθώς και για τα μέσα διαβίωσης και τη συμμετοχή των κοινοτήτων.

4. Τα μέρη ενισχύουν τις επενδύσεις για την προώθηση και την ανάπτυξη των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Προωθούν την ανάπτυξη καινοτόμων εταιρικών σχέσεων με τις σχετικές αεροπορικές εταιρείες και τους πράκτορες κρουαζιέρας και επενδύουν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, στην κατάρτιση και την ανάπτυξη ικανοτήτων στον τομέα του τουρισμού, στην εμπορία, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής εμπορίας, και ενθαρρύνουν τις επιχειρηματικές επαφές και τις ανταλλαγές εξειδικευμένου προσωπικού, με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, τη βελτίωση των προτύπων υπηρεσιών και την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα του τουρισμού.

Άρθρο 25

Βιώσιμη ενέργεια

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία του ενεργειακού τομέα για την οικονομική ευημερία, την ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη και την ανθρώπινη ασφάλεια, καθώς και την ανάγκη για ομαλή μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Καταβάλλουν προσπάθειες για να ενισχύσουν την ενεργειακή ασφάλεια και την ανθεκτικότητα των ενεργειακών υποδομών, με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας της καθαρής ενέργειας.

2. Τα μέρη συμφωνούν να στηρίξουν τις ενεργειακές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή του Ειρηνικού οι οποίες συμβάλλουν στη μείωση της έντασης άνθρακα των αναπτυξιακών διαδικασιών του, στην αύξηση της αποδοτικότητας του εφοδιασμού και της κατανάλωσης ενέργειας κατά την τελική χρήση, στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ενεργειακών υποδομών και στη μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου δράσης για την ενεργειακή ασφάλεια στον Ειρηνικό και του ΠΑΑΕ.

3. Τα μέρη διευκολύνουν τις ανοικτές, διαφανείς και λειτουργικές αγορές ενέργειας που προωθούν βιώσιμες και χωρίς αποκλεισμούς επενδύσεις στην υπεύθυνη παραγωγή, μεταφορά και διανομή ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση.

4. Τα μέρη προωθούν την ενεργειακή απόδοση και την εξοικονόμηση ενέργειας σε όλα τα στάδια της ενεργειακής αλυσίδας, από την παραγωγή έως την κατανάλωση, και ενισχύουν, βελτιώνουν και μετασχηματίζουν τις εγκαταστάσεις παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης και της επέκτασης των αστικών και αγροτικών δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

5. Τα μέρη προωθούν την ενεργειακή μετάβαση της περιοχής του Ειρηνικού μέσω της ανάπτυξης και της υιοθέτησης καθαρών, ποικίλων, οικονομικά αποδοτικών και βιώσιμων ενεργειακών τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενέργειας χαμηλών εκπομπών.

Άρθρο 26

Συνδεσιμότητα

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τους γεωγραφικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζουν τα νησιωτικά κράτη του Ειρηνικού, ενισχύουν τη συνδεσιμότητα σε ολόκληρη την περιοχή του Ειρηνικού, διασφαλίζοντας ότι είναι βιώσιμη, ολοκληρωμένη και βασισμένη σε κανόνες, καθώς και ότι προάγει τις επενδύσεις και τους ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις. Καταβάλλουν προσπάθειες για να αναπτύξουν ασφαλείς, προστατευμένες, ανθεκτικές και βιώσιμες αεροπορικές, χερσαίες και θαλάσσιες μεταφορικές συνδέσεις, καθώς και ψηφιακά δίκτυα, από κινητά έως σταθερά, από τον βασικό κορμό του διαδικτύου έως το τελευταίο χιλιόμετρο, από τα καλώδια έως τους δορυφόρους. Αναλαμβάνουν να εργαστούν για την ενεργειακή συνδεσιμότητα, με στόχο την προαγωγή σύγχρονων, αποτελεσματικών και καθαρών λύσεων και την προώθηση των διαπροσωπικών επαφών.

2. Τα μέρη αναλαμβάνουν να αναδιαρθρώσουν, να ενισχύσουν και να βελτιώσουν τα συστήματα μεταφορών και τις συναφείς υποδομές, με τη διευκόλυνση και τη βελτίωση της κυκλοφορίας των επιβατών, συμπεριλαμβανομένων των επιβατών με μειωμένη κινητικότητα, και της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, και με την παροχή οικονομικά αποδοτικής, ασφαλούς και βιώσιμης πρόσβασης σε αξιόπιστες και αποτελεσματικές υπηρεσίες αστικών, εναέριων, θαλάσσιων, εσωτερικών πλωτών, και σιδηροδρομικών και οδικών μεταφορών. Βελτιώνουν τη συνολική διακυβέρνηση του τομέα των μεταφορών, αναπτύσσοντας και εφαρμόζοντας αποτελεσματικούς κανονισμούς για τη διευκόλυνση της εναρμόνισης σε ολόκληρη την περιοχή του Ειρηνικού, του θεμιτού ανταγωνισμού και της διαλειτουργικότητα εντός και μεταξύ των τρόπων μεταφοράς, καθώς και για την ενεργοποίηση και προώθηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα σε έργα μεταφορών, μεταξύ άλλων για τη συντήρηση, την εξάλειψη των περιορισμών χωρητικότητας και των υποδομών με ελλείπουσες συνδέσεις.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία που έχουν οι οικονομικά αποδοτικές και αποτελεσματικές υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών ως κύριος τρόπος μεταφορών που διευκολύνει το εμπόριο. Συνεργάζονται στον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών με στόχο να προωθήσουν τις προσπάθειες των μελών του ΟΚΑΚΕ του Ειρηνικού για ανάπτυξη ανταγωνιστικών λιμένων και λιμενικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών ναυσιπλοΐας, με σκοπό τη βελτίωση της κυκλοφορίας εμπορευμάτων και προσώπων.

4. Τα μέρη συνεργάζονται στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, μεταξύ άλλων εξετάζοντας την αύξηση των δρομολογίων και της συχνότητας των υπηρεσιών αεροπορικών μεταφορών στην περιοχή του Ειρηνικού. Συνεργάζονται επίσης για την ενίσχυση και τη βελτίωση της αεροπορικής ασφάλειας και προστασίας από έκνομες ενέργειες, και της επιτήρησης του εναέριου χώρου, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητάς τους να ανταποκρίνονται σε συναφείς απειλές και κινδύνους. Συμφωνούν να ενισχύσουν και να βελτιώσουν τις εγκαταστάσεις βοηθημάτων αεροναυτιλίας και θαλάσσιας ναυσιπλοΐας, συμπεριλαμβανομένων του ελέγχου εναέριας κυκλοφορίας και της χαρτογράφησης.

5. Τα μέρη αποσκοπούν στην ενίσχυση της πρόσβασης σε ανοικτή, οικονομικά προσιτή και ασφαλή ευρυζωνική συνδεσιμότητα και ψηφιακές υποδομές, μεταξύ άλλων μέσω βελτιωμένων υποθαλάσσιων καλωδίων. Λαμβάνουν μέτρα για να διευκολύνουν την εύκολη πρόσβαση στις ΤΠΕ και για να υποστηρίξουν την κατάλληλη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης και του διαδικτύου των πραγμάτων και την ανάπτυξη εκτεταμένων ασύρματων δικτύων χαμηλού κόστους, προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες. Επιδιώκουν να δημιουργήσουν τους αναγκαίους ρυθμιστικούς θεσμούς για την αδειοδότηση των παρόχων υπηρεσιών, να προωθήσουν την ανταγωνιστική συμπεριφορά και να διασφαλίσουν την ευημερία και την προστασία των καταναλωτών, ενισχύοντας την περιφερειακή συνεργασία, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου του περιφερειακού στρατηγικού σχεδίου δράσης του Ειρηνικού για τις ΤΠΕ.

Άρθρο 27

Εξορυκτικές βιομηχανίες

1. Τα μέρη, αναγνωρίζοντας τη συμβολή των εξορυκτικών βιομηχανιών στην οικονομική ανάπτυξη, διευκολύνουν τις βιώσιμες και υπεύθυνες επενδύσεις μέσω της θέσπισης κατάλληλης νομοθεσίας, πολιτικών και ρυθμιστικών πλαισίων που συνάδουν με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Αποσκοπούν στη διασφάλιση δίκαιης και απρόσκοπτης πρόσβασης στους εξορυκτικούς πόρους, σεβόμενα παράλληλα πλήρως την εθνική νομοθεσία και την κυριαρχία των χωρών επί των φυσικών τους πόρων και προασπίζοντας τα δικαιώματα των επηρεαζόμενων τοπικών κοινοτήτων.

2. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν την υπεύθυνη διαχείριση των εξορυκτικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης νομοθετικών πλαισίων, λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της. Προωθούν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία, σύμφωνα με τις αρχές που διατυπώνονται στην πρωτοβουλία για τη διαφάνεια των εξορυκτικών βιομηχανιών).

3. Τα μέρη προωθούν τη χρήση των σχετικών τεχνολογιών για τη διευκόλυνση της βιώσιμης και υπεύθυνης έρευνας και εκμετάλλευσης των εξορυκτικών πόρων.

Άρθρο 28

Δασοκομία

1. Τα μέρη προωθούν τη βιώσιμη διαχείριση των δασών και τη βιώσιμη χρήση των δασικών πόρων, μειώνουν και βάζουν τέλος στην αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών, διατηρούν τη δασική βιοποικιλότητα και τα δασικά οικοσυστήματα, καταπολεμούν την παράνομη υλοτομία και το συναφές με αυτή εμπόριο και προωθούν προϊόντα αποδοτικά ως προς τη χρήση πόρων και ενέργειας από δάση που αποτελούν αντικείμενο βιώσιμης διαχείρισης.

2. Τα μέρη προωθούν βιώσιμες αλυσίδες αξίας γεωργικών βιομηχανιών και δασικών πρώτων υλών και προϊόντων, δίνοντας προτεραιότητα στη δημιουργία θέσεων εργασίας και άλλων οικονομικών ευκαιριών στον τομέα της διατήρησης των οικοσυστημάτων. Συνεργάζονται για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών, μεταξύ άλλων για τη νόμιμη και βιώσιμη παροχή προϊόντων για εμπορικούς σκοπούς και τη βιώσιμη εμπορική εκμετάλλευση της δασικής χλωρίδας και πανίδας, με πλήρη σεβασμό των διεθνών βέλτιστων πρακτικών και προτύπων και των σχετικών διεθνών συμφωνιών. Συνεργάζονται και προωθούν τη χρήση κατάλληλης τεχνολογίας και μεθόδων για τον εντοπισμό και την ανάπτυξη βοτάνων και άλλων δασικών υλικών που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην παρασκευή φαρμάκων, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι δεν θα υπάρξει απώλεια βιοποικιλότητας, ότι δεν δημιουργείται ανισορροπία μεταξύ των οικοσυστημάτων και ότι δεν παρεμποδίζεται η πρόσβαση σε φάρμακα.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για τη βελτίωση της διακυβέρνησης και της βιωσιμότητας των δασών, μεταξύ άλλων λαμβάνοντας υπόψη το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την επιβολή της δασικής νομοθεσίας, τη διακυβέρνηση και το εμπόριο (FLEGT) και ενθαρρύνοντας τη σύναψη συμφωνιών εθελοντικής εταιρικής σχέσης. Καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την ενίσχυση της συνοχής και των θετικών αλληλεπιδράσεων σε επίπεδο χώρας μεταξύ του σχεδίου δράσης FLEGT και της δράσης για το κλίμα στον τομέα των δασών και της χρήσης γης, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο άλλων διεθνών πρωτοβουλιών, ιδίως του πλαισίου της Βαρσοβίας για τη μείωση των εκπομπών από την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών (REDD+). Συμμετέχουν στην ανάπτυξη και την επανεξέταση πολιτικών, νομοθεσίας, κανονισμών, στρατηγικών και σχεδίων δράσης για το κλίμα στον δασικό τομέα και στον τομέα της χρήσης γης, σύμφωνα με τις ΕΚΣ των χωρών. Λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας των καταλόγων απογραφής εκπομπών και απορροφήσεων από τον δασικό τομέα.

4. Τα μέρη στηρίζουν την ανάπτυξη στρατηγικών και πρωτοβουλιών για τη διατήρηση των δασών και την προσαρμογή τους στην κλιματική αλλαγή με σκοπό τη βελτίωση της υγείας των δασών, την αντιστροφή της αποψίλωσης, την αποκατάσταση υποβαθμισμένων δασικών τοπίων, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και την αποκατάσταση της δασικής κάλυψης. Αναγνωρίζοντας τη σημασία των φυσικών και των παρθένων δασών για την παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος, κλιματικών και πολιτιστικών υπηρεσιών από τις οποίες εξαρτώνται οι κοινωνίες μας, συνεργάζονται για την ανάπτυξη και την εφαρμογή κατάλληλων προσεγγίσεων και θετικών κινήτρων για την προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή και τη διατήρησή τους.

5. Τα μέρη στηρίζουν την ενίσχυση και την ανάπτυξη ικανοτήτων των περιφερειακών, υποπεριφερειακών και εθνικών θεσμικών οργάνων και οργανισμών που είναι αρμόδιοι για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών. Αυξάνουν την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την αποψίλωση των δασών σε όλα τα επίπεδα και ενθαρρύνουν την κατανάλωση προϊόντων αποδοτικών ως προς τη χρήση πόρων και ενέργειας από δάση που αποτελούν αντικείμενο βιώσιμης διαχείρισης. Προωθούν και υποστηρίζουν τη χρήση εναλλακτικών, βιώσιμων και καθαρών μαγειρικών καυσίμων για τις τοπικές κοινότητες. Ενισχύουν τη συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων στην προστασία των δασών.

ΤΙΤΛΟΣ III

Ωκεανοί, θάλασσες και αλιεία

Άρθρο 29

Τα μέρη αναγνωρίζουν τον θεμελιώδη ρόλο των ωκεανών για τη ζωή στη γη, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τα μέσα διαβίωσης των ανθρώπων. Συμφωνούν να εντείνουν τις προσπάθειες για την προστασία των ωκεανών και των θαλασσών από τις δυσμενείς συνέπειες και τις επιπτώσεις των διαφόρων πιέσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, η οξίνιση των ωκεανών και ο αποχρωματισμός των κοραλλιών, η υπερεκμετάλλευση, η παράνομη, αδήλωτη και ανεξέλεγκτη (ΠΑΑ) αλιεία και άλλες καταστροφικές και μη βιώσιμες δραστηριότητες. Προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας, προστατεύουν τα θαλάσσια οικοσυστήματα και τη θαλάσσια βιοποικιλότητα, μειώνουν κάθε μορφή ρύπανσης και αναπτύσσουν πολιτικές μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν.

Κεφάλαιο 1

Διακυβέρνηση των ωκεανών

Άρθρο 30

Βιώσιμοι ωκεανοί

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν την προσπάθεια που έχουν ήδη καταβάλει αμφότερα για τη βελτίωση της ολοκληρωμένης διακυβέρνησης των ωκεανών, την ενίσχυση των περιφερειακών και υποπεριφερειακών μέτρων διατήρησης και διαχείρισης της αλιείας, της παρακολούθησης, του ελέγχου και της επιτήρησης της αλιείας και άλλων ειδικών ανά περιφέρεια στρατηγικών, καθώς και των μέσων για την αποτελεσματική διαχείριση των ωκεανών.

2. Τα μέρη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των σχετικών διεθνών και περιφερειακών συνθηκών, συμβάσεων και συμφωνιών σχετικά με τη διακυβέρνηση των ωκεανών στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και για τη διατήρηση και τη διαχείριση των πόρων που προβλέπονται σε αυτές.

3. Τα μέρη ενισχύουν τη διακυβέρνηση των ωκεανών με σκοπό τη βιώσιμη χρήση και διατήρησή τους, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) και λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά περιφερειακά πλαίσια, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης ολοκληρωμένης προσέγγισης διαχείρισης, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για τον μετριασμό και την άμβλυνση της πίεσης στους ωκεανούς και τους ωκεάνιους πόρους, για την επίτευξη ασφαλών, προστατευμένων, καθαρών ωκεανών που αποτελούν αντικείμενο βιώσιμης διαχείρισης, καθώς και για την ενίσχυση των γνώσεων σχετικά με τους ωκεανούς. Συνεργάζονται για την προστασία, τη διατήρηση και την αποκατάσταση των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων.

5. Τα μέρη συνεργάζονται για την πρόληψη και τη μείωση της θαλάσσιας ρύπανσης και την καταπολέμηση της ηχορύπανσης και των θαλάσσιων απορριμμάτων, συμπεριλαμβανομένων των πλαστικών και των μικροπλαστικών, των πετρελαιοκηλίδων και των πυρηνικών ρύπων. Υποστηρίζουν και επιδιώκουν τη ρύθμιση της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα πλοία, υποστηρίζοντας ενεργά την επείγουσα υλοποίηση της αρχικής στρατηγικής του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τα πλοία. Θεσπίζουν νομοθεσία και κανονισμούς που διέπουν την απόρριψη επιβλαβών αποβλήτων και απορριμμάτων, καθώς και για την επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις.

6. Τα μέρη συμφωνούν να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα, να τηρούν τις αρχές της οικοσυστημικής προσέγγισης και την αρχή της προφύλαξης, και να λαμβάνουν υπόψη τη σημασία των παραδοσιακών γνώσεων και της αυτόχθονης γνώσης.

7. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία στους τομείς της έρευνας, του σχεδιασμού και της εφαρμογής μέτρων διατήρησης και διαχείρισης, του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της δημιουργίας προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών και θαλάσσιων καταφυγίων, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα και λαμβανομένων υπόψη της αυτόχθονης γνώσης και της γνώσης των τοπικών κοινοτήτων.

8. Τα μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη ικανοτήτων και εμπειρογνωσίας όσον αφορά τη διακυβέρνηση των ωκεανών, μεταξύ άλλων μέσω της διεξαγωγής θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και της μεταφοράς θαλάσσιας τεχνολογίας σύμφωνα με την UNCLOS.

9. Τα μέρη προωθούν τον διάλογο και τη συνεργασία σε όλες τις πτυχές της διακυβέρνησης των ωκεανών, μεταξύ άλλων σε θέματα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τις πιθανές επιπτώσεις και συνέπειές της, την εξόρυξη από τον βυθό της θάλασσας, την αλιεία, τη θαλάσσια ρύπανση και την έρευνα και ανάπτυξη.

10. Τα μέρη αναγνωρίζουν τις γενικές ανησυχίες που εγείρονται σχετικά με τις επιπτώσεις της εξόρυξης από τον βυθό της θάλασσας στο θαλάσσιο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητά του. Αξιοποιούν τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα, εφαρμόζουν την αρχή της προφύλαξης και την οικοσυστημική προσέγγιση, προωθούν την έρευνα και ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τους ορυκτούς πόρους του θαλάσσιου βυθού ώστε να διασφαλίζουν την ορθή περιβαλλοντική διαχείριση των δραστηριοτήτων για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητάς του.

Άρθρο 31

Βιοποικιλότητα περιοχών εκτός εθνικής δικαιοδοσίας

1. Τα μέρη συνεργάζονται, μεταξύ άλλων μέσω αρμόδιων διεθνών και περιφερειακών οργανισμών και ρυθμίσεων, για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας σε περιοχές εκτός εθνικής δικαιοδοσίας, με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία.

2. Τα μέρη προωθούν την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη μεταφορά θαλάσσιας τεχνολογίας για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας σε περιοχές εκτός εθνικής δικαιοδοσίας, μεταξύ άλλων μέσω της διεθνούς συνεργασίας.

Κεφάλαιο 2

Αλιεία

Άρθρο 32

Βιώσιμη διατήρηση και διαχείριση των αλιευτικών πόρων

1. Τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν τη διατήρηση και τη βιώσιμη διαχείριση και χρήση των αλιευτικών πόρων σε διμερές, υποπεριφερειακό, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο, ανάλογα με την περίπτωση.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν την αποτελεσματική διατήρηση και διαχείριση των αλιευτικών πόρων, τη βιώσιμη αλίευσή τους και τη βελτιστοποίηση των κοινωνικών και οικονομικών αποδόσεων.

3. Τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν διαφανή και επιστημονικά τεκμηριωμένα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, ιδίως τους κανόνες και τις αρχές που καθορίζονται στην UNCLOS και στη συμφωνία του ΟΗΕ για τα ιχθυαποθέματα, και τηρώντας τα μέτρα διατήρησης και διαχείρισης που θεσπίζονται από περιφερειακές οργανώσεις διαχείρισης της αλιείας, κατά περίπτωση.

4. Τα μέρη συνεργάζονται για να διασφαλίσουν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της παράκτιας αλιείας μέσω αποτελεσματικών πολιτικών, νόμων και κανονισμών. Προωθούν την πρόσβαση των τοπικών κοινοτήτων, καθώς και των αλιέων μικρής κλίμακας και των βιοτεχνών αλιέων στους αλιευτικούς πόρους, και προάγουν την επισιτιστική ασφάλεια και την ισότητα μεταξύ και εντός των γενεών.

Άρθρο 33

Παράνομη, αδήλωτη και ανεξέλεγκτη αλιεία

1. Τα μέρη διατηρούν ή εγκρίνουν, σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις, πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της ΠΑΑ αλιείας στις αντίστοιχες δικαιοδοσίες τους, σε άλλες δικαιοδοσίες, καθώς και στην ανοικτή θάλασσα, αναγνωρίζοντας ότι οι εν λόγω δραστηριότητες συνιστούν σοβαρή απειλή για την αποτελεσματική διατήρηση, διαχείριση και βιώσιμη εκμετάλλευση της αλιείας.

2. Τα μέρη εφαρμόζουν πολιτικές και μέτρα για τον αποκλεισμό των προϊόντων ΠΑΑ αλιείας από τις εμπορικές ροές. Εφαρμόζουν και επιβάλλουν μέτρα παρακολούθησης, ελέγχου και επιτήρησης, όπως προγράμματα παρατηρητών, συστήματα παρακολούθησης σκαφών, αλιευτικές άδειες και εγκρίσεις, καταγραφή και αναφορά αλιευμάτων, έλεγχος μεταφορτώσεων, επιθεωρήσεις και έλεγχοι από το κράτος λιμένα, καθώς και συναφή μέτρα, για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων επιβολής και κυρώσεων σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανονισμούς, με στόχο τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων, την πρόληψη της υπεραλίευσης και την προώθηση της βιώσιμης αλιείας.

3. Τα μέρη, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που υπέχουν βάσει της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας, των υποπεριφερειακών, περιφερειακών και διεθνών νομικών πράξεων, συμφωνούν να αρνούνται να χορηγήσουν άδεια εισόδου, να αρνούνται να εξυπηρετήσουν ή να εκδιώκουν από τους λιμένες τους σκάφη των μερών ως προς τα οποία διαπιστώνεται ότι έχουν συμμετάσχει σε ΠΑΑ αλιεία σε άλλες δικαιοδοσίες και στην ανοικτή θάλασσα, ή έχουν ιστορικό ΠΑΑ αλιείας.

4. Τα μέρη επιδιώκουν την κύρωση των σχετικών διεθνών συμφωνιών σχετικά με την ΠΑΑ αλιεία, ιδίως της συμφωνίας για τα μέτρα που λαμβάνει το κράτος λιμένα για την πρόληψη, αποτροπή και εξάλειψη της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, που συνήφθη στη Ρώμη στις 22 Νοεμβρίου 2009, και προωθούν τη συμπληρωματικότητα και τη συνοχή μεταξύ διεθνών και περιφερειακών μέτρων και στρατηγικών για την καταπολέμηση της ΠΑΑ αλιείας.

Άρθρο 34

Επιβλαβείς επιδοτήσεις στον τομέα της αλιείας

Τα μέρη συμφωνούν να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την απαγόρευση ορισμένων μορφών επιδοτήσεων στον τομέα της αλιείας που συμβάλλουν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπεραλίευση, να καταργήσουν τις επιδοτήσεις που συμβάλλουν στην ΠΑΑ αλιεία και να απέχουν από τη θέσπιση νέων επιδοτήσεων αυτού του είδους, αναγνωρίζοντας ότι η κατάλληλη, αποτελεσματική, ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών του Ειρηνικού θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαπραγμάτευσης για τις επιδοτήσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ για τον τομέα της αλιείας.

ΤΙΤΛΟΣ IV

Ασφάλεια, ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και διακυβέρνηση

Άρθρο 35

Τα μέρη συνεργάζονται για την επίτευξη ειρηνικών και ανθεκτικών κοινωνιών, για την προστασία, την προαγωγή και την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ενισχύουν τις δημοκρατικές αρχές και τη χρηστή διακυβέρνηση. Στηρίζουν τη δημιουργία υπεύθυνων και διαφανών οργάνων σε όλα τα επίπεδα, και λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για τη χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα και την καταπολέμηση της διαφθοράς, της απάτης και της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Αντιμετωπίζουν νέες ή αυξανόμενες απειλές κατά της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας, απειλές κατά της κυβερνοασφάλειας και όλες τις μορφές διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, ιδίως σε σχέση με την ασφάλεια στη θάλασσα, το κυβερνοέγκλημα, την ανθρώπινη ασφάλεια και την περιβαλλοντική ασφάλεια, ενώ παράλληλα διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων μέσω της περιφερειακής συνεργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων των αρχών που διατυπώνονται στη διακήρυξη του Βοe για την περιφερειακή ασφάλεια και των σχετικών στρατηγικών της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας της ΕΕ. Καταβάλλουν προσπάθειες για να διευκολύνουν, όποτε ενδείκνυται σύμφωνα με τις υφιστάμενες διεθνείς υποχρεώσεις, το έργο των μηχανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε συναφή θέματα.

Κεφάλαιο 1

Ασφάλεια

Άρθρο 36

Ειρήνη και ασφάλεια

1. Τα μέρη συνεργάζονται για τη διασφάλιση της ειρήνης, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, μέσω της προστασίας, της προαγωγής και της τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της χρηστής διακυβέρνησης, της ενίσχυσης της ανθρώπινης ασφάλειας και της περιβαλλοντικής ασφάλειας, και μέσω της πρόληψης των συγκρούσεων και της οικοδόμησης της ειρήνης.

2. Τα μέρη αντιμετωπίζουν κάθε μορφή βίας λόγω ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και έμφυλης βίας, της διακοινοτικής, εθνοτικής και θρησκευτικής βίας. Στηρίζουν τις διαδικασίες συμφιλίωσης μέσω μεταβατικών μηχανισμών δικαιοσύνης, μεταξύ άλλων μέσω παραδοσιακών ή συνήθων πρακτικών, όταν αυτές δεν είναι ασύμβατες με τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα. Παρέχουν στήριξη σε όλα τα θύματα βίας.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την ενίσχυση της ασφάλειας στη θάλασσα, σύμφωνα με την UNCLOS και λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά περιφερειακά πλαίσια, μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, της αντιμετώπισης απειλών για τα πλοία, τις θαλάσσιες εγκαταστάσεις και τους θαλάσσιους πόρους, και μέσω της επιβολής σχετικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων. Συνεργάζονται για την αντιμετώπιση ζητημάτων ασφάλειας που προκύπτουν από το διεθνικό έγκλημα, όπως η παράνομη εμπορία και διακίνηση ναρκωτικών, η πειρατεία και η ένοπλη ληστεία στη θάλασσα, η αναγκαστική εργασία, η εμπορία ανθρώπων, η παράνομη διακίνηση μεταναστών, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης διαστημικών τεχνολογιών.

4. Τα μέρη επιδιώκουν να αναπτύξουν νέες πρωτοβουλίες για την πρόληψη και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σε όλες τις μορφές της, με πλήρη σεβασμό του κράτους δικαίου και του διεθνούς δικαίου, μέσω της αντιμετώπισης των παραγόντων που ενδέχεται να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που ευνοεί τον βίαιο εξτρεμισμό και τη ριζοσπαστικοποίηση. Αναπτύσσουν νέα ή ενισχύουν την υφιστάμενη νομοθεσία και στρατηγικές και συνεργάζονται για την καταπολέμηση και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και των συναφών απειλών, όπως απαιτείται, σε πλήρη συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο, κατά περίπτωση. Συνεργάζονται για την εφαρμογή όλων των σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (ΑΣΑΗΕ), συμπεριλαμβανομένων των ΑΣΑΗΕ 2396 (2017) και 2462 (2019), καθώς και των ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης. Δεν παρέχουν κανενός είδους στήριξη σε κρατικούς και μη κρατικούς φορείς που επιχειρούν να αναπτύξουν, να αποκτήσουν, να κατασκευάσουν, να κατέχουν, να μεταφέρουν, να μεταβιβάσουν ή να χρησιμοποιήσουν πυρηνικά, χημικά, βιολογικά ή άλλα όπλα και τα οικεία μέσα διανομής τους για τρομοκρατικούς σκοπούς. Ενισχύουν τη συνεργασία ώστε να δώσουν σε άτομα και κοινότητες τη δυνατότητα να προλαμβάνουν τρομοκρατικές ενέργειες, τον βίαιο εξτρεμισμό και τη ριζοσπαστικοποίηση και να αυξήσουν την ανθεκτικότητα έναντι αυτών.

5. Τα μέρη επιβεβαιώνουν εκ νέου ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί υπαρξιακή απειλή για τα μέσα διαβίωσης, την ασφάλεια και την ευημερία των λαών και των κοινοτήτων, και δεσμεύονται να σημειώσουν πρόοδο στην εφαρμογή της συμφωνίας των Παρισίων. Προωθούν την παγκόσμια αναγνώριση της κλιματικής αλλαγής ως κινδύνου για την ασφάλεια και συνεργάζονται για να αποτρέψουν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής από το να συνεχίσουν να δρουν ως πολλαπλασιαστές απειλών, όπως απειλές από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τα ακραία καιρικά φαινόμενα, με σοβαρές συνέπειες για την ειρήνη και την ασφάλεια. Αναγνωρίζουν και αναλαμβάνουν δράση για την αντιμετώπιση της απειλής που συνιστά η κλιματική αλλαγή για την ειρήνη και την ασφάλεια, ενισχύοντας τα μέτρα προσαρμογής και ανθεκτικότητας, καθώς και τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης.

6. Τα μέρη ενισχύουν τη συνεργασία για την προώθηση της κυβερνοασφάλειας και την πρόληψη και καταπολέμηση του κυβερνοεγκλήματος και των εγκλημάτων που διευκολύνονται από τον κυβερνοχώρο, συμπεριλαμβανομένων των πράξεων κλοπής διανοητικής ιδιοκτησίας που διευκολύνονται από τον κυβερνοχώρο. Συνεργάζονται για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τρόπους αποτελεσματικότερης προστασίας των εθνικών και περιφερειακών υποδομών ζωτικής σημασίας από κυβερνοεπιθέσεις. Προωθούν την πολυσυμμετοχική διακυβέρνηση του διαδικτύου και αντιμετωπίζουν ζητήματα που σχετίζονται με τη διανομή παράνομου ή επιβλαβούς υλικού στο διαδίκτυο. Ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με την εκπαίδευση και κατάρτιση των τεχνικών εμπειρογνωμόνων στον τομέα της κυβερνοασφάλειας και των ερευνητών του κυβερνοεγκλήματος, καθώς και με τις έρευνες για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο και την ψηφιακή εγκληματολογική επιστήμη. Ενισχύουν τη διεθνή συνεργασία για την προώθηση της ασφάλειας και της σταθερότητας στον κυβερνοχώρο. Αναγνωρίζουν ότι το κυβερνοέγκλημα αποτελεί παγκόσμιο πρόβλημα, καθώς και την ανάγκη αξιοποίησης των υφιστάμενων διεθνών κανόνων και προτύπων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων της Σύμβασης της Βουδαπέστης για το έγκλημα στον κυβερνοχώρο.

Άρθρο 37

Οργανωμένο έγκλημα

1. Τα μέρη ενισχύουν και εφαρμόζουν τη νομοθεσία και τις στρατηγικές για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, της εμπορίας ανθρώπων, της παράνομης διακίνησης και εμπορίας παράνομων ναρκωτικών, φορητών όπλων και ελαφρού οπλισμού, της παράνομης υλοτομίας και του συναφούς με αυτή εμπορίου, της παράνομης εμπορίας ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων ειδών, των άγριων ζώων και φυτών, καθώς και των παράγωγων προϊόντων, και άλλων παράνομων οικονομικών και χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων.

2. Τα μέρη συνεργάζονται με σκοπό τη συνέχιση των συντονισμένων προσπαθειών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της χρήσης των χρηματοπιστωτικών συστημάτων τους για τη χρηματοδότηση εγκληματικών δραστηριοτήτων. Ανταλλάσσουν πληροφορίες και επιβάλλουν κατάλληλα μέτρα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, σύμφωνα με τα σχετικά διεθνή πρότυπα και πλαίσια, ιδίως τις συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης.

3. Τα μέρη ενισχύουν το διάλογο και τη συνεργασία στον τομέα της επιβολής του νόμου με σκοπό την καταπολέμηση των δραστηριοτήτων των διεθνικών δικτύων οργανωμένου εγκλήματος και των δικτύων τρομοκρατίας. Βελτιώνουν τον συντονισμό μεταξύ των εθνικών και περιφερειακών μηχανισμών ασφάλειας μέσω ανοικτού διαλόγου και ανταλλαγής στρατηγικών πληροφοριών προς στήριξη της έγκαιρης προειδοποίησης και της συνεργασίας με σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, εταίρους και ενδιαφερόμενα μέρη.

Κεφάλαιο 2

Ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία και διακυβέρνηση

Άρθρο 38

Ανθρώπινα δικαιώματα

1. Τα μέρη αναγνωρίζουν τον οικουμενικό, αδιαίρετο, αλληλεξαρτώμενο και αλληλένδετο χαρακτήρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δεσμεύονται να σέβονται, να προστατεύουν, να τηρούν και να προάγουν όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά ή πολιτιστικά. Λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα σύμφωνα με τις σχετικές διεθνείς συνθήκες ώστε να διασφαλίσουν την πλήρη και ισότιμη άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένων της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι και της ελευθερίας σκέψης, θρησκείας και πεποιθήσεων. Αντιμετωπίζουν και καταπολεμούν κάθε μορφή ρατσισμού, διακρίσεων, διακρίσεων λόγω φύλου, συμπεριλαμβανομένης της εκδήλωσής τους μέσω της έμφυλης βίας και της εμπορίας ανθρώπων, καθώς οι γυναίκες και τα κορίτσια στοχοποιούνται ειδικά για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης, και αντιμετωπίζουν και καταπολεμούν τη ρητορική μίσους και τα εγκλήματα μίσους, την ξενοφοβία και τη σχετική μισαλλοδοξία.

2. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες για την επίτευξη της ισότητας των φύλων και την πλήρη άσκηση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις γυναίκες και τα κορίτσια, καθώς και για τη χειραφέτησή τους. Προωθούν, προστατεύουν και σέβονται τα δικαιώματα του παιδιού.

3. Τα μέρη προωθούν τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες και προάγουν τα δικαιώματα των αυτοχθόνων λαών, όπως ορίζονται στη Διακήρυξη του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP).

4. Τα μέρη στηρίζουν μέτρα για την ενίσχυση της βασισμένης στα δικαιώματα προσέγγισης της ανάπτυξης που εμπερικλείει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν, μεταξύ άλλων, την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων για όλες και όλους κατά την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων της πρόσβασης σε πόρους και υπηρεσίες που είναι ουσιώδεις για το δικαίωμα σε επαρκές βιοτικό επίπεδο και του ελέγχου επ' αυτών. Σε αυτά περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα στην εκπαίδευση, την υγεία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας, το δικαίωμα πρόσβασης σε τρόφιμα, πόσιμο νερό και αποχέτευση, σε κατάλληλη στέγαση, στην εργασία και τη δικαιοσύνη. Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την πραγμάτωση των δικαιωμάτων αυτών περιλαμβάνουν προσβάσιμες υπηρεσίες για την αντιμετώπιση των αιτίων και των δυσμενών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και την προώθηση της δίκαιης και ισότιμης κατανομής των πόρων.

5. Τα μέρη συνεργάζονται με στόχο την πραγμάτωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή του Ειρηνικού, μεταξύ άλλων μέσω της δημιουργίας και της ενίσχυσης ανεξάρτητων εθνικών και περιφερειακών μηχανισμών και οργανισμών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και μέσω της ενίσχυσης ενός ευνοϊκού και ασφαλούς περιβάλλοντος για την ενεργό συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων και της πρόσβασης σε περιφερειακούς και διεθνείς μηχανισμούς για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Άρθρο 39

Δημοκρατία και χρηστή διακυβέρνηση

1. Τα μέρη υποστηρίζουν τις δημοκρατικές διαδικασίες και θεσμούς σύμφωνα με τις διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές και τα εθνικά νομικά πλαίσια, συμπεριλαμβανομένης της εκλογής υπεύθυνων κυβερνήσεων με ειρηνικές, διαφανείς και αξιόπιστες εκλογικές διαδικασίες χωρίς αποκλεισμούς, της αποδοχής των εκλογικών αποτελεσμάτων και της επακόλουθης κυβερνητικής μετάβασης, καθώς και το δικαίωμα του ατόμου να συμμετέχει στις δημόσιες υποθέσεις της κοινωνίας στην οποία ζει.

2. Τα μέρη ενισχύουν τον ρόλο των κοινοβουλίων, προάγουν την ανεξαρτησία και την πολυφωνία των μέσων επικοινωνίας και διατηρούν και διευρύνουν έναν ευνοϊκό χώρο για την κοινωνία των πολιτών με σκοπό τη βελτίωση της δημοκρατικής λογοδοσίας. Ενισχύουν τις εθνικές, περιφερειακές και αποκεντρωμένες ικανότητες προκειμένου να διασφαλίσουν τον σεβασμό των δημοκρατικών αρχών και πρακτικών.

3. Τα μέρη προωθούν τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για τη δημιουργία υπεύθυνων και διαφανών κρατικών οργάνων χωρίς αποκλεισμούς. Υποστηρίζουν τις ικανότητες σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικής, αναπτύσσουν υπεύθυνη, αποτελεσματική, διαφανή και επαγγελματική δημόσια διοίκηση και ενισχύουν την παροχή ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών.

4. Τα μέρη επιταχύνουν την ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και υποδομών ψηφιακών υπηρεσιών ως μέσο για την ενίσχυση της πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες και της διαθεσιμότητάς τους, τη βελτίωση των δημοκρατικών πρακτικών και της διακυβέρνησης, και την προώθηση, προστασία και τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

5. Τα μέρη θεσπίζουν ή ενισχύουν μηχανισμούς και όργανα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, της δωροδοκίας, της απάτης και των εταιρικών οικονομικών εγκλημάτων, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή και την προώθηση σχετικών διεθνών προτύπων και πράξεων, ιδίως της σύμβασης του ΟΗΕ κατά της διαφθοράς, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Οκτωβρίου 2003. Προωθούν τη διαφανή διαχείριση των δημόσιων πόρων και τη λογοδοσία, ενθαρρύνουν την ανάληψη δράσεων που στηρίζουν τις αξίες μιας νοοτροπίας διαφάνειας, νομιμότητας και αλλαγής συμπεριφοράς με σκοπό την εξάλειψη της διαφθοράς, και αναπτύσσουν περαιτέρω νομοθεσία για τη διευκόλυνση της ανάκτησης και επιστροφής περιουσιακών στοιχείων.

6. Τα μέρη ενισχύουν τα συστήματα διακυβέρνησης με στόχο την ανάσχεση της αντικανονικής μετανάστευσης και την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών και των συναφών εγκληματικών δικτύων, καθώς και της εμπορίας ανθρώπων, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των θυμάτων.

Άρθρο 40

Κράτος δικαίου και δικαιοσύνη

1. Τα μέρη προωθούν τον σεβασμό του δικαίου και συνεργάζονται για την εδραίωση του κράτους δικαίου. Στοχεύουν στη διασφάλιση ανεξάρτητης, αμερόληπτης και αποτελεσματικής δικαστικής εξουσίας και στην ενίσχυση των θεσμών στον τομέα της απονομής δικαιοσύνης. Λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την παροχή πρόσβασης όλων στη δικαιοσύνη με βάση την αρχή της δίκαιης δίκης.

2. Τα μέρη αντιτίθενται και καταδικάζουν κάθε μορφή βασανιστηρίων και κάθε άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση από κρατικούς και μη κρατικούς φορείς σε κάθε πλαίσιο, μεταξύ άλλων υποστηρίζοντας την κύρωση και την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 10 Δεκεμβρίου 1984, και των προαιρετικών πρωτοκόλλων της.

3. Τα μέρη προωθούν μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης για να διασφαλίσουν αποτελεσματικά δικαστικά συστήματα και διαδικασίες και να εκσυγχρονίσουν τα σωφρονιστικά συστήματα. Συνεργάζονται για την ενίσχυση των ικανοτήτων των βασικών παραγόντων του δικαστικού και του νομοθετικού σώματος.

Άρθρο 41

Δημοσιονομική διακυβέρνηση

1. Τα μέρη προωθούν τη χρηστή διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής κινητοποίησης και χρήσης των δημόσιων εσόδων, της βιώσιμης διαχείρισης του δημόσιου χρέους, των βιώσιμων διαφανών, ανταγωνιστικών και προβλέψιμων συστημάτων δημόσιων συμβάσεων, και της στήριξης των εθνικών φορέων εποπτείας.

2. Τα μέρη θεσπίζουν νομοθεσία, λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα και ενισχύουν τους σχετικούς θεσμούς και μηχανισμούς με στόχο την εφαρμογή των αρχών της χρηστής διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα.

3. Τα μέρη συνεργάζονται για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και των παράνομων χρηματοοικονομικών ροών, και για τη διασφάλιση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της δικαιοσύνης των φορολογικών συστημάτων.

ΤΙΤΛΟΣ V

Ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη

Άρθρο 42

Τα μέρη είναι αποφασισμένα να εξαλείψουν τη φτώχεια σε όλες τις μορφές της έως το 2030, να προωθήσουν την ανθρώπινη και κοινωνική ανάπτυξη μέσω ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες και ενίσχυσης της επισιτιστικής ασφάλειας, να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την ανισότητα, να προωθήσουν την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των νέων, να διασφαλίσουν ότι όλοι διαθέτουν τα αναγκαία μέσα για μια αξιοπρεπή ζωή, και να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την αποτελεσματική συμμετοχή των ανθρώπων στη δημοκρατική ζωή και την ενεργό συμβολή τους στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής προστασίας ως θεμελιώδους επένδυσης για την εξάλειψη της φτώχειας και την καταπολέμηση της ανισότητας, καθώς και ως σημαντικού μέσου για την ευρύτερη επανεπένδυση των οικονομικών οφελών στην κοινωνία και τους ανθρώπους. Προωθούν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό ως κινητήριες δυνάμεις της βιώσιμης ανθρώπινης και κοινωνικής ανάπτυξης και της οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και της κοινωνικής ένταξης και της οικοδόμησης ειρηνικών κοινωνιών.

Κεφάλαιο 1

Κοινωνικές υπηρεσίες

Άρθρο 43

Εκπαίδευση

1. Τα μέρη υποστηρίζουν την ισότιμη και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση σε ποιοτική πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, στην προσχολική φροντίδα και στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένου του περιφερειακού πλαισίου του Ειρηνικού για την εκπαίδευση. Προωθούν την ανάπτυξη του ψηφιακού γραμματισμού και των ψηφιακών δεξιοτήτων. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις γυναίκες και τα κορίτσια, τις περιθωριοποιημένες και ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.

2. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας της τυπικής και της μη τυπικής μάθησης και τη στήριξη της ανάπτυξης δεξιοτήτων μέσω της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με σκοπό την αύξηση του αριθμού των εργαζομένων με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και δεξιοτήτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις ευκαιρίες της αγοράς εργασίας.

3. Τα μέρη προωθούν πρωτοβουλίες που ενθαρρύνουν και καθιστούν δυνατή την ανάπτυξη και την ευρύτερη χρήση των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών.

4. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για τη βελτίωση των υποδομών και του εξοπλισμού των εκπαιδευτικών κέντρων. Βελτιώνουν την ποιότητα της εκπαίδευσης μέσω τεκμηριωμένων πολιτικών, της ανάπτυξης προγραμμάτων σπουδών και της βελτίωσης της ποιότητας της κατάρτισης των εκπαιδευτικών και της επαγγελματικής εξέλιξης.

Άρθρο 44

Υγεία

1. Τα μέρη στοχεύουν στην επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης και ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης των εθνικών συστημάτων υγείας, εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων και εξοπλισμού, ποιοτικών και οικονομικά προσιτών βασικών φαρμάκων και εμβολίων.

2. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της πρόληψης και του ελέγχου των μη μεταδοτικών νοσημάτων με σκοπό τη μείωση της συχνότητας εμφάνισής τους, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των επενδύσεων για την προαγωγή της υγείας και των στρατηγικών πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης. Λαμβάνουν υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής που προωθούν την πρόληψη και τον έλεγχο των μη μεταδοτικών νοσημάτων. Αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις που συνδέονται με την ψυχική υγεία, μέσω της ανάπτυξης υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας, και αντιμετωπίζουν, μεταξύ άλλων, τις ψυχοκοινωνικές διαταραχές.

3. Τα μέρη ενισχύουν τα εθνικά και περιφερειακά συστήματα επιτήρησης και παρακολούθησης για τον εντοπισμό και την ταχεία και αποτελεσματική αντίδραση σε μεταδοτικές νόσους και άλλες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των λοιμώξεων με δυναμικό πανδημίας, όπως η γρίπη. Συνεργάζονται για την εφαρμογή της προσέγγισης «Μία υγεία» με στόχο την αντιμετώπιση της μικροβιακής αντοχής και των συνεπειών της, τόσο για την υγεία των ανθρώπων όσο και για την υγεία των ζώων.

Άρθρο 45

Ύδρευση και αποχέτευση

1. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειές τους για την προώθηση της πρόσβασης σε επαρκές, ασφαλές και οικονομικά προσιτό νερό για προσωπική και οικιακή χρήση, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Προωθούν δράσεις για την ενίσχυση της ασφάλειας των υδάτων έναντι των επιπτώσεων της αύξησης του πληθυσμού, της μεταβλητότητας του κλίματος και της κλιματικής αλλαγής, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της αποδοτικής χρήσης των υδάτων, της ασφάλειας του πόσιμου νερού, της βιώσιμης χρήσης των υδάτινων πόρων, καθώς και της ανάπτυξης εθνικών λεκανών απορροής και συστημάτων αποθήκευσης υδάτων.

2. Τα μέρη ενισχύουν τη φυσική και οικονομικά προσιτή πρόσβαση σε αποχέτευση για όλες και όλους, σε όλους τους τομείς της ζωής, η οποία είναι ασφαλής, υγιεινή, κοινωνικά και πολιτισμικά αποδεκτή και διασφαλίζει την ιδιωτικότητα και την αξιοπρέπεια. Στηρίζουν και ενισχύουν τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στη δημιουργία, διαχείριση και συντήρηση εγκαταστάσεων και πρακτικών υγιεινής σε νοικοκυριά, σχολεία και εγκαταστάσεις υγειονομικής περίθαλψης, ιδίως σε περιοχές που αντιμετωπίζουν δύσκολες προκλήσεις, όπως οι αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, τα μικρά νησιά και οι άτυποι αστικοί οικισμοί.

3. Τα μέρη αναγνωρίζουν τη σημασία της ανταλλαγής γνώσεων και τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ικανοτήτων που απαιτείται για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη συντήρηση ποιοτικών συστημάτων και υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Άρθρο 46

Στέγαση

1. Τα μέρη εντείνουν τις προσπάθειες για την διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε κατάλληλη, ασφαλή και οικονομικά προσιτή στέγαση για όλες και όλους, συμπεριλαμβανομένων όσων βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση. Αντιμετωπίζουν το ζήτημα των ανισοτήτων μεταξύ αστικών νοικοκυριών και αγροτικών περιοχών, καθώς και μεταξύ απομακρυσμένων και κύριων νησιών. Προωθούν την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, μεταξύ άλλων και σχετικά με τους οικοδομικούς κανονισμούς, με σκοπό την ενίσχυση της περιβαλλοντικής ανθεκτικότητας και την επίτευξη κλιματολογικά έξυπνης στέγασης.

2. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την επίτευξη καθολικής πρόσβασης σε υπηρεσίες βιώσιμης ενέργειας για όλες και όλους, τη βελτίωση της πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια και τη στήριξη της αποδοτικότητας της χρήσης ενέργειας από τα νοικοκυριά.

Άρθρο 47

Επισιτιστική ασφάλεια και βελτίωση της διατροφής

1. Τα μέρη επιδιώκουν να διασφαλίσουν ότι όλες και όλοι είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε επαρκή, οικονομικά προσιτά, ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα, μεταξύ άλλων με την προώθηση τοπικών θρεπτικών τροφίμων και την πραγματοποίηση επενδύσεων σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων, μεταξύ άλλων και σε ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή συστήματα μεταφοράς και αποθήκευσης. Δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στη διασφάλιση της διαθεσιμότητας επαρκών πηγών τροφίμων σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης μετά από καταστροφές.

2. Τα μέρη συνεργάζονται για την εξάλειψη κάθε μορφής υποσιτισμού και την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της επισιτιστικής και διατροφικής ανασφάλειας.

3. Τα μέρη στηρίζουν τη γεωργική διαφοροποίηση και την τοπική παραγωγή τροφίμων, τόσο για λόγους επιβίωσης όσο και για εμπορικούς σκοπούς. Στοχεύουν στην ενίσχυση των ανθεκτικών και διαφοροποιημένων συστημάτων γεωργικής εκμετάλλευσης και της αποδοτικής ως προς τους πόρους γεωργίας με τη χρήση ανθεκτικών και υψηλής απόδοσης θρεπτικών ποικιλιών καλλιεργειών. Αντιμετωπίζουν την υπερεκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων, δεδομένου ότι οι ιχθύες αποτελούν κρίσιμη πηγή για την επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια.

4. Τα μέρη προωθούν την υγιεινή διατροφή, μέσω της μείωσης της εξάρτησης από εισαγόμενα τρόφιμα χαμηλής διατροφικής αξίας, της ενίσχυσης της ρύθμισης της επισήμανσης σχετικά με τις θρεπτικές ιδιότητες των προϊόντων, της προαγωγής προγραμμάτων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με τη διατροφή και τις υγιεινές διατροφικές συνήθειες, και της προώθησης της παραγωγής και κατανάλωσης τοπικών υγιεινών τροφίμων.

Κεφάλαιο 2

Ανισότητα, κοινωνική συνοχή και κοινωνική προστασία

Άρθρο 48

Κοινωνική προστασία

1. Τα μέρη προωθούν τη δημιουργία εύρυθμων αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και την εκπόνηση πολιτικών απασχόλησης προσανατολισμένων στη διασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας για όλες και όλους, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης των συνθηκών υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων. Αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που σχετίζονται με την άτυπη οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε πιστώσεις και μικροχρηματοδότηση και σε ενισχυμένα μέτρα κοινωνικής προστασίας, με σκοπό τη διευκόλυνση της ομαλής μετάβασης στην επίσημη οικονομία. Καταπολεμούν όλες τις μορφές εκμετάλλευσης με σκοπό το κέρδος, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, τόσο στον τομέα της επίσημης όσο και στον τομέα της άτυπης οικονομίας.

2. Τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για την επέκταση της κάλυψης της κοινωνικής προστασίας, ιδίως για τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση και τις περιθωριοποιημένες ομάδες, καθώς και για τους εργαζόμενους σε επίσημες και άτυπες μορφές απασχόλησης, με στόχο τη σταδιακή επίτευξη καθολικότητας, μέσω της βασικής εισοδηματικής ασφάλειας και επαρκών συστημάτων κοινωνικής προστασίας που ανταποκρίνονται στους κλυδωνισμούς.

Άρθρο 49

Ισότητα των φύλων και χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών

1. Τα μέρη ενισχύουν τις πολιτικές, τα προγράμματα και τους μηχανισμούς που αποσκοπούν στη διασφάλιση, τη βελτίωση και την επέκταση της ίσης συμμετοχής και των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής. Ενθαρρύνουν την κύρωση και την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, που συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 18 Δεκεμβρίου 1979, καθώς και του προαιρετικού πρωτοκόλλου της. Διασφαλίζουν η συστηματική ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές. Λαμβάνουν υπόψη τα οικεία πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής αρχιτεκτονικής του Ειρηνικού για την ισότητα των φύλων.

2. Τα μέρη στηρίζουν την οικονομική χειραφέτηση των γυναικών, προσδιορίζουν οικονομικές ευκαιρίες για τις γυναίκες και διασφαλίζουν τον σεβασμό και την προώθηση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους. Διευκολύνουν την πρόσβαση των γυναικών στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και την απασχόληση, τον έλεγχο και τη χρήση γης και άλλων παραγωγικών περιουσιακών στοιχείων. Λαμβάνουν μέτρα για τη στήριξη των γυναικών επιχειρηματιών, μειώνουν το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και καταργούν άλλους κανονισμούς και πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις. Καταβάλλουν προσπάθειες για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των γυναικών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και στηρίζουν τα μέσα διαβίωσης των γυναικών στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, καθώς και στον κλάδο του πολιτισμού. Ενισχύουν τη συλλογή, την κατάρτιση, την ανάλυση και τη διάδοση προσβάσιμων στατιστικών δεδομένων σχετικά με την οικονομική χειραφέτηση των γυναικών.

3. Τα μέρη δεσμεύονται να θεσπίσουν τα αναγκαία νομοθετικά μέτρα και μέτρα πολιτικής για την εξάλειψη των γάμων παιδιών, των πρώιμων και καταναγκαστικών γάμων, και για την εξάλειψη κάθε μορφής σεξουαλικής και έμφυλης βίας, ιδίως της ενδοοικογενειακής βίας, κάθε μορφής σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, και κάθε μορφής παρενόχλησης στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, μεταξύ άλλων μέσω πρωτοβουλιών για τη διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης για την αλλαγή συμπεριφοράς.

4. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για την ενίσχυση της συμμετοχής και της φωνής των γυναικών και των κοριτσιών στη δημόσια και πολιτική ζωή, μεταξύ άλλων στις εκλογικές διαδικασίες, στις διαδικασίες πολιτικής, διακυβέρνησης και ανάπτυξης, στις τοπικές κυβερνήσεις, στους παραδοσιακούς και εθιμικούς μηχανισμούς, στην ηγεσία, στα συνταγματικά όργανα, στις κρατικές επιχειρήσεις, και στην οικοδόμηση της ειρήνης και τη συμφιλίωση.

5. Τα μέρη ενισχύουν τους εθνικούς και περιφερειακούς θεσμούς για την αντιμετώπιση και τον χειρισμό ζητημάτων που σχετίζονται με κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης και της προστασίας από κάθε μορφή σεξουαλικής και έμφυλης βίας, των μηχανισμών διερεύνησης περιστατικών παρενόχλησης και λογοδοσίας, και της παροχής φροντίδας και στήριξης στα θύματα. Καταβάλλουν προσπάθειες για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας και κανονισμών, καθώς και των περιφερειακών πλαισίων, με τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις και τα περιφερειακά πλαίσια.

6. Τα μέρη δεσμεύονται για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της Διακήρυξης του Πεκίνου, καθώς και της Πλατφόρμας Δράσης και του Προγράμματος Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη και των αποτελεσμάτων των διασκέψεων αναθεώρησής τους. Θεσπίζουν πολιτικές και σχεδιάζουν προγράμματα που αποσκοπούν στην επίτευξη καθολικής πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, πλήρεις και ολοκληρωμένες ποιοτικές υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας με κατάλληλα προγράμματα παροχής συμβουλών, ενημέρωσης και σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, λαμβανομένης υπόψη της διεθνούς τεχνικής καθοδήγησης της UNESCO σχετικά με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, κατά περίπτωση, καθώς και στην παροχή υπηρεσιών σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγειονομικής περίθαλψης. Τα μέρη υποστηρίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή της υπουργικής διακήρυξης για τον πληθυσμό και την ανάπτυξη της Ασίας και του Ειρηνικού, κατά περίπτωση.

Άρθρο 50

Νεολαία

1. Τα μέρη θεσπίζουν δομές διακυβέρνησης για την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει ο νεανικός πληθυσμός, και τη χειραφέτηση των νέων, την αύξηση της επιρροής τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και την ενεργό συμμετοχή τους στην πολιτική ζωή, και τις προσπάθειες οικοδόμησης της ειρήνης και συμφιλίωσης. Προωθούν την αυξημένη συμμετοχή των νέων στην περιβαλλοντική δράση, ιδίως στα προγράμματα παρακολούθησης της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν.

2. Τα μέρη στηρίζουν τη νεανική επιχειρηματικότητα και την αξιοπρεπή απασχόληση για τους νέους, με ιδιαίτερη έμφαση στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης ή της κατάρτισης των νέων, ώστε να τους βοηθήσουν να αποκτήσουν δεξιότητες σχετικές με την αγορά εργασίας για την απασχόληση.

3. Τα μέρη προωθούν κοινωνικά προγράμματα και προγράμματα δικαιοσύνης για την πρόληψη της νεανικής εγκληματικότητας και την ενσωμάτωση της νεολαίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Στηρίζουν ιδρύματα όπως σχολεία, οργανώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα και ομάδες νέων, τα οποία μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των ευάλωτων κοινοτήτων και των νέων που διατρέχουν κίνδυνο.

4. Τα μέρη λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση και την ενίσχυση των συστημάτων και των διασφαλίσεων προστασίας των παιδιών. Στηρίζουν μέτρα για την εξάλειψη της παιδικής εργασίας και της κακοποίησης των παιδιών, των πρώιμων και καταναγκαστικών γάμων και της σωματικής τιμωρίας.

Άρθρο 51

Άτομα με αναπηρία

1. Τα μέρη προωθούν, προστατεύουν και εκπληρώνουν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία χωρίς κανενός είδους διακρίσεις. Λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για να διασφαλίσουν την πλήρη ένταξή τους στην κοινωνία μέσω της ισότιμης πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της υγείας, καθώς και μέσω της αποτελεσματικής συμμετοχής τους στις αγορές εργασίας και άλλων οικονομικών ευκαιριών.

2. Τα μέρη ενθαρρύνουν την κύρωση και στηρίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής.

Άρθρο 52

Πολιτισμός, αθλητισμός και επαφές μεταξύ των λαών

1. Τα μέρη προωθούν την προστασία και την ενίσχυση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και της πολυμορφίας της πολιτιστικής έκφρασης, με σκοπό την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης και την προώθηση ισορροπημένων πολιτιστικών ανταλλαγών. Συνεργάζονται και προωθούν τις επενδύσεις για τη στήριξη της διατήρησης και της προώθησης των παραδοσιακών τεχνών και του πολιτισμού, της αυτόχθονης γνώσης και της πολιτιστικής πολυμορφίας.

2. Τα μέρη προωθούν τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας και τον πολιτιστικό τουρισμό ως κινητήριες δυνάμεις της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Καταβάλλουν προσπάθειες για την προώθηση της κινητικότητας των επαγγελματιών των κλάδων του πολιτισμού και της δημιουργίας, καθώς και της κυκλοφορίας των έργων τέχνης, και αναλαμβάνουν κοινές πρωτοβουλίες σε διάφορους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας. Ενθαρρύνουν την οικονομική χειραφέτηση των γυναικών και των νέων μέσω των αλυσίδων αξίας του πολιτισμού, με την ενίσχυση των συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την πολιτιστική παραγωγή και την ενσωμάτωση της διάστασης του πολιτισμού, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία σχετικά πλαίσια πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής πολιτιστικής στρατηγικής του Ειρηνικού.

3. Τα μέρη προωθούν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, την ανταλλαγή γνώσεων και τη διεθνή και περιφερειακή συνδημιουργία, καθώς και τις ευκαιρίες πρόσβασης στην αγορά όσον αφορά τα πολιτιστικά αγαθά και τις υπηρεσίες. Αναπτύσσουν τομεακά κανονιστικά πλαίσια και θεσμική στήριξη η οποία, μεταξύ άλλων, προστατεύει τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας για τα δημιουργικά έργα.

4. Τα μέρη προωθούν τις ανταλλαγές στον πολιτιστικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των ανταλλαγών μεταξύ ιδρυμάτων όπως μουσεία και ωδεία, και ενθαρρύνουν τον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ των λαών και των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών. Στηρίζουν την κινητικότητα των νέων και των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας ως μέσο προώθησης του διαπολιτισμικού διαλόγου και της απόκτησης γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων εκτός των συστημάτων τυπικής εκπαίδευσης. Καταβάλλουν προσπάθειες για την υλοποίηση πρωτοβουλιών στον τομέα της κινητικότητας στην ανώτατη εκπαίδευση, με σκοπό την προώθηση της συνεργασίας και του εκσυγχρονισμού στην ανώτατη εκπαίδευση και την ενθάρρυνση της κινητικότητας των σπουδαστών και των ακαδημαϊκών.

5. Τα μέρη προωθούν τον αθλητισμό ως κινητήρια δύναμη της βιώσιμης ανάπτυξης, της οικονομικής μεγέθυνσης χωρίς αποκλεισμούς, της κοινωνικής ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Καταβάλλουν προσπάθειες για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ανάπτυξη κατάλληλων εγκαταστάσεων και ενθαρρύνουν την αυξημένη συμμετοχή των ατόμων σε αθλητικές και άλλες δραστηριότητες φυσικής αγωγής, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους και τις γυναίκες. Υποστηρίζουν τον αθλητισμό ως μέσο διαπολιτισμικού διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ των εθνών, της πρόληψης των συγκρούσεων και της βίας και της συμφιλίωσης μετά από συγκρούσεις.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι προς τούτο, υπέγραψαν την παρούσα συμφωνία.

Съставено в Апия, Самоа, на петнадесети ноември две хиляди двадесет и трета година.

Hecho en Apia, Samoa, el quince de noviembre de dos mil veintitrés.

Apia, Samoa, dne patnáctého listopadu dva tisíce dvacet tři.

Udfærdiget i Apia, Samoa, den femtende november to tusind og treogtyve.

Geschehen zu Apia, Samoa, am fünfzehnten November zweitausenddreiundzwanzig.

Kahe tuhande kahekümne kolmanda aasta novembri viieteistkümnendal päeval Apias, Samoas.

Έγινε στην Άπια,Σαμόα, στις δεκαπέντε Νοεμβρίου δύο χιλιάδες είκοσι τρία.

Done at Apia, Samoa, on the fifteenth day of November in the year two thousand and twenty three.

Fait à Apia, Samoa, le quinze novembre deux mille vingt-trois.

Arna dhéanamh in Apia, Samó, an cúigiú lá déag de Shamhain sa bhliain dhá mhíle a fiche trí.

Sastavljeno u Apiji, u Samoi, petnaestog studenoga dvije tisuće dvadeset treće.

Fatto ad Apia, Samoa, addì quindici novembre duemilaventitré.

Apijā, Samoa, divtūkstoš divdesmit trešā gada piecpadsmitajā novembrī.

Priimta Apijoje, Samoa, du tūkstančiai dvidešimt trečių metų lapkričio penkioliktą dieną.

Kelt Apiában, Szamoa, a kétezerhuszonharmadik év november havának tizenötödik napján.

Magħmul f'Apia, Samoa fil-ħmistax-il jum ta' Novembru fis-sena elfejn u tlieta u għoxrin.

Gedaan te Apia, Samoa, de vijftiende november tweeduizend drieëntwintig.

Sporządzono w Apii w Samoa dnia piętnastego listopada dwa tysiące dwudziestego trzeciego roku.

Feito em Apia, em Samoa, aos quinze dias do mês de novembro de dois mil e vinte e três.

Întocmit la Apia, Samoa, la cincisprezece noiembrie două mii douăzeci și trei.

V Apii, Samoa, pätnásteho novembra dvetisícdvadsaťtri.

V Apii, Samoa, petnajstega novembra dva tisoč triindvajset.

Tehty Apiassa Samoassa viidentenätoista päivänä marraskuuta vuonna kaksituhattakaksikymmentäkolme.

Som skedde i Apia, Samoa den femtonde november tjugohundratjugotre.

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

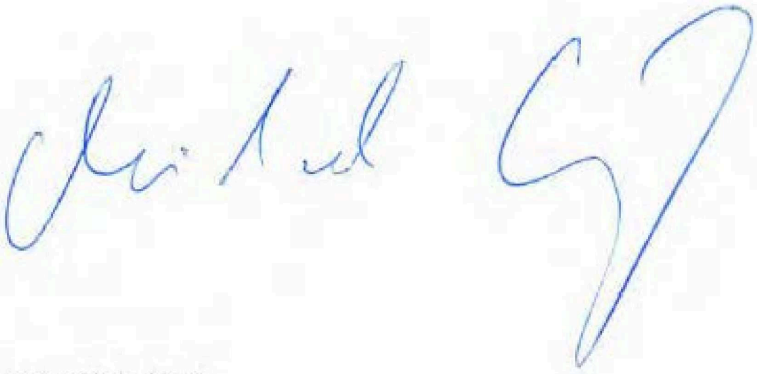
Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

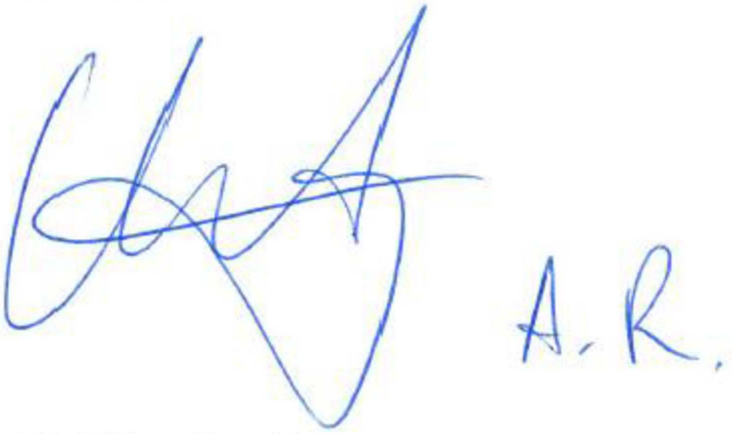
Thar ceann na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

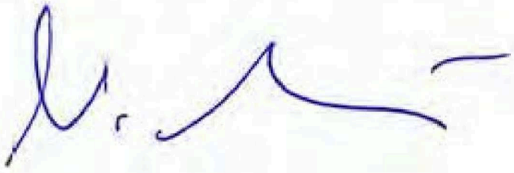
Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

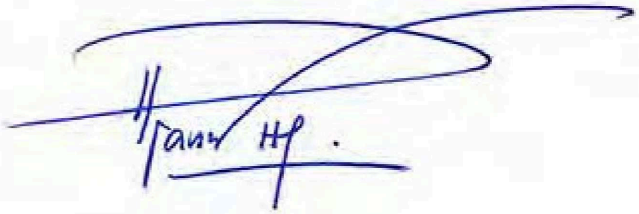
Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

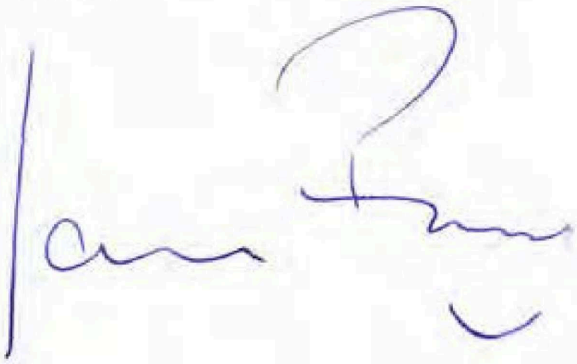
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

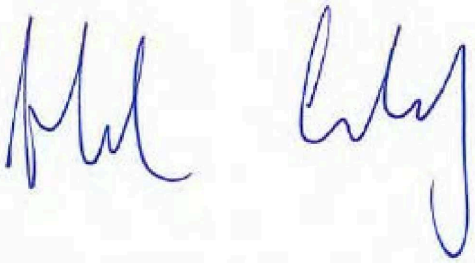
Ghar-Repubblika ta' Malta

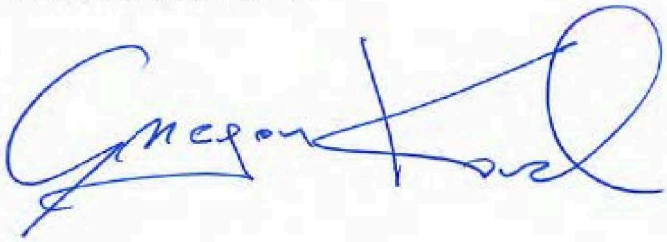
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

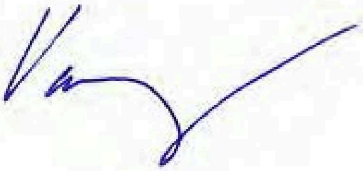
Pentru România

Za Republiko Slovenijo

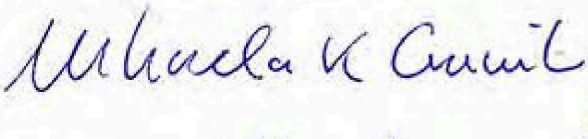
Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

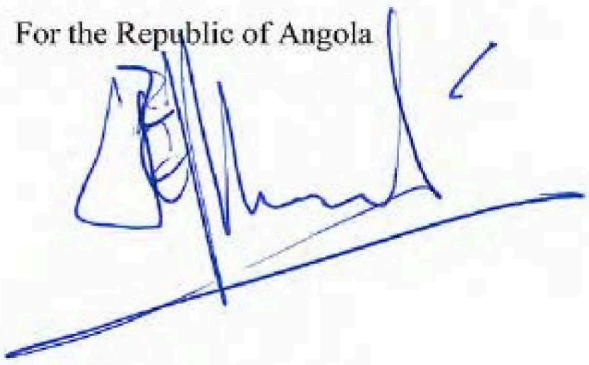

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Thar ceann an Aontais Eorpaigh
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

For the Republic of Angola

For Antigua and Barbuda

For the Commonwealth of the Bahamas

For Barbados

For Belize

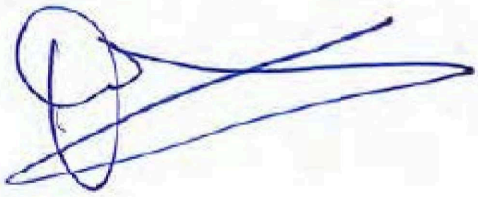
For the Republic of Benin

For the Republic of Botswana

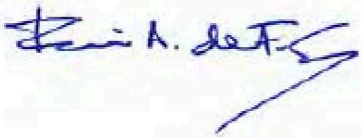
For Burkina Faso

For the Republic of Burundi

For the Republic of Cabo Verde

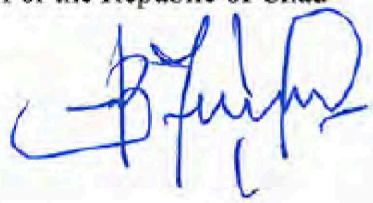
For the Republic of Cameroon

For the Central African Republic

For the Republic of Chad

For the Union of the Comoros

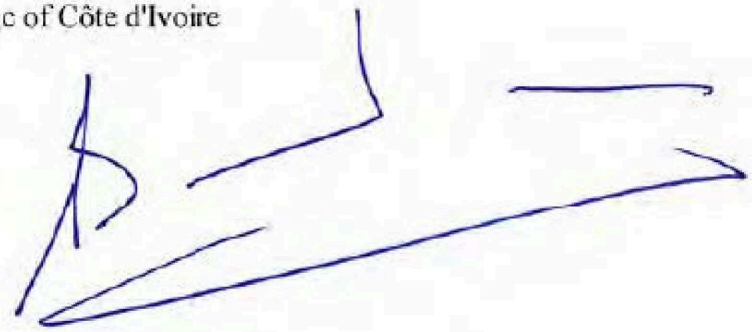
For the Republic of the Congo

For the Cook Islands

For the Republic of Côte d'Ivoire

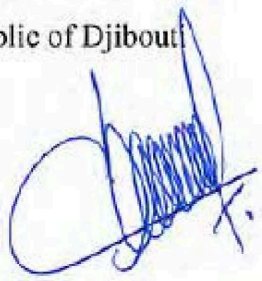

For the Republic of Cuba

For the Democratic Republic of the Congo

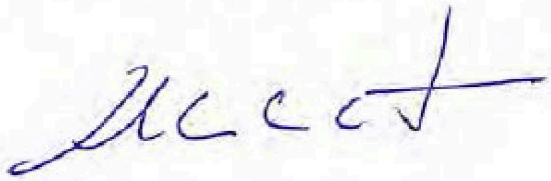

For the Republic of Djibouti

For the Commonwealth of Dominica

For the Dominican Republic

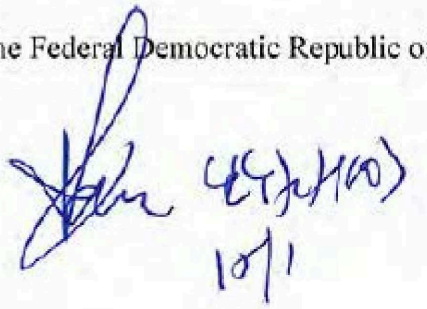

For the Republic of Equatorial Guinea

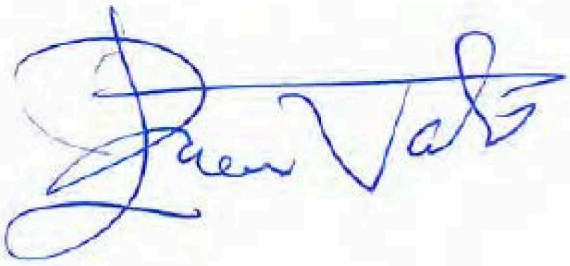
For the State of Eritrea

For the Kingdom of Eswatini

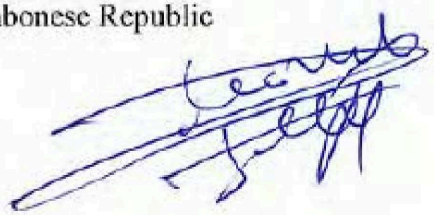
For the Federal Democratic Republic of Ethiopia

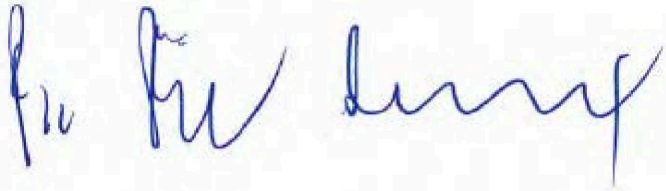
For the Republic of Fiji

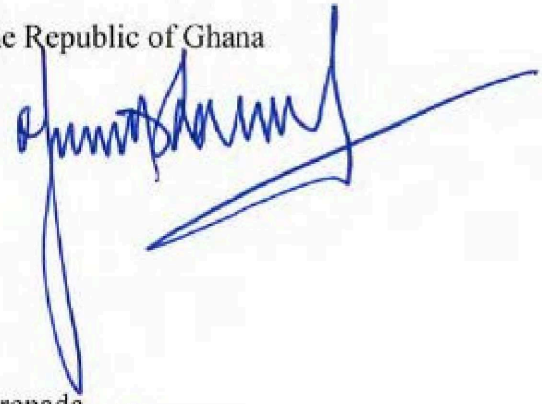
For the Gabonese Republic

For the Republic of The Gambia

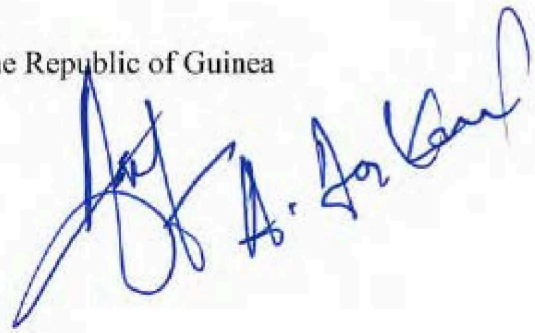
For the Republic of Ghana

For Grenada

For the Republic of Guinea

For the Republic of Guinea-Bissau

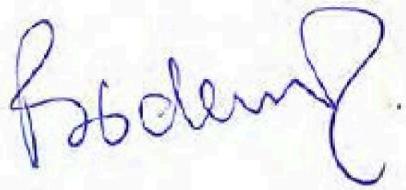
For the Cooperative Republic of Guyana

For the Republic of Haiti

For Jamaica

For the Republic of Kenya

For the Republic of Kiribati

For the Kingdom of Lesotho

For the Republic of Liberia

For the Republic of Madagascar

For the Republic of Malawi

For the Republic of Maldives

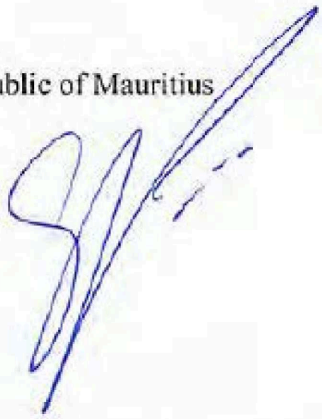
For the Republic of Mali

For the Republic of the Marshall Islands

For the Islamic Republic of Mauritania

For the Republic of Mauritius

For the Federated States of Micronesia

For the Republic of Mozambique

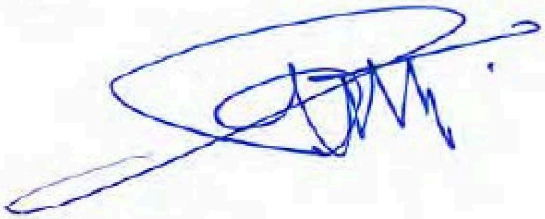
For the Republic of Namibia

For the Republic of Nauru

The Republic of Niger

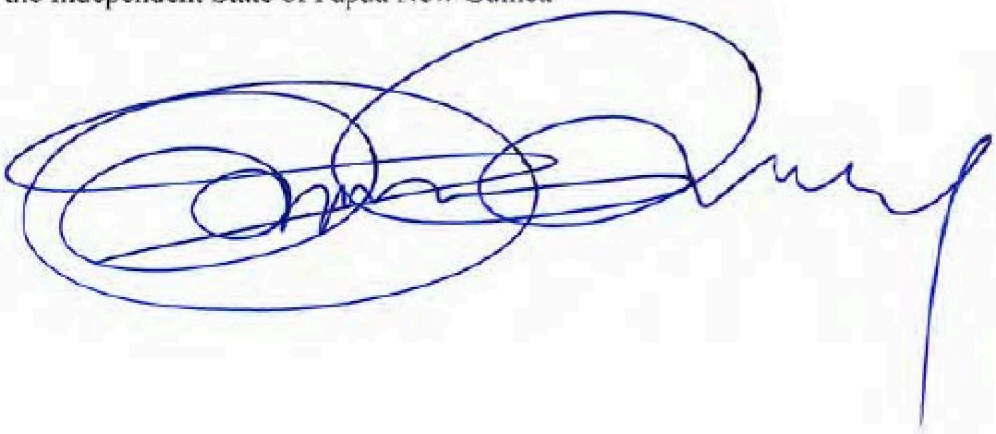
For the Federal Republic of Nigeria

For Niue

For the Republic of Palau

For the Independent State of Papua New Guinea

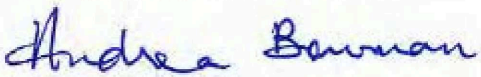
For the Republic of Rwanda

For the Federation of Saint Kitts and Nevis

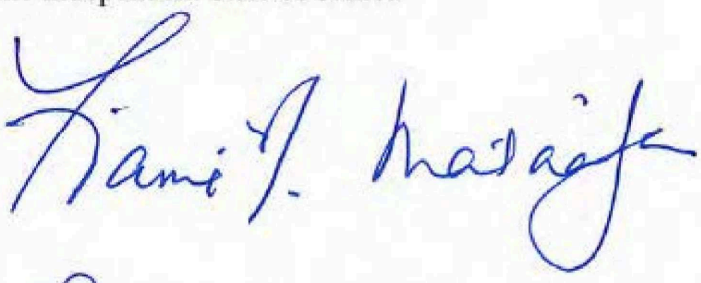

For Saint Lucia

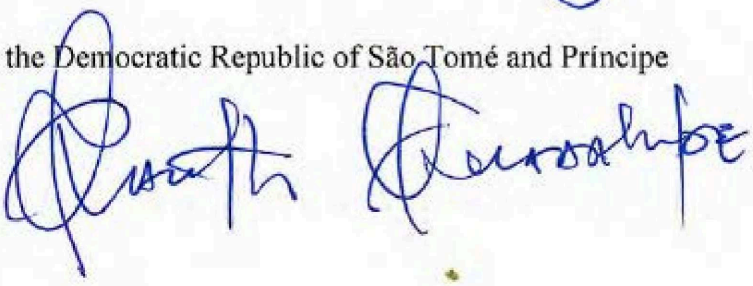
For Saint Vincent and the Grenadines

For the Independent State of Samoa

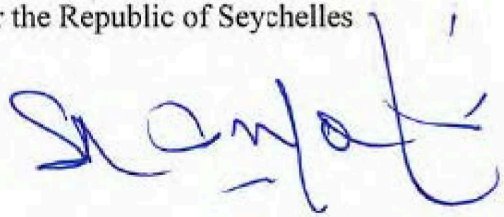

For the Democratic Republic of São Tomé and Príncipe

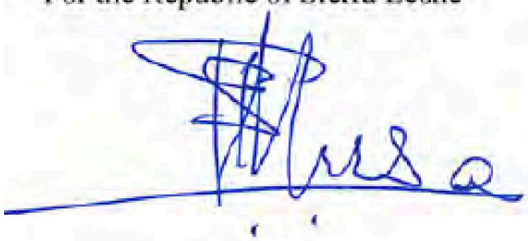

For the Republic of Senegal

For the Republic of Seychelles

For the Republic of Sierra Leone

For Solomon Islands

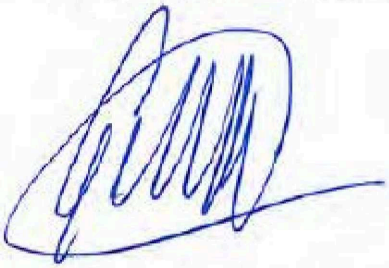

For the Federal Republic of Somalia

For the Republic of the Sudan

For the Republic of Suriname

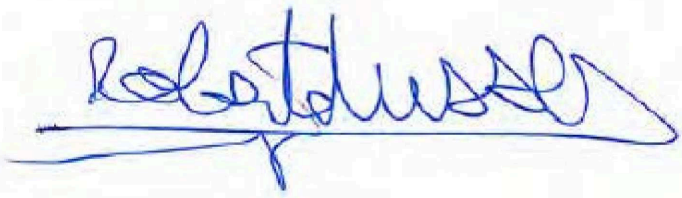

For the United Republic of Tanzania

For the Democratic Republic of Timor-Leste

For the Togolese Republic

For the Kingdom of Tonga

For the Republic of Trinidad and Tobago

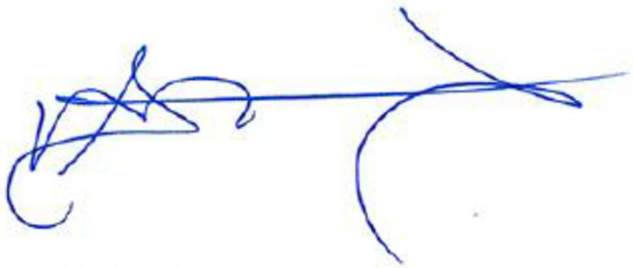
For Tuvalu

For the Republic of Uganda

For the Republic of Vanuatu

For the Republic of Zambia

For the Republic of Zimbabwe

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΙΣΔΟΧΗΣ

1. Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος παραρτήματος, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) ως «αιτούν κράτος» νοείται το κράτος (ένα από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ ή ένα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης) το οποίο υποβάλλει αίτηση επανεισδοχής σύμφωνα με το άρθρο 74 παράγραφος 3 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

2) ως «κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση» νοείται το κράτος (ένα από τα μέλη του ΟΚΑΚΕ ή ένα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης) στο οποίο απευθύνεται αίτηση επανεισδοχής σύμφωνα με το άρθρο 74 παράγραφος 3 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας.

2. Επανεισδοχή προσώπων χωρίς έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο

Οι διαδικασίες επιστροφής και επανεισδοχής διεξάγονται ως εξής:

Εάν το πρόσωπο το οποίο αφορά η αίτηση επανεισδοχής είναι κάτοχος διαβατηρίου που έχει λήξει, έγκυρου δελτίου ταυτότητας ή δελτίου ταυτότητας του οποίου η διάρκεια ισχύος έχει λήξει ή άλλου επίσημου εγγράφου ταυτότητας με φωτογραφία, ή εάν η ταυτότητα του προσώπου έχει επιβεβαιωθεί με όλα τα κατάλληλα μέσα, μεταξύ άλλων κατόπιν έρευνας που πραγματοποιήθηκε στα αρχεία της αίτησης θεώρησης ή σε οποιοδήποτε άλλο επίσημο αρχείο του αιτούντος κράτους, το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, μόλις λάβει τις σχετικές πληροφορίες, εκδίδει έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα το συντομότερο δυνατό μετά την αίτηση του αιτούντος κράτους, εκτός εάν ζητήσει, για αιτιολογημένους λόγους, να του παρασχεθεί μεγαλύτερο χρονικό περιθώριο, στην οποία περίπτωση το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση εκδίδει τα ταξιδιωτικά έγγραφα εντός του συντομότερου δυνατού χρονικού διαστήματος· ή

Σε άλλες περιπτώσεις, εάν πρέπει να επαληθευτεί η ιθαγένεια του προσώπου το οποίο αφορά η αίτηση επανεισδοχής, το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση προβαίνει στην αναγκαία επαλήθευση αμέσως μετά την παραλαβή της αίτησης του αιτούντος κράτους, χρησιμοποιώντας τις πλέον κατάλληλες και αποτελεσματικές διαδικασίες ταυτοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της συνέντευξης ταυτοποίησης κατόπιν αιτήματος του αιτούντος κράτους. Το αιτούν κράτος και το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση συμβουλεύονται τα μητρώα βιομετρικών δεδομένων, εάν υπάρχουν.

Σε κάθε περίπτωση, όταν λαμβάνει αίτηση επανεισδοχής για έναν από τους υπηκόους του, το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση απαντά το αργότερο εντός 30 ημερών από την υποβολή της εν λόγω αίτησης, σύμφωνα με τις προθεσμίες που προβλέπονται στο παράρτημα 9 κεφάλαιο 5 πρότυπο 5.26 της Σύμβασης για τη Διεθνή Πολιτική Αεροπορία, που συνήφθη στο Σικάγο στις 7 Δεκεμβρίου 1944, παρέχοντας στους υπηκόους του τα κατάλληλα ταξιδιωτικά έγγραφα για τους σκοπούς της επιστροφής ή διαβεβαιώνοντας το αιτούν κράτος ότι το συγκεκριμένο πρόσωπο δεν είναι υπήκοός του.

3. Μέσα μεταφοράς για την επιστροφή

Η επιστροφή πραγματοποιείται, με προηγούμενη κοινοποίηση προς το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στο άρθρο 74 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας. Η επιστροφή αεροπορικώς δεν περιορίζεται στη χρήση τακτικών πτήσεων.

4. Επιστροφή ασυνόδευτων ανηλίκων

Προκειμένου να διασφαλιστεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, ο ασυνόδευτος ανήλικος μπορεί να επιστραφεί μόνο σε μέλος της οικογένειάς του, ορισθέντα κηδεμόνα, άλλες αρχές που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία ή κατάλληλες εγκαταστάσεις υποδοχής του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση.

5. Διμερείς συμφωνίες και ρυθμίσεις

Κατόπιν αιτήματος ενός μέρους, τα μέρη, με την επιφύλαξη της άμεσης εφαρμογής του τίτλου VI κεφάλαιο 4 του γενικού μέρους της παρούσας συμφωνίας και του παρόντος παραρτήματος, συνάπτουν διμερείς συμφωνίες ή ρυθμίσεις που διέπουν τις ειδικές υποχρεώσεις επιστροφής και επανεισδοχής υπηκόων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ. Οι εν λόγω συμφωνίες ή ρυθμίσεις περιλαμβάνουν τον καθορισμό συντομότερων προθεσμιών για την ταυτοποίηση και την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων ώστε να διευκολυνθεί περαιτέρω η εφαρμογή του παρόντος παραρτήματος. Οι εν λόγω διμερείς συμφωνίες ή ρυθμίσεις καλύπτουν, εφόσον το κρίνει αναγκαίο οποιοδήποτε από τα μέρη των εν λόγω διμερών συμφωνιών ή ρυθμίσεων, ρυθμίσεις για την επιστροφή και επανεισδοχή προσώπων εκτός από τους υπηκόους των μερών, συμπεριλαμβανομένων ανιθαγενών, οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση.

Οι υποχρεώσεις που καθορίζονται στις εν λόγω διμερείς συμφωνίες ή ρυθμίσεις είναι συμβατές με τις διατάξεις του παρόντος παραρτήματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Άρθρο 1

Νομική προσωπικότητα και καθεστώς

1. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων («ΕΤΕπ») και κάθε θυγατρική της ΕΤΕπ έχουν νομική προσωπικότητα στο έδαφος των μελών του ΟΚΑΚΕ, συμπεριλαμβανομένης, ειδικότερα, της ικανότητας σύναψης συμβάσεων, απόκτησης και διάθεσης κινητής και ακίνητης περιουσίας και της ικανότητας διαδίκου.

2. Η ΕΤΕπ και κάθε θυγατρική της ΕΤΕπ απολαύουν, στο έδαφος κάθε μέλους του ΟΚΑΚΕ, όσον αφορά τις φορολογικές και τελωνειακές ρυθμίσεις και καθεστώς, της αυτής μεταχείρισης που επιφυλάσσει το οικείο μέλος του ΟΚΑΚΕ στον διεθνή οργανισμό που λειτουργεί σε αυτό ο οποίος είναι ο μάλλον ευνοούμενος οργανισμός σε σχέση με τις εν λόγω ρυθμίσεις και το εν λόγω καθεστώς.

Άρθρο 2

Κανονισμός για τον τραπεζικό και τον χρηματοπιστωτικό τομέα

Η ΕΤΕπ και οποιαδήποτε θυγατρική της ΕΤΕπ μπορούν να ασκούν, ως διεθνής οργανισμός στο έδαφος των μελών του ΟΚΑΚΕ, για τους σκοπούς που προβλέπονται στην παρούσα συμφωνία, τις δραστηριότητες που προβλέπονται από το καταστατικό της ΕΤΕπ ή της θυγατρικής της, όπως μπορεί να τροποποιείται, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, της χρηματοδότησης μέσω δανείων, ομολόγων, εγγυήσεων, μετοχικού κεφαλαίου, οιονεί μετοχικού κεφαλαίου ή άλλων χρηματοδοτικών μέσων, της παροχής ή της χρηματοδότησης τεχνικής βοήθειας, της επένδυσης σε χρηματαγορές, της αγοράς και πώλησης τίτλων και της διενέργειας οποιασδήποτε άλλης χρηματοπιστωτικής πράξης που συνδέεται με οποιαδήποτε δραστηριότητα αυτού του είδους, καθώς και της τήρησης τραπεζικών λογαριασμών σε οποιοδήποτε νόμισμα.

Άρθρο 3

Συνάλλαγμα

1. Για όλες τις πράξεις που εκτελούνται από την ΕΤΕπ ή οποιαδήποτε από τις θυγατρικές της και οι οποίες χρηματοδοτούνται από την ΕΕ για τη στήριξη της επίτευξης των στόχων της παρούσας συμφωνίας, τα μέλη του ΟΚΑΚΕ διασφαλίζουν ότι:

α) οι δικαιούχοι και οι αντισυμβαλλόμενοι μπορούν να μετατρέπουν σε οποιοδήποτε πλήρως μετατρέψιμο νόμισμα, με βάση την εκάστοτε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία, τα ποσά που εκφράζονται στο εθνικό νόμισμα του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ τα οποία είναι αναγκαία για την εμπρόθεσμη καταβολή όλων των ποσών που οφείλονται στην ΕΤΕπ ή σε οποιαδήποτε θυγατρική της ΕΤΕπ σε σχέση με τις εν λόγω πράξεις· και

β) τα ποσά που αναφέρονται στο στοιχείο α) δύνανται να μεταφερθούν ελεύθερα, αμέσως και αποτελεσματικά εντός ή εκτός της επικράτειας του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ, ώστε δικαιούχος ή αντισυμβαλλόμενος που αναφέρεται στο στοιχείο α) να είναι σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του έναντι της ΕΤΕπ ή της θυγατρικής της.

2. Για όλες τις πράξεις που εκτελούνται από την ΕΤΕπ ή από οποιαδήποτε θυγατρική της, και οι οποίες χρηματοδοτούνται από την ΕΕ για τη στήριξη της επίτευξης των στόχων της παρούσας συμφωνίας, τα μέλη του ΟΚΑΚΕ διασφαλίζουν ότι η ΕΤΕπ ή η θυγατρική της μπορεί:

α) να μετατρέπει σε οποιοδήποτε πλήρως μετατρέψιμο νόμισμα, με βάση την εκάστοτε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία, τα ποσά που εκφράζονται στο εθνικό νόμισμα του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ, τα οποία έλαβε η ΕΤΕπ ή θυγατρική της·

β) να μεταφέρει ελεύθερα, αμέσως και αποτελεσματικά τα ποσά που έχουν μετατραπεί όπως αναφέρεται στο στοιχείο α) εκτός της επικράτειας του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ σε τραπεζικούς λογαριασμούς, τους οποίους μπορεί να καθορίζει ελεύθερα η ΕΤΕπ ή η θυγατρική της, ή να διαθέτει τα ποσά αυτά στο έδαφος του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ· και

γ) να μετατρέπει στο εθνικό νόμισμα του οικείου μέλους του ΟΚΑΚΕ, με βάση την εκάστοτε ισχύουσα συναλλαγματική ισοτιμία, οποιοδήποτε ποσό που εκφράζεται σε οποιοδήποτε πλήρως μετατρέψιμο νόμισμα.

Άρθρο 4

Αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων

Κάθε μέλος του ΟΚΑΚΕ αναλαμβάνει, όσον αφορά οποιαδήποτε διαφορά ανακύψει μεταξύ της ΕΤΕπ ή οποιασδήποτε θυγατρικής της ΕΤΕπ και δικαιούχου ή τρίτου σχετικά με τις δραστηριότητες της ΕΤΕπ ή οποιασδήποτε θυγατρικής της ΕΤΕπ, οι οποίες διεξάγονται για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συμφωνίας:

α) να διασφαλίσει ότι τα δικαστήρια του μέλους του ΟΚΑΚΕ έχουν την εξουσία να αναγνωρίζουν τελεσίδικη απόφαση που εκδίδεται με τη δέουσα διαδικασία από αρμόδιο δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένου του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οποιουδήποτε εθνικού δικαστηρίου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οποιουδήποτε διαιτητικού δικαστηρίου, στον βαθμό που επιτρέπεται από το Σύνταγμα του εν λόγω μέλους του ΟΚΑΚΕ· και

β) να διασφαλίζει την εκτέλεση οποιασδήποτε τέτοιας απόφασης σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες και διαδικασίες.